

Resultat Västerbotten 2025

Foto: Ola Westerberg
Lycksele

Denna rapport, Resultat Västerbotten 2025, är en del i uppföljningen av Västerbottens regionala utvecklingsstrategi (RUS 2020–2030). Den belyser framsteg och utmaningar i att skapa en attraktiv, hållbar och innovativ plats för såväl invånare som företag. Under ett år präglad av stora samhällsförändringar har Region Västerbotten fortsatt arbetet med att stärka länets aktörer genom samverkan, innovation och platsbaserade lösningar. Jag hoppas att denna rapport bidrar till en djupare förståelse för regionala utvecklingsarbetet och inspirerar till ytterligare samarbete och engagemang för ett Västerbotten som leder vägen in i en hållbar framtid.

Patrik Sällström

Regional utvecklingsdirektör

Innehållsförteckning

Översikt över rapporten	5
Övergripande hållbarhetsmål och vägen dit - sex prioriteringar och tre inriktningar	6
Västerbotten – En nytänkande och smart region.....	8
Omvärldsanalys.....	8
Region Västerbottens bidrag	10
Samverkan	15
Sammanhållen region	18
Jämlik och jämställd inkludering	20
Föregångare i omställning	21
Agenda 2030.....	22
Ett urval av insatser i länet	25
Västerbotten – En region med platsbaserad hållbar näringslivsutveckling	29
Omvärldsanalys.....	29
Region Västerbottens bidrag	31
Samverkan	34
Sammanhållen region	36
Jämlik och jämställd inkludering	37
Föregångare i omställning	38
Agenda 2030.....	39
Ett urval av insatser i länet	40
Västerbotten – En nära tillgänglig region	44
Omvärldsanalys.....	44
Region Västerbottens bidrag	46
Samverkan	49
Sammanhållen region	50
Jämlik och jämställd inkludering	51
Föregångare i omställning	52
Agenda 2030.....	53
Ett urval av insatser i länet	54
Västerbotten – En region med hållbara livsmiljöer att bo, verka och leva i.....	57
Omvärldsanalys.....	57
Region Västerbottens bidrag	59
Samverkan	66

Sammanhållen region	69
Jämlik och jämställd inkludering	70
Föregångare i omställning	71
Agenda 2030.....	72
Ett urval av insatser i länet	74
Västerbotten – En hälsofrämjande region.....	77
Omvärldsanalys.....	77
Region Västerbottens bidrag	78
Samverkan	84
Sammanhållen region	86
Jämlik och jämställd inkludering	87
Föregångare i omställning	88
Agenda 2030.....	88
Ett urval av insatser i länet	89
Västerbotten – En region rik på kompetenser.....	93
Omvärldsanalys.....	93
Region Västerbottens bidrag	93
Samverkan	96
Sammanhållen region	97
Jämlik och jämställd inkludering	98
Föregångare i omställning	99
Agenda 2030.....	99
Ett urval av insatser i länet	100
Regionala utvecklingsuppdraget (samtliga prioriteringar RUS 2020–2030)	102
Omvärldsanalys.....	102
Region Västerbottens bidrag	103
Samverkan	110
Sammanhållen region	111
Jämlik och jämställd inkludering	112
Föregångare i omställning	114
Agenda 2030.....	115
Ett urval av insatser i länet	116
Kontakt för mer information	119

Översikt över rapporten

Tredje året med Resultat Västerbotten

Den här rapporten, Resultat Västerbotten 2025, publiceras för tredje gången som en del i Region Västerbotten uppföljning av den regionala utvecklingsstrategin, *Västerbotten – en attraktiv region där olikheter skapar utvecklingskraft* (RUS 2020–2030) med syfte att synliggöra Region Västerbottens insatser och ge exempel på annat som sker i länet. Regional utveckling spänner över ett stort antal olika utvecklingsområden från digitalisering till kultur. Att följa upp både bredd och spets för alla dessa områden innebär särskilda utmaningar. Region Västerbotten har därför utvecklat ett strategiskt arbetssätt, beskrivet i Agenda för strategiskt lärande, som knyter ihop verksamheter inom organisationen i ett gemensamt arbete för att på bästa sätt följa upp regional utveckling.

Gemensamt framtagande

Resultat Västerbotten 2025 har tagits av den regionala utvecklingsförvaltningen i ett gemensamt arbete som involverar alla verksamheter i förvaltningen tillsammans med verksamheter i andra delar av organisationen. Varje verksamhet tar fram och beskriver sitt bidrag till genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin. Den insamlade kunskapen används även för att fullfölja uppdraget att varje år rapportera till regeringen hur Region Västerbotten genomför det regionala utvecklingsuppdraget och hur det bidrar till målet för den regionala utvecklingspolitiken. Rapporten används även som ett verktyg i arbetet med regionala utvecklingsnämndens Årsrapport och den omvärldsanalys som tas fram för hela

organisationens planering.

Strategiskt lärande i samverkan

Fokus på det strategiska lärande genomsyrar arbetet där redan framtagandet av uppföljningen är synkroniserat med både planering och verksamhetsuppföljning och på så sätt erbjuder möjligheter till lärande. Det viktigaste lärandet finns sedan i spridandet av kunskapen vad som händer inom regional utveckling och de samtal som kan bli när aktörer i länet tillsammans med Region Västerbotten funderar på vad som behöver göras i framtiden.

Hur ska rapporten läsas?

Rapporten inleds med en beskrivning av den regionala utvecklingsstrategin följt av ett kapitel för var och en av prioriteringarna som finns i strategin. Kapitlen för prioriteringarna följer alla samma struktur med åtta underrubriker: Omvärldsanalys, Region Västerbottens bidrag, Samverkan, Sammanhållen region, Jämlik och jämställd inkludering, Föregångare i omställning, Agenda 2030 samt Insatser i länet. Inom varje prioritering ryms ett skiftande antal strategiska områden och de beskrivs separat under respektive underrubrik. Det finns även ett kapitel för det övergripande arbete som bidrar till samtliga prioriteringar. I slutet av rapporten finns kontaktpersoner för de olika prioriteringarnas strategiska områden. Varje strategiskt område ansvarar för sin text och det som står i rapporten är svar på åtta olika frågeställningar. Frågeställningarna är utformade för att möta upp mot flera uppföljningsbehov, särskilt för att möta upp mot den redovisning av resultat som årligen efterfrågas av regeringen.

Övergripande hållbarhetsmål och vägen dit - sex prioriteringar och tre inriktningar

Uppdrag från regeringen

Den regionala utvecklingsstrategin är ett uppdrag från regeringen och tas fram för att visa vägen för en önskvärd utveckling i Västerbotten till år 2030. Strategin, som beslutas av regionfullmäktige, visar länets gemensamma ambitioner och är tänkt att vara vägledande för aktörer inom alla sektorer. Strategins övergripande syfte är att, utifrån Västerbottens särskilda förutsättningar, identifiera mål och prioriteringar för den regionala utvecklingspolitiken och därmed koppla ihop länets förutsättningar med de övergripande målen för såväl den regionala utvecklingspolitiken på nationell nivå som EU:s sammanhållningspolitik. Även uppföljningen ingår i uppdraget och den här rapporten är grund för den årliga resultatredovisningen till regeringen av det regionala utvecklingsuppdraget.

Två övergripande hållbarhetsmål

I Västerbotten kommer det regionala utvecklingsarbetet att ta sikte på två övergripande hållbarhetsmål: en levande plats respektive en cirkulär plats. En levande plats är samhället där människor vill stanna, för ett kortare besök eller hela livet. Det är platsen med goda förutsättningar för att besöka, växa, arbeta och bli gammal. En cirkulär plats hanterar klimatomställningen samt skapar ekonomiska möjligheter och infrastruktur på ett sätt som samtidigt tar hand om naturresurserna och ekosystemen för att Västerbotten ska vara en levande plats för framtida generationer. Dessa mål innefattar målen i Agenda 2030.

Vägen till ett hållbart Västerbotten år 2030

Vägen till En levande plats och En cirkulär plats omfattar tre inriktningar och sex prioriteringar.

De tre inriktningarna beskriver de perspektiv som behöver genomsyra det regionala utvecklingsarbetet. De tre inriktningarna är Sammanhållen region, Jämförbar inkludering och Föregångare i omställningen:

- Sammanhållen region - regionala utvecklingsinsatser bidrar till en platsbaserad, utåtriktad och integrerad utveckling av städer, landsbygder och glesbygder inom och utanför länet, för att Västerbotten ska vara en sammanhållen region.
- Jämförbar och jämförbar inkludering - Regionala utvecklingsinsatser bidrar till att länet säkerställer att skillnader mellan grupper utjämnas för en jämförbar och inkluderande utveckling.
- Föregångare i omställning - Regionala utvecklingsinsatser bidrar till att länet blir en föregångare i omställningen till ett cirkulärt samhälle med beredskap för klimat- och miljöförändringar

De sex prioriteringarna visar vilka områden som behöver förändras för att Västerbotten ska bli en levande och cirkulär plats. Varje prioritering förtydligas i de totalt 20 tillhörande delprioriteringarna. Varje del i rapporten motsvarar var och en av prioriteringarna samt ett kapitel för det övergripande arbete som bidrar till samtliga prioriteringar.

Västerbotten – En nytänkande och smart region

Omvärldsanalys

Omvärlden påverkar digitalisering

Digitalisering har under många år betraktats som del av en storskalig global omvandling men det finns dock idag delade meningar bland omvärldsanalytiker huruvida digitaliseringen fortfarande kan klassas som en megatrend eller om den har blivit för stor och allomfattande. Digitaliseringen har inte en lika tydlig riktning längre, mer än att den växer snabbt och numeras som en självklar del eller kanske till och med en förutsättning för samhällets existens, ungefär som elektrifieringen. Men det finns stora skillnader mellan hur digitala olika branscher och sektorer är samt mellan stora och små organisationer. Digitalisering drivs av teknik som förändrar livsmiljöer, företag och organisationers sätt att göra saker som i sin tur förändrar samhället. Digitalisering är en grundläggande förutsättning för att Västerbotten ska vara en nytänkande och smart region.

Den tekniska utvecklingen har under de senaste åren medfört att artificiell intelligens (AI) gått från att vara en teoretisk möjlighet till att vara ett verktyg som faktiskt används i praktiken. AI har stor påverkan på de allra flesta branscher såväl som individer och samhället i stort. Samtidigt ökar hotet från AI-genererad desinformation och behovet av riktlinjer för AI-användning i kombination med en ökad hotbild för cyberattacker, intrångsförsök och bedrägerier via digitala kanaler. Många påtalar internets förändring utifrån att det anpassas för att vara sökbart och tillgängligt för AI snarare än för människor. Parallellt samspelar teknikutvecklingen med den geopolitiska utvecklingen, och utifrån en delvis förändrad världsordning där USA inte längre definieras som demokrati har digital suveränitet inom EU också blivit en nödvändig fråga att lösa.

Regleringar kring cybersäkerhet, hanteringen av data och AI-lösningar kommer att resultera i att helt nya och omfattande administrativa processer med tillhörande stödtjänster måste inrättas och etableras hos såväl små som stora aktörer i Västerbotten. Både resurser i form av pengar och arbetstid kommer att behöva omfördelas för att möta dessa nya regleringar. Det kommer också behövas nya kompetenser som inte finns i organisationerna idag. Sammantaget kommer det

att ställas krav som mindre aktörer i Västerbotten kan få svårt att möta.

Trenden för de mindre kommunerna är tydlig med en ökad förväntan på offentlig sektor. Allt större krav ställs på kommunerna som tvingas enligt lagkrav eller förutsätts erbjuda service dygnet runt samtidigt som de ska hantera den demografiska utvecklingen. Fler och fler komplicerade tekniska och administrativa krav ställs på ett fåtal personer som i huvudsak är generalister och inte specialister. Till detta kommer svårigheter att rekrytera personer med kompetens och erfarenhet. För att klara av att möta samhällets efterfrågan på digital välfärd och service behöver samverkan och samarbeten utvecklas där både processer och utförande görs digitalt tillsammans med ambition att stärka mottagningskapacitet i mindre kommuner.

Ledarskap och beställarförmåga är viktiga kompetenser i den digitala omställningen. För att samordningen ska vara hållbar krävs medvetenhet om vilken förmåga som behövs. När organisationen minskar, måste ledarskapet involvera fler i omställningen, både internt och externt. Digitalisering förändrar samhället och skapar nya förväntningar och arbetssätt. Behovet av ledarskap för digital transformation är lika viktigt i privat sektor. I Västerbotten, med många små företag, måste även de anpassa sig, både i affärsutveckling och interna processer. Kostnader för säkerhet och förnyelse måste hanteras för att dra nytta av digitaliseringen och inte bara möta dess utmaningar. Att Miljödata, Bjurholms kommun, Umeå universitet och Norrmejerier drabbats av IT-attacker senaste åren visar att dessa utmaningar påverkar alla sektorer och måste hanteras.

Andra länder är snabbare än Sverige. Sverige var som land en pionjär inom digitaliseringsområdet och rankades väldigt högt i olika globala mätningar och index. De senaste åren har dock Sverige halkat efter och återfinns idag inte längre i toppen. Offentlig sektor är det område där Sverige får sämst resultat, i OECD:s rapport Digital Government Index 2023, en internationell jämförelse av digitaliseringen av offentliga förvaltningar i 38 länder, hamnar Sverige på plats 26. Även inom AI-området tappar Sverige positioner, i den senaste versionen av Global AI Index halkar Sverige ned från plats 18 till 25.

Anledning till de sämre resultaten är inte att Sverige slutat med digitalisering utan att andra länder gör saker snabbare, bättre och mer samlat.

Ett steg i att möta upp denna negativa utveckling och brist på styrning har varit framtagandet av en ny nationell digitalisering under året. Detta har uppmärksammats nationellt och Regeringskansliet har lanserat en ny nationell digitaliseringsstrategi under året. Sveriges digitaliseringsstrategi 2025–2030 har som övergripande mål att digitaliseringen ska ge ökad medborgarnytta, bättre välfärd, stärkt konkurrenskraft, högre säkerhet och minskad administration. Strategin fokuserar på fem huvudområden:

1. Digital kompetens – Alla ska ha möjlighet att delta i det digitala samhället och arbetslivet, med särskilt fokus på AI och grundläggande digitala färdigheter.
2. Digitalisering av näringslivet – Företagens innovationsförmåga, säkerhet och konkurrenskraft ska stärkas genom ökad användning av ny teknik.
3. Digitalisering av offentlig förvaltning – Effektivare, enklare och tryggare myndighetskontakter samt bättre användning av AI och data.
4. Digitalisering av välfärden – Digitala lösningar ska förbättra vård, omsorg och utbildning.
5. Konnektivitet – Robust och säker digital infrastruktur i hela landet.

Tre horisontella mål genomsyrar alla områden: AI och ny teknik, tillgång till och användning av data samt säkerhet. Genomförandet stöds av myndigheter som DIGG och PTS, och strategin ska följas upp och utvecklas löpande.

Omvärlden påverkar innovationsledning

Geopolitiska spänningar har under 2025 haft en stor inverkan på den globala ekonomin. Handelskonflikter, särskilt mellan stora ekonomier som USA och Kina, fortsatte att påverka världshandeln och ledde till förändringar i handelsavtal och tullar. En ökad nationalism och en alltmer protektionistisk syn har påverkat globala handelsflöden negativt. Osäkerhet kring framtida handelsrelationer, högre tullar och andra handelshinder har resulterat i högre kostnader för import och export och bidragit till instabilitet på marknaderna och därmed inverkat negativt på den ekonomiska tillväxten. I en strävan att minska beroendet av utländska produkter, har många länder investerat mer i inhemsk teknik och innovation, särskilt inom kritiska sektorer som energi, telekommunikation och försvar. En tydlig

trend är exempelvis stora satsningar på AI, samt ett ökat intresse från investerare för startups och innovativa företag inom teknik och hållbarhet. Många länder har infört program för att stödja forskning och utveckling inom strategiska områden. Dessa satsningar på innovation är avgörande för att adressera världens utmaningar för att skapa en hållbar framtid.

EU:s satsningar på innovation har varit omfattande. Några centrala delar i EU:s innovationsstrategi är: Horisont Europa, EU:s största forsknings- och innovationsprogram med fokus på att finansiera forskning och innovation inom främst hållbarhet, hälsa, digitalisering och klimatförändringar.

Europeiska innovationsrådet (EIC) som stöder innovativa startups och små och medelstora företag genom finansiering och rådgivning, samt genom EIC:s accelerator som ger bidrag och riskkapital i syfte att hjälpa företag att kommersialisera sina innovationer. Vidare satsar EU på innovationer inom digitalisering samt inom investeringar i grön teknologi, ren energi och hållbar mobilitet för att främja innovation inom miljöområdet. Värt att notera är även EU:s forsknings och innovationsnätverk som främjar samarbeten mellan universitet, forskningsinstitutioner och företag för att främja kunskapsöverföring och innovation. Alla dessa satsningar på innovation inom EU syftar till att stärka Europas konkurrenskraft, skapa jobb och försöka möta viktiga globala utmaningar.

Sverige visar fortsatt stark innovationsförmåga och hamnar högt upp i många rankingar. I årets utgåva av Global Innovation Index placerar sig Sverige exempelvis på en andra plats bland 139 länder i Världen. Sverige har konsekvent rankats bland världens tre mest innovativa ekonomier sedan 2020. Landets innovationsframgångar drivs av nära samarbete mellan offentlig sektor, akademi och näringsliv, samt väl fungerande regionala innovationsekosystem. Trots den höga placeringen finns utmaningar inom områden som internationella patentansökningar och riskkapital, där Sverige rankas lägre jämfört med andra innovationsledare. Dessa områden understryker vikten av fortsatt medveten styrning för att behålla konkurrenskraften.

Aktörer i Västerbottens regionala innovationsekosystem påverkas av globala samhällsutmaningar som driver utvecklingen mot stora omställningar. Den samlade förmågan och kapaciteten till innovation kommer fortsatt vara avgörande om Västerbotten ska lyckas vara en nytänkande och smart region. Regional

innovationsledning har där en nyckelroll. Under året har begreppet dubbel användning (dual usage) inom innovationsområdet fortsatt aktualiserats genom det svenska medlemskapet i NATO. Svenska aktörer har fått tillgång till Natos egna innovationsprogram Diana och det har tillsammans med dubbelanvändning påskyndat samarbeten mellan universitet, företag och offentlig sektor inom framför allt så kallade djupa innovationer som är komplexa, använder AI och stärker samhället i så väl fredstid som krigstid. Denna dynamik i innovationslandskapet i kombination med Västerbottens geografi med stor tillgång till vatten, skog och luftrum kan utveckla och stärka Västerbottens ställning i utveckling av innovationer som kräver trygga skyddande miljöer och skapa fördelar på lång sikt.

Kravstandard för innovationsledningssystem – ISO 56001, blir alltmer internationellt förankrat och skapar ett gemensamt ramverk för innovationsarbetet från ett systemperspektiv. Forskning visar tydligt att det behövs ett systematiskt arbetssätt och ett helhetsgrepp för att stärka en organisations innovationsförmåga, vilket pekar på vikten av innovationsledningskompetens.

En tydlig trend är att rollen innovationsledare blir allt vanligare i större organisationer, även om den inte alltid får en plats i att verkligen orkestrera det inre innovationsledningssystemet, utan oftare leder enskilda innovationsprocesser. Utifrån den demografiska strukturen i länet och fördelning av olika typer av organisationer är förekomsten av dessa roller, och nätverk för dessa, vanligare i kuststäderna. De saknas i den glesare geografin där behovet till innovation och omställning ofta är ännu större utifrån flera aspekter. En ökad tillgång till stöd och miljöer för innovation kan bidra till att minska den inomregionala skillnaden i förmåga och kapacitet till innovation.

Smart specialisering

Smart specialisering är ett EU-initierat koncept som syftar till att stärka regioners konkurrenskraft genom att fokusera på områden där de respektive regionerna har särskilda styrkor. Det är en del av EU:s sammanhållningspolitik, och är kopplat till initiativ som European Innovation Agenda och Green Deal samt EUs industripolicy. Den gröna omställningen fortsätter också att vara en central drivkraft för investeringar och innovation. EU:s klimatmål och industristrategi gör att investeringar styrs mot dessa områden, vilket skapar möjligheter för platser med rikliga naturresurser. För Västerbotten innebär detta att skog, mineraler och energi är tydliga styrkor. Samtidigt måste

värdekedjor och innovationer byggas lokalt, för att undvika ett ensidigt resursutnyttjande.

Det förändrade omvärldsläget präglas av säkerhetsfrågor, inflation och strama budgetförhandlingar inom EU. De pågående förhandlingarna om sammanhållningspolitiken och EU:s fleråriga budgetram (MFF) påverkar hur mycket medel som tilldelas regional utveckling. Regionalpolitiken riskerar å ena sidan att hamna i skuggan av andra frågor, men å andra sidan finns möjligheter att integrera dessa frågor i bredare strategier för resiliens och säkerhet. Detta stöds av EU:s ökade fokus på robusta styrsystem och försörjningskedjor, vilket öppnar för nya marknader och regionala lösningar. Eftersom budgetfördelningen och instrumenten för samarbete ännu inte är klara är det viktigt att regionerna agerar strategiskt i ett förhandlingsklimat där förutsättningarna snabbt kan förändras. Det innebär bland annat att agera proaktivt och att bygga nätverk för att påverka beslutsfattarna.

Utmaningar kvarstår kring kompetensförsörjning och attraktionskraft, eftersom regioners förmåga att attrahera och behålla arbetskraft inte bara avgörs av teknologisk utveckling utan också av sociala och infrastrukturella faktorer som skapar livskraftiga samhällen. Detta är en avgörande komponent i smart specialisering, eftersom strategin bygger på att kunskap och innovation ska omsättas i konkurrenskraftiga miljöer. De aktörer som lyckas kombinera ny teknologi med organisatorisk utveckling och breda partnerskap är de som bedöms ha störst förutsättningar att dra nytta av kommande investeringar och omställningstryck.

Region Västerbottens bidrag

Digitalisering

Region Västerbotten har framgångsrikt bedrivit samverkan inom digitalisering i 30 år, med tyngdpunkt på digitalisering i kommunerna och inledningsvis med utgångspunkt från deras roll som samhällsaktör i att bygga infrastrukturer, både stadsnät och en total bredbandsutbyggnad som är grunden och förutsättning för all digitalisering i samhället inom alla sektorer (se prioritering 3). Även om Region Västerbottens största bidrag till länets förmågebyggande inom digitalisering fortfarande ligger på kommunernas förmågebyggande för sin egen skull, har det medvetna arbetet också skapat en djupare förståelse för digitaliseringens dimensioner. Det avspeglar sig i den regionala digitaliseringsstrategin

och att utgångspunkten mer är utifrån samhällsförändringarna och nya förutsättningar att göra saker än tekniken och sakerna i sig.

Framflyttningar under året

Under året har Region Västerbotten genomfört framflyttningar inom en mängd viktiga områden. Framför allt har det viktiga och ambitiösa greppet om en gemensam basnivå för digitalisering mellan kommunerna omsatts i praktisk tillämpning med GAP-analyser och handlingsplaner i respektive kommun, samt en framväxande Heatmap för länet att agera på. Idén om basnivån bygger på ett behov om att skapa samsyn om vilka grundförutsättningar som behöver finnas på plats i en kommun för att digitaliseringen ska bli hållbar utifrån omvärldsfaktorer där robusthet och resiliens är viktigt men också förnyelse och värdeskapande i samverkan,. Ett annat viktigt steg för framtida samverkan har varit etablerande av samsyn om genomförande av en framtida kraftsamling inom AI förmåga för alla kommuner i länet och framtagande av en samverkansplattform för detta. Båda dessa exempel är arbeten som inte hade varit möjligt att göra mellan länets kommuner om detta inte hade börjat etableras i ledningsorganisationerna för ett antal år sedan, en mylla som nu gör det möjligt att genom vissa omtag snabbt skapa vitalisering och fördjupning.

Digitala Västerbotten i samverkan

I projektet Digitala Västerbotten i samverkan (DVIS) deltar alla femton kommuner i länet samt Örnsköldsviks kommun. Fokus i projektet är att öka de deltagande organisationernas kompetens och ledningsförmåga för digital transformation, informationssäkerhet och IT-arkitektur.

Digital omställning i Västerbottens industrier

Projektet Digital Omställning Västerbottens Industrier (DOVI) har som syfte att stötta 20 industriföretag att ta fram digitala strategier, dvs jobba långsiktigt med företagets digitalisering. Den digitala strategin behöver också anpassas så att de digitala redskapen stärker och lyfter affärsplanen. Detta ska bidra till ökad lönsamhet samt att företagen får en handlingsplan där även säkerhetsaspekten tas tillvara samtidigt som företagen lär sig att hantera sin data. De företag som hittills deltagit i projektet har fått en betydligt ökad kunskap om vikten av att ha strategier och styra företagets digitala utveckling men även ha strategier för säkerhet och kompetensförsörjning vilket kommer att ge en ökad lönsamhet. I dagsläget har drygt 10 företag utvecklat digitala strategier och handlingsplaner för ökad konkurrenskraft.

Digital Impact North

Digital Impact North (DIN) är en regional kraftsamling för digitalisering och artificiell intelligens (AI) i norra Sverige. Syftet är att stötta små och medelstora företag samt offentlig sektor i deras digitala omställning. DIN erbjuder via projektkontor tillgång till expertis, testbäddar och nätverk, rådgivning, utbildning och kompetensutveckling inom digitalisering och AI, vilket ger möjlighet att testa och utveckla nya digitala lösningar innan investering och stöd för att möta utmaningar kopplade till digitalisering, hållbarhet och samhällsutveckling. Region Västerbotten är en av de centrala aktörerna i Digital Impact North (DIN) som är en europeisk digital innovations hub (EDIH). Bakom DIN står även Umeå universitet, Sveriges lantbruksuniversitet och RISE. Fokus ligger på framtidens hälsa, smarta samhällen och hållbar industri, med särskild betoning på utmaningar och möjligheter i glesbefolkade områden. Region Västerbottens bidrag handlar bland annat om:

- Att samordna och mobilisera regionala resurser för digitalisering och AI.
- Att delta i och leda projektkontor och riktade satsningar inom digitalisering och AI.
- Att bidra till att utveckla och sprida digitala lösningar och kompetens i hela länet, med särskilt fokus på utmaningar i glesbefolkade områden.
- Att arbeta för att digitalisering och AI ska bli tillgängligt och användbart för fler aktörer i Västerbotten.

Som en av fem initiativtagare till DIN deltar Region Västerbotten i arbets- och styrgruppsmöten där aktiviteter och verksamhet planeras, presenteras och följs upp.

OSN Hållbart Bredband i Västerbotten

Parallellt har bredbandsutbyggnaden i Västerbotten fortsatt genom exempelvis projektet OSN Hållbart bredband och en ny upphandling av telekommunikation för båda regionerna, samtliga kommuner och ett stort antal regionala och kommunala bolag i Norr- och Västerbotten påbörjats. En förutsättning för all annan digital utveckling i Västerbotten.

AI på jobbet för SMF

Projektet hjälper små och medelstora företag (SMF) i Västerbotten att utforska och använda AI-verktyg anpassade efter deras behov. Genom grundläggande AI-utbildning och utvecklingssprintar med expertstöd får företagen

både teoretisk förståelse och praktiska verktyg för att använda AI i sin verksamhet. Syftet är att höja den digitala kompetensen och sänka trösklarna för AI-användning, så att tekniken blir tillgänglig även för företag utan tidigare erfarenhet av AI. Under utvecklingssprintarna får deltagande företag testa och utveckla AI-baserade arbetssätt som stärker deras affärsstrategier och effektivitet. På lång sikt vill projektet öka Västerbottens konkurrenskraft genom att sprida kunskap, erfarenheter och goda exempel på AI-användning, samt stärka företagens innovationsförmåga och beredskap för framtidens digitala landskap.

AI Västerbotten

Som en del i nästa steg i kommunernas kapacitetsbyggande i samverkan har ett behov om gemensam kraftsamling inom AI området identifierats och utifrån detta behov har en ansökan har skickats in och sökt finansiering via Tillväxtverket och Region Västerbotten för ett 3-årigt projekt. Projektet avser öka deltagande kommunernas förmåga och kapacitet att medvetet nyttja artificiell intelligens (AI) i sina verksamheter, enskilt och tillsammans med andra, som stöd i att klara framtidens välfärd och service på ett likvärdigt och hållbart sätt. Samtliga kommuner i Västerbottens ska vid projektets slut ha tillräckliga grundkomponenter på plats för att medvetet kunna styra och realisera användande av AI, både enskilt och tillsammans med andra. Allt med syftet att öka önskad omställningstakt, effektivare resursanvändning och likvärdig service till invånare och företag.

Urval av aktuella omvärldsfaktorer

- Ny digitaliseringsstrategi för Sverige 2030
- Nya initiativ från SKR:s Handslag för digitalisering
- Förordningar och direktiv från EU
- Förslag till nytt ramprogram för forskning och innovation

Regional innovationsledning

Samverkansplattform för regional innovationsledning

För att bedriva ett konsistent proaktivt arbete med innovationsledning krävs möjliggörandet av samverkansplattformar som förenar forskare, företag och myndigheter samt större dialog kring social innovation och bättre kunskap om innovationsprocesser i både offentlig och privat sektor. Region Västerbotten samlar hela innovationsekosystemet i Västerbotten till

gemensamma kvartalsvisa möten där relevanta frågeställningar inom innovationsområdet behandlas. Nätverket kopplar ihop aktörer i innovationsekosystemet med varandra och skapar förutsättningar för en mer sammanhållen region. Frågeställningarna under ett år kan vara bottom-up eller top-down beroende på vad som är viktigt och aktuellt i omvärlden. Det är tre digitala och en fysisk träff varje år. Teman på mötena under året har varit dubbelanvändning, utblick från beslutsfattande i Bryssel, erfarenheter och trender i företagsenkäten om innovation, vad som är unikt i varje ekosystem per styrkeområde samt hur ekosystemet gemensamt kan använda innovationsledning för att stödja mikroföretag att jobba mer systematiskt med innovation, förändring och förnyelse.

Regional innovationsledning i omställning (RIO)

Framtidens innovationsekosystem behöver vara redo för framtidens utmaningar. Under året har projektet RIO koncentreras kring spridningsaktiviteter om lärandet under projektåren och avslutat projektet med en digital avslutningsrapport publicerad på www.innovationsekosystemet.se. Region Västerbotten har också deltagit i Vinnovas initiativ *Keystone*, tillsammans med Region Värmland och Region Östergötland, där man fokuserat på modeller för att organisera, leda och bedriva regional innovationsledning. Detta har lett till en [nationell playbook för innovationsekosystem](#) där Västerbotten bidragit.

Västerbottens Regional & Innovation Science Park (VRISP)

Under året har projektet VRISP startats upp kring att utveckla det regionala innovationsekosystemet i Västerbottens förmåga att nå ut över hela Västerbotten, med ett särskilt fokus på att öka kapaciteten till innovationsutveckling i glesa områden, för att därigenom uppnå devisen om en nytänkande och smart region. Projektet innefattat att lära sig mer om insatser om konceptet smart krympning (smart shrinking), vilket hänvisar till strategier för att hantera befolknings- och strukturella förändringar i glesa områden där hypotesen är att genom innovation främst inom digitalisering och smartare användning av de mänskliga resurserna man har skapa ett resilient samhälle där det är gård att bo kvar, baserat på OECD:s rapport om ämnet. Projektet kommer att pågå under tre år.

Innovationsekosystem i Omställning i Västerbotten (iiOV)

En förstudie under året där syftet var att kartlägga respektive innovationsekosystem inom de utpekade styrkeområdena i Region Västerbottens regionala innovationsstrategi (RIS 2022-2030). Inom de nio utpekade områdena har vad som är systemgemensamt med alla områden kartlagts och vad som är systemunikt för ett visst styrkeområde. Det har också blivit tydligare vad som helt eller delvis saknas i ekosystemen.

METRIC - Measurement of Regional Innovation Capacity

I syfte att öka kunskapen om regional innovationskapacitet har arbetet med Region Västerbottens egenutvecklade mätmetod för regional innovationskapacitet, METRIC (*Measurement of Regional Innovation Capacity*), fortsatt såväl regionalt som nationellt tillsammans med fyra andra regioner och statens innovationsmyndighet; Vinnova. Mätningen för Västerbotten har analyserats under 2025 och finns att läsa på innovationsekosystemet.se.

ASTRIC - Attract skills and talent through Regional Innovation Capacity insights

Region Västerbottens egenutvecklade mätmetod METRIC har demonstrerats för Savonia i Finland och Western Ireland. Detta har lett till att ökad förståelse att METRIC fungerar i regioner även inom EU i syfte att öka kunskapen om regional innovationskapacitet. Genom detta samarbete fick Region Västerbotten deltagande i en monter i Bryssel under Week of Regions and Cities för att sprida mer kunskap om verktyget.

SISME - Strengthening the Involvement of SMEs in the Critical Raw Materials Value Chains Across Northern Europe

SISME är ett gränsöverskridande projekt för att stärka små och medelstora företags (SMF) roll i värdekedjorna för kritiska råmaterial. EU behöver säkra tillgången på kritiska råmaterial. Många av dessa fyndigheter och företag finns i Norra Europa, vilket gör samarbete mellan regioner extra viktigt. 99% av alla företag i EU utgörs av SMF:s, som därför är centrala i utvecklingen av gruvnäringens värdekedjor. SISME-projektet, lett av Business Joensuu, ska stärka SMF:s möjligheter att delta i värdekedjorna. Projektet finansieras av Interreg Aurora och ska kartlägga värdekedjor, hitta luckor och skapa verktyg som hjälper företag att utvecklas, knyta kontakter och ta sig in på marknaden. Cirka 40 SMF ska testa en verktygslåda för innovation, internationalisering och tekniköverföring. Projektet ska också skapa B2B-möten och stärka gränsöverskridande nätverk mellan Finland och Sverige samt inom EU:s Smart

Specialisation-samarbete. Fokus ligger på hållbarhet, digitalisering, cirkulär ekonomi och mångfald. Projektet startade i september 2025 och pågår i tre år.

InnoGS - Innovation Through Gamification Solutions

Ett internationellt samverkansprojekt som startade 2025 och pågår till 2028. Projektet leds av Savonia University of Applied Sciences i Finland, och Region Västerbotten är en av huvudparterna tillsammans med aktörer från norra Europa, inklusive universitet, företag och organisationer från Finland, Sverige, Irland, Island och Grönland. Syftet med InnoGS är att stärka innovation och digitalisering, särskilt i landsbygds- och glesbygdsområden. Projektet fokuserar på att använda spelifierade metoder för att öka engagemang och inkludering, särskilt bland unga och underrepresenterade grupper. Genom att utveckla och testa digitala verktyg och utbildningsinsatser vill projektet bidra till ökad kompetens, attraktionskraft och nya samverkansmodeller som kan spridas internationellt. InnoGS skapar nya digitala innovationsmiljöer där offentlig sektor, företag, akademi och civilsamhälle kan samverka. Med konsortiedeltagare från fem olika länder ger test och genomförande av liknande aktiviteter i olika länder ett värdefullt underlag för jämförelse och erfarenhetsutbyte.

Urval av aktuella omvärldsfaktorer

- Nationell satsning på excellenskluster
- Nationellt fokus på utpekade teknikområden
- Förordningar och Direktiv från EU
- Förslag till nytt ramprogram för forskning och innovation

Smart specialisering

Under 2025 har Region Västerbotten arbetat med smart specialisering genom flera strategiska insatser som stärker Västerbottens position i den europeiska omställningen. Året har präglats av ett förhandlingsklimat inom EU, där budgetfördelningar och prioriteringar för sammanhållningspolitiken varit centrala. I detta sammanhang har Västerbotten arbetat för att omsätta smart specialisering i praktiken genom internationella nätverk samt genom kunskapsdrivna och kapacitetsutvecklande projekt.

Västerbotten Smart Specialisering 2.0

Region Västerbotten har en stark position inom smart specialisering på EU-nivå. Utifrån det

långsiktiga och strategiska arbetet samt förmågan att agera som en nod i det europeiska innovationsnätverket tillhör Region Västerbotten de särskilt utsedda Regional Innovation Valleys som i enlighet med New European Innovation Agenda syftar till att minska innovationsklyftor och skapa europeiska värdekedjor för att möta gemensamma samhällsutmaningar. Under 2025 har detta arbete tagits vidare på flera sätt, som följer nedan. Det görs också ett strategiskt arbete genom projektet Västerbotten Smart Specialisering 2.0, som fördjupar Region Västerbottens arbete med att omsätta den regionala strategin för smart specialisering i praktiken och anpassa den till EU:s förändrade fokus på resiliens och hållbar tillväxt. Projektet syftar till att utveckla metoder och processer som stärker Västerbottens förmåga att fokusera på sina styrkeområden och skapa samhandling kring gemensamma utmaningar. Genom att kartlägga goda exempel samt identifiera hinder och möjligheter stärks det långsiktiga arbetet kring S3 Västerbotten Roadmap for Smart Economic Transformation, liksom förmågan att stärka Västerbottens position som en ledande aktör.

Västerbotten påverkar Europas smarta specialisering

Region Västerbotten deltar i EU-kommissionens expertgrupp för Interregional Innocation Investments (I3), som arbetar med att forma nästa generations samarbete och investeringar mellan regioner inom EU. Detta ger Västerbotten en tydlig och reell möjlighet att påverka inriktningen för smart specialisering och den europeiska omställningen mot ett hållbart och konkurrenskraftigt Europa. Region Västerbottens roll som initiatör och ansvarig för det nu mångåriga nätverket BSR S3 Directors Network (även kort kallat Directors Network med akronymen DN) har också medfört möjligheter att påverka utvecklingen inom smart specialisering. Inom detta nätverk samlas chefer med ansvar för smart specialisering inom de deltagande regionerna för att tillsammans diskutera utveckling, möjligheter och utmaningar, och för att se över vad som kan hanteras som gemensamma frågor med större kraft än om var och en tar sig an dem separat. Nätverket ger också en god grund för samarbeten mellan regionerna inom smart specialisering samt smart specialisering knutet till olika sakområdens utveckling. Under 2025 har fokus varit på metoder för gränsöverskridande samverkan och gemensamma styrkeområden, samt på EU:s långtidsbudgets påverkan på det framtida arbetet med syfte att stärka regionernas roll i den europeiska omställningen.

Re:Industry

Genom initiativet Re:Industry med forskningsstöd från ESPON har Region Västerbotten till-sammans med Region Västernorrland och Österbotten under 2025 deltagit i workshops och policyutveckling för att mäta utmaningar, hinder och möjligheter kopplade till industrialisering i länen, och har genom detta fått tillgång till avancerade analyser av industriell transformation och dess territoriella effekter. Arbetet har fokuserat på att identifiera vilka industrietableringar som ger störst samhällsnytta, att utveckla strategier för att attrahera investeringar och att undvika resursberoende, samt att ta fram rekommendationer för en ny syn på industripolitik i perifera regioner.

GRANULAR

Under året har Region Västerbottens koordinerande roll för de fyra nordliga länen inom Horizont-projektet GRANULAR (en akronym för Giving Rural Actors Novel Data and Re-Usable Tools to Lead Public Action in Rural Areas) fortsatt, liksom insatsens arbete för att utveckla mer detaljerade metoder för att mäta och analysera regionala styrkor och innovationsmöjligheter i landsbygdscontext. Målet är att bidra med nya insikter som beskriver landsbygdens mångfald och ger en bättre förståelse för dess dynamik och drivkrafter. Under slutet av året har de nordliga länens living lab inom de givna ramarna enats om att utforma och utveckla en metod som kan ge en bättre bild av vilka investeringar som har störst möjlighet att implementeras och ge bästa effekt. Detta stärker kommunernas och Region Västerbottens förmåga att fatta strategiska beslut och att argumentera för sina prioriteringar lokalt, kommunalt, regionalt, nationellt och inom EU-sammanhang.

Experimental Journey

En ny strategisk utvecklingsresa har också inletts under slutet av året i form av Experimental Journey. Detta är ytterligare en insats med forskningsstöd från EU, men denna gång med koppling mellan smart specialisering och New European Bauhaus (NEB). Region Västerbotten är den koordinerande parten för de norra regionerna (Västerbotten, Västernorrland och Jämtland-Härjedalen) i utforskandet av hur hållbar omställning, social inkludering och lokal demokrati i omställningsprocesser samt kulturella värden som en del av innovationsmiljöer kan integreras i arbetet med smart specialisering. Insatsen är ännu i sitt inledningsskede och kommer att utgå från civilsamhällets roll i den gröna omställningen.

Arbetet kommer kunna innebära både kunskapsinhämtning och analysunderlag som kan gynna det vidare regionala utvecklingsarbetet.

VIGO

Inom länet bedriver Region Västerbotten tillsammans med Region 10 (de åtta inlandskommunerna i Västerbotten samt två inlandskommuner från Norrbotten) samverkansprojektet R10 – en vinnare i den gröna omställningen (VIGO) som syftar till att stärka landsbygdens roll i den gröna omställningen genom smart specialisering. Arbetet fokuserar på att utveckla kommunernas transformationsagendor samt en gemensam transformationsagenda för Region 10 utifrån analyser, kunskapsinhämtning och kunskapshöjande insatser, utforskande metoder som skapar nya arbetssätt för gleshetsregioner. Genom projektet förankras smart specialisering i de lokala strategierna, och utgångspunkten finns i de lokala och gemensamma styrkeområdena för att bidra till hållbar tillväxt och ökad attraktionskraft.

Forskningssamverkan

Inom området finns en samverkan med Umeå universitet, framför allt med forskningscentret Cerum som under 2025 har bidragit med analyser och kunskapsunderlag kopplat till smart specialisering. Genom sin forskning om samhällsomvandlingen i norra Sverige har Cerum, framför allt genom forskningsprojektet "Det nya framtidslandet? Drivkrafter, utmaningar och möjligheter i relation till norra Sveriges (gröna) industrialisering", stärkt den evidensbaserade grunden för Västerbottens S3-strategi. En annan samverkanspart återfinns i ESPON-programmet, som är ett europeiskt forsknings- och analysprogram med fokus på territoriell utveckling och sammanhållning. Under 2025 har Region Västerbotten deltagit i deras arbete genom insatser som berör smart specialisering och regional kapacitetsbyggnad, främst genom kunskapsutbyte och metodutveckling där ESPONS analyser har använts som underlag för att stärka evidensbasen i Västerbottens S3-strategi. Genom samverkan har jämförande europeiska perspektiv och data kunnat tillföras, vilket har ökat förståelsen för hur regionala styrkeområden kan positioneras i ett bredare europeiskt sammanhang.

Aktuella omvärldsfaktorer

Smart specialisering behövs för både städer och glesbygd
Region Västerbotten genomför flera initiativ och projekt för att lyfta fram glesbygdens möjligheter och utmaningar kopplat till smart specialisering,

samt för kapacitetshöjning som ger även glesbygden ökade möjligheter att uppmärksammas och delta i arbetet.

Behov av att fokusera på lokala värdekedjor
Smart specialisering bygger på samarbete mellan regioner, men det kräver en stark grund som skapas lokalt. Genom att kartlägga och utveckla robusta värdekedjor inom Västerbotten undviks ensidigt resursutnyttjande och motståndskraften i en föränderlig värld stärks. Detta ger förutsättningar för en långsiktig hållbarhet och gör Västerbotten bättre rustat att bidra till europeiska samarbeten.

Pågående förhandlingar om sammanhållningspolitiken och EU:s justerade fokus
De pågående förhandlingarna om sammanhållningspolitiken och EU:s fleråriga budgetram kommer att påverka Region Västerbotten, liksom det justerade fokus som kan noteras med större tryck på robusthet, försvar och försörjningskedjor. Region Västerbotten både följer och påverkar utvecklingen aktivt, för att säkra så gynnsamma möjligheter som möjligt för länet.

Samverkan

Digitalisering

Samverkan med offentliga aktörer är avgörande för att uppnå positiva resultat i hela Västerbotten. Genom att Region Västerbotten samordnar insatser inom digitaliseringsområdet, kan länets kommuner, företag, akademi, myndigheter och civilsamhälle arbeta tillsammans på ett mer effektivt sätt. Detta leder till en ökad regional förmåga och kapacitet samt bidrar till synliggörande av utmaningar på nationell nivå, vilket är nödvändigt för att möta de utmaningar som digitaliseringen medför. En stark och samordnad samverkan möjliggör också ett bättre lärande och en gemensam förståelse bland alla involverade parter. Detta är särskilt viktigt för att kunna utveckla och implementera innovativa lösningar på komplexa problem. Genom att inkludera fler aktörer och perspektiv kan man skapa mer hållbara och effektiva strategier. Utgångspunkten för samverkansarbetet är den regionala digitaliseringsstrategin (RDS) för Västerbotten 2022-2030. Inom vissa områden har den också utvecklats ytterligare steg, exempelvis då det gäller kommunernas gemensamma samverkan inom digitaliseringsområdet där det strategiska rådet tar fram en treårig strategi och årlig handlingsplan för kommunernas samverkan inom digitalisering. Arbetet med en ny sådan strategi för perioden 2026-28 har arbetats med under året.

Samverkan med privata aktörer är avgörande för att uppnå framgångsrika regionala resultat, skapa konkurrens- och attraktionskraft. Genom att inkludera företag i samverkansarbetet inom digitaliseringsområdet kan Region Västerbotten dra nytta av den expertis och de resurser som finns inom näringslivet. Detta bidrar till att stärka den regionala förmågan och kapaciteten, vilket är nödvändigt för att möta de utmaningar som digitaliseringen medför. Privata aktörer kan också tillföra innovativa lösningar och nya perspektiv som kompletterar de offentliga och akademiska insatserna. Genom att samarbeta med företag kan man utveckla mer effektiva och hållbara strategier för att lösa komplexa problem.

Fasta samverkansytor

Strategirådet för kommunernas samverkan inom digitaliseringsområdet
Rådet innefattar tre kommunchefer, digitaliseringschefer från Umeå och Skellefteå kommun samt Lystkoms förbundschefer. Region Västerbotten sammankallar och leder rådets arbete arbetar med strategisk planering och för det gemensamma digitaliseringsarbetet & kapacitetsbyggandet mellan kommunerna samt påverkansarbete.

Digitala Västerbotten / Samverkan Digitalisering
En samverkansplattform som samlar Västerbottens femton kommuner samt Örnsköldsviks kommun i gemensamma och men också enskilda nätverk med olika fokus i digitaliseringsarbetet. Plattformen är utgångspunkt för förmågebyggande, informationsspridning, genomförande av projekt och andra initiativ.

Digital Impact North (DIN)

En gemensam kraftsamling för digitalisering av norra Sverige. Region Västerbotten är tillsammans med Umeå universitet, Sveriges lantbruksuniversitet, RISE och Umeå kommun, initiativtagare till denna kraftsamling.

Mötesplats Digitala Västerbotten

En årlig hybridkonferens om digitalisering som samlar nationella, regionala och lokala aktörer för inspiration, nätverkande och påverkansarbete. Konferensen genomfördes 2025 för nionde gången och har genom åren vuxit kontinuerligt och är ansedd idag som norra Sveriges största digitaliseringskonferens med inriktning mot verksamhetsutveckling.

Lystkom

Kommunalförbundet Lystkom är ett exempel på ett

inomregionalt pågående samverkansinitiativ i Västerbotten som samordnar IT-drift och kundtjänst inom och mellan ett antal inlandskommuner i Västerbotten.

Medlemskommuner är Lycksele, Storuman, Åsele, Dorotea, Lycksele, Storuman, Vilhelmina och Åsele.

IT-kapacitetsnämnden

IT-kapacitetsnämnden är gemensam för Umeå, Vännäs och Skellefteå kommun. Nämnden har ansvar för lagring, virtualisering och backup för kommunernas IT-verksamhet. Umeå kommun är värdkommun och den gemensamma nämnden ingår i Umeå kommuns organisation.

AC-Net

AC-Net AB har funnits i olika former sedan 1997. Bolaget kopplar ihop de lokala stadsnäten till ett regionalt nät och stöttar ägarna och kommunerna med att vidareutveckla användandet. AC-Net driver och tillhandahåller det regionala bredbandsnätet i Västerbottens län – med fokus på att koppla samman kommuner, stadsnät och aktörer för att möjliggöra robust digital infrastruktur, hög tillgänglighet och framtida tjänster. AC-Net ägs av Region Västerbotten, Umeå Energi Umenet AB och Skellefteå Kraft AB.

E-tjänstesamverkan

E-tjänsteutveckling i samverkan som Skellefteå kommun driver syftar till att gemensamt utveckla e-tjänster för länets kommuner för att möjliggöra användandet av gemensam plattform. Målet är att höja tillgängligheten och servicen till invånarna genom samverkan. Alla kommuner utom Umeå, som har en egen plattform, är delaktiga i e-tjänstesamverkan.

Innovationsledning

Region Västerbottens arbete med regional innovationsledning har en orkestrerande funktion för att samordna samverkan inom innovationsområdet i Västerbotten. Arbetet präglas av ett perspektiv på flernivåsamverkan där lokal, regional, nationell och global nivå kopplas ihop och utgår från den regionala innovationsstrategin för Västerbotten 2022-2030 (RIS). Att bedriva ett regionalt innovationsledningsarbete framgångsrikt kräver ett gott samarbete med Västerbottens innovationsekosystem. Detta system består av såväl offentliga som privata aktörer. Genom att Region Västerbotten har en central samordnande funktion i länet är samverkan ledordet i de aktiviteter, mötesplatser, utbildningar och projekt som ordnas och drivs. Att främja, stärka och utveckla ett helt system kräver långsiktighet, uthållighet och en väl avvägd samordning, i syfte att få samtliga aktörer

att fokusera sina insatser mot våra utpekade styrkeområden.

Fasta samverkansytor

Nätverket för regional nationell dialog (RND)
RND är en mötesplats där svenska regioner utbyter kunskaper med Regeringskansliet och nationella myndigheter som arbetar med forskning och innovationsfrågor. Vinnova och Tillväxtverket är sammankallande för nätverket.

RegLab

Årskonferensen kvar framgent! Ett forum som fokuserar på lärande och kunskapsutbyte om regional utveckling. Här samlas representanter från regioner, myndigheter och forskningsinstitutioner för att utforska och fördjupa sina insikter kring frågor som rör regional utveckling. RegLab genomför även gemensamma utvecklingsprojekt och detaljerade analyser av regionala frågor. Västerbotten har varit med som deltagare men också ansvarig för lärpas om regional innovationsledning under året.

TiraMISO

Ett nationellt nätverk för myndigheter och regioner med avseende kunskapsutbyte och samverkan om miljöer för testtytor och systemdemonstratorer. Nätverket leds och koordineras av Business Sweden, RISE och Vinnova för att skapa fler exportmöjligheter för Sverige.

Nationellt kompetenscenter för social innovation
Ett nationellt kompetenscenter för att främja effektiva, varaktiga och värdeskapande sociala innovationer utifrån samhällsutmaningar. Fokus på utbyte av kunskap, verktyg, coaching samt erfarenhet.

EFNS - Forskning innovation och näringsliv
Arbetet inom Europaforum Norra Sverige (EFNS) bedrivs främst genom samordnande funktion av arbetsgruppen inom: forskning, innovation och näringsliv (FIN-gruppen). Under året har gruppens ämnesområde utökats till att även omfatta frågor inom miljö, energi och klimat som har bäring mot gruppens arbete. EFNS är ett politiskt nätverk bestående av de fyra nordligaste regionerna i Sverige.

AIMDAY

AIMday står för Academic Industry Meeting day. Det som gör AIMday till en speciell mötesplats är formatet på själva mötet. Definierade utmaningar, strategiska eller operativa, från externa organisationer ligger till grund för mötesagendan. Universitetet matchar sedan dessa utmaningar,

som formuleras som frågor och skickas in på förhand, med den akademiska kunskapsbasen. Resultatet blir en dag som är fylld med workshops, där varje fråga diskuteras under en timme i mindre grupper som består av både organisationsrepresentanter och forskare.

Umeå Tech Arena

Umeå Tech Arena är en årlig konferens och nätverksträff som främjar teknik och innovation i Umeå-regionen, och den fungerar som en plattform för att visa upp den lokala tech-scenen, knyta kontakter och inspirera till nya affärsmöjligheter.

Innovationspartnerskap Umeå

Partnerskap mellan Region Västerbotten, Länsstyrelsen Västerbotten, Umeå universitet, Sveriges lantbruksuniversitet, RISE och Umeå kommun med fokus på innovation, förnyelse och omställning i Umeå, Västerbotten och norra Sverige.

Nätverket för innovationsekosystemet i Västerbotten

Ett nätverk som Region Västerbottens orkestrar och som samlar hela innovationsekosystemet i Västerbotten till regelbundna kvartalsträffar där ett gemensamt lärande står i fokus. Vanligtvis hålls minst ett möte per kvartal, sk kvartalsmöten. tre av dessa är digitala och ett är ett fysiskt möte.

Smart specialisering

Arbetet med smart specialisering förutsätter samverkan med andra parter, både offentliga och privata aktörer. Framgångsfaktorer har i regel varit tydliga gemensamma mål och en kontinuerlig dialog, medan utmaningarna ofta handlar om att samordna aktörer med olika förutsättningar och planeringshorisonter. Genom formaliserade samverkansytor och forum möjliggörs erfarenhetsutbyten, kunskapshöjning och gemensamma analyser, och genom arbete mot gemensamma mål stärks både det långsiktiga arbetet och de insatser som är möjliga i närtid. En löpande och nära samverkan finns på såväl regional, nationell som EU-nivå med andra regioner genom de projekt och insatser som kopplar an till arbetet kring smart specialisering inom olika sakområden. I allt arbete finns även en koppling till länets aktörer och kommuner. Ett sådant exempel är det ovan nämnda arbete som sker inom projektet R10 – en vinnare i den gröna omställningen (VIGO), där länets åtta inlandskommuner samt två kommuner från Norrbotten arbetar tillsammans med Region Västerbotten kring transformationsagendor för

glesbefolkade områden.

Fasta samverkansytter

Directors Network

Directors Network (DN) samlar Östersjöregionernas ansvariga chefer för smart specialisering, och leds sedan uppstarten av Region Västerbotten. Syftet med arbetet är att utveckla djupare innovationssamarbeten där regionernas insatser stärker varandra och att med en enad röst bli en starkare aktör på EU arenan.

EU:s I3 Expertgrupp

Region Västerbotten deltar i EU-kommissionens expertgrupp för Interregional Innovation Investments (I3), som leds av kommissionen och samlar experter från regioner, medlemsstater och EU-organisationer. Syftet är att utveckla strategier för att integrera regionala styrkeområden i europeiska värdekedjor och främja samarbete för en hållbar tillväxt.

Tillväxtverkets S3-nätverk

Tillväxtverkets S3-nätverk är ett nationellt forum som samlar Sveriges regioner för erfarenhetsutbyte kring smart specialisering. Under 2025 har nätverket arbetat med att identifiera hinder för implementering och att utveckla metoder för att koppla regionala styrkeområden till EU:s prioriteringar. Västerbotten har aktivt deltagit i diskussioner om hur S3 kan bidra till grön omställning och stärka innovationskapaciteten i glesbefolkade regioner.

Vinnovas regionala innovationsdialoger

Vinnovas återkommande regionala innovationsdialoger har under 2025 främst behandlat innovationsledning, men Region Västerbotten har deltagit ur smartspecialiseringsperspektiv parallellt med representation för innovationsledningsfrågor för att säkerställa att S3-strategin integreras i bredare nationella satsningar. Dialogerna syftar till att skapa en gemensam arena för erfarenhetsutbyte och strategisk samordning kring innovation och regional utveckling. Ansvarig aktör är Vinnova, och deltagande organisationer omfattar Sveriges regioner, nationella myndigheter samt aktörer inom forskning och näringsliv.

Europaforum norra Sverige (EFNS)

EFNS är en politisk plattform för de fyra nordligaste länen som bevakar och påverkar EU-politik som är avgörande för regionernas utveckling. Årets forum hade temat Norra Sverige i förändringens Europa, med fokus på geopolitik, sammanhållningspolitik och biobaserad ekonomi. Diskussionerna inom

plattformen har särskilt berört EU:s nya budget, sammanhållningspolitikens framtid och hur OECD:s rekommendationer kan omsättas i praktiken.

Northern Sparsely Populated Areas (NSPA)

Nätverket NSPA, som är ett formaliserat samarbete mellan de nordligaste länen i Sverige, Finland och Norge, har som syfte att gemensamt bevaka och påverka EU-politik som rör sammanhållning och regional utveckling. Under 2025 har nätverket framför allt drivit frågor om sammanhållningspolitiken inför EU:s nästa fleråriga budgetram med fokus på att säkra fortsatt stöd till glesbefolkade regioner. OECD:s studie som lanserades i februari 2025 har stärkt argumentationen för kapacitetsbyggande och innovation där smart specialisering framhålls som ett centralt verktyg.

Kvarkenrådet

Kvarkenrådet är en neutral samarbetsplattform för gränsregional samverkan mellan Västerbotten och Österbotten. Kopplingen till smart specialisering är främst genom utgångspunkten i OECD:s arbete med gränsregional utveckling och diskussioner om gemensamma styrkeområden inom energi och hållbar industri.

Sammanhållen region

Digitalisering

De insatser som Region Västerbotten har arbetat med under året inom digitalisering har haft en viktig gemensam nämnare. Det har handlat om att direkt och indirekt verka för en mer jämlik digitalisering i länet och ett överbryggande av de skillnader som finns geografiskt, demografiskt, organisatoriskt och kompetensmässigt. Exempel på detta är satsningar på att skapa ett gemensamt "golv" för kommunernas digitalisering i projektet *Digitala Västerbotten i samverkan (DVIS)*. Insatser för att stärka kompetensen för digitalt strategiarbete hos små och medelstora företag och därmed deras konkurrenskraft. Engagerandet av Post- och telestyrelsen (PTS) i stödinsatser för digital inkludering. Arbetet med hållbarhetsdimensionerna i bredbandsutbyggnadsprojektet *OSN Hållbart bredband* plockar också ner begreppet twin transition till en mer begriplig nivå och visar vägen för att detta perspektivskifte behövs inom andra områden.

Exempel på aktiviteter

Västerbottens samverkansmodell skapar nationellt intresse, basnivå digitalisering
De samverkansarbete som Västerbotten haft över

tid mellan kommunerna och de gemensamma frågor som samarbetet driver idag gör också att arbetet skapar ett nationellt intresse, inte minst i tider när SKR också uttalar att samverkansarbetet är en nödvändig möjliggörare för Handslaget som 289 kommuner ställt sig bakom. Men, bara 15 av dessa som har tillgång till en sådan stark samverkansstruktur som Västerbottens kommuner har inom ramen för Digitala Västerbotten. Här är det gemensamma arbetet med en gemensam basnivå för kommunernas digitaliseringsförmåga ett konkret sätt att synliggöra behovet av förmåga och lotsa fram utveckling, enskilt och tillsammans.

Digital omställning i Västerbottens industrier - En regional samverkan för jämlika förutsättningar. Projektet *Digital omställning Västerbottens industrier (DOVI)* vänder sig till hela länet och projektet har fört en nära dialog med kommunernas näringslivskontor både inför uppstart och under pågående aktiviteter. På så sätt får alla kommuner samma förutsättningar och insikter i behov och lösningar samt kan ge input om företag som är i störst behov av insats. Genom kunskapshöjande föreläsningar via näringslivskontorens företagsfrukostar når projektet även ut till andra branscher.

Digitala Västerbotten - ett starkt varumärke som skapar regional stolthet
Kommunicerandet av det Region Västerbotten gör sker via en mängd olika kanaler, både via seminarier, aktiva sociala media och en mångårigt etablerad hybridmötesplats gör att varumärket "*Digitala Västerbotten*" starkt. Det skapar både en inre stolthet och en vilja att göra gott för fler än sig själv och yttre nyfikenhet och intresse. Det skapar i sin tur förutsättningar för nödvändigt opinionsbildande, då arbetet bedrivs med väldigt små förutsättningar, både hos Region Västerbotten som samordnande part och ute i berörda organisationer.

AI Västerbotten

Under innevarande år har det utifrån kommunchefers önskemål om kompetenshöjning inom AI området utretts och förankrats ett arbete med en projektansökan för ett 3-årigt projekt, en kraftsamling inom AI för länets samtliga kommuner samt Örnsköldsviks kommun. En regional referensgrupp har formerats, ansökan har vidare även diskuterats vid kommunchefsforum och nätverksträffar för att skapa samsyn om kraftsamlingens fokus.

Innovationsledning

Region Västerbotten arbete med en projektportfölj

för regional innovationsledning, som fokuserar på kommunal, regional, nationell och internationell nivå, bidrar till att Västerbotten utvecklas till en sammanhållen region. Det skapar möjligheter för aktörer att mötas, diskutera gemensamma utmaningar och bli bättre på att tillvarata möjligheter. Av särskild vikt är främjandet av samarbeten mellan stad och landsbygd, samt att verka för ett icke platsbundet utan i stället flexibelt innovationsekosystem för hela Västerbotten. Region Västerbotten fungerar som en orkestrerande funktion för innovationsekosystemet i syfte att öka sammanhållningen i Västerbotten.

Exempel på aktiviteter

Riktade satsningar

InnoGS - Innovation through Gamification Solutions är ett internationellt samverkansprojekt som syftar till att stärka innovation och digitalisering, särskilt i landsbygds- och glesbygdsområden. Projektet leds av Savonia University of Applied Sciences i Finland och Region Västerbotten är en av huvudparterna. Bland övriga deltagare finns aktörer från norra Europa, däribland universitet, företag och organisationer från Finland, Sverige, Irland, Island och Grönland. Projektet finansieras av Interreg Northern Periphery and Arctic-programmet och pågår mellan 2025 och 2028

Projekt utifrån identifierade behov för sociala innovationer
Regional Ecosystems for Social Innovation and Social Transformation (RESIST) omfattar aktörer från regionala myndigheter, företagsfrämjande organisationer och lärosäten i regioner kring Östersjön (Sverige, Polen, Tyskland, Estland, Lettland, Litauen, Norge) som tillsammans utforskar likheter och skillnader i möjligheter för sociala innovatörer och entreprenörer att nyttja befintliga innovationsstödsystem syftande till att ta sig an sociala och miljömässiga utmaningar på nya okonventionella och kreativa sätt. Region Västerbotten söker nya sätt att lära, främja och koppla länets innovationsekosystem med aktörer som driver varaktiga och värdeskapande sociala innovationer, för att bidra till lärande om arbetssätt som främjar ekosystemet för sociala innovationer och till nya innovativa lösningar hos finansierare.

Orkestrerande funktion

Region Västerbotten samlar hela innovationsekosystemet i Västerbotten till gemensamma kvartalsvisa möten där relevanta frågeställningar inom innovationsområdet behandlas. Nätverket kopplar ihop aktörer i innovationsekosystemet med varandra och skapar förutsättningar för en mer sammanhållen region.

Smart specialisering

Arbetet med smart specialisering under 2025 har bidragit till att stärka en platsbaserad och integrerad utveckling i hela länet. Genom att utgå från lokala styrkeområden och koppla dessa till nationella och europeiska sammanhang har förutsättningarna för en sammanhållen region förbättrats. Samverkan från fjäll till kust har varit och är fortsatt centralt liksom att synliggöra och utgå från geografiska behov och möjligheter parallellt. Därigenom ökar möjligheterna att utveckla styrkeområden i hela länet vilket ger Västerbotten bättre möjligheter att positionera sig nationellt och internationellt.

Exempel på aktiviteter

Workshop lokala styrkeområden
Genomförd workshop med kommuner och företag i Västerbottens inland kring deras styrkeområden och kopplingen till Västerbottens S3-strategi för att kunna utgå från lokala styrkeområden och koppla dem till nationella och internationella sammanhang.

Dialogmöten inlandskommuner
Dialogmöten med fokus på inlandskommunernas roll i den gröna omställningen och hur smart specialisering kan integreras i lokala transformationsagendor för att ge ökade förutsättningar för Västerbotten att agera som en sammanhållen region.

Uppdatering av strategiarbete
Uppdatering av arbetet utifrån S3 Västerbotten Roadmap utifrån EU:s förändrade fokus på resiliens och hållbar tillväxt med fokus på att arbetet ska verka för en sammanhållen region.

Jämlik och jämställd inkludering

Digitalisering

Region Västerbotten har under året fokuserat på att skapa en mer jämlik och jämställd digital inkludering i länet genom att överbrygga geografiska, demografiska, organisatoriska och kompetensmässiga skillnader. En central del av detta arbete har varit projektet Digitala Västerbotten i samverkan (DVIS) som syftar till att stärka grundläggande förutsättningar för digitalisering enskilt och tillsammans, där etablerandet av en gemensam basnivå för kommunernas digitalisering att uppnå enskilt eller med gemensamma resurser är ett konkret exempel på projektets insatser. Genom att stärka kompetensen för digitalt strategiarbete har Region Västerbotten också förbättrat konkurrenskraften

hos små och medelstora företag. Dessutom har samarbeten med Post- och telestyrelsen (PTS) och initiativet Digital idag bidragit till att främja en mer inkluderande digital miljö. Region Västerbotten har också varit en del av nätverket och plattformen Digidels förvaltningsråd. Dessa insatser har varit avgörande för att säkerställa att alla invånare, oavsett bakgrund eller förutsättningar, får lika möjligheter att dra nytta av digitaliseringens fördelar.

Exempel på aktiviteter

Stärka grupper digitala delaktighet
I den ökande digitaliseringen har Region Västerbotten arbetat med flera initiativ eftersom det trots framsteg kvarstår skillnader i hur olika grupper tar del av digitala tjänster. Projektet Digitala Västerbotten i samverkan (DVIS) har en tydlig inriktning på att stärka hela länets förmåga genom samverkan, vilket bidrar till ökad regional inkludering, jämställdhet och jämlikhet.

Guldmolnet och Bubblaren
Priset Guldmolnet, instiftat av strategirådet för kommunernas digitalisering i samverkan uppmärksammar goda exempel på digital omställning och som ska visa på tydligt resultat att skapa jämlikhet. Priset delas ut vid Mötesplats Digitala Västerbotten och sprider inspiration samt engagerar nya grupper för digitalisering. Under 2024 instiftades även priset Bubblaren för att inspirera för initiativ som har en stor potential.

Jämställdhet inom industrin
Projektet Digital omställning Västerbottens industrier (DOVI) har arbetat med jämställdhet genom att anlita en jämställdhetskonsult för att integrera jämställdhet och inkludering i utveckling av digitala strategier i små- och medelstora företag. Konsult är även involverad som stöd till projektledning för att säkerställa att perspektiven omhändertas i alla olika delar, exempelvis i kommunikationsmaterial.

Skapa en gemensam basnivå för kommunernas digitalisering
Genom projektet Digitala Västerbotten i samverkan (DVIS) säkerställs att alla kommuner, oavsett storlek och resurser, har grundläggande förutsättningar och infrastrukturer. Basnivån fungerar som en ledstång för kommunernas digitala mognadsarbete för en stabil grund att delta i regional och nationell samverkan. Det bidrar till att minska de digitala klyftorna mellan olika kommuner och främjar en mer jämlik tillgång till digitala tjänster för alla invånare, vilket inkluderar både kvinnor och män samt olika socioekonomiska

grupper.

Stärka kompetensen för digitalt strategiarbete
Genom att erbjuda utbildningar och resurser för digitalt strategiarbete till små och medelstora företag, säkerställs att både kvinnliga och manliga företagare får lika möjligheter att förbättra sina digitala färdigheter och konkurrenskraft. Detta initiativ bidrar till att skapa en mer jämställd arbetsmarknad där alla företag, oavsett ledningens kön eller bakgrund, kan dra nytta av digitaliseringens fördelar.

Främja digital inkludering generellt
Samarbete med såväl Post- och telestyrelsen (PTS) och initiativet Digital idag som nätverket och plattformen Digidel, syftar till att inkludera alla samhällsgrupper i den digitala utvecklingen. Genom att fokusera på digital inkludering säkerställs att ingen lämnas utanför, vilket är särskilt viktigt för att nå ut till kvinnor, äldre och andra grupper som traditionellt sett har haft mindre tillgång till digitala verktyg och tjänster. Detta arbete bidrar till att skapa en mer jämställd och inkluderande digital miljö för alla invånare i Västerbotten.

Innovationsledning

Arbetet med innovationsledning i Region Västerbotten präglas av ett fokus att öka jämlikhet och inkludering i hela länet. Ett sätt är att aktivt bidra till att degenerera förlegade normer och rigida uppfattningar samt sträva efter att förmedla bilden av ett jämlikt och inkluderande Västerbotten. Kvartalsträffarna för innovationsekosystemet i Västerbotten har hittills omfattat i snitt 70 deltagare vid respektive möte. Av dessa har 65% varit kvinnor från totalt 120 unika organisationer.

Exempel på aktiviteter

Balanserad könsfördelning
Aktiviteter för att öka jämlikhet och inkludering är exempelvis att i alla sammanhang eftersträva en balanserad könsfördelning, både vad gäller egen personal samt vid inbjudningar till konferenser, samverkansytor och utbildningar Region Västerbotten anordnar. Viktigt är också att jämlikhet eftersträvas vid tillsättandet av talare på event, projektgrupper samt vid personalförskörning.

Medvetandegöra och erbjuda verktyg
Genom att medvetandegöra vikten av jämlikhet och inkludering för all personal inom Region Västerbotten säkerställs ett tillåtande arbetsklimat. Arbetet med regional innovationsledning har under

året innefattat utvecklingsinsatser för att säkerställa att skillnader mellan grupper och geografier utjämnas för att erhålla en mer jämställd och inkluderande utveckling. Konkreta aktiviteter rapporteras under respektive sakområde, men ett exempel är projektet Regional innovationsledning i omställning (RIO) där Region Västerbotten aktivt och systematiskt arbetat med att ge det regionala innovationsekosystemet tillgång till verktyg för att kunna jobba med jämlikhet- och inkluderingsfrågor i vardagen.

Smart specialisering

En bred och varierad representation har varit ett uttalat mål vid workshops och dialoger. Genom att involvera aktörer som utgår från olika förutsättningar har risken för en ensidig utveckling minskat. Ett inkluderande perspektiv har varit en grund i arbetet med och utifrån S3 Västerbotten Roadmap, vilket stärker förutsättningarna för en jämlik, jämställd och inkluderande utveckling.

Exempel på aktiviteter

Lokala styrkor och behov
Lokala styrkeområden i glesbygd har prioriterats i arbetet med smart specialisering, för att ge likvärdiga möjligheter utifrån olika förutsättningar. Detta har varit en central utgångspunkt i VIGO-projektet, som stärker landsbygdens roll i den gröna omställningen, och har även lyfts tydligt i projektets temamöten.

Inkluderande perspektiv

Inkluderande perspektiv i S3 Västerbotten Roadmap har lyfts och diskuterats som en del av strategins uppdatering.

Fokus social inkludering

Arbetet inom Experimental Journey sätter stort fokus på social inkludering, lokal demokrati och kulturella värden, och jämställd inkludering är en självklar del i detta.

Föregångare i omställning

Digitalisering

Region Västerbottens arbete med digitalisering har genom olika projekt, initiativ och aktiviteter bidragit till att skapa en mer sammanhållen region och därigenom förutsättningar för att Västerbotten ska vara en föregångare i omställning. Genom att fokusera på digital inkludering, hållbarhet och samverkan har Region Västerbotten skapat förutsättningar för att lyckats överbrygga geografiska, demografiska och organisatoriska skillnader, fokusera på både spets och bredd, vilket har stärkt förutsättningarna att vara en föregångare

i omställning.

Exempel på aktiviteter

Fokus i projekt

Projektet Digitala Västerbotten i samverkan (DVIS) har spelat en central roll i att göra Västerbotten mer inkluderande, säkert, motståndskraftigt och hållbart. Genom att arbeta med social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet samt att hantera målkonflikter vid digital transformation, har DVIS bidragit till att skapa en levande och cirkulär plats.

Mötesplats Digitala Västerbotten, MDV

Mötesplats Digitala Västerbotten är norra Sveriges största konferens om digitalisering och verksamhetsutveckling. Syftet är att inspirera, öka kunskap och underlätta för samverkan mellan människor, företag och organisationer. Konferensen fungerar som en unik arena där kommuner, näringsliv, offentlig sektor, akademi och civilsamhälle kan mötas, utbyta erfarenheter och gemensamt driva på den digitala utvecklingen. Genom att samla hundratals deltagare varje år kan Mötesplats Digitala Västerbotten stärka nätverk, accelerera lärande och erfarenhetsutbyte, utöva påverkansarbete, synliggöra goda exempel och höja den digitala kompetensen. Detta initiativ skapar förutsättningar för en hållbar och inkluderande digital omställning, där alla aktörer får möjlighet att bidra och dra nytta av digitaliseringens möjligheter.

Innovationsledning

Den projektportfölj som Region Västerbotten byggt upp inom arbetet med regional innovationsledning kan på ett övergripande plan ses som ett adaptivt verktyg att möta utmaningar i en föränderlig omvärld. Projekten i portföljen bidrar, var och en på sitt sätt, till att möta samhällstransformation och genom instrumentet innovationsledning bygga kompetens och kapacitet för omställning i Västerbotten. Sammantaget leder arbetets delkomponenter till en ökad medvetenhet och förståelse om vikten av att bedriva ett systematiskt innovationsledningsarbete över tid. Att se till innovation utifrån ett systemperspektiv är nödvändigt, där förmåga och kapacitet till innovation är en förutsättning för omställning.

Exempel på aktiviteter

Fokus på flexibilitet

I projektet Regional innovationsledning i omställning (RIO) står just O:et för omställning. Syftet med projektet är att öka flexibiliteten i och gradvis förändra innovationsekosystemet att bättre matcha kommande behov. Den regionala innovationsstrategin (RIS) pekar ut nio

styrkeområden. RIO gör en genomlysning av samtliga styrkeområdens innovationsekosystem, undersöker vilka regionala uppdrag Västerbottens science parks bör ha i framtiden samt utbildar innovationsledare.

Mätmodellen Measurement of Regional Innovation Capacity (METRIC)

METRIC är en modell och metod för att mäta och kartlägga regional innovationskapacitet ur ett systemperspektiv. Genom modellen är det möjligt att följa utvecklingen i länets innovationsekosystem, se styrkor och svagheter ur ett regionalt perspektiv och därigenom vidta åtgärder för att skapa förutsättningar till omställning. Mätmodellen har spridits såväl nationellt som internationellt och har skapat enormt stort intresse.

Smart specialisering

Smart specialisering har under 2025 varit ett centralt verktyg för att positionera Västerbotten som en föregångare i den gröna omställningen. Genom att fokusera på styrkeområden inom energi och hållbar industri har Västerbotten stärkt sin roll i europeiska diskussioner kring omställning. Arbetet har också inneburit metodutveckling för gränsöverskridande samverkan och kunskapsutbyte med europeiska aktörer, vilket bidragit till att skapa förutsättningar för cirkulära lösningar och stärkt Västerbottens innovationskapacitet.

Exempel på aktiviteter

Strategisk samverkan inom Östersjöområdet Directors Network har under året genomfört ett strategiskt möte med syfte att säkerställa fortsatt utveckling av metoder för gränsöverskridande samverkan och gemensamma styrkeområden, med nära koppling till såväl resiliens som den gröna omställningen.

Analyser och kunskapsunderlag

Workshops har hållits med ESPON inom arbetet Re:Industry. Analyser och kunskapsunderlag som tagits fram inom ramen för insatsen har diskuterats och används för att stärka evidensbasen för Västerbottens arbete med omställning.

Agenda 2030

Digitalisering

Region Västerbottens arbete med digitalisering bidrar till att uppnå ett flertal av målen i agenda 2030. Projekten *Digitala Västerbotten i samverkan (DVIS)* och *Digital omställning Västerbottens industrier (DOVI)* har exempelvis en tydlig inriktning mot att stärka hela länets förmåga och

kapacitet till digitalisering genom samverkan. Genom att främja regional inkludering, jämställdhet och jämlikhet, samt skapa hållbara samhällen, bidrar dessa projekt till en levande och cirkulär plats. En central del av båda projekten är att stärka regional samverkan och förmågan att samarbeta med andra regioner och länder, vilket är i linje med EU-kommissionens vision för digital omställning. Projekten bidrar till att knyta kommunerna och företagen närmare, öka den gemensamma kunskapen och stärka den gemensamma förmågan att agera.

Aktuella Agenda 2030-mål inom området

Mål 5: Jämställdhet

Region Västerbottens arbete med digitalisering bidrar till att öka regional inkludering, jämställdhet och jämlikhet genom att främja samverkan mellan stora och små kommuner samt företag. Detta bidrar till att minska skillnaderna mellan olika grupper och säkerställa att alla har lika tillgång till digitala tjänster och möjligheter.

Mål 8: Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Region Västerbottens arbete med digitalisering främjar ekonomisk produktivitet genom diversifiering, teknisk innovation och uppgradering. Genom att skapa jämställda förutsättningar för digital kommunikation och informationsöverföring, bidrar arbetet till en hållbar och motståndskraftig infrastruktur. Detta stödjer målet om full och produktiv sysselsättning för alla och uppfyller EU:s mål för digital omställning.

Mål 9: Hållbar industri, innovation och infrastruktur
Region Västerbotten bidrar inom digitaliseringsområdet, exempelvis genom projektet DOVI, till hållbar industri och innovation genom att hjälpa företag att utveckla digitala strategier och handlingsplaner. Detta möjliggör en omställning till hållbar produktion och stärker företagets konkurrenskraft. Genom att främja innovativ digitalisering, stödjer projektet industriföretagen i deras strävan att bli en del av den gröna omställningen.

Mål 10: Minskad ojämlikhet

Region Västerbotten arbete med digitalisering bidrar till att minska skillnaderna mellan olika grupper genom att säkerställa att alla har lika tillgång till digitala tjänster och möjligheter. Detta bidrar till ökad regional inkludering och jämlikhet.

Mål 11: Hållbara städer och samhällen

Region Västerbotten arbete med digitalisering bidrar till att skapa hållbara samhällen genom att

främja en levande och cirkulär plats. Digitalisering skapar förutsättningar att stärka den regionala samverkan och öka den gemensamma kunskapen och förmågan att agera. Detta inkluderar att bygga hållbara infrastrukturer och främja samarbete både inom Region Västerbotten och med externa partners.

Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion
Region Västerbotten arbete med digitalisering bidrar till hållbar konsumtion och produktion genom att hjälpa såväl företag som offentliga organisationer att utveckla digitala strategier och handlingsplaner för att möjliggöra omställning till hållbar produktion samtidigt som det stärker företagets konkurrenskraft.

Mål 17: Genomförande och globalt partnerskap
Region Västerbotten arbete med digitalisering bidrar till att stärka inomregional samverkan och förmågan att samarbeta med andra regioner och länder. Detta är i linje med EU-kommissionens vision för digital omställning och bidrar till att knyta kommunerna och företagen närmare, öka den gemensamma kunskapen och stärka den gemensamma förmågan att agera.

Innovationsledning

Agenda 2030 genomsyrar allt arbete som bedrivs inom Region Västerbotten arbete med regional innovationsledning. Ett starkt fokus på hållbara helhetslösningar, där exempelvis den regionala innovationsstrategin för Västerbotten 2022-2030 (RIS) utformats med det övergripande syftet att leda utvecklingen mot en positiv påverkan på både miljö- och samhällsutveckling. Vidare har Region Västerbottens projektportfölj för regional innovationsledning utformats i linje med de globala målen, där innovationsekosystemets aktörer i Västerbotten och övriga projektdeltagare undersöker, testar och verifierar metoder att tillgodogöra sig ny kunskap och på så sätt stärka den regionala kollektiva medvetenheten rörande hållbar tillväxt.

Aktuella Agenda 2030-mål inom området

Mål 5: Jämställdhet

Region Västerbottens arbete med innovationsledning bidrar till att öka regional inkludering, jämställdhet och jämlikhet genom att främja samverkan mellan aktörer i det regionala innovationsekosystemet. Arbetet bidrar till att minska skillnaderna mellan olika grupper och säkerställer tillgång till stöd och miljöer för innovation.

Mål 8: Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Arbetet med regional innovationsledning som Region Västerbottens bedriver främjar ekonomisk tillväxt genom öka förmågan och kapaciteten till innovation, förändring och förnyelse i hela Västerbotten. Arbetsvillkoren har under året stötts genom de insatser som genomförts för att höja innovationsledningskompetensen i länet.

Mål 9: Hållbar industri, innovation och infrastruktur
Region Västerbotten bidrar genom arbetet med regional innovationsledning till att utveckla förutsättningarna för en hållbar industri och ökad innovationskapacitet genom att stödja aktörerna i det regionala innovationsekosystemet genom olika insatser och initiativ, exempelvis distribution av stöd och miljöer för innovation.

Mål 10: Minskad ojämlikhet
Region Västerbotten arbete med regional innovationsledning bidrar till att minska skillnaderna mellan olika delar i Västerbottens geografi samt mellan olika grupper genom att öka tillgången till miljöer och stöd för innovation i länet. Arbetet bidrar till att utöka och bredda det regionala innovationsekosystemet och därigenom erhålls en ökad regional inkludering och jämlikhet.

Mål 11: Hållbara städer och samhällen
Arbetet med regional innovationsledning hos Region Västerbotten bidrar till en ökad förmåga till innovations, förändring och förnyelse i hela Västerbotten vilket är en förutsättning för att utveckla hållbara städer och samhällen. I projektet "Regional Ecosystems for Social Innovation & Social Transformation (RESIST)" etableras exempelvis ett regionalt ekosystem för social innovation.

Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion
Region Västerbotten arbete med regional innovationsledning bidrar till utveckla en hållbar konsumtion och produktion i Västerbotten genom att stödja och hjälpa aktörer i det regionala innovationsekosystemet att utveckla strategier och handlingsplaner för att möjliggöra omställning samtidigt som det stärker den regionala attraktions- och konkurrenskraften.

Mål 17: Genomförande och globalt partnerskap
Region Västerbottens arbete med regional innovationsledning utifrån ett systemperspektiv har lett till en lång rad samarbeten både inom Region Västerbotten, mellan andra regionalt, nationellt och internationellt. Genom ett externt arbete med utbyte av kunskap och information utifrån ett missionsbaserat

innovationsledningsperspektiv har ett flertal partnerskap etablerats både nationellt och inom EU.

Smart specialisering

Inom smart specialisering bidrar Region Västerbotten på flera sätt till Agenda 2030:s globala mål. Genom samverkan med andra aktörer och i det egna arbetet omsätts målen i konkreta insatser som stärker smart ekonomisk transformation, innovation och ekonomisk tillväxt, men även jämställdhet, minskad ojämlikhet och en hållbar framtid.

Aktuella Agenda 2030-mål inom området

Mål 5: Jämställdhet

Region Västerbottens arbete med smart specialisering integrerar jämställdhets- och inkluderingsperspektiv i projekt och processer, till exempel genom att säkerställa att både kvinnor och män deltar i utvecklingsarbete och att landsbygdens behov lyfts fram för jämlika förutsättningar.

Mål 8: Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Region Västerbottens arbete med smart specialisering skapar, genom projekt och insatser som VIGO och Re:Industry, förutsättningar för hållbar industriell utveckling och nya arbetstillfällen i både stad och glesbygd.

Mål 9: Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Region Västerbottens arbete med smart specialisering, särskilt insatser som Smart Specialisering 2.0 samt deltagande i EU:s I3-expertgrupp, stärker Västerbottens innovationskapacitet och utvecklar robusta värdekedjor för hållbar tillväxt.

Mål 10: Minskad ojämlikhet

Region Västerbottens arbete med smart specialisering har som syfte att bidra till en minskad ojämlikhet. Genom att lyfta lokala styrkeområden och behov i glesbygd, till exempel i VIGO-projektet, säkerställs att olika delar av regionen får likvärdiga möjligheter att delta i omställningen.

Mål 11: Hållbara städer

Region Västerbottens arbete med smart specialisering avser att bidra med ny kunskap, nya infallsvinklar och ifrågasättande av gamla metoder och processer för att offentlig sektor ska kunna genomgå en omställning till en hållbar produktion. Genom insatser som Experimental Journey kopplas

smart specialisering till gestaltad livsmiljö och social inkludering, vilket bidrar till attraktiva och hållbara samhällen.

Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion
Region Västerbottens arbete med smart specialisering främjar, genom insatser som Re:Industry och arbetet med att undvika ensidigt resursutnyttjande, cirkulära lösningar och effektiv användning av naturresurser.

Mål 13: Bekämpa klimatförändringarna
Region Västerbottens arbete med smart specialisering bidrar till minskade klimatutsläpp och hållbar energiomställning genom att integrera den gröna omställningen i smart specialisering, vilket bland annat inkluderar att främja en hållbar energiomställning.

Mål 17: Genomförande av ett globalt partnerskap
Region Västerbottens arbete med smart specialisering stärker partnerskap och kunskapsutbyten för att nå gemensamma mål och skapa europeiska värdekedjor. Utifrån Västerbottens styrkeområden och S3 Västerbotten Roadmap finns möjligheter att delta i EU:s S3 plattformar samt hitta samverkan i andra regioner i Europa för att stärka regional utveckling.

Ett urval av insatser i länet

Digitalisering

Det finns flera insatser som andra aktörer än Region Västerbotten ansvarar för inom delprioriteringen Västerbotten – en nytänkande och smart region och som rör digitaliseringsområdet med syftet att öka förmåga och kapacitet till att tillvarata digitaliseringsmöjligheter. Dessa insatser stärker förutsättningarna för en utökad service och tillgänglighet, attraktions- och konkurrenskraften samt bidrar till att Västerbotten stärka bilden av Västerbotten som en attraktiv samarbetspartner nationellt, i EU samt globalt. Nedan beskrivs ett urval av dessa insatser i korthet.

Ett urval av insatser inom digitalisering

RISE - kompetenshöjning inom AI
RISE är en nationell aktör som bidrar till digital mognad på olika sätt även regionalt. I Västerbotten har RISE både stöttat Vännäs kommun i kompetenshöjning inom AI och arbetar med AI lärande mot små och medelstora företag i projektet AI och jobben (se text nedan)

Praktisk AI-utveckling och kompetenslyft för regional tillväxt

Projektet hjälper små och medelstora företag (SMF) i Västerbotten att utforska och använda AI-verktyg anpassade efter deras behov. Genom grundläggande AI-utbildning och utvecklingssprintar med expertstöd får företagen både teoretisk förståelse och praktiska verktyg för att använda AI i sin verksamhet. Syftet är att höja den digitala kompetensen och sänka trösklarna för AI-användning, så att tekniken blir tillgänglig även för företag utan tidigare erfarenhet av AI. Under utvecklingssprintarna får deltagande företag testa och utveckla AI-baserade arbetssätt som stärker deras affärsstrategier och effektivitet.

Forskning om AI

Umeå universitet fortsätter att satsa på forskning om artificiell intelligens (AI). Målet är att AI ska gå som en röd tråd genom alla vetenskapsområden vid universitetet. Idag finns det nära 100 forskare vid samtliga fakulteter. Vid *Taiga* som är ett fakultetsövergripande centrum vid Umeå universitet främjas forskning inom artificiell intelligens genom transdisciplinärt samarbete. Vilket skapar och erbjuder unika mötesplatser, aktiviteter och stöd för att inspirera och vägleda forskare, lärare och studenter inom AI-forskningen. Under året har Taiga adresserat områden som AI för att lösa komplexa samhällsproblem och AI för att nå klimatneutralitet.

Digital Impact North (DIN)

Digital Impact North (DIN) som är regional kraftsamling för digitalisering och AI har kvalificerat, blivit utsedd till och etablerat en europeisk digital innovationshubb (EDIH) i Umeå. Under året har verksamheten ytterligare tagit fart via en finansiering via europeiska digitala utvecklingsfonden ERUF och Region Västerbotten. Via projektkontor hos bl a Umeå universitet, Sveriges Lantbruksuniversitet, RISE och Region Västerbotten genomförs riktade digitaliseringsinsatser mot små och medelstora företag samt offentlig sektor.

Handslag för digitalisering

Sveriges kommuner och regioner (SKR) har under 2025 fortsatt arbeta med realiserandet av Handslaget för välfärdens digitalisering, en nationell kraftsamling där landets kommuner går samman för att möta de utmaningar som välfärden har och för att stärka verksamheterna genom digitalisering. Totalt deltar 289 av Sveriges 290 kommuner i denna kraftsamling. Alla 15 kommuner i Västerbotten deltar och har anmält sig till alla eller delar av de nya initiativ som lanserats genom

Handslaget under 2025. De initiativ som startades under 2024 såsom Säker Digital Kommunikation (SDK) och digital post följs också upp kontinuerligt regionalt.

ESUDA

ESUDA är ett projekt som syftar till att utveckla digitala innovationer för att analysera energibehovet hos byggnader under olika omständigheter genom att använda historiska data med hänsyn till väderförhållanden, bygginformation och byggnadens användning. Dessa data används för att förutsäga kommande energibehov i byggnader, för att balansera energibehovet mellan byggnader, samt för att minska den totala energiförbrukningen. Det primära målet med projektet är att öka den digitala innovationskapaciteten genom forskningssamverkan. Projektet blir ett stödsystem som bygger upp ett FoU-samarbete mellan akademi, fastighetsägare, energibolag och företag som kan exploatera projektets resultat och leverera lösningar. Efter projektet fortsätter FoU-samarbetet som ett hållbart ekosystem som lever vidare av egen kraft.

ENAIBLER

Interreg Europe-finansierade projektet ENAIBLER handlar om att driva den digitala omvandlingen inom offentlig sektor genom strategisk användning av artificiell intelligens (AI). ENAIBLER samlar partners från flera EU-regioner, inklusive regionala och lokala myndigheter som ansvarar för policy och riktlinjer för att arbeta med den digitala omvandlingen av sitt område. Projektpartners ska hjälpa organisationer inom den offentliga sektorn att dra nytta av fördelarna med AI och införa mer öppna, transparenta och etiska strategier och tjänster. Från Västerbotten medverkar Umeå universitet och Skellefteå kommun.

Innovationsledning

Under året har ett stort antal aktörer i Västerbotten genomfört insatser som bidrar till utveckling inom innovationsområdet och stärker förmågan till förnyelse och förändring och därigenom bidrar till delprioriteringen Västerbotten – en nytänkande och smart region. Nedan beskrivs ett urval av dessa insatser i korthet. Urval av insatser som har haft särskild betydelse under året

Ett urval av insatser inom innovation

Inlandet Startup Remote

Uminova Innovation har genom deras initiativ, "Inlandet Startup Remote", genomfört i samarbete med Region Västerbotten (R10) för att främja

entreprenörskap i inlandet. Projektet syftar till att erbjuda stöd och resurser för entreprenörer som verkar i mer glesa delar av länet, där tillgången till nätverk och affärsutveckling kan vara mer begränsad. Genom digitala verktyg, mentorprogram och skräddarsydda utbildningar syftar Inlandet Startup Remote till att stärka det lokala näringslivet, skapa fler affärsmöjligheter och öka tillväxten för startups i dessa områden.

ViiBIC

BIC Factory, med säte i Umeå, har genom sitt innovativa projekt ViiBIC utvecklat stödet till unga entreprenörer, särskilt utlandsfödda, i hela Västerbotten och delar av Norrbotten. Projektet strävar efter att öka inkludering, internationalisering och hållbarhet bland nystartade företag genom att erbjuda behovsanpassat affärsstöd, nätverk och mötesplatser. Genom ViiBIC utökar BIC Factory sitt geografiska upptagningsområde och erbjuder digitala inkubatorplatser via konceptet BIC-workaround, vilket gör det möjligt för unga entreprenörer under 40 år att delta i programmet oavsett var de befinner sig.

Affärsutveckling i Skellefteå

Skellefteå Science City har erbjudit affärsutvecklingsprogram och samarbeten mellan startup-företag och etablerade företag för att påskynda insikter och aktiviteter kring grön omställning. Där ett metodstöd varit innovationscheckar avsedda för små- och medelstora företag som vill utveckla sina affärsidéer genom att få tillgång till extern kompetens. Stödet kan användas inom tre områden: immateriella tillgångar, affärsutveckling och infrastruktur. Genom innovationscheckarna har företag fått ekonomiskt stöd för att anlita experter som hjälper dem att skydda sina immateriella tillgångar, testa ny teknik eller skapa den infrastruktur som behövs för att växa. Innovationscheckarna finansieras av Vinnova och syftar till att främja innovation och tillväxt inom näringslivet i Sverige.

Life Science Job Fair

Umeå Business Incubator (UBI), har fortsatt att utveckla och anordna "Life science job fair" på Umeå Universitet. Företag från hela Västerbotten får en möjlighet att visa upp sig och det blir lättare för studenter som vill fortsätta jobba med forskning och utveckling som knyter an till branschen. Initiativet ökar innovationskapacitet i de deltagande bolagen och utvecklar samtidigt arbetsmarknaden för life science i Västerbotten.

Smart specialisering

Smart specialisering är ett EU-initierat koncept som bygger på samarbete mellan många aktörer för att stärka regioners konkurrenskraft. Arbetet kräver en bred medverkan från både offentliga och privata aktörer, och flera insatser i Västerbotten har under året visat hur detta samarbete skapar konkreta resultat. Nedan lyfts några exempel som andra aktörer än Region Västerbotten ansvarar för som har haft stor betydelse.

Ett urval av insatser i länet

Det nya framtidslandet

Forskningscentret CERUM har under 2025 publicerat analyser och policyunderlag om den industriella omställningens effekter på regional utveckling. Ett delprojekt har särskilt studerat kommunernas planeringsförutsättningar i samband med stora industrietableringar och hur dessa kan balanseras med lokala behov. Cerums arbete har resulterat i policyunderlag, vetenskapliga artiklar och kunskapsspridning genom seminarier.

Kartläggning industriföretag

IUC Norr har genom enkäter, djupintervjuer och fokusgrupper genomfört en omfattande förstudie som kartlägger behov och möjligheter hos små och medelstora industriföretag i Västerbotten och Norrbotten, vilket ger ett underlag för framtida insatser. Tillsammans med Go Business har de också främjat hållbar affärsutveckling genom att koppla samman företag för att bättre nyttja restprodukter som resurser, och under våren 2025 hölls ett event med fokus på industriell symbios och cirkulära lösningar.

Samverkansarena samhällsutmaningar

Skellefteå Science City har stärkt innovationsmiljöer för energiomställning och hållbar produktion samt etablerat en samverkansarena för komplexa samhällsutmaningar där aktörer från näringsliv, akademi och civilsamhälle möts för att utveckla lösningar för den gröna omställningen.

Foto: Jonas Westling

Västerbotten – En region med platsbaserad hållbar näringslivsutveckling

Omvärldsanalys

Omvärlden påverkar företagens investeringar

Lågkonjunkturen har fortsatt under 2025. Northvolts konkurs har påverkat inte bara företagets anställda utan även underleverantörer. Norrlandsfondens konjunkturbarometer visar dock att företagen i Västerbotten åter är positivare än normalt, vilket är ett första steg ut ur lågkonjunkturen. Förstärkningen beskrivs gälla flertalet branscher och alla branscher är positiva om framtiden.

Omvärlden påverkar kommersiell service

Även om inflationen dämpats under året lever skadeverkningarna av de senaste årens prisökningar kvar. För små dagligvarubutiker på landsbygden med låg omsättning innebär högre kostnader en alltjämt högre prisbild ut mot kund än vad tätorternas butiker har. Prisskillnaderna mellan landsbygdernas butiker och butikerna i tätorterna tenderar hellre att öka än att minska vilket missgynnar handeln på landsbygden. För landsbygdens butiker fortsätter också kundunderlagen att minska i takt med att befolkningen fortsätter att koncentreras till tätorter och tätortsnära miljöer. Landsbygdens små butiker får allt svårare att klara sina verksamheter ekonomiskt.

Näringsliv

Under första halvåret 2025 präglades näringslivet i Sverige av lågkonjunktur, där svag inhemsk efterfrågan, höga räntor och begränsad investeringsvilja särskilt påverkade bygg-, industri- och fastighetssektorn. Dessa utmaningar fick även återverkningar på underleverantörer i Västerbotten. Med den gradvisa återhämtningen under hösten, lättnader i ränteläget och en stabilare marknadsmiljö ser många företag nu möjligheter att stärka sin affärsutveckling och konkurrenskraft, trots att inflation och ökade kostnader fortsatt utgör hinder. Den globala osäkerheten och fortsatta handelspolitiska spänningar ställer samtidigt krav på att företag och underleverantörer i Västerbotten behöver anpassa sina affärsstrategier och förbli flexibla för att kunna möta nya marknadsvillkor och dra nytta av tillväxtmöjligheter i ett mer föränderligt näringsklimat.

God tillgång på grön energi, välutbildad befolkning, fungerande infrastruktur och ett generellt stabilt samhällssystem har de senaste åren lockat industrietableringar till norra Sverige. Det handlar om satsningar på vindkraft, produktion av biodrivmedel, fossilfritt stål, batterier och andra typer av industrisatsningar. Den dominerande diskussionen har under ett antal år handlat om att möjliggöra dessa investeringar genom att bland annat snabba på tillstånds- och planeringsprocesser, öka bostadsbyggande och kanske även plocka bort kommunala veton. Under de senare åren har dock fler röster börjat ställa frågor om vilken nytta som tillfaller befolkningen genom dessa investeringar och kraven på ersättning till lokalsamhället ökar vid till exempel vindkraftsetableringar. Även diskussioner om ekonomisk riskfördelning mellan kommuner, stat och näringsliv har intensifierats.

Northvolts ekonomiska utmaningar och senare under året konkurs har kraftigt påverkat Västerbotten, och har även haft en genomgripande påverkan på hela norra Sveriges industriella ekosystem. Konkursen innebär förlorade arbetstillfällen både hos Northvolt och hos underleverantörer samt hos företag inom de berörda värdekedjorna i och med en osäkerhet i leverantörsleden. Samtidigt ska det konstateras att konkursen inte inneburit slutet på den gröna omställningen eller satsningarna i Västerbotten. Vad gäller just Northvolt har anläggningen i Skellefteå köpts upp av Lyten som ämnar fortsätta produktionen, och även andra stora industriaktörer så som Stegra, Boliden, SKF med flera har fortsatt driva gröna investeringar. Snarare har utvecklingen inneburit ett omtag för industriell diversifiering och ett starkare fokus på robustare värdekedjor i framtiden. Omställningen fortsätter, men med en lite ny karaktär. Det inrättade Accelerationskontoret kommer troligen att spela en stor roll i den vidare utvecklingen, och kraven på anpassning och samverkan framöver bedöms bli både utmanande och resurskrävande. Frågan är av fortsatt nationell betydelse, samtidigt som lokala och regionala perspektiv måste respekteras.

Tidigare utveckling inom AI, automatisering och

digitalisering har fortsatt att prägla näringslivet, och det går att notera att företagen i Västerbotten har anammat AI-baserade produktions- och tjänstelösningar. Samtidigt står många mindre företag fortfarande inför kompetens- och investeringshinder på denna front. Den ökade efterfrågan på dataintensiv infrastruktur, cybersäkerhet och digital kompetensförsörjning har också skapat behov av nya stödsystem på regional nivå. Det gäller även den kompetensbrist och de behov av omställning som rått under året, och som kvarstår efter Northvolts utveckling.

Sverige och Norden har under året fått en stärkt position inom energi, gruvor och råvaruförsörjning, vilket gynnat Västerbottens strategiska roll. Likt föregående år går det att konstatera att det finns ett stort intresse för metaller av vikt för den gröna omställningen, vilket ökat intresset för prospektering. Under det senaste året har nationella reformer och initiativ stärkt förutsättningarna för prospektering och framtida gruvverksamhet, särskilt med fokus på strategiska metaller som är avgörande för den gröna omställningen. Statens styrning har tydligt visat att detta är en fråga av stort nationellt intresse, vilket bland annat märks i satsningar som rör Talgagruvan i Kiruna som har varit omdiskuterat.

Parallellt med intresset för prospektering fortsätter det aktiva arbetet med återanvändning av avfallsmaterial för att bidra till att mindre ny råvara behöver brytas, vilket stärker den cirkulära ekonomin. Stora investeringar görs inom forskning, utveckling och innovation för att uppgradera teknik och hållbarhetsåtgärder för att möta framtidens behov. Det går samtidigt att se att EU:s fokus på grön och digital omställning genom Green Deal, Net Zero Industry Act, och Critical Raw Materials Act påverkat investeringar och stödsatser. Samtidigt går det att notera att den kommande programperioden redan gör sig gällande och att det tycks bli ett stort fokus på industrialisering och konkurrenskraft med utgångspunkt i EU:s nya konkurrenskraftskompass. EU-kommissionens förslag på långtidsbudget för perioden 2028-2034 pekar på omfattande ändringar i kommande sammanhållningspolitik, såsom sämre regional förankring i planering och genomförande av EU-fonderna och risk för utebliven allokering för nordliga glest befolkade områden. Det kan leda till kännbara effekter för näringslivet i Västerbotten genom minskat stöd och stöd som inte är anpassade till näringslivets förutsättningar i länet.

EU:s skogspolitik har länge präglats av en begränsad förståelse för det aktiva skogsbruk som

bedrivs i Norden. Regelverk som avskogningsförordningen har väckt oro, särskilt i norra Sverige, där de föreslagna kraven varit dåligt anpassade till lokala förhållanden i synnerhet kring jordbrukets förutsättningar. Förordningen riskerade att slå mot både skogens och jordbrukets värdekedja, från råvaruförsörjning till livsmedelsproduktion, men under det senaste året har EU:s hållning börjat förändras. En ny kommission, ett försämrat konkurrensläge för europeisk industri och kriget i Ukraina har tvingat fram ett omtag. Införandet av avskogningsförordningen har skjutits upp, och även LULUCF-regelverket, som styr rapporteringen av kollagring i skog, ifrågasätts brett. Inget medlemsland når i dagsläget upp till målen. I Sverige fortsätter debatten om skogens roll, senast genom en ny skogsutredning med fokus på ökad produktion.

Ett fokus på ökad produktion kan likt inom skogspolitiken skönjas i uppdateringen av Sveriges nationella livsmedelsstrategi, [Livsmedelsstrategin 2.0](#), som lanserades i mars 2025. Tre fokusområden är ökad robusthet, exportfrämjande åtgärder och att stärka svensk kvalitet och gastronomi, med ett övergripande mål om en globalt konkurrenskraftig livsmedelskedja som uppfyller miljö- och klimatmål. Strategin syftar till att stärka hela livsmedelskedjan för att öka den inhemska produktionen, att skapa jobb och förbättra livsmedelsförsörjningen. Regeringen har också gett Jordbruksverket i uppdrag att analysera livsmedelsproduktionens utveckling, förutsättningar, hinder och möjligheter i norra Sverige. Därutöver har regionerna fått medel för att utveckla sina regionala strategier och det planeras en utlysning för "Kraftsamling Livsmedelsstrategin 2.0" på nationell nivå, som ska ge regioner i samverkan möjlighet att ytterligare satsa på robusthet i livsmedelskedjan.

Klimatfrågan är aktuell även inom livsmedelsindustrin i Västerbotten. Odlingssäsongerna blir längre, vilket kan innebära möjligheter att odla andra grödor än tidigare samtidigt som risken för kännbara förändringar i nederbörd och nya skadeinsekter ökar. Klimatperspektivet återkommer också i Sveriges nya kostråd för vuxna som publicerades i april 2025. För första gången har hänsyn tagits inte bara till hälsan på kort och lång sikt utan även hur det som äts påverkar miljö och klimat, och en övervägande växtbaserad kost rekommenderas även om det också finns plats för kött, fisk och mejeriprodukter.

Noterbart är att det osäkra globala läget liksom klimatutvecklingen påverkat inställningen i beredskapsfrågorna, vilket i sin tur påverkar näringslivsutvecklingen. Större förväntningar finns på beredskap och säkrade lokala värdekedjor. Ett sådant perspektiv återfinns mycket konkret kopplat till livsmedelsproduktionen. Den ovan nämnda uppdaterade nationella livsmedelstrategin betonar tydligt både beredskap och robusthet. Under hösten 2025 meddelade också regeringen att Jordbruksverket kommer att inleda upphandling av beredskapslager för spannmål för de fyra nordligaste länen (Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland och Jämtland), och det mottogs som ett efterlängtat och efterfrågat initiativ då det är av vikt att säkerställa förutsättningarna för livsmedelsberedskap i händelse av kris eller krig.

Omvärlden påverkar besöksnäringen

Den ekonomiska situationen med höga räntor, hög inflation och höga energikostnader gör att människor har sämre ekonomi och kanske väljer bort att resa eller turista, eller gör det i mindre utsträckning. Besöksnäringens aktörer behöver ta detta i beaktande och ta hänsyn till när det gäller planering, prissättning, säsonger m.m. för att kunna planera verksamhet och erbjudanden så optimalt som möjligt.

Klimatförändringar i andra länder, till exempel värmeböljor eller översvämningar i Europa kan leda till att fler väljer att semestra i Sverige, förutsatt att ekonomin tillåter. Nordens relativt stabila och svala klimat kan vara en konkurrensfördel och något som behöver bevaras genom klok hantering av turismströmmar. Besöksnäringens aktörer behöver stärka och även kommunicera sitt hållbarhetsarbete till intressenter och kunder, för att motverka negativa effekter av klimatpåverkan och människors nyttjande av naturresurser.

Teknisk utveckling kan påverka människors resebeteende och de val som görs innan och under resa. Teknik kan också i viss mån både ersätta och förhöja resandet, och besöksnäringens aktörer behöver ta hänsyn till möjligheter och förutsättningar framför allt i sina egna verksamheter och erbjudanden.

Region Västerbottens bidrag

Företagsstöd för hållbar utveckling

Region Västerbotten beviljar, genom det statliga 1:1-anslaget, företagsstöd som bidrar till hållbar utveckling i länet. Stöden möjliggör investeringar som kanske inte annars skulle ha blivit av eller försenats och bidrar till starkare och mer

livskraftiga företag. De statliga medlen har även förstärkts med ett EU-ramprojekt som gett ökade möjligheter att stötta företagen i Västerbotten under 2025. Stöden har främst gått till fysiska investeringar, såsom maskiner och inventarier, till företag i inlandskommunerna men många olika stödtyper finns. Från mikrostöd för små nystartade företag till Regional företagsstöd för större investeringar. Det är en målsättning att prioritera inlandskommunerna där företagen ofta har större utmaningar avseende finansiering samt att öka andelen stöd till företag som drivs av kvinnor. Särskilda stöd finns för att nå nystartade företag och underrepresenterade grupper (kvinnor och utomnordiskt födda).

Årlig uppföljning av stöden är ett verktyg för att säkerställa genomförandet och en årssammanställning läggs upp på Analysportal norr.

Aktuella omvärldsfaktorer

Northvolts konkurs

Northvolts konkurs är en utmaning som påverkar många företag.

Kommersiell service

Region Västerbotten beviljar varje år stöd till företag som bedriver service med dagligvaror och drivmedel i områden i Västerbotten där servicen är gles, dvs där avståndet till närmaste annat serviceställe är långt. De företag som erhåller stöd har i de flesta fall svag ekonomi och svårt att klara investeringar som krävs för att verksamheten ska kunna fungera. Då bankerna sällan har någon vilja att låna ut pengar till dessa företag får stöden stor betydelse. Från 2016 då särskilt driftstöd introducerades som stödform har en sedan tidigare dyster utveckling med butiksöd mer eller mindre avstannat. Stöden har också motverkat en utglesning av tankställen för drivmedel. Utifrån den inom partnerskapet beslutade handlingsplanen genomförs nu åtgärder. Den kommersiell servicens betydelse har lyfts upp genom reportage som fått spridning i sociala medier och genom får hemsida. Ett av reportagen har belyst butiken och den kommersiell servicen i Åmsele, Vindelns kommun som fått ett uppsving med breddad och koncentrerad service på orten. En tidigare kartläggning av kompetensbehov hos handlare har lett fram till en kompetensutvecklingsinsats i formen av en pilot i ett första steg, med förhoppning om ett konkret erbjudande om kompetensutveckling till handlarna i ett andra steg, som kan finansieras genom ekonomiskt stöd.

Service i glesa geografier

Stöden bidrar på ett tydligt sätt till att servicen

med dagligvaror och drivmedel upprätthålls runt om i länet, inte bara i tätbefolkade områden. Detta bidrar till att människor och företag kan bo och verka i alla delar av länet. De senaste årens investeringar i s.k. hybridlösningar som möjliggör butikshandel utan bemanning och ökat öppethållande har bidragit till ökad försäljning för många landsbygdsbutiker. En butik som fått stöd av Region Västerbotten för investeringar i en hybridlösning i år är butiken i Klimpfjäll. I Klimpfjäll har möjligheten att kunna handla i butiken utanför ordinarie öppettider mottagits mycket väl av ortens befolkning.

Aktuella omvärldsfaktorer

Demografiska förändringar och urbanisering
Att befolkningen fortsätter att koncentreras till tätorter bidrar till ökade utmaningar för handeln på landsbygden.

Ändrade köpbeteenden

Människors köpbeteende förändras också. En ökad priskänslighet gör att mindre butiker ej kan konkurrera.

Näringsliv

Region Västerbotten har ett regionalt utvecklingsansvar som omfattar att främja ett konkurrenskraftigt och hållbart näringsliv. Uppdraget innebär att skapa förutsättningar för företagande, innovation och investeringar genom samverkan med kommuner, akademi, näringsliv och civilsamhälle. Arbetet utgår från den regionala utvecklingsstrategin och syftar till att stärka företagets tillväxt, bredda arbetsmarknaden och att bidra till den gröna och digitala omställningen.

Stöd kring Northvolts konkurs

Efter Northvolts konkurs har Region Västerbotten tillsammans med Länsstyrelsen Västerbotten, Skellefteå kommun och övriga berörda aktörer samverkat aktivt. Region Västerbotten upprättade och bemannade även en företagsjour, med tillskjutna medel från Tillväxtverket, för att lindra effekterna hos underleverantörer och berörda leveranskedjor. Genom företagsjouren har Region Västerbotten stöttat företag med rådgivning, vägledning och konkreta åtgärder för att stärka deras motståndskraft och långsiktiga konkurrenskraft. Under året har även en regional handlingsplan vid större varsel och omställningar i näringslivet tagits fram. Genom den har det säkerställts att det finns tydliga strukturer och rutiner att följa och aktivera i de fall det blir aktuellt och Region Västerbottens hjälp efterfrågas.

Det har till exempel genomförts gemensamma analyser för att kartlägga effekterna på leverantörskedjor, sysselsättning och regional ekonomi.

Näringslivsnätverket

Näringslivsnätverket, som är ett regelbundet forum lett av Region Västerbotten, samlar länets näringslivskontor och har under 2025 fortsatt att utvecklas. Tidigare bestod nätverket av olika sammankomster för näringslivschefer och näringslivskontorsrepresentanter, men under året har dessa möten slagits samman och kommunerna väljer själv sin representation vid sammankomsterna. Därtill har kommunerna fått välja representanter till en referensgrupp, som säkrar att kommunerna är mer aktivt delaktiga i planering och genomförande av nätverkets möten som inkluderar både erfarenhetsutbyte, omvärldsspaningar och kunskapsökningar. Under året har nätverket gått djupare in i etableringsfrågorna, till exempel har Tillväxtverket och Business Sweden deltagit med presentationer och i diskussioner och dialoger. Dessutom har nätverket deltagit vid Mathantverks-SM som hölls i Västerbotten, där Eldrimner bjöd in näringslivsnätverket till en presentation och dialog kring mathantverk tillsammans med företagare verksamma inom området.

Under 2025 har nätverket tagit del av en regional näringslivsanalys framtagen av Dun & Bradstreet, North Sweden European Office har deltagit och presenterat aktuell information om EU-relaterade frågor

Exportfrämjande

Inom arbetet med exportfrämjandet ligger Region Västerbottens fokus på att utveckla hållbarhetsarbetet hos exporterande företag, öka andelen av företag med hållbara lösningars exportgrad, samt att arbeta med strukturer för exportfrämjandet nationellt och regionalt för att stärka Västerbottens exportkapacitet. Tillsammans med Handelskammaren Västerbotten, Business Sweden, Exportkreditnämnden (EKN), ALMI nord, Enterprise Europe Network (EEN) och andra aktörer, samt tillsammans med kommunernas näringslivskontor har exportfrågorna fortsatt hanteras inom projektet Exportssteget. Region Västerbotten har även kontakt med nationella aktörer och andra regionalt utvecklingsansvariga för att stärka hela det svenska systemet. Genom denna samverkan är Västerbotten en del av Business Swedens satsning Team Sweden, och genom samverkan med Handelskammaren har Region Västerbotten kunnat delta på

delegationsresor för att representera länet tillsammans med utvalda näringslivsaktörer.

Under det gångna året har projektet Regional exportsamverkan genomfört riktade och behovsstyrda workshops i länets inlandskommuner för att stärka det exportfrämjande systemet.

Etableringsfrämjande

När det kommer till etableringar äger kommunerna själva frågan, medan Region Västerbotten fungerar som koordinator, samordnare och faciliterande stöd i arbetet samt verkar som en brygga i arbetet med investerings- och etableringsfrämjande såväl mellan kommunerna och Business Sweden som mellan kommunerna och investerare. Under året har ett flertal RFI:er hanterats, förmedlats och samordnats av Region Västerbotten, i nära samverkan med länets kommuners näringslivskontor.

Till arbetet hör också att omvärldsbevaka för att sprida möjligheter till kommuner samt marknadsföring av Västerbotten som en föregångare i omställningen och ett hållbart alternativ för stora investeringar som vill bidra till den gröna omställningen.

Utveckling av livsmedelsnäringen

Genom pågående projekt med koppling till livsmedelsproduktionen i Västerbotten har flera riktade aktiviteter genomförts inom området. Projektet Stärkt livsmedelsnäring i Västerbotten är ett kommunalt och regionalt samarbetsprojekt som genomförs med ett antal av länets kommuner i syfte att stärka den lokala livsmedelsnäringen. Till de riktade aktiviteterna och Region Västerbottens bidrag inom området hör en initiering och förverkligande av en digital plattform, som underlättar både privata och offentliga aktörers försäljning. Region Västerbotten har även stöttat arrangemanget SM i Mathantverk, som genomfördes i Västerbotten oktober 2025. Stödet bestod dels i att stötta med kringaktiviteter kopplat till att öka allmänhetens intresse för lokal mat, dels att stötta lokala företagare att delta i tävlingen vilket gynnade den matmarknad som pågick i anslutning till tävlingen. Det har även skett insatser kopplade mot kompetensförsörjning inom livsmedelsområdet, då elever från Umeå universitetets gastronomiprogram samt restaurangutbildningar i länet deltog i vissa delar av arrangemanget.

Inom projektet Regional strategisk utveckling av livsmedelsbranschen i Västerbotten sätts fokus på den regionala livsmedelsstrategins genomförande och uppföljning. Det ges även stöd till länets

kommuner i deras eventuella framtagande av lokala handlingsplaner med koppling till den regionala livsmedelsstrategin.

Utveckling av skogsnäringen

Region Västerbotten arbetar aktivt med att bevaka och påverka skogspolitiken. Politiker och tjänstepersoner skapar dialog med beslutsfattare på olika nivåer för att föra fram Region Västerbottens syn på hur en skogspolitik som gynnar aktörer i Västerbotten bör se ut. För att nå EU-nivån samarbetar Region Västerbotten med Region Västernorrland och Region Jämtland-Härjedalen genom Europaforum Norra Sverige, och för att nå den nationella nivån används det gemensamma stockholmskontoret som plattform. Samarbete kring avskogningsförordningen har också skett med övriga nordliga regioner i Norden via nätverket Northern Sparsely Populated Areas (NSPA).

Under 2025 har en position om EU:s avskogningsförordning tagits fram i Europaforum och kommunicerats med beslutsfattare på olika nivåer i EU. På nationell nivå har Region Västerbotten gjort inspel till den nationella skogspolitiken, bland annat genom att svara på tre remisser som rör skogsnäringens inriktning.

Aktuella omvärldsfaktorer

Påverkad marknad
Utiifrån det förändrade världsläget och de lokala händelserna kring Northvolt har Region Västerbotten under året stärkt sitt arbete med handlingsberedskap för varsel och omställning. Det upprättades en företagsjour för att hantera de akuta skeendena och lindra effekterna i de drabbade värdekedjorna.

Ökad digitalisering

Till följd av den ökade digitaliseringen och marknadsutvecklingen har en digital plattform initierats och driftsatts för att underlätta för lokala livsmedelsproducenter att nå ut med sina varor.

Stort intresse för gruvor och råvaror

Under året har intresset för mineraler och gruvor ökat, samtidigt som statens hållning kring kommunernas vetorätt har förändrats. Region Västerbotten har därmed stärkt sin omvärldsbevakning och delaktighet i frågorna.

Förändrad attityd i skogsfrågorna

På EU-nivå har skogspolitiken kommit att förändras, och den linje Sverige och i synnerhet norra Sverige inklusive Västerbotten har fört har fått allt mer gehör. Region Västerbotten fortsätter att följa och

påverka denna utveckling på regional, nationell och europeisk nivå.

Fortsatt vikt av beredskap inom den regionala livsmedelsproduktionen
De senaste åren har ett allt större fokus riktats mot beredskap, robusthet och kapacitetsbyggande. Detta gäller inte allra minst inom livsmedelsproduktionen, och Region Västerbotten har under 2025 fortsatt sitt inledda arbete på denna bana. Ett stort intresse finns för att ta frågorna vidare med koppling till beredskapsperspektivet.

Besöksnäring och turism

Under året har några strategiskt viktiga processer fördjupats och utvecklats och Region Västerbotten Turism har samordnat samordnat och drivit på arbetet enligt den tidigare beslutade regionala besöksnäringstrategin. Framför allt har Region Västerbotten Turism uppgraderat den metod för hållbar besöksnäring som har använts i Västerbotten sedan 2015, kopplat ihop den med en agenda för ansvarsfull turism och med marknadsföring och synliggörande av Västerbotten som plats att besöka utifrån kärnvärden för en destination som tar ansvar.

Ansvarsfull turism

Detta arbete har resulterat i en ökad sammanhållning och samsyn bland besöksnäringens aktörer i Västerbotten och i slutet av året har ett Destinationsråd inrättats där både lokala destinationsorganisationer och kommuner samverkar kring strategiska frågor. Med utgångspunkt i dessa frågor planeras insatser för kommande år och resursätts utifrån behov och förutsättningar. Utmaningarna handlar till exempel om att ha tillräckligt med resurser för arbetet, men också om tid och prioriteringar från deltagare. Framgångsfaktorer kan vara till exempel uthållighet över tid, starkt ledarskap i frågan och intern sakkompetens. Detta har också lett till att man på nationell nivå undersöker om Västerbottens modell kan vara aktuell för fler regioner.

Arbetet har sin utgångspunkt i erfarenheter och förutsättningar, och är baserat på kunskap från analyser, uppföljningar och utvärderingar på både lokal, regional, nationell och internationell nivå för att få en bredd och en förståelse för möjligheter och utmaningar. I november genomför en ny destinationsanalys med intressenter från alla kommuner och destinationsorganisationer, plus samiska företrädare. Länsstyrelsen och Biosfärområdet Juhttadacka för att säkerställa bred delaktighet.

Aktuella omvärldsfaktorer

Klimatpåverkan och klimatförändringar
Framför allt är det klimatpåverkan och klimatförändringar som ligger till grund för arbetet inom ansvarsfull turism men den behöver sättas i sitt sammanhang inom mer hållbar utveckling av besöksnäringen. Där ligger fokus på fyra sektioner, hållbar förvaltning, ekonomisk påverkan på lokalsamhället, påverkan på platsens kultur, samt miljöpåverkan.

Samverkan

Samverkan avseende företagsstöd

Region Västerbotten samarbetar med kommunernas näringslivsfunktioner när det gäller de företagsstöd som beviljas från det statliga 1:1-anslaget. På grund av utmaningar med långa avstånd i länet är detta goda samarbete en framgångsfaktor för att nå ut till fler företag. Kommunerna hjälper till att sprida information om stöden och anordnar informationsträffar ute i kommunerna där strategerna som arbetar med företagsstöden informerar om de möjligheter som finns. Även kommunernas klimat- och energirådgivare samverkar när det gäller stöd till energieffektivisering. Företagsfrämjare och länets inkubatorer är också viktiga kontakter och exempelvis finns en samverkan med Almi Nord avseende stödsökande företags hållbarhetsarbete.

Fasta samverkansytor

Näringslivsträff

Region Västerbotten, företagsstöd, ordnar årligen en Näringslivsträff med deltagare från näringslivsfunktionerna i länets kommuner för att samverka kring de regionala företagsstöden. Under 2025 hölls denna träff i Lycksele.

Handläggartäff

Tillväxtverket håller årligen i en handläggartäff för kunskapsutbyte med handläggare av företagsstöd från hela landet.

Fyrlänsträff

Region Västerbotten, Region Norrbotten, Region Västernorrland och Region Jämtland Härjedalen turas om att anordna en fyrlänsträff för kunskapsutbyte mellan regionerna avseende regionala företags- och projektstöd. Under 2025 hölls denna träff i Östersund.

Samverkan kommersiell service

Samverkan sker regionalt med länets kommuner och Länsstyrelsen Västerbotten. Nationellt sker samverkan med övriga regioner och Tillväxtverket.

Tillsammans med angränsande regioner har Region Västerbotten bildat ett interregionalt nätverk, med fyra regioner i norr för att stärka arbetet kring frågor där regionerna i norr delar utmaningar. Dialogen sker löpande och möten hålls även fysiskt hos respektive region. På det regionala planet sker samverkan inom ramen för Serviceforum i Västerbotten, ett nätverk mellan kommunerna i Västerbotten, Länsstyrelsen Västerbotten och Region Västerbotten. Kontakten för att inte säga relationen med de handlare Region Västerbotten stöttar med bl.a. ekonomiska medel är mycket god. Detta upplevs som en trygghet från kommunerna och handlarna själva. Under året har det genomförts besök ute hos butikerna tillsammans med representanter från kommunerna vilket bl.a. lyft betydelsen för den kommersiell servicen ur ett kommunalt perspektiv.

Fasta samverkansytor

Serviceforum i Västerbotten

Ett nätverk mellan kommunerna i Västerbotten, Länsstyrelsen Västerbotten och Region Västerbotten. Möten hålls två gånger per år med Region Västerbotten som sammankallande.

Nationellt nätverk Kommersiell service

Tillväxtverket har ett nationellt nätverk och en digital samarbetsyta för samverkan, kompetensutveckling och informationsspridning avseende kommersiell service. Region Västerbotten har under året medverkat i regionala serviceträffar i Blekinge, Stockholm samt varit värd för den regionala serviceträffen i Västerbotten.

Näringsliv

Region Västerbotten har under året haft en välfungerande samverkan med både offentliga och privata aktörer, vilket varit avgörande för att nå goda resultat. Samverkan har skett genom formaliserade nätverk, projekt och tillfälliga samarbeten. Framgångsfaktorer har varit tydliga gemensamma mål och kontinuerlig dialog, medan utmaningar främst har handlat om att balansera olika aktörers förutsättningar, tidsperspektiv och resurser.

Fasta samverkansytor

Mer mat från Västerbotten

Mer mat från Västerbotten är ett långvarigt partnerskap för att genomföra den regionala livsmedelsstrategin. Region Västerbotten ansvarar för strategin och samverkar med Länsstyrelsen Västerbotten och LRF Västerbotten för att nå de satta målen. Samverkan har varit en viktig framgångsfaktor och manifesteras bland annat genom den årliga livsmedelskonferensen där

aktörer från hela livsmedelskedjan i länet möts för kunskapsutbyte och gemensam utveckling.

Mer matinnovation

En ny, men förhoppningsvis långvarig, samverkansyta har under året bildats genom den livsmedelsinnovationsplattform som realiserar i projektet Mer matinnovation – innovationsplattform för livsmedelskedjan i norr. Plattformen ägs av RISE och projektparterna inkluderar utöver dem Region Västerbotten samt Länsstyrelsen Västerbotten, och arbetet inkluderar även företag inom hela livsmedelskedjan, akademien, intresseorganisationer och myndigheter på såväl regional som nationell nivå. Syftet är att skapa en digital plattform och en samarbetsstruktur för fortsatt arbete med innovation inom livsmedelskedjan i norr.

Mat i fokus

Det regionala nätverket Mat i fokus, som Region Västerbotten samordnar, inriktar sig på informationsutbyten kring olika perspektiv inom livsmedelssektorn och deltar gör utöver Region Västerbotten och Länsstyrelsen Västerbotten även Umeå Universitet, Umeå kommun, Forslunda, SLU Umeå, Hushållningssällskapet samt andra livsmedelsaktörer.

Gröna kluster

Jordbruksverkets nationella Gröna kluster syftar till lärande och samverkan mellan regionala kluster för de gröna näringarna. Deltar gör de regionala klustren, samt de aktörer som driver frågan om regionala kluster.

Det nationella livsmedelsnätverket

Tillväxtverket ansvarar för det nationella livsmedelsnätverket, som samlar landets regioner och länsstyrelser i syfte att föra dialog och dela erfarenheter regioner och länsstyrelser emellan kopplat till de regionala livsmedelsstrategierna.

Västerbottens skogsprogram

Region Västerbotten driver tillsammans med Länsstyrelsen i Västerbotten och Skogsstyrelsen samarbetet Västerbottens skogsprogram, som samlar företrädare för skogens intressenter. Syftet är att vara en neutral plattform för dialog och lärande om skogliga frågor och hur olika behov ser ut för olika skogliga aktörer och intressenter. Utöver Region Västerbotten deltar LRF, Skogstekniska klustret, Friluftsrådet, Naturskyddsföreningen, Västerbottens museum, SCA, Norra Skog, Jägarnas riksförbund samt samernas riksförbund.

Europaforum Norra Sveriges (EFNS)
Skogen är sedan ett par år tillbaka ett av Europaforum Norra Sveriges fokusområden. EFNS är dock betydligt bredare än att bara ägna sig åt skogsfrågorna, som varandes en samverkansplattform för de fyra nordligaste länen för att möjliggöra gemensamma omvärldsspaningar och ett gemensamt påverkansarbete på EU-politiken för att säkerställa att den utformas på ett gynnsamt sätt för norra Sverige.

Besöksnäring och turism

Samverkan med offentliga aktörer är mycket betydelsefull för ett framgångsrikt genomförande av insatser inom besöksnäring och turism. Besöksnäringen omfattar en stor bredd i aktörer och turism har stor påverkan på och för samhällets olika funktioner. Därför behöver många aktörer involveras för att få genomslag såväl på lokal och regional som på nationell nivå. Utmaningarna ligger i just bredden med olika intressen som påverkar och ibland uppstår också målkonflikter. Framgångsfaktorer handlar om tydliga och avgränsade insatser och rimliga målsättningar.

Samverkan med privata aktörer är lika betydelsefull och lika varierat, och där många olika intressen också ska samsas på samma plats, ibland utan tydliga regler. Utan näringslivet och civilsamhället blir besöksnäringen nästan ingenting, då det oftast är här själva reseanledningarna finns. Det arbete som gjorts i Västerbotten bygger på näringslivets intressen och har därmed kunnat växa utifrån aktörernas behov och förutsättningar, vilket är en framgångsfaktor. Utmaningarna är i många fall brist på tid hos aktörerna.

Fasta samverkansytor

Destinationsrådet

Syftar till att samla destinationsorganisationer och kommuner för gemensamt arbete med strategiska frågor.

Responsible Tourism rådgivare

Syftar till att samla rådgivarna för erfarenhetsutbyte och utbildningar inom hållbar och ansvarsfull turism.

Responsible Tourism företag

Syftar till att samla turismföretag för erfarenhetsutbyte och kunskapsutbyten inom hållbar och ansvarsfull turism.

Västerbotten Sweden

Syftar till att samla teamet som jobbar med utveckling och marknadsföring av platsen

Västerbotten som ansvarsfull destination.

Sammanhållen region

Företagsstöd och kommersiell service för en sammanhållen region

När det gäller de regionala företagsstöden genom anslag 1:1 prioriteras ansökningar från länets inlandskommuner. Detta då företag i dessa kommuner (t ex vid investeringar i byggnationer) kan ha svårare att få lån och att satsningar som leder till tillväxt och arbetstillfällen på mindre orter i länet är av stor betydelse. Denna inriktning gör att stöden fördelas jämnare geografiskt över länet jämfört med om man bara utgått från var det finns flest företag. Ett främjande av kommersiell service genom ekonomiska stöd och andra insatser ska bidra till en tillfredsställande service med dagligvaror och drivmedel i hela länet. Ekonomiska stöd prioriteras i servicegläsa områden vilket gör att servicegivare i dessa områden kan hålla i gång sina verksamheter. Det är viktigt att förstå de utmaningar som finns och också stötta servicegivare där utmaningarna är som störst.

Exempel på aktiviteter

Geografiska indikatorer

Indikatorer utifrån geografi i följs i uppföljningen.

Näringsliv

Det är av stor vikt att agera för hela Västerbottens utveckling och att ge möjligheter att agera som en sammanhållen region, men det innebär inte alltid att samma insatser är aktuella i hela länet. Snarare är det viktigt att minnas att arbetet för en sammanhållen region måste ske utifrån den platsbaserade kontexten.

Exempel på aktiviteter

Workshopserie om exportfrämjande i inlandet

Inom projektet Exportsteget har det hållits en särskild workshopserie kring exportfrämjande insatser i inlandet inom den så kallade Region 10-kretsen (Västerbottens åtta inlandskommuner samt två angränsande inlandskommuner från Norrbotten).

Stärkt livsmedelsnäring i hela Västerbotten

Region Västerbotten har under året säkerställt erfarenhetsutbyte och spridning av resultat inom projektet Stärkt livsmedelsnäring i Västerbotten. Projektet inkluderar flera av länets kommuner, men inte alla. Samverkan och erfarenhetsutbyten samt spridning av resultat och stöd sträcker sig dock där så är lämpligt och genomförbart även till övriga kommuner i länet genom Region Västerbottens uppdrag för hela länets utveckling. Ett exempel är

hur livsmedelsaktörer från hela länet bjöds in till Mathantverks-SM, vilket skapade en gemensam arena för dialog och utveckling.

Länsövergripande näringslivsnätverk
Region Västerbottens näringslivsnätverk samlar alla kommunala näringslivskontor i länet för att stärka det gemensamma arbetet genom bland annat erfarenhetsutbyten och kunskapshöjande insatser. Nätverket fungerar som en plattform där lokala utmaningar och möjligheter delas, vilket leder till gemensamma lösningar och utveckling. Samverkan märks tydligt när kommunerna lyfter sina egna goda exempel och söker stöd från varandra för att hantera uppkomna utmaningar, vilket ger kraft åt gemensamma lösningar och utveckling i hela Västerbotten.

Besöksnäring och turism

Genom att besöksnäringen till sin natur är sådan att upplevelser inte kan flyttas utan är baserade utifrån den plats där exempelvis en aktivitet eller restaurang befinner sig bidrar besöksnäringens aktörer till att stadens, landsbygdens och glesbygdens utbud förbättras. Genom utvecklingsinsatser och marknadsföringsinsatser som sker, enskilt och tillsammans, bidrar besöksnäringen till att Västerbotten som plats blir mer attraktiv, intressant och sammanhållen som region för såväl besökare som för boende, inflyttare och investerare. Idag ses besöksnäringen som en viktig del i samhällsutvecklingen och bidrar till attraktivare regioner, även i Västerbotten. En del i detta är också samarbete med Länsstyrelsen när det gäller ledsamverkan och även måltidsutveckling genom olika matfokuserade projekt.

Exempel på aktiviteter

Synliggörande av platsen
Som belysande exempel på besöksnäringens bidrag till en sammanhållen region kan nämnas vara attraktivitet, alltså allt som en plats olika aktörer gör i form av kommunikation, marknadsföring, synliggörande etc, och innefattar också det som platsen gör i form av utveckling för boende, besökare, investerare som till exempel boenden, attraktioner, besöksmål, arkitektur, kulturinslag, friluftsliv och mycket mer. Som exempel kan nämnas visningsresor för press i Europa som nu skriver artiklar om Västerbotten som attraktiv plats att besöka vilket synliggör det utbud som länet erbjuder.

Marknadsföring

Detta gäller även marknadsföring och i Västerbotten jobbar Region Västerbotten Turism tillsammans med lokala destinationsorganisationer

och kommuner med marknadsföring till valda marknader (Norge, Finland, Tyskland och Nederländerna) och målgrupper (nyfikna upptäckare). Arbetet sker just nu i projektform men ska från och med 2026 samordnas av Region Västerbotten Turism. Då utökas marknadsföringen till att omfatta även Sverige.

Jämlik och jämställd inkludering

Jämlik och jämställd inkludering avseende företagsstöd

Den största delen av de regionala företagsstöden, genom det statliga 1:1-anslaget, går till företag som ägs och drivs av män. En förklaring till detta är att majoriteten av länets företag som gör större investeringar har män som ägare och företagsledare. Region Västerbotten vill att medlen fördelas mer jämlikt mellan könen. Därför finns särskilda stöd framtagna som vänder sig särskilt till kvinnor och utomnordiskt födda. Genom ett ramprojekt med EU-medel görs en specifik satsning för att nå kvinnors företag på bättre sätt med uppstart i slutet av 2025. Regionala utvecklingsnämnden har satt som mål att andelen stöd som går till kvinnor ska öka.

Exempel på aktiviteter

Riktade stöd

Det finns särskilda stöd framtagna som vänder sig särskilt till kvinnor och utomnordiskt födda.

Jämlik och jämställd inkludering avseende kommersiell service

Både invånare och besökare har behov av kommersiell service och särskilt dagligvaror. Det är därför viktigt att den kommersiella servicen kommer alla till del. För många som bor i serviceglesa områden beror tillgängligheten till kommersiell service på tillgången till bil. För de som saknar bil eller körkort, eller av andra orsaker har svårt att transportera sig med bil uppstår betydande hinder. Genom att bevaka utvecklingen lokalt och bidra med insatser för att säkerställa hemkörning av dagligvaror eller transport till en dagligvarubutik, kan behovet av dagligvaror tryggas även för grupper i samhället som inte av egen kraft kan transportera sig.

Exempel på aktiviteter

Hemsändningsbidrag

Region Västerbotten har under 2025 lämnat s.k. hemsändningsbidrag till 12 av länets 15 kommuner för kommunernas kostnader för varuhemsändning.

Näringsliv

Jämställdhets- och jämlikhetsperspektiven är

integrerade i insatserna inom näringslivsområdet och beaktas vid planering av aktiviteter, val av föreläsare och teman. Under året har dessa perspektiv diskuterats kontinuerligt för att säkerställa att insatserna bidrar till och främjar lika möjligheter.

Exempel på aktiviteter

Analys som belyser jämställdhet och inkludering
Under året har analys tagits fram som visar könsfördelningen i olika branscher och hur den påverkar utvecklingsmöjligheterna. Arbetet lyfter också utrikesföddas delaktighet och deras betydelse för branschens framtid, vilket ger underlag för insatser som främjar en mer inkluderande arbetsmarknad.

Jämn representation och särskilda insatser inom livsmedelsprojekt

Det pågående projektet för att stärka länets livsmedelsproducenter arbetar för en jämlik och jämställd bransch, där kön, etnisk bakgrund, religion eller motsvarande faktorer inte ska påverka möjligheterna att arbeta eller driva företag. De företagsbesök som görs planeras med så jämn könsfördelning som möjligt, och utrikesfödda producenter prioriteras för att ta tillvara deras unika erfarenheter.

Jämställdhet inom bioekonomi

Skogsprogrammet har under året fortsatt att integrera jämställdhet som ett fokusområde. I den bioekonomiska statistik som tas fram tillsammans med samarbetspartners och övriga aktörer följs könsfördelningen som ett centralt mått vilket ger underlag för insatser som stärker jämställdhet i branschen och bidrar till en mer inkluderande utveckling.

Besöksnäring och turism

Genom att arbeta med utveckling av besöksnäringens aktörer bidrar Region Västerbotten Turism till att länet säkerställer att skillnader mellan grupper utjämnas för en jämställd och inkluderande utveckling. Besöksnäringen ses ofta som en jämställd och inkluderande näring eftersom den i stor utsträckning består av företagsledare som är par eller kvinnor, och många med utländsk bakgrund startar och driver turismverksamhet i Västerbotten. Besöksnäringen attraherar och möjliggör även arbete för unga och många unga har sitt första yrke inom just turism.

Exempel på aktiviteter

Universell utformning
Region Västerbotten Turisms arbete med universell

utformning bidrar till jämlik och jämställd inkludering genom kunskapsbyggande i form av workshops, framtagande av material och checklistor för besöksnäringens aktörer. Ett förslag till projekt för att jobba vidare med universell utformning för besöksnäringens aktörer utformas just nu tillsammans med Funktionsrätt Västerbotten och Samforma. Detta handlar om tillgänglighet för alla, oavsett funktionsvariationer och värdskap från aktören och destinationen genom att utforma upplevelser, aktiviteter, lokaler med mera för att passa så många behov som möjligt.

Föregångare i omställning

Företagsstöd och hållbarhet

Företagsstöd, genom det statliga 1:1-anslaget, ska bidra till hållbar tillväxt i Västerbotten. Ansökningar om stöd som bidrar till att ställa om Västerbotten till en cirkulär plats och investeringar som tydligt bidrar till minskad miljöpåverkan prioriteras men är ej vanligt förekommande.

Exempel på aktiviteter

Hållbarhetsperspektiv prioriteras
Företagen får vid ansökan som stöd beskriva hur de arbetar med hållbarhet kopplat till Agenda 2030 och företag som jobbar bra med hållbarhetsfrågor prioriteras.

Hållbarhetsdialog

Alla företag som får ett större stöd ska ha genomgått Almis hållbarhetsdialog innan stödet betalas ut.

Riktade stöd

Ett stöd till energieffektivisering finns samt så finns Hållbarhetschecken för företag som behöver ta in extern expertis för att arbeta mer kring hållbarhetsfrågor.

Näringsliv

Region Västerbotten arbetar för att vara en föregångare i omställningen genom insatser som stärker näringslivet och beredskapen för ett cirkulärt samhälle. Arbetet omfattar både industrins gröna omställning och satsningar på livsmedelsproduktion som möter klimatförändringar och ökar lokal försörjningsförmåga.

Exempel på aktiviteter

Utbildningar för livsmedelsföretag
Genom projektet Stärkt livsmedelsnäring i Västerbotten har företag erbjudits kompetenshöjande insatser inom hållbar

produktion och cirkulära affärsmodeller.

Lokala livsmedelsproducenter på Mathanverks-SM Region Västerbotten och projektet Stärkt livsmedelsnäring i Västerbotten bjöd in livsmedelsaktörer från hela länet till Mathantverks-SM för att skapa erfarenhetsutbyten, dialoger och ett stärkt nätverk som underlättar för de många gånger små företagen att tillsammans vara föregångare i omställningen.

Medverkan i lokala näringslivsforum Region Västerbotten har deltagit vid olika tillfällen där Västerbottens näringsliv och näringslivsfrämjande stått i fokus. Ett sådant exempel är deltagandet i temaveckan "Här finns jobben och möjligheterna" i Malå under november 2025 där Region Västerbotten bidrog med inslag kring bland annat energieffektivisering och robusta lösningar för näringslivet, vilket stärker företagens beredskap i den gröna omställningen.

Besöksnäring och turism

Genom att öka kunskapen hos besöksnäringens aktörer bidrar Region Västerbotten Turism till att länet blir en föregångare i omställningen till ett cirkulärt samhälle med beredskap för klimat- och miljöförändringar. Besöksnäringen har i stor utsträckning naturen och naturresurser som sin främsta råvara, och har därför ett inneboende intresse för hållbar utveckling. I Västerbotten har det sedan 2015 arbetat strategiskt, systematiskt och inkluderande med utveckling av en metod för hållbar besöksnäring som bygger på Global Sustainable Tourism Councils kriterier för hållbar turism. Region Västerbotten Turism har utvecklat en metod som hjälper företag, destinationer och kommuner att arbeta mer hållbart och för mer ansvarsfull besöksnäring. Metoden har väckt intresse hos både andra regioner och nationellt, och Västerbotten används nu som gott exempel för arbete med hållbar turism.

Exempel på aktiviteter

Analys

Responsible Tourism Program innehåller en analys baserat på GSTCs kriterier för hållbar turism och analysen utgör grunden för utvecklingsarbete för ansvarsfull turism hos företag, destinationsorganisationer, kommuner och regional turismorganisation. Analysen följs upp årligen och hållbarhetsdata registreras för att kunna följa utvecklingen.

Agenda 2030

Företagsstödens och kommersiell services koppling till Agenda 2030

Företagsstöden, genom det statliga anslaget 1:1, ska bidra till hållbar tillväxt. Tillväxtverket införde året innan ett frågebatteri i ansökningssystem som innebär att företagen ska svara på hur de arbetar med de olika målen inom Agenda 2030 som är relevanta för ansökan. Företagen som får större stöd får som krav att göra Almis Hållbarhetsdialog för att stärka deras hållbarhetsarbete.

Region Västerbottens arbete med företagsstöd bidrar till följande Agenda 2030-mål

Mål 8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Företag som beviljas företagsstöd ska ha bra arbetsvillkor.

Mål 9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Företag som beviljas företagsstöd ska visa hur stöden bidrar till hållbar tillväxt.

Mål 11 Hållbara städer och samhällen

Stöd till kommersiell service hjälper till att skapa inkluderande och hållbara samhällen.

Mål 12. Hållbar konsumtion och produktion

Företag som beviljas företagsstöd ska visa hur de jobbar med hållbarhet.

Näringsliv

Arbetet med näringslivsfrämjande insatser bidrar på flera sätt till Agenda 2030:s globala mål. Mycket av arbetet sker genom att koordinera och samverka med andra, och genom detta och genom de egna konkreta insatserna omsätts målen till konkreta resultat som bidrar till en social, ekonomisk och ekologisk hållbar framtid.

Aktuella Agenda 2030-mål inom området

Mål 2: Ingen hunger

Region Västerbottens arbete med att stärka de lokala livsmedelsproducenterna i Västerbotten bidrar till en ökad lokal livsmedelsproduktion och försörjningsförmåga, vilket är viktigt för en långsiktig livsmedelssäkerhet och för att säkerställa tillgången till livsmedel för alla i vardag, i händelse av kris och ytterst i krig.

Mål 3: God hälsa och välbefinnande

Region Västerbottens arbete med att främja närproducerad mat och hållbara livsmedelskedjor skapar förutsättningar för hälsosammare måltider och stärker kopplingen mellan lokal produktion och folkhälsa.

Mål 5: Jämställdhet

Region Västerbottens arbete med att beakta könsfördelning vid företagsbesök samt att analysera jämställdhet i olika branscher bidrar till en större insikt i kvinnors och mäns olika behov och förutsättningar samt bidrar till en mer jämställd utveckling med likvärdiga möjligheter inom näringslivet.

Mål 8: Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Region Västerbottens arbete med nätverk och samverkansarenor, så som det länsövergripande näringslivsnätverket, stärker länets utvecklingsmöjligheter och bidrar till en hållbar tillväxt i hela Västerbotten.

Mål 9: Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Region Västerbottens arbete med att främja cirkulära affärsmodeller och industriell symbios genom nätverksträffar och kunskapshöjande insatser bidrar till en mer resurseffektiv och hållbar industriell utveckling.

Mål 10: Minskad ojämlikhet

Region Västerbottens arbete med näringslivsfrämjande beaktar olika perspektiv för att skapa likvärdiga möjligheter att delta i insatser. Genom analyser och riktade aktiviteter, så som att uppmärksamma könsfördelning och utrikesföddas delaktighet i olika branscher, bidrar arbetet till en mer inkluderande utveckling.

Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion
Region Västerbottens arbete med att sprida kunskap om cirkulära lösningar och hållbar produktion stärker företagens förmåga att minska resursanvändning och bidra till ett mer hållbart samhälle. I arbetet med både investerings- och exportfrämjandet har Region Västerbotten extra fokus på att stödja företag som arbetar med hållbara produkter och lösningar och arbetet kring livsmedelsproduktion syftar bland annat till att öka allmänhetens kunskap om lokalproducerade livsmedel och därigenom öka en mer hållbar konsumtion.

Mål 15: Ekosystem och biologisk mångfald

Region Västerbottens insatser inom Skogsprogram Västerbotten fokuserar på hur skogsbruket kan bedrivas med hänsyn till ekosystem och biologisk mångfald. Samma perspektiv genomsyrar även arbetet inom livsmedelsprojekten, där hållbar produktion och resursanvändning är centrala delar.

Besöksnäring och turism

Region Västerbotten Turisms arbete bidrar till flera av målen i Agenda 2030 framför allt genom att besöksnäringens aktörer enligt Responsible Tourism Program vilket bygger på Global Sustainable Tourism Councils kriterier för hållbar turism som alla är kopplade till de globala målen.

Aktuella Agenda 2030-mål

Mål 8: Anständiga villkor och ekonomisk tillväxt
Arbetet handlar framför allt om delmål 8.9 Främja gynnsam och hållbar turism och här arbetar besöksnäringens aktörer tillsammans inom agenda för ansvarsfull turism samt genom att implementera kriterier som är kopplade till de globala målen.

Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion
Arbetet handlar framför allt om delmål 12b Utveckla och implementera verktyg för övervakning av hållbar turism, och här läggs fokus på kunskap om uppföljningar, mätningar och statistik.

Mål 13: Bekämpa klimatförändringarna
Arbetet handlar framför allt om delmål 13.3 Öka kunskap och kapacitet för att hantera klimatförändringar, och här läggs fokus på att hjälpa företag, destinationer och kommuner att minska negativa effekter av turism.

Ett urval av insatser i länet

Kommersiell service och satsningar på företag

Region Västerbotten lämnar stöd för att stärka den kommersiella servicen i länets serviceglada områden. Under året har stöden i huvudsak lämnats till butiker som genomfört investeringar i kyl- och frysutrustning för att uppfylla ett lagkrav. Under nästa år (2026), ska kylar och frysar vars kylmedia inte längre godkänns vara utbytt. Detta innebär stora kostnader framför allt för små butiker och stöden från oss har här en nära nog avgörande betydelse för att den lilla butiken ska kunna fortsätta sin verksamhet.

Region Västerbotten hanterar stöd till kommersiell service och till företag som ska investera. Även Tillväxtverket kan ge stöd till större satsningar i länet och banker och andra aktörer är viktiga för företagen.

Urval av insatser

Betydelsen av kommersiell service
Servicen med dagligvaror och drivmedel och övrig service är avgörande för man ska kunna bo och verka i alla delar av länet. Genom att i nyhetsbrev, via hemsidor och sociala medier sprida goda

exempel på hur service kan utvecklas trots stora utmaningar stärker Region Västerbotten inte bara näringen. Det bidrar även till att öka förståelsen hos de grupper som servicen är till för. Under året har Region Västerbotten rapporterat om den nya butiken i Fredrika, Åsele kommun, som med ett lokalt kraftsamlande och ekonomiska stöd från Region Västerbotten formats till en butik med utvecklad och modern service. På liknande sätt har servicen utvecklats i Åmsele med en uppfräschad butik som numera håller både bemannad och obemannad service och en café-del som utgör en mötesplats för boende och besökare.

Regionala serviceträffar

Tillväxtverket har under året anordnat tre regionala serviceträffar varav en i Västerbotten med Region Västerbotten som värd. Under träffen i Västerbotten gavs representanter från flertalet regioner i Sverige samt Tillväxtverket en inblick i den västerbottniska landsbygden och förutsättningarna för service genom besök hos butikerna i Överboda, Umeå kommun och Granö, Vindelns kommun. Vid besöket i Överboda fick sällskapet bl.a. lyssna till hur Umeå kommun arbetar för att utveckla servicen tillsammans med det lokala föreningslivet. Mötena med butiker, kommun och föreningsliv gav upphov till många frågor för diskussion då förutsättningarna för service ser olika ut i olika delar av landet. Genom att öka lärdomen mellan regioner om olika förutsättningar för service i olika delar landet breddas kompetensen och främjandearbetet förbättras.

Företagsfrämjare

Utöver privata investerare och banker finns även aktörer som Norrlandsfonden, som kan låna ut pengar till företag som vill investera, och Partnerinvest Norr som är ett riskkapitalbolag, aktivt i Norr- och Västerbotten, som investerar i bolag med skalbara affärsmodeller och drivna entreprenörer. Almi har under året drivit projektet Hållbar tillväxt där de ger deltagande företag en ökad förståelse och kunskap inom hållbarhetsområdet.

Näringsliv

Flera aktörer i Västerbotten har under året genomfört insatser som bidrar till en hållbar näringslivsutveckling. Dessa insatser och Region Västerbottens insatser kompletterar varandra, och är viktiga för att möta utmaningar och ta vara på möjligheter i omställningen. Nedan presenteras några exempel på initiativ under året som andra aktörer än Region Västerbotten ansvarar för.

Urval av insatser i länet

Näringslivsfrämjande plattformar

Tidigare initieringar ett flertal näringslivsfrämjande plattformar i länets kommuner tar allt mer konkret form. Vindeln Innovation Center (VIC) kommer som kompetenscentrum att stärka Västerbottens näringsliv genom att skapa förutsättningar för företag och kommuner att utvecklas och växa, och syftar till att gynna både bredd och spets samt innovations- och entreprenörskap. Umeå Eco Industrial Park är initierat av Umeå kommun tillsammans med ett flertal aktörer, och stödjer företag med gröna affärsmodeller. Det cirkulära industriområdet fokuserar på samverkan mellan hållbar industri, återvinning, energi och materialflöden. Skellefteå kommun, Skellefteå Kraft och Luleå tekniska universitet står som tredje exempel bakom Arctic Center of Energy (ACE) som kommer att säkra samverkan mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor.

SHiMR

Inom Region 10 (de åtta inlandskommunerna i Västerbotten samt två av Norrbottens inlandskommuner) har projektet SHiMR under tre års tid verkat för att utveckla en strategi och metod för ökad strategisk samverkan, med utgångspunkt i de lokala företagens behov. Projektet har också haft fokus på att ge deltagande företag kunskap om hur arbete mot målen i Agenda 2030 kan stärka deras konkurrenskraft.

Satsningar för unga företagare

Medan de två tidigare exemplen inkluderar etablerade aktörer är det också lämpligt att nämna några nyare aktörer. Hit hör nätverket "Nära samarbete" för unga företagare i Lycksele som ger unga företagare hjälp med att utveckla sina affärsidéer, skapa kontaktnät och få inspiration från mer erfarna Lyckseleföretagare, liksom UngDrive Academy som genomför ett unikt upplägg i norra Sverige i form av en entreprenärsutbildning i lägerformat för ungdomar i ålder 15-18 år.

Besöksnäring och turism

I Västerbotten sker utvecklingen av besöksnäringen i samverkan. Tillsammans med länets destinationer och kommuner arbetar Region Västerbotten Turism för att effektivt och kraftfullt utveckla besöksnäringen. Inom länets turism är det lokala perspektivet centralt, då en stor del av arbetet med att stärka besöksnäringen sker på kommun- och destinationsnivå. Det är de lokala aktörerna som identifierar målgrupper, marknader och varumärken. Tillsammans med företagen väljer kommuner och destinationer de utvecklingsinsatser som är bäst lämpade utifrån

deras lokala förutsättningar. Region Västerbotten Turism har en viktig roll i att systematiskt stötta utvecklingen av hållbara, konkurrenskraftiga destinationer och företag i Västerbotten. Denna modell för besöksnäringens produktionsprocess har i grunden en uppdelning mellan dels en strategisk, strukturell del och dels en mer operativ. Genom att tydliggöra denna uppdelning och det område där aktörernas verksamheter överlappar, kan uppdrag och utrymmen för arbetsinsatser bli tydliga för alla.

Ett urval av insatser inom besöksnäring

Västerbotten Sweden

Gemensamt projekt mellan Region Västerbotten Turism, Visit Umeå, Visit Skellefteå och Gold of Lapland. Syftet är att skapa en långsiktig samverkansplattform för export och marknadsföring för besöksnäringens aktörer i Västerbotten. Resultatet är ökade kunskaper hos besöksnäringens aktörer och ökad kännedom om resmålet Västerbotten vilket leder till fler och

bättre affärer för besöksnäringens aktörer.

Ramverk vandring

Gemensamt projekt som finns i hela Sverige, i Västerbotten är Länsstyrelsen projektägare och alla kommuner omfattas. Syftet är att skapa ett nationellt ramverk och en gemensam och tydlig struktur och kvalitetssäkringsprocess för leder i hela Sverige. Resultatet är en utvecklad struktur för vandringsleder som är till gagn för såväl boende som besökare och likadan i hela Sverige.

Hållbar platsutveckling

Projekt som omfattar Biosfärområdet Vindelälven Juhtadakka men i förlängningen även hela Västerbotten. Syftet är att utveckla platsen för människor, naturen och biosfären, och här finns många intressanta delar som t ex utveckling av lokala transportlösningar, unga människors tankar om utveckling, insatser för rennäringsen, skogsbruket och turismen. Resultatet är en tydlig agenda för utveckling inom området.

Västerbotten – En nära tillgänglig region

Omvärldsanalys

Omvärlden påverkar kollektivtrafiken

Sänkningen av reduktionsplikten har fortsatt inverkat positivt på indexutvecklingen i trafikavtalen och därmed de kostnadsmässiga förutsättningarna för kollektivtrafiken under 2025. Under 2025 har dock ett minskat resande bland vuxna periodkortsresenärer kunnat ses i busstrafiken. Tågtrafiken har dock inte varit föremål för ett minskat resande. Längs de sträckor där det finns både tåg och busstrafik skulle det kunna vara en överflyttning av resande mellan trafikslagen, medan ett minskat resande i busstrafiken där det inte finns tågtrafik innebär att det kan finnas en överflyttning till bil eller ett totalt minskat arbetspendlande. Inför 2026 finns osäkerhet gällande kostnadsutvecklingen för kollektivtrafiken till följd av höjd reduktionsplikt. En lägre kostnadsutveckling av kollektivtrafiken innebär förutsättningar att fortsatt hålla fast vid HVO som drivmedel i stället för att övergå till diesel som drivmedel.

Kompetensbrist och en åldrande förarkår är och kommer fortsatt vara en utmaning inom kollektivtrafiken. Bristen på förare utmanar såväl inom den allmänna som den särskilda kollektivtrafiken. Kompetensutmaningen ses på såväl lokal, regional som nationell och internationell nivå. Detta skapar en sårbarhet och ökar risken för att all trafik inte kan utföras vid exempelvis semesterperioder och vid höga sjuktal. EU:s förändringar av åldersgränser för förare innebär förbättrade förutsättningar för personer under 23 år att se bussföraryrket som ett karriärval, vilket är en viktig förändring som påverkar möjligheterna till kompetensförsörjning framöver.

Osäkerhet kopplat till tidplanen för Norrbottenbanans färdigställande i etapp ett Umeå – Skellefteå och etapp två upp till Luleå innebär att det finns kvarstående osäkerhet kopplat till när samtliga fordon i den kommande upphandling av nya tågfordon till Norrtågssystemet kommer att vara fullt ut driftsatta i enlighet med tågvisionen. Eftersatt underhåll av såväl väg- som järnvägsinfrastruktur kommer fortsatt att påverka kollektivtrafikens utvecklingsmöjligheter negativt. Tillsammans med osäker finansiering från staten till såväl buss- som järnvägstrafiken och flygtransfertrafik i norra Sverige kommer det att

innebära en stor risk för ökad regional finansieringsbörda. Regeringsuppdraget till Trafikverket att se över nattågstrafikens omfattning till övre Norrland innebär utmaningar för och ett potentiellt hot mot tillgängligheten för norra Sverige.

Geopolitisk osäkerhet innebär ökade insatser inom civil beredskap. Kollektivtrafikens centrala betydelse för människors mobilitet innebär att behovet av att öka såväl robusthet som redundans inom kollektivtrafiken är och kommer att vara centrala delar i fortsatt arbete. Mängden regeringsuppdrag, pågående utredningar, samt remisser av förändringar av förordningar och lagar illustrerar den snabba utvecklingen inom en rad områden inom civil beredskap.

Omvärlden påverkar transportinfrastruktur

Den gröna omställningen kopplad till fossilfri produktion och elektrifiering såsom batterier och fossilfritt stål pågår alltjämt i norra Sverige även om det för tillfället ärr en viss inbromsning som en följdfeffekt av olika faktorer som sker både i Sverige, Europa och resten av världen. Oaktat inbromsningen så fortgår en historiskt stor omställning av industrin som fortsätter att skapa stora utmaningar i transportsystemet när transportarbetet på väg- och järnväg ökar kraftigt och kapaciteten i exempelvis järnvägssystemet sedan länge nått sin maxkapacitet.

Transporter av gods och varor är grundläggande för många företag och det är idag en utmaning med ett transportsystem som inte möter behoven på grund av stora brister i kapacitet, robusthet och redundans. Tiden är också en faktor som är en stor utmaning. Planeringsprocesserna för infrastruktur tar tid och de nya etableringarna är något som sker nu. Ett väl utbyggt och fungerande transportsystem som bidrar till att invånare i Västerbotten kan bo, leva och arbeta i hela länet medför behov av investeringar i kommunal, regional och statlig infrastruktur.

Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina 2022 har lett till ett fortsatt försämrat säkerhetsläge i Europa. Den geopolitiska instabiliteten påverkar transportinfrastrukturen i hög grad. Ett konkret exempel i närområdet är att gränsen mellan Finland och Ryssland stängts, vilket förändrat transportflöden och tillgänglighet. Vid en ytterligare eskalering riskerar Östersjön att delvis

eller helt blockeras. Därmed ökar betydelsen av de öst-västliga transportstråken som knyter samman Finland, Sverige och Norge, och som möjliggör tillgång till norska hamnar och blir en viktig försörjningskorridor som knyter samman Norge, Sverige och Finland i ett stråk. Sveriges inträde i Nato förstärker också behovet av ett robust och säkert transportsystem som klarar både civila och militära transporter i hela Norden. I detta sammanhang blir det strategiska arbetet med en fast förbindelse över Kvarken mellan Vasa och Umeå än mer centralt, eftersom den skulle stärka redundansen och öka motståndskraften i de nordiska transportkedjorna.

Extremväder har under senare år orsakat ökande störningar i Sveriges transportinfrastruktur. Kraftig nederbörd, översvämningar och erosion har lett till jordskred, underminerade markområden och skador på både väg- och järnvägsanläggningar. Slitlager påverkas negativt av varierande väderförhållanden, vilket accelererar behovet av underhåll. Västerbotten har hittills klarat sig relativt väl från de mest omfattande skadorna, men eftersom nationella transportkedjor är starkt integrerade påverkas även länet när infrastruktur utanför länet drabbas. Störningar på enskilda sträckor kan få långtgående effekter på både gods- och persontransporter. Sårbarheten i transportsystemet blev påtaglig då flera järnvägssträckor i Västernorrland under hösten kollapsade till följd av ett regnoväder och norra Sverige var plötsligt avskuret från de södra delarna. Viss godstrafik kunde dock ledas om via Tvärbanan Hällnäs-Storuman och vidare söderut på Inlandsbanan och vice vers.

Under det senaste året har energipriserna sjunkit och inflationen är på väg ner. Trots detta fortsätter kostnaderna för infrastrukturprojekt att vara höga. Detta innebär risk för att nödvändiga åtgärder förskjuts, då investeringsramarna inte räcker till för att hantera kostnadsökningarna. Ett positivt besked är att regeringens infrastrukturproposition förstärkt den nationella budgeten med cirka 25 procent inför nästa planperiod. Ambitionen är att Trafikverket ska kunna åtgärda hela underhållsskulden på det statliga vägnätet och hela BK 1 nätet ska graderas upp till BK 4 för att klara tyngre transporter. Detta skapar bättre förutsättningar och stärker framför allt robustheten i delar av transportsystemet men utmaningen med kapacitetsbrist i många delar kvarstår.

Omvärlden påverkar den digitala infrastrukturen – Konnektivitet

Västerbottens digitala infrastruktur har byggts

under närmare 30 år, det innebär att länet börjar ha en robust digital infrastruktur men det innebär också att viss infrastruktur börjar komma till den ålder att det behöver bytas ut. Det innebär också att de sträckor som nu behöver byggas är per fastighet väldigt dyra sträckor. Den digitala infrastrukturen har på grund av det nya oroliga världsläget fått ett större fokus och också krav på beredskap och det pågår ett aktivt arbete och samarbete för att tillsammans höja och säkra den digitala infrastrukturen. Som ett led av den digitalisering av välfärd och samhällstjänster ställs också högre krav på tillgänglighet och ständig uppkoppling. Det finns ytterligare behov av att bygga ut och förstärka bredbandsutbyggnaden, mellan kommuner, mellan regioner och våra grannländer.

Det pågår nu en nedsläckning av 3G- och 2G-nät i Sverige av mobiloperatörerna för att frigöra dessa frekvenser till nyare teknik. Kommunerna känner sig förberedda inför nedsläckningen och har bytt ut kritiska enheter till nyare teknik. Det finns däremot vissa verksamheter, exempelvis vattenkraftverk som har enheter som behöver bytas ut och Telia som operatör har valt att senarelägga nedsläckningen av 2G till slutet av 2027. Mobiltäckningen är på många ställen undermålig och ibland även obefintlig utanför tätortsområden, vilket i beredskap och även i näringshänseende ställer till bekymmer när exempelvis banktjänster och nödsamtal inte kan göras.

MSB genomför uppgradering av RAKEL i den plattform som heter SWEN, där man kommer att nyttja och bygga ut befintlig digital infrastruktur som förhoppningsvis kommer att stärka även Västerbottens digitala infrastruktur.

Sveriges digitala infrastruktur påverkas idag i hög grad av det osäkra omvärldsläget. Den ökade geopolitiska spänningen och hotet från statsstödda cyberangrepp har blottlagt sårbarheter i allt från elnät och kommunikation till beroenden av utländsk IT. Samtidigt har detta drivit fram snabba och omfattande motåtgärder: investeringar i cybersäkerhet, skärpt lagstiftning, internationellt samarbete och en mobilisering av såväl tekniska som mänskliga försvarsmekanismer. Här behöver det säkerställas att svensk kritisk infrastruktur och digitala tjänster står pall även under hårt tryck och att den digitala suveräniteten stärks utan att förlora fördelarna med ett öppet och uppkopplat samhälle. I praktiken innebär det att Sverige nu bygger ett "digitalt försvar" på bred front, där cybersäkerhet är en integrerad del av totalförsvaret.

Region Västerbottens bidrag

Kollektivtrafik

Den regionala kollektivtrafikmyndigheten i Västerbotten har enligt lag (2010:1065) om kollektivtrafik, ansvar för kollektivtrafiken i Västerbotten. Kollektivtrafikmyndigheten ska regelbundet anta ett regionalt trafikförsörjningsprogram i vilket mål för kollektivtrafiken, åtgärder för att skydda miljön samt åtgärder för att anpassa kollektivtrafiken med hänsyn till behov hos personer med funktionsnedsättning och de bytespunkter och linjer som ska vara fullt tillgängliga för alla resenärer. Myndigheten ska samverka med länets kommuner och kollektivtrafikmyndigheterna i grannlän vid framtagandet av regionalt trafikförsörjningsprogram. Samverkan och samhandling är ledande för myndighetens arbete för utveckling av kollektivtrafiken i Västerbotten.

Nytt trafikförsörjningsprogram

Regionala kollektivtrafikmyndighetens förslag till Regionalt trafikförsörjningsprogram för Västerbottens län 2025 – 2031, antogs i februari av regionfullmäktige. Under 2025 har därmed arbetet med kunskapsspridning om det nya programmet ägt rum. En uppföljningsrapport har tagits fram som på ett tydligt sätt ska sammanfatta hur arbetet under året skapat förflyttning mot uppsatta mål och indikatorer. Uppföljningsrapporten ska genom en analys av resultaten syfta till att ge en grund för fortsatt arbete för ökad utveckling av kollektivtrafiken. Uppföljningsrapporten kommer att möjliggöra kunskapsspridning till länets kommuner om utvecklingen inom kollektivtrafiken och vilken roll som kommunerna haft för uppnådda resultat. Rapporten planeras vara tillgänglig årligen i april.

Det har varit förberedelse för att kunna ha en konkret och mätbar uppföljning med bland annat framtagande av nya mål och indikatorer. Framtagande av uppföljningsrapporten har skapat ett verktyg för uppföljning, analys, strategisk inriktning för fortsatt arbete och kommunikation av resultat.

Strategiska utvecklingsområden för tåg och buss

Under 2025 har arbetet inför upphandling av nya tågfordon till Norrtågstrafiken fortgått. Arbetet har utmynnat i att upphandlingen kommer att genomföras som en ramupphandling. Genom att det blir en ramupphandling kommer flera tågtrafikbolags tågfordon att omfattas av upphandlingen vilket innebär att projektkostnaden för själva upphandlingen fördelas på fler parter och

att kostnaden per tåg även kan bli lägre. Process med beslut om borgensåtagande för de 20 tågfordon som ska upphandlas för Norrtågs räkning sker hos Norrtågs ägare i slutet av 2025 och inledningen av 2026. För busstrafiken har spridning av information av framtagna drivmedelsstrategi för kollektivtrafik på väg i Västerbotten medfört att kunskap om drivmedelsstrategin nu finns inom projektet Förnybart 2030 Västerbotten. Fokus under 2025 har varit kunskapsspridning om innehållet i drivmedelsstrategin och att hitta sätt på vilket arbetet ska formuleras.

Arbetet under året avseende upphandling av tågfordon har omfattat såväl kunskapsinhämtning, kartläggning, analys samt kunskapsspridning medan arbetet kopplat till drivmedelsstrategi främst varit inriktat mot kunskapsspridning.

Samverkan och samhandling

Digitala dialogmöten har under året genomförts mellan den regionala kollektivtrafikmyndigheten i samverkan med Länstrafiken i Västerbotten och länets samtliga kommuner. Dialogmötena möjliggör för kommunerna att inkludera fler företrädare för kommunen, såväl tjänstepersoner som politiker. Mötena möjliggör en mer utvecklad dialog med fokus på respektive kommun kring viktiga frågor som ekonomi, resandeutveckling och övriga utvecklingsfrågor.

Informationsspridning kring resandeutveckling och annan statistik är återkommande innehåll i dialogmöten.

Utveckling av kollektivtrafikens infrastruktur

Arbetet med att utveckla kollektivtrafikens infrastruktur har fortsatt under 2025. Hållplatsbristlistan som fastställs årligen skapar goda förutsättningar för att kunna initiera utredningar, samt snabbare och till lägre kostnad kunna genomföra hållplatsåtgärder. Samverkan med Trafikverket har genom det gemensamma arbetet utvecklats positivt. De hållplatsåtgärder som genomförs i samband med andra åtgärder kan göras till en bråkdel av den kostnad åtgärden skulle inneburi om den genomförts utan samordning.

Hållplatsbristlistan bygger på underlag från länets kommuner. Länstrafiken ansvarar för dialogen med kommunerna, insamlande och införande av uppgifter i listan som fastställs av Region Västerbotten.

Civil beredskap

Regionala kollektivtrafikmyndigheten och Länstrafiken i Västerbotten har under året initierat arbete tillsammans med länets kommuner

avseende drivmedelsbehov för kollektivtrafiken. Länsstyrelsen i Västerbotten har tillsammans med Region Västerbotten/regionala kollektivtrafikmyndigheten, Länstrafiken i Västerbotten, Bussgods i Norr, Civilområde Nord, Försvarsmakten norra militärregionen och Trafikverket Nord arbetet med vägtrafikombudorganisationen i Västerbotten. Enligt förordning (1991:1216) om vägtrafikombud ska länsstyrelsen bestämma antal vägtrafikombud i länet och omfattningen av vägtrafikområde efter samråd med Transportstyrelsen. Vägtrafikombuden ska i fred delta i övning, utbildning och beredskapsplanläggning av transporter för att i krig kunna verka för att transportresurserna utnyttjas för totalförsvarets bästa.

Länsstyrelsen har enligt förordning (1991:1216) om vägtrafikombud beslutat att Västerbottens län ska utgöra ett vägtrafikområde och att det ska utses ett godstrafikombud och ett persontrafikombud. Persontrafikombudet ska även ha ersättare. Region Västerbotten nominerar personal från Länstrafiken till persontrafikombud samt två ersättare. Länsstyrelsen utser persontrafikombud samt ersättare.

Arbetet med civil beredskap har bestått av såväl kunskapsuppbyggnad, kartläggning, analys, informationsspridning och beslut.

Aktuella omvärldsfaktorer

Civil beredskap

Ett stort antal regeringsuppdrag riktade till olika myndigheter kommer att innebära är viktiga att bevaka då de kan innebära större eller mindre påverkan för kollektivtrafiken.

Transportinfrastruktur

Region Västerbotten har ett ansvar och uppdrag att planera för utvecklingen av den regionala transportinfrastrukturen. Utöver detta bedrivs ett omfattande påverkansarbete på både nationell och europeisk nivå för att transportsystemet sak utvecklas så effektivt som möjligt.

Planering och genomförande av den regionala transportinfrastrukturplanen

Region Västerbottens uppdrag som länsplaneupprättare ingår att ta fram en regional plan för transportinfrastruktur som anger den gemensamma strategiska inriktningen för hur länets transportinfrastruktur ska utvecklas under den kommande tolvsårsperioden. När det gäller genomförandet av beslutade investeringsobjekt i läns-transportplanen för perioden 2022-2033 har genomförandegraden initialt skett i en lägre takt än förväntat, men en ökad utväxling bedöms möjlig de kommande åren. Planens objekt inom gång- och

cykelinfrastrukturen har i huvudsak fortlöpt enligt tidplan. För vägobjekten har dock genomförandet försenats till följd av ett behov av att ompröva tidigare prioriteringar. Revideringar har motiverats av analyser som visar att transportsystemet kan uppnå högre funktionell nytta genom att andra delsträckor och objekt prioriteras. Planrevideringen har under 2025 intensifierats och ett förslag till plan för perioden 2026-2037 har arbetats fram och är i skrivande stund ute på remiss.

Systemanalys för Västerbottens län

Under årets sista månader har ett arbete inletts med att ta fram en transportslagsövergripande systemanalys för transportinfrastrukturen. Syftet är att identifiera strukturella brister, kapacitetsutmaningar och strategiska behov ur ett helhetsperspektiv. Syftet med analysen är att identifiera brister och flaskhalsar i transportsystemet och skapa en konsensus kring vad som bör prioriteras. Analysen ska utgöra ett underlag inför kommande dialoger med Trafikverket kring behoven i länet samt ligga till grund för kommande program inom europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF).

Strategiskt påverkansarbete inom infrastruktur

Region Västerbotten har under året arbetat aktivt med att bevaka infrastrukturfrågor på såväl den nationella som europeiska arenan. Region Västerbotten har medverkat i samtliga tre av Region Västerbotten arrangerade mötesplatser i syfte att föra fram Region Västerbottens syn på hur transportsystemet i Västerbotten och Sverige bör utvecklas. Arrangemangen har haft lite olika fokus men i samtliga fall har, för transportinfrastrukturen, viktiga beslutsfattare deltagit såväl i arrangemangen som i publiken. Politiker och tjänstepersoner har genom dialog och nätverkande med beslutsfattare på olika nivåer fört fram Region Västerbottens syn på hur infrastrukturens systemet bör utvecklas för att eliminera flaskhalsar och främja gränsöverskridande transporter. Under året har ett flertal insatser för att påverka nationell- och europeisk transportpolitik i en riktning som gagnar länets och hela norra Sverige genomförts. Region Västerbotten har under året även deltagit i ett flertal gränsöverskridande samarbeten som syftar till att förbättra kopplingarna mellan de nordiska länderna. Kopplingens mellan öst och väst är mycket central och ett positionspapper som anger en gemensam ambition och utveckling av stråket Mo I Rana- Umeå-Vasa har tagits fram och undertecknats av samtliga aktörer längs stråket. Kopplat till detta har även ett antal stråkmöten och workshops arrangerats. Under året har antligen samtliga program sträckor längs Norrbottenbanan

Umeå- Skellefteå fått byggstartsbeslut och Norrbotten i sin helhet ända upp till Luleå finns med i förslaget till ny nationell transportplan. Dock går byggandet fortfarande tyvärr alldeles för sakta framåt och att järnvägen inte kommer att kunna färdigställas inom EU:s uppsatta mål där man stipulerar att stomnätet (som Norrbotten ingår i) ska vara färdigställt senast 2030. Ett flertal påverkansinsatser har genomförts under året i syfte att skruva upp takten för byggandet av Norrbotten.

Under 2024 startade en förstudie upp med ambition att ta fram ett skarpt förslag för en fast förbindelse med analyser av olika scenarion. Förstudien har under 2025 färdigställts och förslaget till fast förbindelse, Nordic Connector, finns glädjande nu omnämnd i det finska förslaget till nationell transportplan vilket är ett steg närmare en realisering av projektet.

Strategiskt påverkansarbete för flyg

Mot denna bakgrund har Region Västerbotten under året arbetat aktivt och samordnat för att möta utvecklingen. Region Västerbotten har deltagit i den nationella flygplatsutredningen och lyft fram flygets avgörande betydelse för länets utveckling och resilienta samhällsstruktur. Genom gemensamma inspel från kommuner, näringsliv, flygplatserna och länsstyrelsen har man betonat behovet av långsiktigt statligt stöd för både flygplatser och flyglinjer. Region Västerbotten har även lagt fram yttranden till regeringen där man tydligt markerat att flyget fortsatt behövs så länge andra transportslag inte kan erbjuda rimliga restider. Samtidigt har man drivit på för den gröna omställningen genom att lyfta behovet av investeringar i elflygsinfrastruktur, stöd till fossilfria flygplanstyper och möjligheter att testbädda nya tekniker i norra Sverige. Framgent kommer Region Västerbotten i samverkan med andra relevanta aktörer ta fram en strategi för det fortsatta arbetet.

Digital infrastruktur, cybersäkerhet och robusthet

Under 2025 har Region Västerbotten aktivt stärkt samhällets stabilitet och robusthet genom en rad konkreta åtgärder inom digital infrastruktur, cybersäkerhet, civil beredskap och breddad samverkan. Här sammanfattas de viktigaste insatserna, från utbyggt bredband i glesbygd och nya säkerhetsutbildningar för personalen, till planering för kriser och djupare samarbete med kommuner och nationella nätverk. Sammantaget har Region Västerbotten under året tagit ett helhetsgrepp för att höja den digitala motståndskraften i Västerbotten. Infrastruktursatsningar bidrar direkt till ett

robustare samhälle där en väl utbyggd, redundant och modern digital infrastruktur gör Västerbotten bättre rustat att klara påfrestningar, från vardagens ökade servicekrav till kriser där kommunikation måste fungera. Region Västerbotten har genom sitt proaktiva arbete 2025 lagt en stark grund för att uppnå målen i den regionala digitaliseringsstrategin. Det kopplar till det statliga uppdraget att tillhandahålla en funktion som regional bredbandskoordinator som under året förlängdes detta uppdrag att gälla även perioden 2026-2027.

Bredbandsutbyggnad i hela länet

Region Västerbotten har lett och stöttat flera bredbandsprojekt för att öka täckning och kapacitet. Det EU-finansierade projektet Hållbart bredband i samverkan (OSN) fortsätter till 2026 med utbyggnad av ortssammanbindande nät i samarbete med kommunerna. Våren 2025 startade dessutom ett nytt ERUF-finansierat bredbandsprojekt som involverar ytterligare kommuner. Särskilt fokus ligger på att förbättra redundansen i nätet och nå områden som hittills saknat fast uppkoppling. Under året har regionen till exempel mobiliserat insatser för fjällområden med offgrid-lösningar, innovativa sätt att ge internet i glesbygd där marknaden inte når. Detta är viktigt med det nya världsläget, då robust kommunikation ses som en beredskapsfråga. Även 2G- och 3G-nätens successiva nedsläckning hanteras genom informationsinsatser och framåtblickande tekniksatsningar.

Samarbete för kapacitet och redundans

För att säkra både kapacitet och kostnadseffektivitet har Region Västerbotten tagit initiativet till gemensamma upphandlingar av telekomtjänster. Under 2024/2025 drogs en stor samordnad upphandling av telekommunikation igång, som inkluderar både Region Västerbotten, alla kommuner i länet samt ett stort antal bolag i Västerbotten och Norrbotten. Detta grepp ger stordriftsfördelar och ska resultera i bättre täckning, robustare nät och modern teknik för hela Norrland. Region Västerbotten verkar också för att integrera digital infrastruktur med annan infrastruktur, t.ex. söker man nya samarbeten mellan kollektivtrafik och kommunikationsnät (för att utnyttja transportinfrastruktur som bärare av fiber eller 5G).

Säkerhet och beredskap i nätverk

Det nya säkerhetspolitiska läget gör att Region Västerbotten arbetar med digital infrastruktur ur beredskapsperspektiv. Därför inkluderas robusthet och krisberedskap som kriterier i planeringen av

både bredbandsstrategier och tekniska lösningar. Region Västerbotten har under 2025 tagit fram vägledande material för hållbart bredband som ska stödja fortsatt utbyggnad med hänsyn till både hållbarhet och robusthet, och som även kan inspirera andra regioner. Målet är att alla kommuner i Västerbotten uppdaterar sina bredbandsplaner utifrån detta.

Nya teknologier

Region Västerbotten främjar introduktion av 5G, satellitkommunikation och sensornätverk (IoT) för att framtidssäkra uppkopplingen. 5G nämns som en viktig investering; en planerad satsning på 50 miljoner kr i regionalt 5G-nät (75% EU-finansierat) finns i investeringsplanen. Detta ska förbättra mobiltäckning och kapacitet, särskilt för vård och tjänster i fält. Samtidigt utvärderas nya lösningar för reservkommunikation, exempelvis har man ögonen på hur satellitbaserade tjänster kan användas i kris inspirerat av erfarenheter från Ukraina. Allt syftar till att göra det digitala nätet i Västerbotten mer tåligt mot avbrott, vare sig de orsakas av teknologiomställningar eller yttre hot.

Upphandling telekommunikation

Under året har arbetet med en ny upphandling av telekommunikation för båda regionerna, samtliga kommuner och ett stort antal regionala och kommunala bolag i Norrbotten och Västerbotten fortsatt och kommer förhoppningsvis att avslutas i slutet av 2025.

Samverkan

Kollektivtrafik

Samverkan lokalt, regionalt och nationellt är viktigt för fortsatt utveckling av kollektivtrafiken. Nationella och regionala nätverk bidrar till kunskapsuppbyggnad och erfarenhetsutbyte inom en rad områden. Under 2025 har behov funnits av påverkansarbete för fortsatt finansiering från staten av samverkansavtalen för Norrtågstrafiken och busstrafiken. I oktober 2025 aviserar Trafikverket att de endast har möjlighet att teckna ettåriga samverkansavtal för 2026 i en nivå som utgör 57 % av nivån för 2025. Denna minskade medfinansiering innebär en ökad finansiering om drygt 17 miljoner för Region Västerbotten jämfört med nivån i samverkansavtalen för 2025. Mot bakgrund av att avtalet för Norrtågstrafiken för 2025 var lägre än den nivå som Norrtåg och Trafikverket var överens om så innebär det en fortsatt förflyttning av finansiering från stat till region. Centralt för arbetet med utveckling av länets kollektivtrafik är samverkan med länets kommuner och Länstrafiken i Västerbotten samt

Norrtåg. Arbetet med civil beredskap har inneburit utökade samverkansytor såväl internt inom Region Västerbotten som med externa parter.

Fasta samverkansytor

Svensk Kollektivtrafiks nätverk
Regionala kollektivtrafikmyndigheten i Västerbotten deltar i Svensk Kollektivtrafiks nätverk och möten tillsammans med SKR. Detta bidrar med värdefull kunskap och erfarenhetsutbyte med andra regioner inom en rad olika områden såsom, ekonomi, beredskap, kompetensförsörjning och tillgänglighet.

MC/VD-nätverk respektive

Norrtåg/RKM/regionerna

Kollektivtrafikmyndigheten samverkar även med övriga kollektivtrafikmyndigheter i grannlänerna och med Norrtåg, Länstrafiken i Västerbotten och Norrbotten samt de två kommunala bolagen i Luleå och Skellefteå, vilket bidrar till att gemensamma frågor och utvecklingsområden kan lösas mer resurseffektivt och med en samordning som tillförsäkrar att utveckling sker i takt.

Nätverk med Trafikverket

Regionala kollektivtrafikmyndigheten, Länstrafiken i Västerbotten och Trafikverkets samverkan inom området hållplats- och kollektivtrafikåtgärder har inneburit fler genomförda åtgärder till lägre kostnader. Samverkan sker med Trafikverket avseende de samverkansavtal som finns för busstrafik, tågtrafik och flygtransfer och som bidrar till att förbättra tillgängligheten för kommuner där det finns behov av en utvecklad kollektivtrafik.

Branschforum buss

För att möta utmaningarna med kompetensbrist inom kollektivtrafiken har Region Västerbotten initierat Branschforum buss i vilket samverkan sker med Arbetsförmedlingen, Vuxenutbildning vid Liljaskolan, Transportföretagen, entreprenörer och Länstrafiken i Västerbotten. Aktörerna försöker tillsammans möta behoven av kompetensförsörjning genom ökad samverkan avseende insatser, erfarenhetsutbyte och utveckling av hur kompetensbristen kan mötas.

Kommunnätverk

Västerbottens kommuner är ständiga samverkansparter inom trafik- och infrastrukturfrågor. Samverkan sker dels med de tjänstepersoner som är kommunens kontaktpersoner för kollektivtrafik. Vid årliga kommunträffar tillsammans med Länstrafiken sker medverkan från politiska företrädare såväl som tjänstepersoner från olika områden inom kommunen.

Transportinfrastruktur

Samverkan på regional, nationell och europeisk nivå har fortsatt vara avgörande för utvecklingen av transportinfrastrukturen under 2025. Genom etablerade nätverk och samarbeten har Region Västerbotten kunnat utbyta kunskap, erfarenheter och implementera innovativa lösningar inom planering, finansiering och genomförande. Region Västerbotten har under året intensifierat samarbetet med Trafikverket. Ett delvis nytt arbetssätt har gjort det möjligt att genomföra ett flertal mindre åtgärder som ger relativt stor för transportsystemet på ett kostnadseffektivt sätt. Inom ramen för samarbetet Botniska korridoren och Europaforum Norra Sverige har Region Västerbotten bedrivit omfattande påverkansarbete. Under året har flera högnivåseminarier arrangerats där nationella och europeiska aktörer deltagit. Ett antal positionspapper är framtagna där de deltagande regionerna enats om en rad prioriteringar som ger positiva effekter för norra Sverige.

Fasta samverkansytor

Komexp

Komexp är en samverkansplattform för regionala infrastrukturplanerare som kombinerar kompetenshöjande aktiviteter med arbetsgruppsbaserade initiativ för att driva förändringar i praktiken. Under 2025 har ett arbete, initierat av Trafikverket, pågått för att effektivisera myndighetens arbetsmetoder gentemot regionerna.

Fyrlänsmöte transportinfrastruktur

Ungefär en gång i månaden träffas planupprättarna i de fyra nordligaste länen för att diskutera arbetssätt och aktuella händelser, behov, strategier etc. Efter Trafikverkets omstrukturering i januari 2025 med nya Trafik-verksregioner har ett behov av att hitta gemensamma fungerande arbetssätt.

Plattform North

Plattform North är ett nordiskt samarbetsnätverk mellan Sverige, Norge och Finland som syftar till att stärka planering och utveckling av transportinfrastruktur i norra Norden. Plattformen fokuserar på gemensam transportplanering, finansiering, erfarenhetsutbyte och informationsdelning mellan aktörer inom alla transportslag.

Digital infrastruktur och kommunikation

Samverkan med andra aktörer är mycket betydelsefullt för kollektivtrafikens fortsatta utveckling. Kollektivtrafiken i Västerbotten är en del av ett system av kollektivtrafik, vilket innebär

att det är väsentligt att samverkan sker med såväl grannlän som länets kommuner. Genom deltagande i nationella nätverk sker erfarenhetsutbyte och kunskapsupbyggnad.

Fasta samverkansytor

Nationella regionala

breddbandskoordinatornätverket

Region Västerbotten deltar, utifrån det statliga uppdraget att tillhandahålla en funktion som regional breddbandskoordinator, i det nationella regionala breddbandskoordinatornätverket. Det underlättar erfarenhetsutbyte med såväl andra regioner som statliga myndigheter och är ett utmärkt forum att bedriva påverkansarbete i samverkan. Områden som varit aktuella under året är exempelvis nya modeller för breddbandsstöd och den nya nationella digitaliseringsstrategin där konnektivitet är ett av fem fokusområden.

Nätverk breddbandssamordning

Inom ramen för Digitala Västerbotten finns det regionala nätverket breddbandssamordning som samlar alla kommuner, energibolagen i Skellefteå och Umeå samt AC-Net. Återkommande regionala nätverksträffar genomförs med olika teman.

Sammanhållen region

Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken i Västerbotten skapar förutsättningar för att människor ska kunna resa hållbart och gods kunna transporteras med så låg miljöbelastning som möjligt. Den samhällsomvandling som pågår i norra Sverige ökar behovet av hållbara transporter. Den kontinuerliga utvecklingen av kollektivtrafiksystemet med tåg och buss skapar förutsättningar för länets invånare och besökare att resa hållbart. För att kunna driva utvecklingen framåt behöver nya bland annat nya transportlösningar utvecklas som möter såväl behov hos medborgare som kompetensutmaningar inom kollektivtrafiken.

Exempel på aktiviteter

Regionalt trafikförsörjningsprogram för Västerbottens län 2025 - 2031

Det regionala trafikförsörjningsprogrammet har bland sina 5 mål ett mål kopplat till tillgång till kollektivtrafik. I programmet så pekas ett antal fokusområden ut för att stärka framdriften mot målen. För att kunna stärka mobiliteten i hela länet, även i de glesare delarna så ses den anropsstyrda (on demand) trafiken som ett möjligt utvecklingsområde. Vidare skulle en ökad andel allmän kollektivtrafik som täcker de behov som idag tillgodoses av trafik som kräver tillstånd.

Exempel på sådan trafik är skolskjutsar, färdtjänst samt sjukresor. En sådan utveckling skulle kunna möjliggöra att finansiering av trafik som endast kan användas av vissa grupper kan användas av fler. Under året har viss dialog initierats kring detta, men inga konkreta insatser har kunna genomföras.

Transportinfrastruktur bidrar till att binda samman Västerbotten

Transportsystemen omfattar den fysiska infrastrukturen i form av vägar, gång- och cykelbanor, järnvägar, flyg-platser samt farleder och hamnar. För ett fungerande transportsystem behövs även fordon, resecentrum, håll-platser och tekniska lösningar som på olika sätt underlättar användningen. Att det finns ett brett och väl fungerande transportsystem samt en digital infrastruktur, som knyter ihop städer, lands- och glesbygder i Västerbotten med varandra skapar möjligheter för människor att skapa sig ett gott liv, kunna driva ett företag och i trygghet kunna bilda familj bör finnas oavsett var man bor. Den statliga transportinfrastrukturen ska möjliggöra detta och underlätta för arbetspendling och godstrafik och därmed främja Västerbottens konkurrenskraft.

Exempel på aktiviteter

Systemanalys och strategier
Den systemanalysen som initierats ska förutom en transportslagsövergripande analys av transportsystemet även resultera i två strategier – en för gods och en för cykelinfrastruktur. Dessa två strategier ska tillsammans med systemanalysen och RUS:en utgöra grunden för kommande prioriteringar.
Utöver detta har ett arbete med att uppdatera Region Västerbottens flygstrategi som togs fram 2017. Arbetet sker i samverkan med kommuner, flygplatser och andra relevanta aktörer. Målet är att presentera ett första utkast i slutet på Q2 2026.

Digital infrastruktur och kommunikation

Satsningar på utbyggnad av digital infrastruktur gör Västerbotten rundare och tillgängligare, den skapar samma möjligheter för människor i lands- och glesbygd som städer att utbilda sig, arbeta och leva där man bor. Varje meter digital infrastruktur skapar mer och mer en sammanhållen och jämlik region.

Jämlik och jämställd inkludering

Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken ska vara tillgänglig för alla resandegrupper. För att uppnå detta behövs aktiviteter inom en rad områden. Tillgängliga fordon är ett viktigt område då

tillgänglighetsbrister innebär att alla resenärer inte har tillgång till kollektivtrafiken. Eftersom fordon används under många år så är det viktigt att kontinuerligt följa upp och fortsätta utvecklingen av deras tillgänglighet för att vid kommande fordonsinvesteringar vid upphandlingar eller inom trafikavtal utöka antalet tillgängliga fordon.

Exempel på aktiviteter

Ökning av antalet bytespunkter med ledsagning
Under året har ledsagning införts på Lycksele Resecentrum och Dorotea busstation. Ledsagningen som är kostnadsfri kan beställas av personer med funktionsvariationer eller särskilda behov. I och med att ledsagning nu finns vid ytterligare två bytespunkter i länet så finns det nu totalt 12 bytespunkter i länet med stationsledsagning.

Jämställdhet i transportinfrastruktur

Att arbeta för ökad jämställdhet är att verka för att alla, kvinna som man, pojke som flicka, ska kunna forma sina liv som en del av de grundläggande mänskliga rättigheterna. Det övergripande målet för svensk jämställdhetspolitik är att kvinnor och män ska ha samma makt (möjligheter, rättigheter och skyldigheter) att forma samhället och sina egna liv. Jämställdhet är sedan 2001 också en del av de transportpolitiska målen. I realiteten är det svårt göra bedömningar av hur infrastrukturplaner och projekt påverkar jämställdheten, på grund av dessa frågeställningars komplexa natur. Val av persontransporter, attityder och värderingar till transporter skiljer sig åt mellan män och kvinnor och exempelvis visar studier att kvinnor i större utsträckning reser kollektivt jämfört med vad män gör. Målet är ett jämställt, jämlikt att alla oavsett kön, ålder eller etnicitet ska kunna känna sig trygga.

Digital infrastruktur och kommunikation

Alla bredbandsnät som byggs av Västerbottens stadsnät är öppna nät som säkerställer att lika och icke diskriminerande villkor erbjuds och god konkurrens i nätet hålls. Målet är att det digitaliserade samhället har en fullt utbyggd bredbandsinfrastruktur som tillgodoser det digitala behovet under dygnets alla timmar för alla.

Exempel på aktiviteter

Ökad tillgång till offentlig service för kvinnor i glesbygd
Genom digitala tjänster som vårdkontakter via 1177, e-förvaltning och distansutbildning får kvinnor i mindre orter bättre tillgång till samhällsservice utan att behöva resa långt. Det minskar geografiska barriärer som ofta påverkar

kvinnor mer, särskilt de med omsorgsansvar.

Flexibla arbetsformer som gynnar jämställdhet
Digitala verktyg möjliggör distansarbete och flexibla arbetstider, vilket underlättar för föräldrar att kombinera arbete och familjeliv. Detta kan bidra till mer jämställd fördelning av omsorgsansvar och minska kvinnors deltidarbete.

Risk för digitalt utanförskap bland äldre kvinnor
Samtidigt finns en utmaning: äldre kvinnor, särskilt i glesbygd, har generellt lägre digital kompetens och tillgång till teknik. Det kan skapa ett nytt utanförskap om digitala tjänster ersätter fysiska alternativ utan stödsatser.

Föregångare i omställning

Kollektivtrafik

Utvecklingen av kollektivtrafiken med buss, tåg och anropsstyrd trafik skapar förutsättningar för ett hållbart resanden. För att detta ska vara möjligt krävs insatser inom såväl infrastruktur, fordonsutveckling, utökad tillgång till kollektivtrafik för att nämna några. Det är inte bara det hållbara resandet som bidrar till ett hållbart samhälle utan även kollektivtrafiken behöver bedrivas på ett hållbart sätt.

Exempel på aktiviteter

Framtagande av drivmedelsstrategi för kollektivtrafik på väg

Genom framtagande av drivmedelsstrategin så ges förutsättning för ett gemensamt arbete i länet med att skapa förutsättningar för en övergång till fossilfria drivmedel.

Påverkansarbete nattrafik och samverkansavtal
Under hösten 2024 har ett påverkansarbete bedrivits för att staten ska ta ett ekonomiskt ansvar för nattågstrafiken från Göteborg till Västerbotten och Jämtland. Samtliga regioner tillsammans med de regionala kollektivtrafikmyndigheterna har genom skrivelser och insändare, kontakter med politiska företrädare på nationell nivå samt genom dialog med Trafikverket dels arbetat för att säkerställa nya samverkansavtal för buss- och tågtrafiken genom Trafikverket och dels lyft fram behov av att staten uppdrar till Trafikverket att upphandla nattågstrafik till/från Göteborg och Västerbotten samt Jämtland för att det hållbara resandet ska kunna fortsätta till/från och inom Norrland.

Transportinfrastruktur

Region Västerbotten arbetar på många sätt för att vara en föregångare i omställningen när det

kommer till gods- och persontransporter.

Möjligheten att skapa sig ett gott liv, kunna driva ett företag och i trygghet kunna bilda familj bör finnas oavsett var man bor. Den statliga transportinfrastrukturen ska bidra till detta och underlätta för arbetspendling och godstrafik och därmed främja Sveriges konkurrenskraft.

Exempel på aktiviteter

Deltagande i projekt

Region Västerbotten deltar i projektet New North som är ett nordiskt samarbetsprojekt mellan norra Norge, Sverige och Finland som syftar till att utveckla ett hållbart och effektivt transportsystem i regionerna. Projektet har identifierat strategiska transportkorridorer för gods och lyfter behovet av att stärka logistikkedjorna med särskilt fokus på gränsöverskridande flöden. Målet är att utveckla ett hållbart och effektivt transportsystem i norra regionerna med hänsyn till den förändrade geopolitiska situationen och industritillväxten.

Påverkansarbete för att snabba på investeringar

Region Västerbotten bedriver ett aktivt påverkansarbete för att utveckla transportinfrastrukturen i länet och norra Sverige och driver bland annat utbyggnaden av Norrbottenabanan, uppgraderingar av E4 och satsningar på TEN-T-korridorer som E12.

Systemanalyser och revideringar av den regionala transportinfrastruktur-planen används för att identifiera framtida behov och flaskhalsar.

Totalförsvarsperspektivet är centralt, och Region Västerbotten arbetar både nationellt och europeiskt för att säkerställa effektiva, hållbara och robusta transportsystem.

Fokus på gång- och cykelnät

Region Västerbotten fortsätter sin satsning på ett utbyggt gång- och cykelnät. Att skapa förutsättningar för fler att välja cykeln för kortare resor är bra både för klimatet, hälsan och ekonomin. Behovet finns inte bara i städerna utan även på landsbygden där ofta tung trafik samsas med oskyddade trafikanter längs byns enda väg. Tyvärr är planeringsprocesserna långdragna och kostnaden för anläggande omfattande så detta får betraktas som ett långsiktigt arbete.

Digital infrastruktur och kommunikation

Den digitala infrastrukturen i Västerbotten lägger inte bara grunden för digitaliseringen av samhället de är också en starkt bidragande del till möjligheterna att nå klimat- och miljömålen i den hållbara omställningen. Nyttan av den digitala infrastrukturen är tydlig idag utifrån de senaste årens samhällsutmaningar där digital uppkoppling

blivit oundgänglig.

Agenda 2030

Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken bidrar till att uppnå agenda 2030-målen på ett brett sätt inom exempelvis följande mål.

Aktuella Agenda 2030-mål

Mål 3: God hälsa och välbefinnande

Kollektivtrafiken möjliggör att länets invånare kan nå vården och det kollektiva resandet bidrar också till en ökad fysisk aktivitet i sig

Mål 4: God utbildning för alla

Kollektivtrafiken skapar möjlighet att ta del av utbildning i den egna kommunen och i andra delar av Västerbotten då en stor andel av de som reser med kollektivtrafiken gör det till och från utbildning.

Mål 5: Jämställdhet

Kollektivtrafiken bidrar till att både män och kvinnor har möjlighet till hållbart resande. Fler kvinnor än män använder kollektivtrafiken för resor till och från arbetet. Kvinnors arbetsmarknadsregioner är mindre än mäns. En väl utbyggd kollektivtrafik kan bidra till positiva effekter för kvinnors arbetsmarknadsregioner.

Mål 9: Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Utvecklingen av den infrastruktur som är väsentlig för det kollektiva resandet skapar förutsättningar för hållbara transporter

Mål 10: Minskad ojämlikhet

Kollektivtrafiken bidrar till minskad ojämlikhet mellan olika grupper i samhället. De redskap som finns för att analysera effekterna av på vilket sätt olika förändringar av taxan påverkar olika resandegrupper innebär att faktabaserad hänsyn kan tas vid förändringar.

Mål 11: Hållbara städer och samhällen

Kollektivtrafik skapar förutsättningar för och bidrar till utvecklingen av hållbara städer och samhällen.

Mål 13: Bekämpa klimatförändringarna

Kollektivtrafiken bidrar till att bekämpa klimatförändringarna genom att verka för en ökad marknadsandel inom kollektivtrafiken, dvs insatser för att minska andelen som förflyttar sig med bil till fördel för de som går, cyklar och reser med kollektivtrafiken. Kollektivtrafiken bidrar även genom att de drivmedel som används inom

kollektivtrafiken inte är fossila.

Transportinfrastruktur

Transporter står för en stor andel av klimatutsläppen. Att investera i infrastrukturen är viktigt för att underlätta en hållbar utveckling och minska utsläpp.

Aktuella Agenda 2030-mål

Mål 3: God hälsa och välbefinnande

Satsningar på trafiksäkerhet, som ombyggda korsningar, separerade gång- och cykelvägar och hastighetsåtgärder, minskar risken för olyckor och bidrar till tryggare resor. Genom att uppmuntra aktiva färd sätt och minska luftföroreningar skapas bättre förutsättningar för både fysisk och psykisk hälsa i hela länet.

Mål 9: Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

En väl fungerande och hållbar infrastruktur genererar flera positiva effekter och främjar ekonomisk tillväxt och utveckling. Genom att utveckla och modernisera vägar, järnvägar och digitala trafiksystem stärks länets kapacitet att stödja näringslivets transporter

Mål 11: Hållbara städer och samhällen

Hållbar mobilitet är en kärna i regionala transportplaner och omfattar satsningar på kollektivtrafik, cykelvägar, gångstråk och knutpunkter som underlättar byten mellan olika färd sätt.

Mål 10 – Minskad ojämlikhet

Tillgänglig och sammanhållen transportinfrastruktur ger människor i både tätort och landsbygd bättre möjligheter att nå arbete, utbildning och samhällsservice och bidrar till att man kan bo och verka i hela länet.

Mål 13: Bekämpa klimatförändringarna

Genom att utveckla transportsystemet så att det möjliggör en effektiv överflyttning av gods från väg till järnväg och sjöfart kan utsläppen minskas markant. Detta kräver både kapacitetsförstärkningar, bättre terminaler och samordnade logistiklösningar som gör det enkelt och konkurrenskraftigt för transportörer att välja klimatsmartare alternativ. Samtidigt bidrar satsningar på ett robust och klimatanpassat transportsystem till att hantera framtida risker som översvämningar, extremväder och störningar, vilket stärker länets långsiktiga motståndskraft mot klimatförändringarna.

Digital infrastruktur och kommunikation

Region Västerbottens arbete med digital infrastruktur och kommunikation bidrar till att uppnå Agenda 2030-målen på ett mångfacetterat sätt.

Aktuella Agenda 2030-mål

Mål 3: God hälsa och välbefinnande

Region Västerbottens arbete med digital infrastruktur och kommunikation skapar förutsättningar för tillgång till stöd och sjukvård digitalt.

Mål 4: God utbildning för alla

Region Västerbottens arbete med digital infrastruktur och kommunikation skapar förutsättningar för tillgång till världens alla utbildningar.

Mål 5: Jämställdhet

Region Västerbottens arbete med digital infrastruktur och kommunikation ger möjlighet för kvinnor och män att på samma villkor verka, utbilda och leva i hela Västerbotten.

Mål 9: Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Region Västerbottens arbete med digital infrastruktur och kommunikation skapar förutsättningar för utveckling av Västerbottens näringsliv att innovera, nå ut globalt och skapa effektiva arbetssätt.

Mål 10: Minskad ojämlikhet

Region Västerbottens arbete med digital infrastruktur och kommunikation bidrar till ett minskat digitalt utanförskap.

Mål 17: Genomförande och globalt partnerskap
Region Västerbottens arbete med digital infrastruktur och kommunikation bidrar till koppla ihop olika områden, partners, kunder mm för såväl offentlig sektor som näringsliv.

Ett urval av insatser i länet

Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken är ett sammanhållet system av tåg och buss. De olika trafikslagens förutsättningar bidrar till det hållbara resandet i länet. tågtrafiken möjliggör till att stora mängder resenärer kan resa samtidigt och att restiderna över längre avstånd blir kortare. Busstrafiken kan även möjliggöra effektiva resor över längre avstånd, men bidrar även till en flexibel utformning av trafiken och en möjlighet att trafikera där det finns ett vägnät. Utvecklingen av kollektivtrafiken har under 2025 tagit viktiga steg framåt genom insatser från

externa aktörer.

Ett urval av insatser inom kollektivtrafik

Utveckling av Norrbottenbanan

Norrbottenbanan AB bidrar genom sitt arbete för en tåginfrastruktur mellan Umeå och Skellefteå samt i förlängningen ända till Luleå med förutsättning för att kunna genomföra tågvisionen och utvecklingen av hållbart resande och en ökad marknadsandel för kollektivtrafiken.

Strategiskt arbete för utvecklad laddinfrastruktur

Kommunerna inom R10 håller på att ta fram en laddinfrastrukturstrategi för längre tunga fordon. Detta innebär att även kollektivtrafikens behov av laddinfrastruktur skulle kunna inkluderas. Detta bygger dock på att kommunerna och Region Västerbotten tillsammans har en bild av hur kollektivtrafikens behov sammanfaller eller skiljer sig från behoven hos annan tung trafik.

Utveckling och testverksamhet

Region Västerbottens deltagande i projektet "Living lab för autonoma transporter i glesbygd" är ett exempel på aktivitet som skapar förutsättningar för att utveckla kollektivtrafiken i nya riktningar utanför tätbebyggda områden. Projektet omfattar såväl person- som godstransporter. Under 2025 har bland annat en testverksamhet genomförts. Vidare har projektet deltagit vid en familjedag i Tåvellsjö för att kunna sprida information om projektet och skapa intresse för utvecklingen av autonoma transporter. Inom projekten "Fossilfria leveranser" som är ett innovationsprojekt som ska utveckla och testa två drönarbaserade transporttjänster tänkta att integreras i Bussgods existerande utbud. Den ena tjänsten är last-mile leverans av paket från Bussgods bussterminaler till villor med fokus på längre sträckor, 10 - 150 km. Här kan betydande utsläpp av växthusgaser undvikas eftersom varje paket ofta leder till en bilresa. Den andra testmiljön för tjänsten är bussterminalen i Dorotea där provflygning av mycket långa leveranser med autonom laddning på vägen genomfördes i augusti 2025. Den andra transporttjänsten är en premiumtjänst tänkt till företag som har tidskritiska leveranser, till exempel delar av vårdens transporter eller reservdelar till en fabrik. Här genomfördes provflygningarna i juni 2025 över vatten mellan fastlandet och Holmön. enkätstudie genomförts för att inhämta kunskap om transportbehov.

Transportinfrastruktur

Ett urval av insatser inom transportinfrastruktur

Norrbottenbanan

Byggstart för sträckan Dåva-Skellefteå beslutades i

februari 2025, och Trafikverket påbörjar nu upphandling och byggarbete. Samtidigt pågår aktiv planering och samråd för sträckan Skellefteå–Luleå. Norrbottenbanan innebär stora möjligheter för Västerbotten genom förbättrad godstransport och regional persontrafik längs kusten. Den stärker näringslivets konkurrenskraft, skapar bättre kopplingar mellan kustområden och större städer, och bidrar till hållbara transporter. Banans utbyggnad förväntas även främja tillväxt, arbetstillfällen och en mer sammanhållen region. Bygget av Norrbottenbanan har möjliggjorts tack vare samordnade insatser från flera aktörer som Botniska korridoren, Norrbottenbanegruppen och Europaforum Norra Sverige (EFNS). Botniska korridoren har lyft fram banan som en strategiskt viktig del av det europeiska transportnätet (TEN-T) och bidragit till att projektet fått EU-medfinansiering. Norrbottenbanegruppen har fungerat som en samlande röst för kommuner, regioner och näringsliv längs kusten, drivit på politiskt och visat på banans samhällsekonomiska och logistiska betydelse. Europaforum Norra Sverige har lyft norra Sveriges intressen på EU-nivå och säkerställt att infrastrukturen prioriteras i europeiska beslut. Tillsammans har dessa aktörers insatser varit avgörande genom att skapa politiskt stöd, finansieringsmöjligheter och legitimitet både nationellt och internationellt, vilket gjort att Norrbottenbanan nu byggs.

Väg E4

Längs E4 mellan Umeå och Skellefteå pågår omfattande insatser för att öka trafiksäkerhet, framkomlighet och kapacitet. Flera delsträckor byggs om till mötesfri väg (2+1) med mitträcke, vissa etapper breddas och får nya gång- och cykelvägar. Utbyggnader, som förbifart Skellefteå, planeras för att minska trafikproblem i tätorter. Stamvägnätet uppgraderas till bärighetsklass BK4 för att möjliggöra tyngre transporter, samtidigt som insatserna stärker vägens robusthet ur totalförsvarsperspektiv. Vissa 80-sträckor kvarstår till 2037, men den övergripande utvecklingen skapar säkrare och mer effektiva transporter längs sträckan. uppvisningar.

Umeå hamn

Umeå hamn genomgår en omfattande utbyggnad under projektet Nordporten, med nya kajer, piler, muddring och landström för att möjliggöra större och modernare fartyg. Etapp 1 pågår 2025–2026 och etapp 2 planeras med detaljplanering för kajer, lagerytor och förbättrad trafiklösning. Projektet inkluderar också satsningar på hållbar infrastruktur, elektrifiering och intermodal transport för att öka kapacitet, effektivitet och miljöhänsyn. Samtidigt växer hamnens godsvolymer och nya samarbeten med industrin stärker länets logistik och transportnoder.

Foto: Jonas Westling

Västerbotten – En region med hållbara livsmiljöer att bo, verka och leva i

Omvärldsanalys

Omvärlden påverkar energi

Energisystemet i Västerbotten behöver ställas om till ett mer hållbart energisystem som förlitar sig på förnybar och fossilfri energi för att minska klimatpåverkande utsläpp. Samtidigt måste energisystemet i sin helhet bli mer robust genom att en större del av energin i Sverige och EU kommer från stabila leveranskedjor och är tillgänglig både i fred och kris. Mest troligen innefattar framtiden fler energikällor och -bärare jämfört med i dag, där andelen intermittenta energislag (t.ex. sol- och vindkraft som varierar med väder och tid) spås öka, vilket medför större prISRörelser på energimarknaden. Omställningen är på så vis komplex och påverkas i hög grad av många olika slags omvärldsfaktorer. Ingen vet exakt hur framtidens energisystem kommer att se ut, men det står klart att omställningen kräver ett brett spektrum av insatser. Systemperspektiv, energieffektiviseringar, kopplingar mellan sektorer, innovation och nya samarbeten blir avgörande för att lyckas.

Krig, lågkonjunktur och ekonomi påverkar omställningstakten. Kriget i Ukraina har påverkat energimarknaden på flera sätt. Europas beroende av rysk olja och gas har synliggjorts, bränslepriser har blivit volatila och satsningar på förnybar energi har påskyndats. Samtidigt har lågkonjunkturen och stigande räntor gjort kapital dyrare och minskat investeringsviljan, vilket bromsar vissa projekt inom elektrifiering och fossilfri omställning. Vidare sänktes reduktionsplikten i Sverige till EU:s minimikrav, vilket medfört lägre bränslepriser och ökade utsläpp som följd, samtidigt som den tidigare elbilspremien förändrades. På det nationella planet har mycket fokus senaste åren ägnats åt att utreda utbyggnad av kärnkraften samt vilket statligt stöd som skulle krävas för att det ska ske. Resultatet är en ojämn utveckling där bland annat teknikutveckling driver på, men ekonomiska utmaningar skapar fördröjningar i omställningstakten mot ett hållbart energisystem. Viktigt att poängtera är att omställningen trots allt fortgår och många stora investeringar fortlöper enligt plan samt att kommunerna i Västerbotten upplever ett fortsatt investeringsintresse.

Beredskap och ökad självförsörjning står allt högre på den politiska agendan. Förutom militära konflikter påverkar även internationella handelskonflikter energiområdet och omställningsarbetet. EU har tydligt signalerat att självförsörjningsgraden vad gäller energi såväl som kritiska mineraler måste öka. De kritiska mineralerna är viktiga beståndsdelar för stora delar av Europas industri, men även för den energiomställning som sker. EU har fått upp ögonen för norra Sverige där det finns mineralfyndigheter och god potential för förnybar energi. Samtidigt råder det svårigheter att planera för exempelvis ökad elproduktion i delar av Sverige då Försvarsmakten i många fall avstyrker etableringsförslag med hänvisning till försvarsintresse. Det är därför viktigt att involvera även beredskaps- och försvarsperspektiv i arbetet med utveckling av energisystemet.

EU påverkar i ökande grad hur energiplaneringen, och därmed omställningen, i Sverige och Västerbotten ska gå till. De senaste åren har en rad EU-direktiv presenterats inom energiområdet som nu implementeras, eller är på väg att implementeras, nationellt. Det rör allt från energieffektivisering till utsläppshandel, till direktiv om hur el i näten fördelas till andra delar av energisystemet, eller vilka slags fordon offentliga organisationer får upphandla. Detta och andra omständigheter som höga och varierande elpris, svårighet att hitta mark för elproduktion osv. har fört med sig en rad olika uppdrag till olika statliga myndigheter, vilket i sin tur påverkar arbetet med energiomställningen i Västerbotten. Till exempel har Energimarknadsinspektionens pilotprojekt Norra Sverige lett vidare till projektet Dialog om elmarknadens nätverk där

Energimarknadsinspektionen genom dialog ska främja flexibilitet och bidra till effektiva anslutningsprocesser. Svenska Kraftnät har fått i uppdrag att se över om det går att ändra Sveriges elprisområden för att få en mindre påverkan från kontinenten på Sveriges priser samt jämna ut prisskillnader över landet. Energimyndigheten har fått i uppdrag att föreslå nya riksintressen för vindkraft, vilket kan komma att påverka den fysiska planeringen för kommuner samt deras

energiplanering.

Omvärlden påverkar samhällsbyggnad

Klimatutmaningar, industrins omställning, demografiska förändringar och ett växande behov av beredskap och robusthet ställer höga krav på sammanhållen och strategisk samhällsplanering på flera nivåer. Många kommuner i Västerbotten har begränsad kapacitet inom samhällsplanering och har därför svårt att hävda sina behov gentemot statliga myndigheter eller i dialog med privata investerare. Samtidigt ökar förväntningarna på regionerna att bidra aktivt i den fysiska planeringen. Flera regioner har tagit fram strukturbilder som visar de rumsliga dimensionerna av länets utmaningar och möjligheter vilket är ett arbete som kräver samverkan över kommungränserna. Samhällsförändringarna ställer också nya krav på teknisk utveckling. Planeringsprocesserna, från översiktsplaner och detaljplaner till infrastrukturplanering behöver digitaliseras, och data måste göras tillgänglig och delbar. Det ökade behovet av samhällsplanering är en gemensam utmaning för både regioner och kommuner, och kräver nya arbetssätt, kompetens och resurser.

Forskning visar att den byggda miljön påverkar hälsa och social sammanhållning, och politiken för gestaltad livsmiljö får ökad tyngd i Sverige och EU med fokus på hållbara, attraktiva och inkluderande miljöer. På EU-nivå lyfts arkitektur och design som verktyg för grön omställning och demokratiska värden. Regeringens nya stadsutvecklingsinriktning betonar kommuners och regioners roll i att skapa trygga och robusta stadsmiljöer. Den offentliga sektorn ska också bidra till att skapa mötesplatser som stärker social hållbarhet och demokrati. För Västerbotten är glest bebyggda områden en särskild utmaning, vilket kräver anpassade lösningar och stöd till lokala aktörer. Nya bygglovsregler från december 2025 och en ny Riksarkitekt skärper också kraven på kulturmiljöer, vilket ökar kommunernas behov av kunskap och samordning.

Frågor som rör vattenförsörjning, avlopp, avfallshantering och återvinning är alla områden där EU skärper kraven. EU-kommissionen har nyligen antagit en vattenstrategi som får stor betydelse för kommunal vattenförsörjning. Strategin innebär nya krav, bland annat på vattenmätning, och kan samtidigt öppna för nya finansieringsmöjligheter för att åtgärda de ofta eftersatta VA-systemen. Även inom den cirkulära ekonomin höjs ribban. EU ställer nya krav på medlemsländerna och på de aktörer som ansvarar

för avfallshanteringen – vilket i Sverige i huvudsak är kommunerna. Ett exempel är EU:s cirkulära ekonomiagenda som innebär att Sverige måste uppfylla EU:s 2025-mål för materialåtervinning av kommunalt avfall och förpackningar, vilket i sin tur innebär att kommunerna behöver förbättra sortering och minska beroendet av avfallsförbränning.

SVESAM-utredningen (Utredningen för Sveriges sammanhållna utveckling) lyfter i sitt delbetänkande att stärkt samverkan med civilsamhället är avgörande för utveckling och förslår att detta skrivs in i lagen som reglerar det regionala utvecklingsarbetet. Även Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) betonar i en rapport civilsamhällets unika förmåga att nå grupper som offentliga aktörer har svårt att nå och att civilsamhället kan bidra med lokal kunskap och engagemang.

Omvärlden påverkar kulturområdet

För första gången sedan 2010 då de första regionerna klev in i den nya samverkansmodellen med staten kring finansiering av kultur så aviserar regeringen nu inför 2025 och 2026 att man inte längre räknar upp anslagen till regional kulturverksamhet enligt tidigare vedertagen praxis. Över tid har regeringens samfinansiering varit lägre än regioner och kommuner och staten har därmed sakta backat ur modellen men nu accelererar den utvecklingen och kulturminister Parisa Liljestrand har i kommentarer pekat på att staten nu främst ser till de kulturverksamheter där staten har ett ensamt åtagande, Dramaten, Operan i Stockholm, etc. De statliga kulturmyndigheterna, främst Statens kulturråd, har tidigare försökt dämpa de här effekterna genom omdisponeringar inom sin budget men detta är inte möjligt inför 2026. Som en effekt vidtar nu kulturverksamheter i Västerbotten med statlig finansiering mått och steg för att försöka hantera en krympande ekonomi som redan urholkats av pandemins effekter och inflationens kostnadsökningar. Region Västerbottens möjligheter att samverka med regioner och stater i övriga Norden kommer att påverkas av de besparingsåtgärder som genomförs på nationell nivå, inte minst i Finland. Där kommer kultursektorn och inte minst den regionala kulturen få omhändertata omfattande besparingskrav från nationell nivå och möjligheterna kring internationell samfinansiering av utvecklingsprojekt kommer sannolikt fortsatt försämrats, exempelvis för Uleåborg som europeisk kulturhuvudstad år 2026.

Kultursektorn framför allt på nationell nivå arbetar

allt mer med frågor kring kulturens roll i totalförsvaret samt vid höjd beredskap. Kulturarvssektorn är även aktiv tillsammans med bibliotek och film på regional nivå. På nationell nivå så finns nu 53 myndigheter som getts särskilda uppdrag som beredskapsmyndigheter då de ska säkerställa att de har förmåga att agera proaktivt och handlingskraftigt i hanteringen av såväl fredstida krissituationer som vid krig och krigsfara. Två av dessa är kulturmyndigheter, Riksarkivet och Riksantikvarieämbetet.

Filmbranschen påverkas av såväl nationell kulturpolitik som globala megatrender. SVT och Svenska Filminstitutets olika sparpaket har förändrat produktionsvillkoren för filmskapare. Filmkulturell verksamhet som riktar sig till barn, unga och amatörer påverkas negativt av att statliga stöd till kultur och folkbildning sänks, eller inte höjs för att kompensera inflationen. Länets produktionsbolag saknar en regional filmfond som kan stödja långfilm och tv-drama. Västernorrland har en fond med ca 5 mkr årligen och Norrbotten cirka 17 mkr. Västerbotten har ingen sådan fond vilket leder till färre produktioner och arbetstillfällen i länet. Detta är en stor nackdel för Västerbottens filmbolag och professionella filmskapare som har svårt att genomföra produktioner och utveckla sig och sina bolag.

Produktionsbolagens villkor är fortsatt snabbt föränderliga. De globala streamingbolagen har stark påverkan och kan snabbt ändra strategier. Beteendemönster hos konsumenter av rörlig bild påverkas av streamingbolagen och sociala medier. Detta påverkar både hur film skapas och konsumeras. Exempelvis är den traditionella reklamfilmsmarknaden inte lika stark längre. AI-teknik förändrar filmproduktionens alla led. Vissa räds hur tekniken kan ersätta mänsklig arbetskraft medan andra ser AI som ett hjälpmedel som effektiviserar produktioner.

För folkbiblioteken i länet har 2025 varit ett år då mycket handlat om den alltmer ansträngda omvärldssituationen; krig i Ukraina och Gazaregionen, ifrågasättandet av demokratiska spelregler runt om i världen och klimatförändringarna i den norra regionen. I och med den digitala omställningen har biblioteken hittat nya vägar att nå fler, och utbudet har därför blivit bredare och mer tillgängligt. Att fler har svårigheter med sin läskunnighet påverkar dock, trots fler sätt att ta till sig litteratur.

AI-utvecklingen påverkar biblioteken i hög grad, framförallt gällande kunskap om desinformation

och bildhantering/källkritik. Något som också är under utveckling är den stora förflyttningen av lån av fysiska media till e-media, framför allt e-böcker. Här pågår ett framtagande av ett nationellt direktiv för reglering och finansiering, där både nationell, regional och kommunal samverkan krävs.

Beredskapsfrågan och folkbibliotekens roll inom totalförsvaret är fortsatt högaktuell, och arbetet med att höja kunskapen inom detta område pågår för fullt. I Västerbotten är ännu inget folkbibliotek klassat som en samhällsviktig verksamhet av sin kommunledning, men det kan komma att ändras. Runt om i landet utses fler och fler bibliotek till informations- och/eller trygghetspunkter.

Region Västerbottens bidrag

Energi

Region Västerbotten har viktig roll i att vara med och driva omställningen i Västerbotten mot ett hållbart energisystem. Genom energiagendan, som antogs 2023 och betonar vikten av fossilfria alternativ, har flera projekt och initiativ startats och fått finansiering. Detta har skapat stöd till länets kommuner och aktörer samt främjat samverkan, särskilt med Länsstyrelsen Västerbotten. Arbetet inom energiområdet knyter an till prioriteringen om en nytänkande och smart region, är en förutsättning för platsbaserad hållbar näringslivsutveckling och bidrar till attraktiva livsmiljöer. Tillgången till hållbar energi är en avgörande faktor för etableringar, och länets satsning på förnybara och fossilfria alternativ har stärkt konkurrenskraften och utvecklingen i Västerbotten.

Samverkansplattformen FREIA

Vidareutveckling av samverkansplattformen Framtidens Robusta Energisystem i AC (FREIA) har fortsatt under året. Plattformen samögs och drivs tillsammans av Region Västerbotten och Länsstyrelsen Västerbotten, och samlar såväl kommuner och energibolag som myndigheter för att diskutera behov och utveckling av Västerbottens energisystem. Under året har bland annat alla Västerbottens kommuner intervjuats om deras förutsättningar, behov och utmaningar när det gäller energi i allmänhet och i synnerhet när det gäller energiomställning. Analysen av kommunernas behov har bland annat legat till grund för att synliggöra beredskapsperspektivet när det gäller energiområdet samt vikten av att börja föra dialog med Försvarsmakten om hur en utveckling kan ske som tar hänsyn till såväl lokala intressen som försvarsintressen. Stor del av arbetet med plattformen sker inom projektet MISSE, som

syftar till att utveckla FREIA samt stärka den regionala samordningen i energifrågor. FREIA har under det gångna året genomfört flertalet möten och aktiviteter; däribland en energikonferens under Västerbotten på Grand Hôtel, dialogsamtal mellan elnätsägare och kommuner om beredskapsplaner, samt en konferens i Umeå om energi och beredskap. Flertalet underlag har använts och analyserats under det gångna året och legat till grund för de aktiviteter som genomförts; bland annat det föreslagna riksintresset för vindkraft på land, översyn och analys av elområden i Sverige, men även det underlag som inhämtats genom intervjuer med alla kommuner om deras energiarbete.

Energiplanering i Västerbotten

De senaste åren har flertalet kommuner i Västerbotten uttryckt behov av stöd för att stärka sin kapacitet att energiplanera. Därför ansökte Region Västerbotten tillsammans med kommunerna i Region 10 (som består av åtta kommuner i Region Västerbottens inland samt två kommuner i Region Norrbotten) om ett gemensamt projekt med syfte att stärka den kommunala och regionala kapaciteten att energiplanera proaktivt och strategiskt. Under året har projektet *Ett gemensamt krafttag för samhällsomvandlingen i norr – Optimera lokal och regional nytta genom samverkan* kommit igång och påbörjat sitt arbete med att stärka kapaciteten att energiplanera. Fokus för projektet är främst kommunerna inom Region 10, men projektet bedöms komma hela Västerbotten till gagn samt stärka det regionala samordningsarbetet när det kommer till energi. Som en del av projektet kartläggs energisystemet i varje kommun inom Region 10, vilket även kommer sammanställas till en större delregional nulägesbeskrivning av energisystemet i hela Region 10. Projektet genomförs i nära samarbete med Länsstyrelsen Västerbotten.

Projektet inhämtar och bearbetar underlag kontinuerligt för att skapa en god nulägesbild av hur energisystemet ser ut i Region 10 samt vilka trender och förändringar som kan komma att påverka samma geografi. Ett sådant underlag är det föreslagna riksintresset för vindkraft på land, ett ytterligare är de årliga Nils Holgersson-rapporterna som beskriver kostnadsutveckling för el och fjärrvärme på kommunal nivå i hela Sverige.

Påverkansarbete för utvecklingen av energisystemet i Västerbotten

Påverkan är en viktig del av arbetet med energiomställningen i Västerbotten.

Påverkansarbete krävs för att den energiomställning som måste ske även ska vara ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar samt skapa lokal och regional nytta i Västerbotten. Förutsättningarna ska stärkas, behoven synliggöras och utmaningarna adresseras. Under året har det skett påverkansarbete gentemot lokal, regional, nationell och internationell nivå. Arbetet har under året bland annat skett genom att Region Västerbotten arrangerat konferenser och seminarium med fokus på frågor som identifierats som viktiga genom kontakter med kommuner och näringsliv i Västerbotten. I detta arbete är samverkansplattformen FREIA och energiplaneringsprojektet viktiga ingångar. Påverkansarbetet har även skett genom deltagande vid andra konferenser av betydelse för energiutvecklingen i Västerbotten, samt i dialogmöten med nationella myndigheter och energibolag.

En viktig del i påverkansarbetet är att inhämta och analysera underlag som beskriver utvecklingen inom energiområdet. Under detta år har data om produktionen av förnybar el i EU analyserats för att se hur Västerbotten står sig jämte andra regioner.

Deltagande i projekt

Region Västerbotten deltar i ett flertal projekt som möjliggör att stärka Västerbottens utveckling inom energiområdet. Genom dessa undersöks till exempel energilagringens möjligheter i Västerbottens glesbygd med Åsele och kommunsamarbetet Region 10 som utgångspunkt i projektet Resilify. Inom projektet HOME ligger fokus på vätgas och cirkularitet i Västerbottens metallindustri. Bland annat tas scenarier för vätgasens utveckling i Västerbotten fram som är tänkta att ligga till grund för dialoger med aktörer när det kommer till vätgas. Projektet arbetar även med kunskapshöjande insatser och stöd till kommuner i etableringsfrågor kopplade till vätgasekonomins utveckling. Kunskapshöjning inom vätgas sker även med koppling till centrubildningen CH2ESS, som Region Västerbotten sitter i styrgruppen för. CH2ESS arbetar för att samla och initiera forskningsprojekt kopplade till vätgas och genom utbildningar och kunskapsspridning höja kunskapen om vätgas och dess roll i framtidens energisystem. Därtill deltar Region Västerbotten i ett ytterligare vätgasprojekt, Kunskapsutveckling för vätgas i norr, som syftar till att höja kompetens om vätgas hos politiker, samhällsplanerare och räddningstjänst.

Aktuella omvärldsfaktorer

Omställning av energisystemet

Behovet av ett hållbart, fossilfritt energisystem har varit centralt under året. Arbetet kräver kopplingar mellan olika sektorer och även nya samverkansformer mellan fler aktörer.

Förändrat fokus i omvärlden

Ett minskat internationellt fokus på grön omställning påverkar norra Sveriges gröna omställning, i termer av konkurrenskraft och takt.

Utmaningar och osäkerhet i omställningen

Lågkonjunktur, ekonomiska utmaningar, krig i Europa och ett ökat fokus på beredskap har skapat en ojämn utveckling där omställningstakten bromsas av målkonflikter och minskad investeringsvilja, samtidigt som starka pådrivande krafter finns kvar och gör sig gällande.

Nationella prioriteringar

Nationella aktörer fokuserar allt mer på enskilda kraftslag, vilket gör att systemperspektiv och långsiktighet riskerar att saknas.

Samhällsbyggnad

Inom området samhällsbyggnad arbetar Region Västerbotten med att skapa hållbara och attraktiva livsmiljöer inom områdena fysisk planering, vatten- och avfallssystem, gestaltade livsmiljöer och klimatanpassning. Under 2025 har Region Västerbotten bland annat arbetat med att stärka den regionala strategiska planeringen, drivit nätverk och projekt för kommunerna, lösningar för VA och avfall, följt EU:s vattenpolitik, samt initierat satsningar på landsbygdsutveckling och samverkan med civilsamhället och unga. Region Västerbottens roll innebär ofta att samordna, stödja och driva utveckling i länet genom att vara ett kunskapsnav, projektägare och även företrädare för norra Sveriges perspektiv i nationella och europeiska sammanhang.

Insatser för regional strategisk planering

Under 2025 har arbetet med att stärka den regionala strategiska/rumsliga planeringen fortsatt. Under våren gjordes en kartläggning av samverkansbehovet mellan statliga myndigheter och Region Västerbotten. Behovet bland regionala utvecklare av att i kartformat kunna visualisera regionala data, analyser och förslag kartlades också, vilket har gett en bättre bild av behoven. Under våren påbörjades ett samarbete med Region Norrbotten, Region Västernorrland och Region Jämtland Härjedalen för att tillsammans stärka kapaciteten för regional strategisk planering. Samarbetet resulterade i en projektansökan till Tillväxtverket och ansökan beviljades under hösten. Arbetet är i slutet av året i uppstartsfas.

Samarbetet och ansökan bygger på de analyser som gjorts i tidigare kartläggningar och projekt.

Processtöd till kommuner för stärkt gestaltad livsmiljö

Region Västerbotten driver arbetet med gestaltade livsmiljöer främst genom projektet Arctic Design Center, som undersöker möjligheten att etablera en norrländsk nod för området. Noden är tänkt fungera som en länk mellan nationella, internationella, regionala och lokala processer och ge stöd i utvecklingsarbetet genom att samla kompetenser och aktörer som kommuner, myndigheter, akademi, fastighetsägare, byggherrar samt arkitektur- och designbranschen. Under 2025 har Region Västerbotten inom projektets ramar gett processtöd till inlandskommuner för arbetet med gestaltade livsmiljöer och initierat samarbeten med kulturaktörer i länet. Arctic Design Center har i övrigt arbetet utifrån projektets årshjul med kunskapshöjande insatser som föreläsningar, utställningar och workshops för att stärka kompetens och samverkan kring gestaltade livsmiljöer och projektets hemsida fungerar som en samlande informationsplattform för området.

Rapporter från nationella myndigheter och organisationer är viktiga utgångspunkter och verktyg i arbetet.

Nätverk för kommunala samhällsplanerare

Region Västerbotten driver i samarbete med Länsstyrelsen i Västerbotten Västerbottens planeringsnätverk för kommunala samhällsplanerare. Syftet med nätverket är att genom stärkt kompetens, erfarenhetsutbyten och synkroniserade planeringsprocesser stärka arbetet med att planera för attraktiva livsmiljöer och hållbar utveckling samt möjliggöra bostadsbyggande och industrietableringar. Under 2025 har flera aktiviteter genomförts inom ramen för Västerbottens planeringsnätverk: två utbildningstillfällen om geoteknik, ett seminarium om gestaltad livsmiljö och ett seminarium om klimatanpassning. Alla dessa med kommunernas behov och planering som utgångspunkt. Vidare har den återkommande konferensen Samhällsplaneringsdagarna ordnats, vilken är en viktig mötesplats för planerare och samhällsbyggare i Västerbotten. Arbetet i Västerbottens planeringsnätverk utgår både från en bevakning av förändringar i regelverk och från de behov som kommunernas planeringsverksamheter gett uttryck för i samband med de två årliga samverkansmötena.

Stärkt kommunal VA-försörjning och nödvattensystem

Under 2025 har Region Västerbotten fortsatt att samordna nätverket VA-samverkan som utgörs av VA-verksamheterna i Västerbottens kommuner samt Arjeplog och Arvidsjaur. Tillsammans med nätverket driver Region Västerbotten projektet Nödvatten i Norr, där kommunernas behov av reservsystem för produktion och distribution av dricksvatten analyseras och möjliga lösningar utvärderas. Projektet ska föreslå gemensamma system för kommunalt nödvatten som stärker beredskapen vid klimatrelaterade kriser, så som extrema flöden, ras och skred, samt vid sabotage eller krig.

Insatserna bygger på ett uttalat behov från de kommunala VA-verksamheterna samt en ökad förväntan från nationell nivå på kommunerna gällande beredskap i VA-sektorn. Detta tar sig bland annat uttryck i VA-beredskapsutredningens betänkande Ökad VA-beredskap. Även livsmedelsverkets handbok i krisberedskap och civilt försvar för dricksvatten påverkar insatserna.

EU-bevakning på vattenfrågor

Region Västerbotten har under året inom ramen för Europaforumsamarbetet startat upp ett bevakningsarbete kring EU:s policyutveckling på vattenområdet tillsammans med de övriga tre nordligaste regionerna. En position har tagits fram och beslutats gällande EU-kommissionens nya strategi för vattenresiliens där norra Sveriges ledande regionalpolitiker pekar på de speciella förhållande som råder i norra Sverige beträffande vattentillgångar, gleshet och markanvändning, och de betonar behovet av stor flexibilitet i implementeringen av nya regelverk. Positionen har kommunicerats med stor framgång med berörda beslutsfattare på EU-nivå.

Insatserna utgår från EU-kommissionens arbete med en europeisk strategi för vattenresiliens. Som bakgrund för norra Sveriges position har data från SMHI, SCB och Jordbruksverket används för att beskriva bland annat vattenförekomster, markanvändning och befolkningsstatistik.

Stärkt kommunal avfallshantering och cirkulär ekonomi

Även nätverket Samrådsgrupp Avfall, som organiserar samma kommuner som i den tidigare nämnda VA-sektorn, har regionala utvecklingsförvaltningen fortsatt att samordna samverkan. Under 2025 har ett stort antal dialogmöten genomförts mellan kommunerna, entreprenörer och myndigheter gällande bland annat hantering av metallskrot, elektronikavfall och

farligt avfall i syfte att utveckla hållbara lösningar. Region Västerbotten och Samrådsgrupp Avfall har också under 2025 startat upp en gemensam förstudie om ett mer klimatsmart omhändertagande av plastavfall. Under 2025 har fokus varit att inventera det plastavfall som finns i norra Sverige och vilka möjligheter det finns att hantera återvinningsprocessen eller delar av den i Västerbotten för att minska transporter och för att öka återvinningen av plast. Insatserna bygger främst på ett kartlagt behov från de kommunala avfallsverksamheterna. Ett viktigt underlag i arbetet har också varit regeringens promemoria Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi.

Ett mer sammanhållet arbete med landsbygdsutveckling

Under 2025 har den regionala utvecklingsförvaltningen sjösat en struktur för ett mer sammanhållet arbete med landsbygdsfrågor, med en förvaltningsövergripande arbetsgrupp och en styrgrupp för strategiska beslut som rör landsbygdsutveckling. Strukturer för samverkan med Länsstyrelsen Västerbotten och länets Leaderområden har kommit på plats, och ett samarbete med Hela Sverige ska leva och den planerade Landsbygdsriksdagen i Skellefteå 2026 har inletts. Den regionala utvecklingsförvaltningen har också nära följt SVESAM-utredningen som utreder framtiden för den svenska landsbygdspolitiken, lämnat remissvar och gjort andra inspel till utredningen.

Arbetet bygger på förvaltningens egen kartläggning av landsbygdspolitikens aktörer och behovet av samverkan.

Stärkt samverkan med civilsamhället och unga

Under 2025 har Region Västerbotten tagit vidare steg för att öka samverkan med civilsamhället och stärka ungas inflytande i regional utveckling. Utifrån avsiktsförklaringarna med Samforma och Youth2030 Movement har Region Västerbotten deltagit i olika arrangemang, konferenser och workshops liksom vid ett hackaton där ungdomar och beslutsfattare gemensamt arbetat med lösningar på samhällsutmaningar. Samforma och Youth2030 Movement har i sin tur involverats i arbetet med justeringen av den regionala utvecklingsstrategin och bjudits in till Region Västerbottens mötesplatser. Region Västerbotten ingår också sedan november i projektet Civilsamhället i samverkan som drivs av Studieförbundet Bilda, där fyra av länets kommuner deltar utöver Studieförbundet Bilda och

Region Västerbotten med syfte att utveckla strukturer för långsiktig samverkan mellan offentlig sektor och civilsamhället.

Det sammantagna arbetet har förbättrat kunskapsinhämtningen om civilsamhället och om unga, och tidigare analyser från Samforma, Youth2030 Movement och Bilda har berikat underlaget för Region Västerbottens fortsatta arbete.

Aktuella omvärldsfaktorer

Stärkt kapacitet för samhällsplanering behövs på både regional och kommunal nivå
Region Västerbotten har genomfört en kartläggning av behov samt startat upp en samverkan med Region Norrbotten, Region Västernorrland samt Region Jämtland Härjedalen för att tillsammans verka för ökad kapacitet för samhällsplanering.
Region Västerbotten driver också ett nätverk för kommunala planerare som under året arbetat med lärande inom bland annat geoteknik och klimatanpassning.

Behoven av att inkludera den gestaltade livsmiljön i samhällsplaneringen ökar
Region Västerbotten har under 2025 arbetat med processtöd till kommuner för stärkt arbete med gestaltad livsmiljö främst genom projektet Arctic Design Center, som undersöker möjligheten att etablera en norrländsk nod för området. Under året anordnades också en särskild kompetensdag kring gestaltad livsmiljö med kommunerna.

Skärpta EU-krav på vattenförsörjning och avfallshantering
Region Västerbotten har tillsammans med Region Norrbotten, Region Västernorrland samt Region Jämtland Härjedalen ökat bevakningen på vattenfrågor i EU.

Ökad fokus på landsbygden i svensk politik
Region Västerbotten har inlett ett mer sammanhållet arbete med landsbygdsutveckling med en grupperings om arbetar samlat och skapa en struktur för samverkan med länsstyrelsen.
Region Västerbotten har också noga följt SVESAM-utredningen.

Civilsamhället behöver få en ökad roll i regionalt utvecklingsarbete
Region Västerbotten fortsätter arbetet med att hitta strukturerade former för samverkan med civilsamhället.

Många aktiviteter inom den regionala kulturverksamheten

Region Västerbotten är den största samlade aktören i länet när det gäller att genom sin verksamhet stödja och utveckla den kulturella infrastrukturen i Västerbotten. Det här är en gemensamt finansierad infrastruktur som byggts upp sedan 1970-talet i Sverige av stat, region och kommun i samverkan och som i länet representeras av 27 verksamheter som beskrivs närmare i den regionala kulturplanen. Här finns Västerbottens starka scenkonst och kulturarvsinstitutioner men också stiftelser, fristående konstnärer, studieförbund och folkhögskolor och ett starkt civilsamhälle som får offentligt stöd via Region Västerbotten. Varje dag nås över 1 000 länsbor i alla åldrar av aktiviteter som utförs av de här kulturaktörerna och som är avgörande för att Västerbotten ska fortsätta vara ett län med hållbara och attraktiva livsmiljöer dit människor vill bo och leva ett gott liv.

Regional kulturverksamhet övergripande

Regional kulturverksamhet är en förutsättning för finansiering av regionalt kulturliv. Under 2025 så har den regionala kulturverksamhet genomfört långt över 100 aktiviteter för att stärka och vidmakthålla prioriteringen genom kompetensinsatser, fördelning av stöd, bidrag och stipendier samt internationella samarbeten som syftar till såväl konstnärlig utveckling som samfinansiering av utvecklingsprojekt för att främja kulturen. Förutom att finansiera kulturaktörerna så arbetar de regionalt delfinansierade främjandeverksamheterna, verksamma inom sju konstområden, med att underhålla och stärka fristående aktörer, lagstadgade verksamheter som Folkbibliotek i länets kommuner men också förutsättningarna för barn och ungas kulturutövande. En viktig plattform för att kulturen ska nå ut i hela länet är den regelbundna dialog och samverkan som genomförs med länets folkbildningsinstitutioner och studieförbund samt aktörer som Riksteatern och kommunerna i syfte att stärka arrangörer av kultur och inte minst tillgång till scenkonst i hela länet.

I en färsk rapport från Myndigheten för kulturanalys som kartlagt tillgång till scenkonst så framgår det att länets alla kommuner nåts av mer än fem konst scenkonstbesök och författarsamtal under 2022-2023.

Regionala kulturplanens genomförande

Den regionala kulturplanen gäller för perioden 2024 – 2027 och är både ett planeringsverktyg och

ett underlag i dialogen om de statliga anslagen till de regionala kulturverksamheterna som inryms i kultursamverkansmodellen. Rätt genomfört betyder den regionala kulturplanen ett gemensamt handslag mellan självständiga aktörer om en gemensam inriktning och prioritering för framtiden som är både lokalt, kommunalt, regionalt och nationellt förankrad och finansierad.

Den regionala kulturplanen följs upp genom kvalitativa och kvantitativa metoder i form av återkommande dialoger vår och höst samt genom inrapportering av verksamhetsberättelser, bokslut samt uppgifter till den nationella kulturdatabasen. Underlaget sammanställs, analyseras och lämnas löpande under året för politisk bedömning i kulturberedningen samt i slutändan, regionala utvecklingsnämnden.

Film i Västerbotten

Film i Västerbotten är ett regionalt resurscentrum för film och rörlig bild som arbetar med att utveckla filmkulturen i Västerbotten. Intresset för att visa film, skapa film och utbilda inom film är fortsatt högt i länet. Flertalet aktörer inom utbildning och föreningsliv vänder sig till Film i Västerbotten för att genomföra samarbeten. Det gäller exempelvis filmvisningar, och utbildning för såväl barn och unga som professionella filmskapare. Film i Västerbotten är en resurs för aktörer som vill arbeta med film och riktar sig till föreningsliv, professionella filmskapare, allmänhet samt barn och unga. Detta kan ske genom konsultation, bidrag, tekniskt stöd, kompetensutveckling eller nätverksstärkande aktiviteter. Verksamheten är indelad i fyra olika verksamhetsområden:

1. Film för barn och unga. 92 aktiviteter genomfördes och nådde cirka 1 737 barn och unga. Även tre aktiviteter med vuxna deltagare genomfördes. Totalt har cirka 460 vuxna deltagit, antingen som kursdeltagare eller som medföljande pedagoger till skolklasser. Effekter: Fortsatt stort intresse hos barn och unga att få skapa film. Även hos vuxna som arbetar med barn och unga i både skola och civilsamhälle. Film i Västerbottens teknik och lokaler lånas av nya aktörer, skolor, och unga filmskapare.

2. Biograf och visning. Åtta arrangemangsstöd har delats ut till filmfestivaler och filmvisningsarrangemang i länet. Effekter: Filmfestivaler genomförs. Föreningar ges möjlighet att arrangera filmvisningar för sin specifika målgrupp. Länets filmskapare ges möjlighet att möta publik.

3. Produktion. 19 filmproduktioner har medfinansierats inom ordinarie verksamhet. Därtill har 4 filmproduktioner finansierats via Film i Västerbottens samarbete Talang AC/BD som bedrivs tillsammans med Filmpool Nord i Norrbotten. Effekter: Fortsatt produktion av kortfilmer och dokumentärfilmer i Västerbotten. Långfilm och TV-serier med anknytning till Västerbotten spelas däremot in i andra län på grund av avsaknad av filmfond i Västerbotten.

4. Bransch- och talangutveckling. Kompetensutvecklande och nätverksstärkande aktiviteter inom filmproduktion. Genomförs ofta i projektform. (Se nedan). Effekter: Flera internationella aktörer söker samarbeten med Film i Västerbotten. Aktörer från Tromsö, Bodö, Vasa och Helsingfors har under året kontaktat Film i Västerbotten. Stort intresse hos filmskapare att samarbeta över nations- och länsgränser.

Prioriterade processer för Film i Västerbotten under 2025 är att undersöka möjligheter för visning av skolbio i Västerbottens kommuner. Utveckling av ny hemsida till Film i Västerbotten för att bättre kunna informera verksamhetens olika avnämare. Tillsammans med utvalda kommuner diskutera möjligheterna till en Filmfond i Västerbotten samt presentera grunderna för en sådan fond. Genomföra kompetensutvecklande och nätverksstärkande projekt:

- Kvarken Film Hub finansierat av Interreg Aurora riktar sig till filmbolag och filmskapare i Västerbotten och Österbotten samt syftar på att stärka filmbranschens infrastruktur.
- In Focus som riktar sig till filmskapare i Västerbotten.
- Northern Motion utbildar filmregissörer i Norrbotten och Västerbotten.
- Norrland brinner som är ett kompetensutvecklande och nätverksstärkande projekt som riktar sig till unga filmskapare från de norrländska länen.
- Nordiskt flätverk som riktar sig till filmskapare, ljuddesigners och filmmusikkompositörer från Västerbotten, Norra Norge och Färöarna.
- Projektet och workshopen Future Filmscapes inom Virtuell production. Genomfördes i Tromsö med 17 deltagare från Västerbotten. Samarbete mellan bland andra Creative Crowd, Innovsjon Norge och Arctic Film.

Film i Västerbottens aktiviteter och indikatorer analyseras tre gånger per år utöver uppföljning på verksamhetsnivå. Effekter, omvärldsfaktorer och utfall identifieras för samtliga områden och delas mellan medarbetarna. Detta ligger till grund för eventuella förändringar och fortsatt planering.

Biblioteksutveckling Västerbotten

Biblioteksutveckling Västerbotten (tidigare Regionbibliotek Västerbotten) har ett lagstadgat uppdrag (SFS 2013: 801) att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet för folkbiblioteken i länet. Centralt är samverkan med folkbiblioteken i uppdraget att verka för det demokratiska samhällets utveckling. Konkret innebär det att driva biblioteksutveckling, kompetensutveckling, handledning och metodutveckling. Biblioteksutveckling Västerbotten ansvarar även för länets tre sjukhusbibliotek och inriktningen Kultur och hälsa på Norrlands universitetssjukhus samt Lycksele och Skellefteå sjukhus.

Generellt har fokus legat på att framhålla bibliotekens demokratiska uppdrag och dess betydande roll som mötesplats i ett hållbart samhälle, att kontinuerligt anordna fortbildning för folkbiblioteken om det demokratiska uppdragets möjligheter och utmaningar, bejaka mångfaldsperspektivet samt öka tillgängligheten för särskilt utsatta grupper. Arbete har också genomförts med att utveckla de egna kommunikationskanalerna. Detta har inneburit att Biblioteksutvecklingen nu kommunicerar externt främst genom ett nyhetsbrev samt via plattformen LinkedIn. Därutöver har en större upphandlingsprocess genomdrivits för kommunerna i V8, Skellefteå samt sjukhusbiblioteken för ett nytt biblioteksdatasystem. Upphandlingen är slutförd med gott resultat. Bildning har varit ett genomgående tema för verksamhetsåret.

Prioriteringar för biblioteksutveckling 2025:

- Barnrätt
- Bibliotekens beredskap för kris och krig
- MIK, och framförallt AI inom bibliotekssektorn
- Stärkt samisk identitet och språkutveckling för barn och unga
- Prioritering av den samiska biblioteksbusen Julla Májja
- Bibliotekens arbete med tidiga insatser för små barns språkutveckling, främst via projektet Småprat.
- Utforskande av nya litterära uttryck, metoder och tekniker, framförallt via

projektet N-LITE som avslutas 2026.

- Stärka den litterära och kulturella infrastrukturen inom länets sjukhus
- Främja barn och ungas rätt till kultur på sjukhus
- Stärka sjukhusbiblioteken som demokratiska mötesplatser
- Synliggöra urfolket samerna och de nationella minoriteterna samt tillgängliggöra bibliotekens utbud för dessa grupper.

Externt har fokus satts på att fortsätta utforma en bred programverksamhet som lyfter fram demokratiska värden. Barn och unga har särskilt uppmärksammas och hållbarhetsperspektivet har genomsyrat verksamhetsåret. Internt har sjukhusbiblioteken under 2025 arbetat mycket med upphandlingsfrågan och ett nytt biblioteksdatasystem är på väg att implementeras. Vidare har ett aktivt deltagande i det nationella nätverket BOKS (Bibliotek – Kultur - Sjukhus) prioriterats. Den personalneddragning inom sjukhusbiblioteken som blev en följd av regionfullmäktiges besparingskrav gentemot regionala utvecklingsförvaltningen har dock påverkat hela 2025, inte minst ur ett arbetsmiljöperspektiv.

Projekt inom biblioteksutveckling:

I projektet N-LITE har *Geävrrie*, världens första dataspel på umesamiska (med textning på engelska) tagits fram. Det handlar om en trasig trumma som förlorat sin kraft efter att ha varit borta från Sábmie i många år. Spelet är framtaget i samarbete med de två samiska konstnärerna Sara Ajnnak (musiken) och Anna Nutti Wiandt (manus). Hela projektet har möjliggjorts med stöd av EU via Interreg Northern Periphery and Arctic Programme.

Dansbygd är ett läsfrämjande och metodutvecklande initiativ där koreografi och rörelse möter bibliotekets och litteraturens värld. Målgruppen är barn och unga och projektet tar fasta på barnens rätt till delaktighet och inflytande. Genom en konstnärlig produkt i form av en biblioteksspecifik koreografisk vandring bjuds barnen in till att genom rörelse utforska och ta plats i biblioteksrummet. Projektet är ett samarbete mellan Biblioteksutveckling Västerbotten och Maria Schäfer, danskonsulent på Dans i Västerbotten. 2025 har varit ett utforskande uppstartsår där ett antal workshops utförts på biblioteken i Åsele, Skellefteå och Vindeln.

Ordet är fritt! är ett samarbete mellan de regionala biblioteksverksamheterna i de fyra norrlänen Västerbotten, Norrbotten, Västernorrland och Jämtland/Härjedalen. Syftet är att skapa en större medvetenhet om bibliotekens uppdrag gällande yttrandefrihet och fri åsiktsbildning. På så vis nås många fler människor av samma budskap; yttrandefriheten är värd att slå vakt om, använd den på rätt sätt för att skapa en starkare demokrati. Under den första kampanjperioden som startade i november, möttes befolkningen i norra Sverige av budskap som utmanar och väcker tankar i både sociala medier, dagstidningar och på sina bibliotek.

Biblioteksutveckling Västerbottens aktiviteter och indikatorer analyseras tre gånger per år utöver uppföljning på verksamhetsnivå. Effekter, omvärldsfaktorer och utfall identifieras för samtliga områden och delas mellan medarbetarna. Detta ligger till grund för eventuella förändringar och fortsatt planering.

Aktuella omvärldsfaktorer

Besparingar

Statsbidraget till verksamheter i Västerbotten inom kultursamverkansmodellen har minskat jämfört med tidigare prognoser. Såväl stora som små kommuner kämpar med att fortsätta upprätthålla en stark budget för kultur och fritid. Liksom Region Västerbotten försöker man tillämpa SKR:s uppräkningsmetoden men den matchar inte kostnadsökningar och inflationseffekter. Region Västerbotten har vidmakthållit en uppräkningsmetod enligt LPI när det gäller externa verksamheter. Besparingar internt inom RV har främst märkts hos den regionala kultursamordningen vars personal och kostnader har minskat. Förmågan att vidmakthålla och utveckla den regionala kulturens bidrag till Västerbottens utveckling har därmed allvarligt försämrats.

Inflation och ekonomisk utveckling

Minskat utrymme att konsumera kultur där vissa grupper påverkas särskilt samtidigt som behovet av kultur kan öka under sådana omständigheter

Den snabba utvecklingen av AI (Artificiell intelligens)

Under 2024 blev AI något som alla delar av samhället, både nationellt och internationellt, fick förhålla sig till, och verktyg som Chat-GPT fick genomslag hos den breda massan. När det gäller kultur så påverkar denna utveckling allt ifrån bildgenerering till källkritisk granskning, och fortbildningsbehovet inom denna sektor är enormt.

Läskrisen

Sverige uppvisar minskad läskunnighet på alla nivåer och framför allt bland barn och unga. Biblioteken arbetar därför mycket med läsfrämjande insatser, även riktade mot småbarnsföräldrar. Kulturrådsstödd projektet Småprat som leds av Biblioteksutveckling Västerbotten har som mål att stärka små barns språkutveckling, vilket utgör en grund för senare läslust. Läskrisen är även märkbar inom universitet och högskolor, och påverkar till exempel lärar- och bibliotekarieutbildningarna.

Samverkan

Energi

Under 2025 har Region Västerbottens fortsatt samverka med en mängd aktörer inom energiområdet. För det första finns en nära och god samverkan med offentliga aktörer, såväl regionalt som nationellt. Region Västerbotten har upparbetat en nära samverkan med länets kommuner vad gäller energiplaner och insatser med anknytning till energiområdet. Det finns också en nära och förtroendefull samverkan med Länsstyrelsen Västerbotten, med vilka det finns överlappande intressen och insatser utifrån de respektive uppdragen och mandaten som respektive part har. På nationell nivå kan särskilt samverkan med Energimyndigheten (EM), Energimarknadsinspektionen (Ei) och Svenska kraftnät (SvK) lyftas fram. EM deltar aktivt i de projekt som arbetats fram tillsammans och som nu genomförs medan planer finns för ytterligare gemensamma insatser. Tillsammans med Ei planerades och genomfördes under året konstruktiva dialogträffar om kommande förändringar gällande elnätsavgifter. Med SvK har Region Västerbotten och Länsstyrelsen Västerbotten regelbundna avstämningar med fokus på vilka aktuella uppdrag som kan vara av intresse att delge samt hur olika organisationer kan samverka.

Vidare finns det även en nära och god samverkan med privata aktörer, inte minst de lokala och regionala energibolagen. Denna samverkan är en nyckel för den framgång Västerbotten har och fortsatt stärker inom området. Framgångsfaktorer i övrigt har varit den öppna dialogen, som genom aktivt arbete lyckats åstadkommas i våra forum, samt viljan från alla aktörer att samverka och dela med sig av både erfarenheter och data. Utmaningarna ligger i systemets komplexitet. Allt behöver energi för att fungera och hur områden delas upp utifrån funktion eller energislag påverkar vilka aktörer som känner sig träffade och kallade.

Att hitta lagom stora områden utan att hamna i stuprör är därför en utmaning. Det är även en utmaning att skapa samverkan med så många och olika organisationer med olika perspektiv och intressen.

Fasta samverkansytur inom energi

Business Swedens gruppering för Batterivärdekedjan

Grupperingen syftar till att under Business Swedens samordning samla deltagarna för uppdateringar kring vad som händer inom batterivärdekedjan, särskilt ur ett investerings- och etableringsperspektiv. Utöver Region Västerbotten deltar ett flertal myndigheter, andra regioner, organisationer och företag.

Centre for Hydrogen Energy Systems Sweden (CH2ESS)

Luleå Tekniska Universitet (LTU) ansvarar för forsknings- och kunskapssatsningen CH2ESS, som är inriktat mot vätgas användning i industriella processer och energisystem. Styrgruppen samlar ett flertal aktörer utöver LTU, så som Region Västerbotten, Region Norrbotten, Luleå kommun, Piteå kommun, Skellefteå kommun, Gällivare näringsliv, Boden Businesspark, LKAB, Vattenfall, Skellefteå Kraft, Luleå Energi och TITAN konstruktion.

FREIA

Samarbetsplattformen Framtidens Robusta Energisystem i AC (FREIA) möjliggör kommunikation och samarbete mellan energiaktörer i Västerbotten på olika nivåer. Plattformen administreras och ägs av Region Västerbotten och Länsstyrelsen Västerbotten tillsammans, och är öppen för samtliga energiaktörer i Västerbotten.

Samhällsbyggnad

Samverkan har varit en avgörande faktor för Region Västerbottens arbete inom samhällsplanering under 2025. Genom fasta samverkansytur, såsom det strategiska rådet för samhällsbyggnad och Västerbottens planeringsnätverk, har Region Västerbotten skapat strukturer för långsiktig strategisk dialog och kompetensutveckling mellan kommuner, myndigheter och andra aktörer. Framgångsfaktorer har varit tidig förankring, erfarenhetsutbyte och gemensam kompetensutveckling, medan utmaningarna främst har handlat om olika aktörers kapacitet och tidsperspektiv. Samverkan har stärkt både den regionala och kommunala planeringskapaciteten. Region Västerbotten samarbetar också med framför allt andra norrländska regioner för att

möta gemensamma utmaningar, exempelvis att tillsammans utveckla regional strategisk planering. Inom områden som gestaltad livsmiljö, VA-försörjning och avfallshantering har samverkansprojekt och nätverk lett till konkreta insatser, såsom processtöd till kommuner, insatser för lösningar för gemensamt nödvatten och förstudie om plaståtervinning.

Fasta samverkansytur inom samhällsbyggnad

Strategiskt råd för samhällsbyggnad

Region Västerbotten samordnar tre strategiska råd med nära koppling till sakområden inom regional utveckling med representation från kommuncheferna i Västerbotten för långsiktig och strategisk planering, varav det strategiska rådet för samhällsbyggnad är ett. Det strategiska rådet återkopplar till kommunchefsforum och förbereder gemensamma utvecklingsteman för kommunchefsgruppen.

Västerbottens planeringsnätverk

Västerbottens planeringsnätverk samlar tjänstepersoner inom kommunernas planeringsverksamheter och drivs av Region Västerbotten och Länsstyrelsen Västerbotten. Syftet med planeringsnätverket är kompetenshöjning, samt stärkt samverkan och kommunikation mellan länsstyrelse, region och kommuner med fokus på plan- och bygglagstiftningen. Nätverket arrangerar nätverksträffar i olika frågor, arrangerar kunskapshöjande aktiviteter som seminarier och utbildningar och kan initiera samarbete kring exempelvis remissvar och andra påverkansfrågor.

Regionalt forum för regional strategisk planering

Tillväxverket och Boverket driver nätverket Regionalt forum. Målgruppen är regionalt utvecklingsansvariga och syftet med nätverket är att utbyta erfarenheter och tillsammans öka kompetensen kring regional strategisk planering. De senare åren har nätverket stark koppling till myndigheternas regeringsuppdrag att stötta regionerna kring regional strategisk planering.

SKR:s nätverk för regionala planerare

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) samlar ett par gånger per år regionala planerare för att utbyta erfarenheter och lära av varandra.

SKR:s nätverk för samhällsbyggnadschefer

SKR samlar ett par gånger per år regionala samhällsbyggnadschefer för att utbyta erfarenheter och lära av varandra.

Nätverk för återbruk

IVL Miljöinstitutet och CCBUILD ansvarar tillsammans för ett nätverk för återbruk som Region Västerbotten deltar i med syfte att bygga upp kunskap och se synergier mellan hur region och kommun kan samarbeta för ökad cirkularitet.

Rådet för levande städer

Grupperingen syftar till att stärka kommunernas förutsättningar för att utveckla levande och hållbara städer och samhällen, bland annat genom att skapa förutsättningar för myndighetssamarbete.

BoVä

Länsstyrelsen Västerbotten ansvarar för den konjunkturöverbryggande samverkan mellan offentliga och privata aktörer i grupperingen Bostäder i Västerbotten (BoVä) där Region Västerbotten deltar. Syftet är att skapa förutsättningar för ett fortsatt högt bostadsbyggande i länet.

Hållbara Västerbotten

Syftet med grupperingen är att samordna deltagande organisationers insatser kopplat till hållbarhet. Vissa år har gemensamma aktiviteter genomförts. Länsstyrelsen Västerbotten är sammankallande, och grupperingen inkluderar därutöver Region Västerbotten, Umeå universitet samt flera av kommunerna i Västerbotten och Samforma (som representerar de idéburna organisationerna). Fler deltagare är att vänta under det kommande året.

Samrådsgrupp Avfall

Samrådsgruppen samlar kommunala tjänstepersoner inom kommunal avfallshantering i Västerbottens kommuner samt Arjeplog och Arvidsjaur under Region Västerbottens ledning. Arbetet syftar till att stärka samverkan och samarbetet mellan kommunerna inom avfallsområdet för att säkra en hållbar avfallshantering och att invånarna får en fullgod service oavsett storlek på kommun. Samrådsgrupp Avfall samarbetar kring bland annat kompetensutveckling, avtal med leverantörer, system för avfallshantering samt omvärldsbevakning och påverkansarbete.

VA-samverkan

Samverkansgruppen samlar kommunala tjänstepersoner inom kommunal VA-försörjning i Västerbottens kommuner samt Arjeplog och Arvidsjaur under Region Västerbottens ledning. Arbetet syftar till att stärka samverkan och samarbetet mellan kommunerna inom VA-området för att säkra en hållbar VA-försörjning och att

invånarna får en fullgod service oavsett storlek på kommun. VA-samverkan samarbetar främst kring bland annat kompetensutveckling, omvärldsbevakning och påverkansarbete. Under året har initiativ tagits kring gemensamma lösningar för nödvatten.

Betydelsen av samverkan inom regional kultur

Samverkan och samhandling är avgörande för att främja långsiktig utveckling av kulturpolitiken och dess tillämpning. Region Västerbottens kultursamordning arbetar nära olika offentliga aktörer, inklusive länets kommuner, Folkhälsan, och länsstyrelsen, samt internationellt med statliga och regionala aktörer i Finland, Sverige och Norge. I Sverige sker samverkan även med nio statliga kulturmyndigheter däribland Statens Kulturråd, Konstnärsnämnden och Sametinget. Inom filmområdet har samarbeten med utbildningsanordnare stärkt förutsättningarna för filmskapare i länet. Interregionala och internationella filmprojekt har möjliggjort kunskaper och vidgat möjligheterna för länets filmaktörer. Biblioteksutvecklingens samarbete med folkbiblioteken har under 2025 stärkts genom att en gemensam digital samverkansyta upprättats på Teams. Inom folkbiblioteken har samverkan ofta handlat om att främja demokrati och belysa vikten av att värna yttrandefriheten. För sjukhusbibliotekens del har samverkan med olika sjukhusavdelningar, inte minst barnavdelningarna, förbättrat tillgången till biblioteksresurser för patienter och anhöriga vid länets sjukhus.

Region Västerbotten samarbetar också med privata och professionella kulturaktörer som exempelvis enskilda kulturskapare, stipendiesökande, och länets fem kulturbolag. Samverkan sker också med inkubatorer som Piteå Go Business och Uminova Expression, samt med de två i länet verksamma universiteten. Biblioteksutvecklingens samarbete med författare, skribenter och litteraturfestivaler har stärkt det litterära landskapet. Den regionala konstverksamheten fokuserar på samarbete med enskilda konstnärer och gallerister, och hanterar en stor mängd konstverk över hela Västerbottens län. I många fall är offentliga lokaler hos kommun och region den enda kontakt som medborgarna kan få med samtida konst men också äldre konst som representerar Västerbottens kulturarv. Utmaningar i kultursektorn utgörs övergripande av att de offentliga investeringarna och stödet till kulturverksamhet från stat, region och kommun minskar.

Fasta samverkansytor

Kultur i norr

Kultur i Norr är ett interregionalt samarbete mellan de fyra regionerna i norr som samlas runt ett politiskt positionspapper. Samverkan sker både på tjänstepersonsnivå och politisk nivå.

Bibliotekschefsnätverket för hela länets chefer inom folkbibliotek har träffats regelbundet varannan månad, organiserat av Biblioteksutveckling Västerbotten.

Föreningen för regional biblioteksverksamhet (FRB)

Förening för samtliga regioners biblioteksverksamhet, medlemmar är chefer/motsvarande inom respektive region. Träffas fysiskt ca 2-3 ggr/år samt ca 3 ggr/digitalt för att diskutera gemensamma frågor. Ofta i samverkan med myndighetsföreträdare från t ex Statens Kommuner och Regioner, Kulturrådet eller Kungliga biblioteket.

Föreningen Filmregionerna

Föreningen för regionala filmverksamheter. Har även ämnesspecifika arbetsgrupper som Film i Västerbotten deltar i.

Umeå Film Festival Industry Days

Branschträffar under Umeå filmfestival som arrangeras av Film i Västerbotten.

Sammanhållen region

Energi

Det är av stor vikt att Västerbotten agerar som en sammanhållen region ur energiperspektiv, eftersom detta i sin tur skapar förutsättningar för ökad sammanhållning inom andra insatsområden. I dag finns det utmaningar i länets inland, vilket har lett till att dessa områden hamnat i fokus för insatser och projekt. Skillnaderna mellan kust och inland beror på att elnäten i inlandskommunerna inte är utbyggda i samma omfattning som längs kusten, och att möjligheterna att ansluta till nätet är begränsade – både för konsumtion och produktion av el.

Transmissionsnäten är byggda för att överföra storskaligt producerad el från norr till söder, och transmissionsnätsägaren (TSO) har i dagsläget inga planer på att förstärka näten eller bygga öst-västliga förbindelser inom en snar framtid. Samtidigt är förutsättningarna för att etablera el- och energiproduktion samt elintensiva industrier i övrigt mycket goda. Problemet är att tiden från att en fråga väcks till dess att ett färdigt nät är byggt är alltför lång för att satsningarna ska kunna realiseras.

I kustkommunerna byggs näten ut baserat på

prognoser, men så är inte fallet i inlandskommunerna eftersom prognoserna där utgår från avfolkning och avveckling. Dessutom finns en skillnad mellan små, geografiskt stora kommuner och större kommuner när det gäller resurser för planering och investeringar som krävs för att lyckas med och dra nytta av energiomställningen.

Exempel på aktiviteter

Utgångspunkt i lokala förutsättningar

Som exempel på insatser där energiområdet bidrar till en sammanhållen region kan det tidigare nämnda projektet Resilify lyftas, som har Åsele som utgångspunkt och som undersöker möjligheterna till energilagringmöjligheter.

Ökad kapacitet för beredskap i hela länet
Konstruktiva samtal har hållits med elnätsägarna och kommunerna i Västerbotten för att möjliggöra erfarenhetsutbyte och ett utvecklat arbete med elnätsberedskap i hela länet.

Samhällsbyggnad

Region Västerbotten är ett län med stora skillnader i geografi, befolkning och resurser. Region Västerbotten arbetar med flera nätverk inom samhällsbyggnadsområdet med deltagare från hela länet och som utgår från kommunernas olika förutsättningar och behov för att stärka arbetet med en sammanhållen region.

Exempel på aktiviteter

Kommunala nätverk inom samhällsplanering stärker hela länet

Aktiviteterna inom Västerbottens planeringsnätverk och nätverken för VA-försörjning och avfallshantering är belysande exempel på hur samhällsbyggnadsområdet arbetar för en sammanhållen region. Dessa syftar alla till ett nära samarbete mellan kommunerna och till att säkra kvalitén på den kommunala servicen inom området oavsett kommunens geografiska belägenhet och storlek och samarbetet tar avstamp i kommunernas behov och villkor.

Processtöd för gestaltad livsmiljö i inlandet

Under 2025 har Region Västerbotten prioriterat riktat processtöd till inlandskommuner för att stärka arbetet med gestaltad livsmiljö. Insatsen bidrar till ökad delaktighet och jämlika förutsättningar i den regionala utvecklingen. Genom att inkludera kommuner med begränsade resurser skapas förutsättningar för attraktiva och hållbara livsmiljöer i hela länet.

Regional kultur

Region Västerbotten stödjer kulturverksamheter i hela Västerbotten i samverkan med länets alla kommuner, bildningsinstitutioner, enskilda aktörer och föreningar samt genom stöd till enskilda kulturskapare. Denna samlade och samverkande infrastruktur bidrar till att medborgare i såväl städer, landsbygd och glesbygd har tillgång till ett brett och varierat utbud inom kultur och utbildning genom kompetenta och aktiva aktörer verksamma över hela territoriet. Grundpremisen för att få offentligt stöd från region Västerbotten och i vissa fall från staten är att man är verksam och har ett regionalt uppdrag som beskrivs bäst i den regionala kulturplanen.

Exempel på aktiviteter

Finansiering

Finansiering av kulturverksamheter är ett centralt verktyg för att upprätthålla ett varierat och tillgängligt kulturutbud i ett glesbefolkat län med långa avstånd.

Jämlik och jämställd inkludering

Energi

Region Västerbottens arbete inom energiområdet, med fokus på energiomställning, ska ta hänsyn till olikheter och bidra till ett mer jämlikt Västerbotten. Därför är det viktigt att jämlikhet och jämställdhet inkluderas i alla processer för att säkerställa en rättvis energiomställning. Det inkluderar till exempel strävan efter en jämn könsfördelning av talare vid konferenser och seminarier, och jämn fördelning av deltagare i de nätverk som Region Västerbotten tillhandahåller.

Exempel på aktiviteter

Social hållbarhet och vätgas

Vid en vätgaskonferens under våren, som Region Västerbotten var med och samarrangerade, anordnades en särskild workshop om social hållbarhet kopplat till vätgas. Fokus låg på vilken typ av påverkan som är viktig att ta hänsyn till om användningen av vätgas ökar jämfört med i dag.

Dialoger med samebyar

Ett viktigt perspektiv att ta hänsyn till i energiomställningen i norra Sverige är rennäringen. Därför har Region Västerbotten tillsammans med Region 10 genomfört dialoger med flera samebyar för att få deras syn på den utveckling som sker och hur deras intressen kan tas tillvara bättre.

Kompetensutveckling

Kompetensutveckling kring jämställd

kommunikation och inkludering av jämställdhets- och jämlikhetskompetens i projekt.

Samhällbyggnad

Allt arbete inom samhällsplanering ska bidra till ett jämlikt Västerbotten där alla invånare respekteras. Vid planering av exempelvis seminarier läggs vikt vid en jämn könsfördelning bland talare och i projekt och andra insatser analyseras jämställdhets- och jämlikhetsaspekter och hur de kan stärkas. Dessa perspektiv integrerats löpande i arbetet genom val av teman, föreläsare och dialogformer.

Exempel på aktiviteter

Kunskapsutveckling inom tillgänglighet

Genom projektet Arctic Design Center har workshops med kommunerna genomförts för att synliggöra behov och utveckla universella lösningar för ökad tillgänglighet. Externa experter har medverkat, och Skellefteå kommun har även inom projektets ramar arbetat med trygghet och välkomnande miljöer i bostadsområden.

Tillgång till nödvatten för alla

Region Västerbotten har initierat ett arbete för att säkerställa att nödvatten kan distribueras även till personer utan bil. Detta ökar tillgängligheten för grupper som ofta står utanför, exempelvis kvinnor, unga och personer födda utanför Sverige.

Regional kultur

Inom regional kulturverksamhet görs en jämställdhetsbedömning i alla förslag som läggs fram för politiska beslut. Det finns även en rad kvantifierbara data där könstillhörighet analyseras och rapporteras såväl hos enskilda aktörer som på en aggregerad nivå för hela Västerbotten. All data samlas in och distribueras via den nationella kulturdatabasen som handhas av myndigheten för kulturanalys, MYKA. Det görs kontinuerliga kompetensinsatser och samarbeten kring att stärka barn och ungas påverkan av och deltagande i kulturlivet liksom förutsättningarna för nationella minoriteter och urfolket samerna.

Regionbiblioteket arbetar aktivt med att främja inkludering, framför allt av bibliotekens prioriterade målgrupper (nationella minoriteter, personer med annat modersmål än svenska och personer med funktionsnedsättning). Dessutom ägnas särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning. Regionbiblioteket värnar de mänskliga rättigheterna och det demokratiska samtalet.

Exempel på aktiviteter

Bred representation

Film i Västerbottens aktiviteter tar hänsyn till de sju diskrimineringsgrunderna. I arbetet med barn och unga samarbetar Film i Västerbotten med skolor och kommuner i hela länet. Detta resulterar i en bred representation bland deltagarna. Lynx Studios Filmläger riktar sig till unga kvinnor och unga icke-binära.

Samiska perspektiv

Biblioteksutveckling Västerbotten har under året bland annat tagit fram och lanserat världens första dataspel på umesamiska inom Interregionala EU-projektet N-LITE samt ansökt om nytt Bokstartsprojekt med inriktning mot samiska barns språkutveckling, Miessie.

Barnrättsperspektiv

Biblioteksutveckling Västerbotten har under året bland annat arbetat med barnrättsombudsutbildning för folkbiblioteken.

Föregångare i omställning

Energi

En stabil och grön produktion av energi är en av de främsta orsakerna till att Västerbotten är en föregångare i omställningen. Därför är det viktigt att utvecklingen av energisystemet fortsätter bli mer hållbart och stabilare om Västerbotten ska bibehålla sin roll som föregångare.

Exempel på aktiviteter

Samverkansyta

Det främsta exemplet på aktivitet som bidrar till att Västerbotten är en föregångare i omställningen inom delprioriteringen Västerbotten – en region med hållbara livsmiljöer att bo, verka och leva i är den etablerade samverkansplattformen FREIA som presenterats ovan. Genom denna säkerställs att energiaktörer i Västerbotten på olika nivåer kommer samman och arbetar tillsammans mot gemensamma mål.

Dialog

Region Västerbotten faciliterar möten mellan företag som vill producera grön el och även andra energibärare som vätgas och relevanta kommuner. Region Västerbotten skapar dialog mellan energibolagen för att säkerställa samverkan och att utvecklingen av energisystemet både uppfyller framtidens behov och skapar regional utveckling.

Kunskapsspridning

Region Västerbotten påvisar, genom att hålla korta

föredrag, vikten av att använda den potential som finns i Västerbotten till att vara en föregångare i omställningen och vilken nytta det kan ge. Region Västerbotten sprider ordet om vad som pågår i länet till internationella aktörer genom att medverka på internationella mässor och i internationella projekt.

Stöd

Region Västerbottens ger stöd till länets kommuner i framtagandet av lokala energiplaner och i kontakten med relevanta aktörer. Att samlas kring gemensamma insatser och mål skapar en styrka och drivkraft i omställningsarbetet.

Samhällsbyggnad

Västerbotten står mitt i en omfattande grön omställning som påverkar hela samhällsstrukturen. För att lyckas krävs att samhällsbyggnadsområdet inte bara följer förändringen, utan aktivt skapar förutsättningar för hållbara lösningar. Under året har Region Västerbotten arbetat med strategisk planering, samverkan och kunskapshöjande insatser med fokus på klimatanpassning, minskad miljöbelastning och beredskap för kriser.

Exempel på aktiviteter

Samarbete i norr kring regional strategisk planering Den gröna omställningen ställer högre krav på regioners förmåga till strategisk planering. Region Västerbotten har därför under 2025 ingått i ett samarbete med Region Norrbotten, Region Västernorrland och Region Jämtland Härjedalen för ett gemensamt utvecklingsarbete. Samarbetet ska generera stärkta förmågor inom analys, planering och visualisering.

Lärande om klimatanpassning

Inom ramen för Västerbottens planeringsnätverk har det genomförts ett seminarium om klimatanpassning i planeringen. Målgrupp för seminariet var kommunala översikts- och detaljplanerare och syftet var att öka kompetensen om hur planeringen kan bidra till att minska klimatförändringarnas påverkan på samhällen.

Ökad plaståtervinning

Region Västerbotten arbetar tillsammans med länets kommuner för att undersöka potentialen för återvinning av insamlad plast. Syftet är att minska klimatbelastningen både från förbränning av fossil plast och från transporter.

Regional kultur

Regional kulturverksamhet arbetar övergripande för att säkerställa finansieringen av merparten av länets kulturaktörer i samverkan med länets

kommuner och staten i enlighet med regional och nationell kulturpolitik. Gemensam och jämlik tillgång till kultur och möjlighet att själv skapa utgör ett socialt identitetsskapande kitt i samhället som bjuder in till både bevarande av kulturarv men också möjligheter till nya upplevelser och bildning. Region Västerbotten har idag ett kulturliv med både bredd och spets och med en nyttjandegrad bland länsborna som är ovanligt hög. Att strategiskt upprätthålla en bredd av kulturaktiviteter är ett av samhällets många verktyg för att åstadkomma ett socialt hållbart samhälle för att främja dialog och yttrandefrihet i stället för polarisering och konflikt.

Exempel på aktiviteter

En bättre framtid

Att arbeta aktivt för klimatomställning i syfte att medvetandegöra samhället om konsekvenserna ifall inget görs kan genomföras på olika sätt. Biblioteksutveckling Västerbotten har valt att lyfta hoppet om en bättre framtid bortom nutid, genom ett samarbete med organisationen Climagaries och utställningen *Bortom dystopierna*. I denna utställning - där besökaren flyttats till år 2050 visas med hjälp av "artefakter" och konstnärliga metoder hur en lyckad omställning kan se ut.

Agenda 2030

Energi

Energiområdet är centralt för den gröna omställningen och har stor betydelse för att nå flera av Agenda 2030:s globala mål. Under året har Region Västerbotten arbetat med insatser som främjar energieffektivisering, förnybar energi och robusta energisystem, vilket bidrar till minskade klimatutsläpp, hållbar industri och ökad försörjningssäkerhet. Arbetet har också integrerat perspektiv som jämställdhet och jämlik inkludering i seminarier och dialoger. Nedan sammanfattas de mål som insatserna särskilt kopplas till.

Aktuella Agenda 2030-mål inom området

Mål 7: Hållbar energi för alla

Region Västerbottens arbete med energi fokuserar på att göra allt som är möjligt för att Västerbotten ska använda energi på ett effektivt sätt, med en stabil distribution av energi i länet, och att produktionen ska vara hållbar med hänsyn till natur och människor. Genom att ingå i nätverk och insatser som syftar till att utveckla vätgasens roll i samhället samt samarbeten kring batterivärdekedjan bidrar Region Västerbotten till ett hållbart energisystem.

Mål 9: Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Region Västerbottens arbete med energiomställning har ett starkt fokus på en mer hållbar industri och infrastruktur. Industrin i Västerbotten behöver använda hållbar energi och energieffektivisera. Det krävs också att infrastrukturen för energi blir så hållbar som möjligt. Genom att arbeta med energi ur ett helhetsperspektiv, och genom att utgå från vilket samhälle som är önskvärt i och för framtiden, bidrar Region Västerbotten i och med sitt arbete till målet på såväl kort som lång sikt.

Mål 11: Hållbara städer och samhällen

Region Västerbotten arbetar tillsammans med kommunerna och Länsstyrelsen Västerbotten för att gemensamt utveckla den kommunala och regionala energiplaneringen i syfte att energisystemet ska möjliggöra hållbara och resilienta städer och samhällen för framtiden.

Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion

Region Västerbottens arbete med att sprida kunskap om energieffektivisering och cirkulära energilösningar minskar resursanvändningen och stärker hållbar konsumtion

Mål 13: Bekämpa klimatförändringarna

Region Västerbotten arbetar tillsammans med Länsstyrelsen för att energisystemets omställning ska påskyndas. Omställningen handlar om att gå från fossilenergi till förnybar vilket bidrar till att bekämpa klimatförändringarna.

Mål 17: Genomförande av ett globalt partnerskap

Region Västerbottens arbete i samverkansprojekt och nätverk kring energiplanering stärker partnerskap mellan kommuner, regioner och nationella aktörer för att nå klimat- och energimål.

Samhällsbyggnad

Inom samhällsbyggnad bidrar Region Västerbotten på flera sätt till Agenda 2030:s globala mål. Genom samverkan med kommuner och andra aktörer omsätts målen i konkreta insatser som stärker jämställdhet, säkerställer grundläggande samhällsfunktioner och främjar klimatomställningen. Arbetet spänner från strategisk planering till praktiska lösningar för vattenförsörjning, avfallshantering och klimatanpassning – allt med syftet att bidra till ett Västerbotten som är hållbart för både människor och miljö.

Aktuella Agenda 2030-mål inom området

Mål 5: Jämställdhet

Region Västerbottens arbete inom samhällsplanering väver in jämställdhetsfrågor i allt

arbete, och alla insatser ska bidra till ett jämlikt Västerbotten som respekterar samtliga invånare. Därigenom bidrar arbetet även till mål tio, minskad ojämlikhet.

Mål 6: Rent vatten och sanitet

Region Västerbotten arbetar tillsammans med kommunerna i nätverket VA-samverkan för att stärka kommunerna i arbetet med att leverera rent vatten till medborgarna och att avloppsvattnet inte förorenar miljön. Region Västerbotten driver också ett projekt som ska utveckla gemensamma metoder för att leverera nödvatten i krissituationer.

Mål 10: Minskad ojämlikhet

Region Västerbottens arbete inom samhällsplanering väver in jämställdhetsfrågor i allt arbete, och alla insatser ska bidra till ett jämlikt Västerbotten som respekterar samtliga invånare. Därigenom bidrar arbetet även till mål fem, jämställdhet.

Mål 11: Hållbara städer och samhällen

Region Västerbotten arbetar tillsammans med länets kommuner och Länsstyrelsen Västerbotten för att gemensamt utveckla den kommunala och regionala planeringen i syfte att skapa hållbara städer och samhällen för framtiden.

Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion

Region Västerbotten arbetar tillsammans med länets kommuner i nätverket Samrådsgrupp Avfall för att minska avfallsmängder och öka återbruk och återvinning. Under 2025 och 2026 driver Region Västerbotten ett projekt med syftet att undersöka möjligheterna till lokal återvinning av insamlat plastmaterial.

Mål 13: Bekämpa klimatförändringarna

Region Västerbottens arbete tillsammans med länets kommuner bidrar till mål 13 genom arbete med fysisk planering på lokal och regional nivå, med syfte att skapa en samhällsomställning som minskar utsläppen av växthusgaser.

Regional kulturverksamhet bidrar till Agenda 2030

En stark och oberoende kultur och bildningssektor är en förutsättning för en välfungerande demokrati. Ambitionen är att den regionala kulturpolitiken ska ge alla möjlighet till kunskap, kulturupplevelser och till att utveckla sina skapande förmågor, för att i förlängningen bidra till fredliga och inkluderande samhällen i Västerbotten.

Aktuella Agenda 2030-mål inom området

Mål 3: God hälsa och välbefinnande

Vid samtliga sjukhus i länet bedrivs biblioteksverksamhet under ledning av regionbiblioteket. Kultur och hälsa innefattar bibliotek, konstgalleri (Galleri Alva på Norrlands universitetssjukhus) samt programverksamhet. Arbetet är tvärsektoriellt och riktar sig främst till patienter, anhöriga och personal på sjukhusen. Evidensbaserad forskning visar att kulturupplevelser främjar god hälsa och välbefinnande.

Mål 4: God utbildning för alla

Region Västerbotten delfinansierar sju folkhögskolor och nio studieförbund, vilket bidrar till jämlik tillgång på bildning och kultur, särskilt för grupper som haft svårt i det ordinarie bildningssystemet. Regionbiblioteket arbetar också med att stärka folkbibliotekens beredskap för kris och krig, vilket bidrar till hållbara samhällsstrukturer och långsiktig fred och trygghet.

Mål 5: Jämställdhet

Kulturutbudet har länge behandlat könsroller och maktförhållanden, vilket är tydligt i historiska verk som grekiska dramer. Kulturen fungerar som en plattform för att gestalta och skapa insikter kring jämställdhet.

Mål 10: Minskad ojämlikhet

Den nationella och regionala kulturpolitiken syftar till att minska ojämlikhet genom att skapa jämlik tillgång till kultur och bildning. Regionbiblioteket har hbtq-diplomerat länets folkbibliotek och arbetar med projekt för att öka tryggheten för personer med funktionsnedsättning i användandet av bibliotekstjänster.

Mål 11: Hållbara samhällen och städer

Region Västerbottens kulturverksamhet främjar den nationella politiken för gestaltad livsmiljö, som syftar till att skapa hållbara och inkluderande livsmiljöer. Inom den samiska kulturen finns historiska kontakter med en cirkulär och grön livshållning. Bibliotek och scenkonst bidrar till att skapa hållbara livsmiljöer med människan i centrum, se också stycket ovan om utställningen Bortom dystopierna.

Mål 16: Fredliga och inkluderande samhällen

Ett samhälle som främjar kulturupplevelser och bildning skapar förutsättningar för att hantera motsättningar och konflikter konstruktivt. Yttrandefrihet och medie- och informationskunnighet (MIK) är centrala förutsättningar, där skola och bibliotek spelar en viktig roll. Biblioteksutveckling Västerbotten arbetar med att öka medborgarnas kunskap om

MIK och främjar fred och trygghet genom utbildning och hållbara samhällsstrukturer.

Ett urval av insatser i länet

Energi

Det pågår många goda insatser inom energiområdet i Västerbotten som bidrar till att länet är en föregångare i omställningen. Region Västerbottens roll är främst strategisk och faciliterande medan det operativa arbetet med energisystemet drivs av aktörer som kommunerna, energibolagen och näringslivet, och Länsstyrelsen. Västerbotten är ansvariga för framtagandet av länets klimat- och energistrategi. Nedan lyfts några exempel på insatser där Region Västerbotten inte är ansvarig som har stor betydelse för den regionala utvecklingen.

Ett urval av insatser inom energi

Energi- och klimatstrategi för hela Västerbotten
Länsstyrelsen Västerbotten har reviderat länets energi- och klimatstrategi utifrån de energipolitiska mål som finns: konkurrenskraft, försörjningstrygghet och ekologisk hållbarhet. Eftersom det är mycket som händer inom energiområdet är det viktigt att energi- och klimatstrategin är aktuell utifrån den politik som styr och påverkar utvecklingen i Västerbotten.

Investeringar i framtidens bränsle

Både Umeå Energi och Skellefteå Kraft investerar i produktion av e-bränslen för att möjliggöra för mer hållbar sjöfart och flygtrafik. Västerbotten är ett starkt transportberoende län och möjliggörandet av mer hållbara transporter är positivt för Västerbottens fortsatta välfärd och utveckling.

Unik testmiljö för mer hållbara tunga transporter i inlandet

Arctic Mobility Arena är en testbädd i Storuman för hållbara tunga transporter. Syftet är att se vilka lösningar som passar här samt vad som krävs för att få lösningarna på plats. Bakom Arctic Mobility Arena står bland annat Luleå tekniska universitet, Storumans kommun, Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI) och Swedish Proving Ground Association (SPGA).

Utvecklingsinsatser inom industrin

Västerbottens industriföretag står för en rad insatser inom området. Hit hör till exempel energilösningar för återvinning av energi från gråvatten liksom energibesparingar genom effektivare styrning av ventilationssystem.

Forskning inom energiområdet

Forskning pågår för att utveckla effektivare styrning av energiflöden i ledningsnät, vilket kan vara av avgörande betydelse både på kort och lång sikt. Detta arbete möter det växande energibehovet som följer av nyindustrialiseringen och den snabba utvecklingen i Västerbotten.

Samhällsbyggnad

Samhällsplanering är ett växelspel mellan myndigheter, kommuner, exploatörer och invånare. Västerbotten är under förändring vilket ställer stora krav på att alla aktörer bidrar. Kommunerna har det formella planeringsansvaret, och gör ett omfattande arbete för att möta de stora förändringar som pågår i Västerbotten. Länsstyrelsen har en viktig roll med sina uppdrag kring tillsyn och strategier, och byggbranschen, industrin och civilsamhället bidrar med lösningar och investeringar. Alla aktörer är avgörande för att skapa hållbara livsmiljöer. Nedan lyfts exempel på insatser som andra aktörer än Region Västerbotten ansvarat för och som har stor betydelse för den regionala utvecklingen.

Ett urval av insatser inom samhällsbyggnad

Umeåregionen kraftsamlar för ökat småhusbyggande

För att möta behoven som den gröna samhällsomvandlingen skapar har Umeåregionens sju kommuner inlett ett gemensamt arbete för att öka småhusbyggandet. Genom kartläggning av obebyggda tomter och dialog med husbyggare ska Umeåregionen stå väl rustad inför den industriella expansionen i norra Sverige, som medför stora rekryteringsbehov och ökad efterfrågan på bostäder. Kraftsamlingen är avgörande för att klara kompetensförsörjningen och skapa attraktiva boendemiljöer för nya invånare.

Länsstyrelsen har analyserat

strandskyddsdispenser i länet

Länsstyrelsen har digitaliserat strandskyddets omfattning mellan 2010 och 2024 i Västerbotten, analyserat dispenser över tid och granskat kommunala beslut för att stärka rättssäkerheten och planeringen. Syftet är att följa lagstiftningens tillämpning och ge underlag för hållbar utveckling. Analysen visar att flest dispenser ges vid kusten, att skälet oftast är ianspråktagen mark, och att LIS-områden används sparsamt. Endast 3 % av besluten upphävs, vilket indikerar relativt god rättssäkerhet.

Umeå universitet kartlägger den "osynliga" befolkningen

Umeå universitet, institutionen för Geografi, har

genomfört en studie om fritidshusen i Region 10 (som består av åtta av Region Västerbottens inlandskommuner, samt två kommuner i Region Norrbotten), med fokus på deras faktiska användning och påverkan på samhällsplanering. Studien är en del av ett pågående doktorsavhandlingsprojekt, men bygger också på tidigare forskning inom området. Syftet är att synliggöra den "osynliga befolkning" som fritidshusen representerar, eftersom traditionell statistik inte fångar deras betydelse för bostadsmarknad, service och lokal utveckling. Resultaten visar att fritidshusturismen är omfattande och växande, vilket påverkar planering, infrastruktur och kompetensförsörjning. Informationen kan användas av kommuner, regioner och beslutsfattare för att utveckla strategier som tar tillvara fritidshusens potential och möter utmaningar kring bostäder, service och hållbar utveckling. Läs mer här.

Stöckebygden undersöker hur landsbygden kan bli mer självförsörjande
Stöckebygdens utveckling ekonomisk förening har under året genomfört en förstudie för att utveckla en modell som stärker landsbygdens resiliens genom ökad självförsörjning och resurseffektivitet. Syftet är att rusta landsbygder för framtida utmaningar genom cirkulär ekonomi, lokalt samarbete och hållbara strukturer för mat- och vattenförsörjning. Resultaten kan användas av kommuner, regioner och lokala aktörer för att planera pilotanläggningar och skapa modeller som fungerar som förebilder för andra landsbygdssamhällen i norra Sverige.

Regional kultur

I Västerbotten bedrivs en mångfald av kulturverksamheter av olika aktörer. Det inkluderar bland annat främjande av dans genom turnéer och insatser för barn och unga, konstnärsresidens och kulturella verkstäder, samt stöd till filmskapare och talangutveckling inom film.

Arkivverksamheter bevarar historiska dokument och samarbetar med både amatörforskare och professionella. Folkhögskolor och studieförbund bidrar som en plattform för bildning och kultur. Sjukhusbiblioteken, Friluftorganisationen och folkhälsoansvariga arbetar med kultur och hälsa. Universitet och museer främjar samtida konst och forskning och tillgängliggör kulturarv. Teater- och konstnärsorganisationer stödjer scenkonst och konstnärer, och nätverk kanaliserar medel till scenkonstinstitutioner. Kulturbolag och fria teatergrupper bidrar till ett rikt kulturliv, medan slöjd- och hembygdsföreningar främjar slöjd och kulturarv.

Ett urval av insatser inom kultur

Umeå Filmfestival

Umeå Filmfestival är Västerbottens största filmfestival. Den arrangeras av Folkets bio Umeå med finansiering av bland andra Film i Västerbotten och Svenska filminstitutet. Förutom filmvisningarna fyller festivalen även en viktig funktion som plattform för kompetensutveckling och nätverksbyggande.

LITTFEST

Sveriges största litteraturfestival med cirka 20 000 seminariebesök och 2025 var över 150 inbjudna medverkande under tre intensiva festivaldagar i Umeå. I programmet återfanns allt från internationella storheter till lokala guldkorn.

LITTFORS - VINDELÄLVENS LITTERATURFESTIVAL

En festival som sträcker sig från fjäll till kust, inom biosfärområdet Vindelälven-Juhttátahkka. Under veckan arrangeras litteratur- och kulturarrangemang på olika orter längs med älven, i kommunerna Sorsele, Lycksele, Vännäs och Vindelns kommun. Det är en festival som bygger på samarbete mellan olika orter och kommuner, bibliotek, studieförbund, projekt, föreningar och företag. 2025 var temat "i det dunkla".

Foto: Klas Sjöberg

Västerbotten – En hälsofrämjande region

Omvärldsanalys

Omvärlden påverkar folkhälsa

Socioekonomiska och kulturella klyftor ökar risken för skillnader i hälsa. Medellivslängden ökar olika mycket mellan olika utbildningsgrupper och för kvinnor som inte gått gymnasiet har medellivslängden sjunkit. Jämställdhet och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter ifrågasätts allt mer internationellt vilket påverkar livsvillkor även i Sverige särskilt för kvinnor och hbtqi-personer. Den nya socialtjänstlagen syftar till att göra socialtjänsten mer förebyggande, tillgänglig och kunskapsbaserad vilket skapar nya möjligheter till samverkan.

Region Västerbotten har en ansträngd situation vilket medför att akut vård prioriteras. Förutsättningarna för det förebyggande arbetet kommer fortsatt att vara utmanande, bland annat på grund av svårigheter att rekrytera personal. När det hälsofrämjande arbetet inte kan genomföras ökar risken för kroniska sjukdomar som hjärt- och kärlsjukdomar, diabetes, cancersjukdomar och lungsjukdomar. Detta leder till en ökad belastning på hälso- och sjukvården i framtiden.

Särskilt utsatta grupper drabbas ofta hårdare när välfärdssektorn står inför besparingar. Personer med funktionsnedsättning behöver ofta samordnat stöd från flera delar av samhället för att säkerställa tillgänglighet och delaktighet i samhällslivet. Brister i bemötande, utformning av individuella insatser och samordning leder till sämre hälsa både för personer med funktionsnedsättning och deras närstående.

Hälsoeffekter av klimatförändringar och extremväder kommer att öka både globalt och i Sverige och ge upphov till bland annat nya infektioner. Oro inför framtiden förväntas öka vilket får negativa konsekvenser för den psykiska hälsan.

Omvärldstrender påverkar socialtjänsten

De demografiska förutsättningarna slår fortsatt mycket hårt på länets socialtjänstverksamheter. En viss ökning av arbetslösheten i Västerbotten som län har skett under året men utifrån exempelvis sommarrekrytering har det inte uppfattats som en lättnad. Under året har det fortsatt varit svårt att få tillräckligt med personal och särskilt med önskvärd kompetens, mest synbart inom äldre-och funktionshinderomsorgen. Andelen anställda som

saknar den formella utbildningsnivå som krävs ökar och det är svårt att rekrytera personer med rätt utbildning. I flera av kommunerna går utvecklingen ännu snabbare mot färre barn och högre medelålder än för rikssnittet. Många försök görs att hitta nya arbetssätt och för att ställa om verksamheten för att klara att ge stöd trots den mycket kärva kompetensförsörjningssituationen.

Från 1 juli har den nya Socialtjänstlagen trätt i kraft. Länets kommuner har erhållit ett riktat statsbidrag för att kunna arbeta aktivt med omställningsarbete. Från förberedelser som genomförts med bland annat behovsanalyser ska nu kommunerna arbeta enligt delvis nya förutsättningar. En tydlig förändring är kravet på att hela socialtjänsten ska planeras långsiktigt och övergripande. Varje kommun behöver kontinuerligt kartlägga sina insatser, analysera lokala invånardata och utgå från målgruppernas behov inom den egna socialtjänsten. Behov av samverkan med hela kommunen för att klara nya socialtjänstlagens intentioner är nödvändig och flera kommuner beskriver att frågorna lyfts på kommunnivå. Det tidiga förebyggande arbetet är något som behöver delas med fler aktörer än bara socialtjänsten, även Regeringen är tydlig att det är ett gemensamt ansvar och handlar om välfärdens utveckling.

Gällande nya socialtjänstlagen lyfts i förarbetena fram behov av att mindre kommuner samverkar sinsemellan. Från nationellt håll har också olika försök att underlätta detta lyfts fram som exempelvis förtydliganden kring möjligheter till avtalssamverkan. Västerbotten har inte tidigare utmärkt sig på detta område, då det varit förhållandevis få sådana initiativ. Däremot syns under året tydliga tecken på förflyttning och flera exempel på avtalssamverkan har inletts och är under utveckling.

Omvärlden påverkar hälso- och sjukvård

Svensk hälso- och sjukvård genomgår en omställning mot en mer personcentrerad och nära vård där primärvården är navet. Fokus ska vara på förebyggande insatser och samverkan mellan region och kommun. En annan central utveckling in om hälso- och sjukvården är regleringen av högspecialiserad vård vilken innebär att vissa behandlingar koncentreras till färre platser för ökad kvalitet och patientsäkerhet. Universitetssjukhusen driver utvecklingen, särskilt inom precisionsmedicin, men det krävs ett

systemperspektiv för att forskning och innovation ska integreras effektivt. Stora utredningar av det statliga tandvårdsstödet pågår och beslut kommer att fattas av regeringen under december 2025. Utifrån betänkandet om samsjuklighet kommer regionerna sannolikt få ett utökat uppdrag avseende psykisk ohälsa i kombination med beroendeproblematik.

Vården utmanas av demografiska förändringar, kompetensförsörjning och ett försämrat säkerhetspolitiskt läge. Det säkerhetspolitiska läget kräver ökad beredskap och förmåga att hantera kriser och krig inom sjukvårdssektorn som utgör en samhällsviktig funktion.

Region Västerbottens bidrag

Folkhälsa

Region Västerbotten jobbar för att främja hälsa och förebygga sjukdom på många olika sätt, inom Region Västerbottens egna verksamheter och i samverkan med andra offentliga aktörer och civilsamhälle. Arbetet utgår ifrån det folkhälsopolitiska ramverket samt hälso- och sjukvårdslagens krav på förebyggande arbete. Utmaningar som påverkar arbetet är kompetensförsörjning och Region Västerbottens ekonomi som resulterat i att det hälsofrämjande och förebyggande arbetet inom vården prioriterats bort till förmån för det mest akuta arbetet. Införandet av det nya journalsystemet Cosmic har påverkat såväl utbildningsinsatser som möjlighet att bedriva hälsofrämjande arbete.

Handlingsplan för folkhälsa och funktionsrätt

Region Västerbotten antog 2024 en strategi för folkhälsa och funktionsrätt för perioden 2024–2030. Under 2025 har strategin konkretiserats i en handlingsplan med aktiviteter knutna till strategins fyra prioriterade områden: minska socioekonomiska klyftor i hälsa, stärka det förebyggande arbetet, tillämpa universell utformning vilket innebär att stöd och insatser ska bli tillgängliga för alla samt öka förmågan att hantera klimatförändringarnas påverkan på människors hälsa.

Arbetet utgår från nationell och regional epidemiologisk bevakning, forskningsunderlag samt nationella rapporter.

Nationell konferens inom nätverket hälsofrämjande hälso- och sjukvårdsorganisationer

Konferensen "En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård i en digitaliserad värld" genomfördes i Umeå i september. Konferensen är en mötesplats för att sprida kunskap, inspirera och påverka för en

hälsofrämjande hälso- och sjukvård och god och jämlik hälsa för patienter, medarbetare och befolkning. Konferensen genomfördes av Region Västerbotten i samverkan med Region Norrbotten och nätverket.

Under konferensen presenterades aktuell forskning och utvecklingsarbeten inom området.

Jämställdhet

Under 2025 har regionledningen påbörjat ett arbete med att utveckla Region Västerbottens ledningsstyrda jämställdhetsarbete. Tre direktörer utbildas via länsstyrelsens Leda jämt-utbildning och hela centrala ledningsgruppen arbetar tillsammans kring frågan.

En kartläggning av skillnader och likheter för män och kvinnor i som jobbar inom Region Västerbotten vad gäller arbetsvillkor, arbetsmiljö och anställningsvillkor har genomförts med hjälp av jämställdhetsindexet Jämix.

Hälsosamma levnadsvanor

Goda levnadsvanor är viktigt för hälsan. Region Västerbotten arbetar för att främja goda matvanor, öka den fysiska aktiviteten och minska bruket av alkohol, droger, tobak och nikotin. Levnadsvanestödet är ett digitalt verktyg som bidrar till att ge ett likvärdigt och bra stöd till befolkningen i hela länet att förbättra sina levnadsvanor. Stödet används även för att utvärdera verksamheternas levnadsvanearbete. Region Västerbotten fördelar verksamhetsbidrag till RF/SISU som genom olika idrottsföreningar finns och når många västerbottningar i alla kommuner i länet. Samverkan för ökad fysisk aktivitet i länet sker också via nätverk för rörelserikedom nätverk för fallprevention och ett samarbete kring fysisk aktivitet på Recept, FaR. Utvecklingsledare på folkhälsoenheten har genomfört en utbildningsinsats med skolungdomar och skolpersonal i fem kommuner för att möta utmaningar kopplat till nya nikotinprodukter. Folkhälsobidrag finns att sökas för alla föreningar i länet i syfte att främja/förbättra hälsa och levnadsvanor hos sina medlemmar.

Basen för arbetet är den nationella kunskapsstyrningen kopplat till hälsosamma levnadsvanor inom fyra områden: tobak/nikotinvanor, alkoholvanor, matvanor och fysiska matvanor.

Psykisk hälsa

I länet finns flera samverkansgrupper som arbetar med att öka kunskap och sprida metoder kopplat till psykisk hälsa och suicidprevention. Under 2025

har en länsgemensam strategi för suicidprevention antagits av regionfullmäktige och i Västerbottens kommuner. I samverkan med Jägareförbundet, Suicide Zero och Shedo har insatser och föreläsningar genomförts med syfte att öka kunskap om psykisk hälsa och suicid samt förbättra egna färdigheter i att bemöta och samtala om hälsa och suicid. Många ideella föreningar har sökt och beviljats folkhälsobidrag för aktiviteter med syfte att förbättra psykisk hälsa eller förbättra förutsättningar för personer som lider av psykisk ohälsa.

Arbetet har sin utgångspunkt i den epidemiologiska bevakningen som visar på att psykisk ohälsa bidrar till stort lidande och höga sjukskrivningstal.

Stöd till våldsutsatta

Grundutbildningar och stöd för att uppmärksamma och ge stöd till våldsutsatta genomförs kontinuerligt inom Region Västerbotten. Arbeta om våld i nära relationer som arbetsgivarfråga pågår i samarbete mellan folkhälsoenheten och HR.

Arbetet har sin utgångspunkt i nationella undersökningar, Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd och uppföljning inom regional samverkan. Utveckling av uppföljning av våldsutsatthet utifrån journaldata pågår utifrån införandet av nytt journalsystem.

Barnrätt

Hälso- och sjukvårdens barnrättsombud utgör ett stöd till sina verksamheter ur ett barnrättsperspektiv. Barnrättsombuden utbildas kontinuerligt bland annat via återkommande nätverksträffar. Under året har utvecklingsarbetet fokuserat på området barn som anhöriga genom bland annat utbildning i metoden "Föra barnen på tal" och framtagande av material till detta. Inom regionstyrelsens verksamhet har barnrättsarbetet fokuserat på införande av perspektivet i ledande och styrande dokument samt framtagande av en webbutbildning för personer som inte har direkt patientkontakt.

Arbetet har sin utgångspunkt i barnkonventionen och nationella studier och stödmaterial.

Aktuella omvärldsfaktorer

Begränsade resurser till förebyggande arbete. Ansträngd ekonomisk situation samt utmaningar med kompetensförsörjning innebär att akut vård prioriteras.

Omställning till nära vård

Omställningen till nära vård och införandet av den nya socialtjänstlagen innebär en förändring mot ett

mer förebyggande, tillgängligt och samordnat stöd

Nationella strategier

Ny nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention skapar förutsättningar för att alla länets kommuner och Region Västerbotten samarbetar kring att ta fram en handlingsplan för psykisk hälsa och suicidprevention. Ny nationell SRHR-strategi ställer krav på Region Västerbotten att arbeta mer sammanhållet med SRHR-frågorna.

FoU Socialtjänst/Regional samverkans-och stödstruktur (RSS) Västerbotten

FoU Socialtjänst/RSS Västerbotten främjar samverkan mellan kommunerna i Västerbotten, mellan kommun och Region Västerbotten och gentemot nationella aktörer. Praktisk forskning bedrivs om socialtjänstfrågor och i samarbete med universitet. Genom utvecklingsorienterat arbete är intentionen att möta faktiska behov hos länets kommuner och i relation till Region Västerbotten.

Samverkan inom området våldsutsatthet –

etablering av Centrum mot våld Södra Lappland

Efter att FoU Socialtjänst arbetat med processtöd och en kartläggningsinsats inom länets åtta kommuner i inlandet startade i mars 2025 en pilotverksamhet med fokus på personer utsatta för våld i nära relationer och på stöttning till våldsutövare. Kartläggningen hade påvisat ett troligt mörkertal gällande stöd som ges inom detta område, och bristande möjlighet att ge jämlikt stöd till våldsutsatta och våldsutövare. Genom tätt samarbete med Centrum mot Våld (CMV) i Skellefteå och att där utöka verksamheten får idag invånare i de åtta inlandskommunerna tillgång till likvärdigt stöd, oavsett var de bor. Arbetet organiseras med en tydlig samordnare som utgår från CMV i Skellefteå, men som riktar sig mot de åtta kommunerna samt andra samverkansparter. Arbetet samordnas brett och mobila insatser erbjuds. Involverade är socialtjänsten, hälso- och sjukvården samt rättsväsendet med polis och vissa andra aktörer. Särskild hänsyn tas till minoriteter och då fokus på samer. De stora avstånden kräver flexibla arbetssätt. Det mörkertal som kartläggningen påvisade har visat sig större än vad som uppskattades och långt fler personer än väntat har vänt sig till CMV Södra Lappland för stöd och hjälp. Detta har lett till att Region Västerbotten beslutat utöka sina resurser på området och nu planeras för beslutsfattande om fortsättning av de åtta kommunerna. Vid sidan om att hjälp till målgrupperna nu är lätt tillgängligt, har också kompetens och rutiner på området spridits mellan kommunerna.

Samverkansbidrag från FORTE efter flerårigt forskningsprojekt kring IFO i glesbygd

Efter att det fleråriga forskningsprojektet inom individ-och familjeomsorg (IFO) i Västerbottens inland avslutades har forskningsledare vid FoU Socialtjänst tillsammans med socialcheferna i Södra Lappland ansökt om och erhållit ett särskilt samverkansbidrag via FORTE. Syfte är att finansiera aktiviteter som främjar samverkan mellan forskning och praktik, och det finns inte krav på ytterligare akademiska publikationer utan ska gynna aktiviteter som främjar samverkan. Därmed arbetas det nu för att finna vägar för stärkt samverkan i glesbygd, med koppling till det utvecklingsstöd som FoU Socialtjänst fortsatt kan bidra med.

Fyrlänssamverkan RSS

Inom fyrlänssamverkan i norra Sverige sker årligt erfarenhetsutbyte mellan RSS-enheterna i de fyra länen, samverkan kring Yrkesresan, kring utbildningar om individbaserad systematisk uppföljning (ISU) samt att RSS-cheferna kontinuerligt planerar tillsammans. Inför 2026 arbetar fyrlännen med planering för den stora nationella ledningssatsningen *Lärprocessen* gemensamt, då de 44 kommunerna i länen utgör ett kluster ur vilket lärgrupper ska tas fram inför satsningen som pågår 2026-2028.

Yrkesresan

Nationell utbildningssatsning Yrkesresan
Ett samarbete mellan landets RSS:er, Socialstyrelsen och SKR. En sammanhållen introduktionsutbildning och senare fortbildning tas fram och kvalitetssäkras nationellt. Genomförandet görs av RSS-enheterna i landet. Under året har två ytterligare Yrkesresor introducerats i Västerbotten, och för närvarande erbjuds länets kommuner möjlighet att delta i Yrkesresa Barn och unga (för socialsekreterare), Funktionshinder (för personal inom LSS och funktionshinderomsorg i övrigt), Skadligt bruk och beroende och uppstarten för Yrkesresan Äldre (för personal inom äldreomsorgen) har lanserats för igångsättning under nästa år.

Aktuella omvärldsfaktorer

Demografi och kompetensförsörjning
Aktiviteter för att hitta nya arbetssätt för att möta utmaningarna med allt svårare att rekrytera.

Ny socialtjänstlag

Förberedelsearbetet inför ny socialtjänstlag där FoU Socialtjänst/RSS aktivt stöttade ett flertal av länets kommuner har under året övergått i fortsatt

utvecklingsstöd, med tonvikt på små kommuner med få stödresurser internt. Detta med syfte att bidra på det sätt som kommunerna önskar kring omställningsarbetet som nya lagen kräver.

Hälso- och sjukvård samt tandvård

Uppdraget för hälso- och sjukvården i Västerbotten är att tillgodose västerbottningens behov av hälso- och sjukvård samt tandvård, ge högspecialiserad vård till befolkningen i norra sjukvårdsregionen samt följa och driva utvecklingen inom forskning, innovation och utbildning. Inom hälso- och sjukvården baseras förändringsarbete i hög utsträckning på forskning och beprövad erfarenhet. Det gäller såväl vid införande av nya behandlingar som för implementering av nya arbetssätt. Beslut fattas med stöd av omfattande data och analys både från nationellt håll i form av riktlinjer och standardiserade vårdförlopp men också med stöd av data från uppföljning på regional nivå. I Västerbotten som län pågår flera stora utvecklingsområden både inom hälso- och sjukvårdens egna verksamheter och genom de samverksstrukturer som finns för att stärka hälso- och sjukvården.

Omställning till en nära vård

För att klara omställningen till en nära vård och det gemensamma uppdraget till invånarna behöver förflyttningar göras i nära samverkan med kommunerna. I det gemensamma utvecklingsarbetet är ett personcentrerat förhållningssätt centralt för att vård och omsorg ska klara uppgiften att anpassas till individens behov. Arbeten pågår både på en övergripande länsnivå och i de tre närsjukvårdsområdena för att, utifrån lokala förutsättningar, säkerställa säkra övergångar mellan sjukhus, primärvård och/eller kommunalt boende och stöd. Lokaler och tekniska förutsättningar ska stödja och underlätta en smidigt och patientsäker samverkan. Arbeta med att ta fram en gemensam primärvårdsplan för länet pågår och sker i samverkan mellan länets 15 kommuner och Region Västerbotten. Under 2025 har Hälso- och sjukvårdsnämnden och Regionstyrelsen fattat beslut om nio åtgärder för att utveckla den regiondrivna primärvården. De nio åtgärderna stärker de nationella omställningsmålen för nära vård och samspelar med Region Västerbottens övriga politiska styrning via Regionplanen och nämndsplanerna.

Ett viktigt verktyg i omställningsarbetet är det nationella systemet för Kunskapsstyrning som genom standardiserade vårdförlopp ska stötta en jämlik, säker och personcentrerad men också resurseffektiv vård och omsorg. För att följa och

mäta omställningen pågår arbete med att utveckla indikatorer och att utveckla struktur för att samla in data.

Insatser för ökad tillgänglighet i den nära vården

Under 2025 har Region Västerbotten arbetat för att stärka invånarnas möjligheter att komma i kontakt med vården. Bland annat har systemet "brevlåda plus" breddinförts vilket gör att det är möjligt att av- och omboka besök via en röstbrevlåda dygnet runt. Detta minskar också risken för onödiga telefonköer. Ett antal vårdtjänster ska finnas tillgängliga för att boka, omboka och avboka via 1177.se. Det gäller tex söksaker som bedömning av hudförändring, besök hos fysioterapeut, provtagning och borttagning av stygn. Nya arbetssätt har införts vid hälsocentraler och sjukhusmottagningar i syfte att öka tillgängligheten med utgångspunkt i funktionsförmåga och behov. Bland dessa arbetssätt har en standardisering av knappval införts. Rösten i telefonsystemet har också bytts ut för att bättre tillgodose behoven hos invånare med hörselnedsättning. Det finns även en möjlighet till engelskt knappval på alla Region Västerbottens mottagningar.

Utveckling av arbetssätt i den nära vården

Från och med 2026 kommer Hälsovalet att vidareutvecklas genom reviderade regelverk, beställningsprocesser och uppföljningsrutiner. Lokalt programområde (LPO) för primärvård har etablerats och bidrar till att främja utvecklingen av evidensbaserade arbetssätt i samverkan mellan primärvård och specialiserad vård. Representanter från såväl Region Västerbotten som kommuner deltar. Implementering av nya lednings- och styrformer mellan region och kommun pågår. Nämnas kan mobila team, gemensamma arbetssätt och lokaler samt hemsjukvårdsläkare. Stödmaterial för införandet av fasta kontakter inom vård och omsorg har tagits fram och implementeringen pågår i länet. Det arbetas vidare med långsiktig planering för kompetensförsörjning och finansiering för att nå Socialstyrelsens riktvärde om 1 100 patienter per specialist i primärvården. Utbildningsinsatser i personcentrerat förhållningssätt planeras genomföras brett under 2026. Hälsofrämjande och förebyggande insatser, exempelvis samtal om levnadsvanor vid hälsocentraler, utvecklas successivt. Den nya Socialtjänstlagen (SoL) betonar ytterligare vikten av ett systematiskt och förebyggande arbete inom vård och omsorg. Länets kommuner och Region Västerbotten ska utveckla samarbetsformer för att barn och unga ska få sina rättigheter tillgodosedda genom bättre samordning mellan skola, vård och socialtjänst. Fokus ligger på barnets behov och en

tydlig ansvarsfördelning via samordnad individuell plan (SIP).

Uppdrag inom högspecialiserad vård

Hälso- och sjukvården har ett omfattande uppdrag som innefattar vård, forskning och utbildning. Universitetssjukhuset i Umeå ger högspecialiserad vård till invånare som lever på 59,6 procent av Sveriges yta och länssjukvård till invånarna i Västerbotten. Sjukhuset ligger långt fram i den medicinska utvecklingen och har spetskompetens för att behandla Norrlands sjukaste patienter. Samarbetet inom de fyra nordligaste regionerna är nödvändigt för att gemensamt ska klara ge våra invånare högspecialiserad vård.

Sedan 1 juli 2018 är Socialstyrelsen förvaltningsmyndighet för den högspecialiserade vården och Region Västerbotten är under 2025 ansvariga för 6 nationellt högspecialiserade områden och har ansökt om tillstånd att bedriva högspecialiserad vård inom ytterligare två områden:

- I samverkan med Umeå universitet erbjuds goda utbildningsmöjligheter och möjligheter att bedriva framstående forskning nationellt och internationellt. Under året har ett Precisionsmedicinskt centrum bildats lokalt och Region Västerbotten har tillsammans med Region Örebro varit drivande i en nationell samverkan mellan samtliga universitetssjukhus inom området.
- Vid Norrlands Universitetssjukhus, med Cancercentrum i spetsen, pågår ett förberedande arbete för en europeisk ackreditering av cancervården och genom detta bli ett sk "Cancer Comprehensive Center" (CCC). Ett sådant center är en grund för avancerad cancervård och möjlighet att bedriva kliniska studier.

Nationell högspecialiserad vård är vård för komplexa och/ eller sällan förekommande diagnoser. Tillstånd för att bedriva nationell högspecialiserad vård inom ett område ges till maximalt vid fem enheter i landet. Syftet med detta är att vårdgivaren ska kunna upprätthålla kompetens och utveckla samt upprätthålla en god kvalitet på vården utan att tillgängligheten för patientgruppen begränsas.

Tandvården i Västerbotten

Folktandvården i Västerbotten har en utmanande situation med resursbrist inom alla yrkeskategorier. För att hantera situationen och klara slutansvaret har en långsiktig omställningsplan tagits fram vars syfte är att skapa bättre förutsättningar för en

balans mellan resurser och uppdrag. Inom ramen för omställningsplanen genomförs arbete med att utveckla med hälsofrämjande insatser, skapa nya förutsättningar och möjligheter för kompetensutveckling och karriärvägar samt ge förutsättningar för en mer avancerad tandvård närmare medborgarna. Arbetet med omställningen sker tillsammans på olika nivåer i organisationen och delaktighet från medarbetare och chefer är en viktig nyckel för framgång. Omställningsplanen är ett sätt att förbättra och utveckla det verksamheterna själva kan påverka. Stora utredningar av det statliga tandvårdsstödet pågår och beslut kommer att fattas av regeringen under 2025. Exakt hur det kommer att påverka Folk tandvården är ännu inte helt fastställt men syftet är att det ska bli billigare för äldre personer att få tandvård. Förändringar av den fria barn- och ungdomstandvården är beslutad och gränsen har för avgiftsfri tandvård har sänkts från 23 till 19 år. Utifrån nuvarande resurssituation ger detta folk tandvården större möjligheter att nu och framöver prioritera de som har stora vårdbehov. Digitaliseringens möjligheter tas tillvara på olika sätt för att skapa nya lösningar och stötta utveckling av arbetssätt. För att lösa de stora utmaningar som Folk tandvården i norra Sverige står inför skulle tandvårdslagen och tandvårdssystemet behöva förändras.

Beredskap under kris och krig i hälso- och sjukvården

Region Västerbotten har under 2025 fortsatt arbetet med att förbereda för olika kriser och plötsliga händelser samt ytterst krig. Det innefattar också situationer som kan uppstå till följd av klimatförändringar och geopolitiska händelser. Kontinuitetshantering, som syftar till att upprätthålla samhällsviktig verksamhet utgör grunden för att uppnå förmåga att möta olika störningar. Ett flertal verksamheter arbetar med framtagande av kontinuitetsplaner. Arbetet med försörjningsberedskap fortskrider för läkemedel, medicintekniska produkter, förbrukningsmateriel, livsmedel mm. Vilket är en förutsättning för en fungerande hälso- och sjukvård. Kommande förändringar i lagstiftning som reglerar hälso- och sjukvårdens beredskap omfattar även kommuner. Ett arbete som syftar till samverkan mellan Region Västerbotten och kommunerna, inför och i händelse av katastrofsituation, är påbörjat. Primärvårdens roll i krisberedskapen är också under genomlysning. Arbeta med masskadeplanering pågår på regional och lokal nivå. Frigörande av tid för övning och utbildning inom krisberedskap är en utmaning när tillgängligheten i ordinarie vårdverksamhet ska

upprätthållas. Det till trots, har fler övningar genomförts jämfört med tidigare år. Under 2025 har flera verksamheter arrangerat temadagar och kunskapshöjande aktiviteter på temat civil beredskap. Ett prioriteringsarbete inför fredstida kriser och krig har påbörjats inom opererande specialiteter.

Några utvecklingsinitiativ inom hälso- och sjukvården under 2025

Inom hälso- och sjukvården pågår ständig utveckling av nya diagnos- och behandlingsmetoder samt utveckling av nya arbetssätt. Nedan följer några exempel på nya initiativ som startats upp under året som gått.

- Intermediärvårdsavdelning (IMA) Ny vårdnivå som ligger mellan intensivvård och traditionell vårdavdelning. Där kan man ha vårdövervakning. Kan ha patienter som fortfarande har ett övervakningsbehov eller ett stort omvårdnadsbehov. Personaltätheten är högre än vid en traditionell vårdavdelning vilket ökar patientsäkerhet och tid att möta varje patients behov. Avdelningen öppnade den 22 september 2025
- I oktober 2025 öppnades en ny Kirurgisk akutvårdsavdelning (KAVA) på NUS. På sikt kommer satsningen att innebära åtta nya vårdplatser och blir ett viktigt tillskott i den kirurgiska vårdkedjan. Avdelningen tar emot patienter med akuta kirurgiska tillstånd som kräver observation, utredning och behandling under en kortare tid och som ofta behöver snabb och samordnad vård. För medarbetarna innebär satsningen också nya möjligheter till att bredda sin kompetens, öka förståelsen för hela vårdkedjan och få variation i arbetet.
- I mars 2025 öppnades en ny enhet för akut sjuka barn på Norrlands universitetssjukhus. Syftet är att förbättra vårdflöden och patientsäkerhet. Den nya Barnakutenheten är till för barn och ungdomar mellan 0 och 18 år med ett akut medicinskt problem på specialistnivå.
- Hälsoodontologiska avdelningen (HOA) är en ny avdelning som startat upp under 2025. Avdelningen ska ta ett samlat grepp kring samverkan och utåtriktade insatser utanför tandkliniken.
- En ny paraplyorganisation, Centrum för opererande verksamheter, startades upp i november 2025 i Skellefteå. Organisationen har tre ben, anestesi,

kirurgi och ortopedi och syftet är att samordna resurserna för att med gemensam styrning och planering skapa mer utrymme för att operera fler patienter och korta väntetiderna.

- Under november gick 1177 direkt Västerbotten över till en ny teknisk lösning som förbättrar triagering av vårdärenden. Det ger personalen bättre underlag för att kunna bedöma och hantera ärendena. Samtidigt flyttar tjänsten in i den helt nya appen Hälsa och vård i Västerbotten, som på sikt ska samla Region Västerbottens digitala vårdtjänster.
- Region Västerbotten samarbetar också med innovationsmotorer bland annat har ett treårigt Vinnova projekt avslutats under året kopplat till Medtech for health vilket är ett strategiskt innovationsprogram för medicinteknik. Programmet fungerar som en katalysator för fler medicintekniska idéer i vården, en effektiviserad hälso- och sjukvård samt en stärkt medicinteknisk industri

Nya vårdinformationssystem har införts

Under 2025 har Region Västerbotten infört ett nytt vårdinformationssystem, Cosmic. Arbetet har skett och sker tillsammans med 8 andra regioner inom det så kallade SUSSA-samarbetet. Införandet har hos Region Västerbotten på det stora hela förlöpt väl men samtidigt inneburit minskad tillgänglighet för patienterna och en ökad administrativ belastning för medarbetare inom vården. För medarbetarna inom vården är det en stor förändring som kräver nya arbetssätt och kunskap om hur det nya systemet fungerar och kommer att kräva tid för lärande och utveckling under en längre tid framöver. Vissa behov av lokalt anpassade insatser har också identifierats. Under november månad har nästa steg tagits i systemet när några utvalda verksamheter testar Cosmic Nova vilket stödjer ett mobilt arbetssätt ute på avdelningarna. Personalen har all patientinformation i realtid i en platta som de bär med sig i mötet med varje patient. Systemet och arbetssättet stöttar ett snabbare, effektivare och mer patientsäkert patientmöte. En stor utmaning för hälso- och sjukvården efter införandet är den myndighetsrapportering som avkrävs för att verksamheten ska få ta del av riktade statsbidrag för tex tillgänglighet baserat på vårdproduktion. Intensivt arbete pågår med att lösa problemen tillsammans med leverantören av systemet. Under 2025 har även det gemensamma systemet för informationsöverföring, LifeCare SP, implementerats i länets kommuner samt i den

regiondrivna vården. Systemet ska stötta målet om att uppnå en personcentrerad, patientsäker och effektiv utskrivningsprocess och stärka patientens rätt till samordning, kontinuitet och trygghet för en säker hemgång från sjukhus. För Region Västerbottens medarbetare har det varit en tuff utmaning med byte av två så centrala system som påverkar det dagliga arbetet med patienterna.

Centrum för hälsa i glesbygd

Glesbygdsmedicinskt centrum bytte under oktober 2025 namn till Centrum för hälsa i glesbygd För att bättre spegla det breda arbete som görs för att främja hälsa i glesbygd. Det nya namnet markerar en naturlig utveckling av verksamheten, vars uppdrag omfattar forskning och innovation inom vård men även omfattar bredare hälsofrågor såsom samisk hälsa, digitalisering, utbildning och internationellt kunskapsutbyte. Centrumet, som har sin bas i Storuman, har uppmärksammats av bland annat Världshälsoorganisationen (WHO) och har flera internationella samarbeten. Enheten har också ett nationellt uppdrag sedan januari 2025 att sprida kunskap nationellt om de särskilda behov, förutsättningar, utmaningar och möjligheter som finns för att bedriva hälso- och sjukvård i lands- och glesbygdsområden.

Kompetensförsörjning

För att klara kompetensförsörjningen har en strategi för kompetensförsörjning tagits fram. Under 2024 och 2025 har fullmäktige uppdragit sina nämnder att minska andelen hyrpersonal i enlighet med nationell inriktning. Syftet är att öka andelen egen personal för att minska kostnader, förbättra kontinuitet och förbättra arbetsmiljön. Ett annat fokus har varit att ta till vara seniora medarbetare. Under 2025 har hälso- och sjukvården klarat att minska andelen hyrpersonal och kommer i stort sett att nå det uppsatta målet. Svårigheter har funnits inom några områden där det mest uppmärksammade har varit BB i Lycksele där förlossningen tvingats hållas stängd längre än förväntat under sommaren och där en stängning planeras även under julhelgerna då enheten inte går att bemanna upp ens med tillgänglig hyrpersonal.

Aktuella omvärldsfaktorer

Omställning till nära vård

Omställningen till en mer personcentrerad och nära hälso- och sjukvård pågår både nationellt och i Region Västerbotten. Arbetet sker i nära samverkan med länets kommuner.

Uppdrag högspecialiserad vård

Nationell högspecialiserad vård är vård som är

komplex eller sällan förekommande och som får bedrivas vid som mest fem enheter i landet. Syftet med koncentration av denna vård är att vårdgivaren ska kunna upprätthålla kompetens och utveckla och hålla en god kvalitet på vården utan att tillgängligheten begränsas. Sedan 1 juli 2018 är Socialstyrelsen förvaltningsmyndighet och Region Västerbotten innehar 2024 fem tillståndsområden.

Kompetensförsörjning

För att klara kompetensförsörjningen har en strategi för kompetensförsörjning tagits fram. Under 2024 har fullmäktige uppdragit sina nämnder att minska andelen hyrpersonal. Syftet är att öka andelen egen personal för att minska kostnader och förbättra arbetsmiljön. Ett annat fokus har varit att ta till vara seniora medarbetare.

Samverkan

Folkhälsa

Samverkan är en förutsättning för att kunna jobba hälsofrämjande och förebyggande i hela länet. Särskilt för små kommuner med mindre kapacitet för analys och administration är Region Västerbotten en viktig partner och kunskapskälla som bidrar till att minska skillnader mellan kommunerna. Några av länets kommuner har på grund av nedskärningar valt att prioritera bort sin folkhälsofunktion vilket försvårar kommunikation och samverkan. Civilsamhället är en viktig part för att nå ut till olika delar av länet och dess medborgare. Samverkan sker via kunskapsöverföring, dialoger och till viss del finansiering av föreningars aktiviteter via bidrag från Region Västerbotten. Trots att länsstyrelserna i landet inte längre har ett regeringsuppdrag att stärka det regionala och kommunala folkhälsoarbetet, fortsätter Västerbotten att nyttja den struktur som har byggts upp med samverkanskonferenser, nätverk och folkhälsodialoger. Samverkan sker även på nationell nivå via myndigheter och nätverk.

Fasta samverkansytor

Forum för Folkhälsa i Västerbotten
Region Västerbotten samarbetar sedan flera år tillbaka med Länsstyrelsen, länets kommuner, civilsamhället och universitetet inom ramen för Forum för folkhälsa i Västerbotten.

Suicidpreventivt nätverk

Suicidpreventivt arbete är brett och innefattar prevention på alla nivåer samt vårdinsatser. Syftet är att utifrån nuvarande arbete hitta utvecklingsområden samt stärka kommunernas och Region Västerbottens gemensamma

suicidpreventiva arbete.

Samverkan kring Fysisk aktivitet på Recept, FaR
Uppstart av samverkan mellan regional och kommunal hälso-och sjukvård och Fritidsbankerna i länet via Fysisk aktivitet på Recept, FaR.

Länsdelegationen i jämställdhet

Delegationen är ett strategiskt forum som ska stärka och vara drivande i det regionala arbetet med jämställdhetsintegrering och bidra till införlivandet av jämställdhetspolitiken på länsnivå. Delegaterna har en bred förankring i länet och representerar offentlig, privat och idéburen sektor och leds av landshövdingen. För det jämställdhetspolitiska delmålet om mäns våld mot kvinnor finns en särskild regional samverkan där Region Västerbotten finns representerad både i lednings- och arbetsgrupp.

Kunskapsnätverk för samisk hälsa

Kunskapsnätverket för samisk hälsa arbetar för att främja god hälsa och en vård på lika villkor för urfolket samerna. Nätverket omfattar Region Norrbotten, Region Västerbotten, Region Jämtland Härjedalen och Region Dalarna. Varje region har en länskoordinator för samisk hälsa och ett kompetensnätverk där personal med samisk språk- och kulturkompetens ingår.

Nätverket för Hälsofrämjande Hälso - och sjukvård, HFS

Nätverket driver utveckling för en jämlik och hälsofrämjande hälso - och sjukvård för patienter, medarbetare och befolkning. Region Västerbotten ingår i temagrupperna för: Fysisk aktivitet, matvanor, tobaksprevention, psykisk hälsa, riktade hälsosamtal och styrning och ledning.

Folkhälsoarbete i Norra sjukvårdsregionförbundet
Samverkan sker mellan de fyra norra folkhälsoenheterna inom ramen för ett norrländskt folkhälsopolitiskt program med en politisk referensgrupp.

Samverkan inom socialtjänstens område

Den nya socialtjänstlagen anger tydliga och mer påtagliga krav på samverkan mellan kommuner inom socialtjänstens område. För att kunna säkra evidensbaserade arbetssätt som inte varje mindre kommun kanske själv kan tillhandahålla behöver nya samverkansformer arbetas fram. Under året har FoU Socialtjänst varit delaktig i flera sådana processer med utvecklingsstöd. Etableringen av Centrum mot Våld Södra Lappland är ett sådant och andra initiativ och förflyttningar mot mer av reell samverkan är under planering. Samverkan med universitet fortsätter fördjupas.

Fasta samverkansytter

Partnerskapet

Partnerskap för samverkan finns mellan SKR, Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten, SBU och alla RSS-enheter i landet. Partnerskapet verkar inom kunskapsstyrningsfrågor för socialtjänst och näralliggande hälso- och sjukvård.

Fyrlänssamverkan RSS

RSS i de fyra norrlänen har påbörjat en mer formell samverkan. Konstellationen samverkar också inom ramen för hälso- och sjukvårdens kunskapsstyrning via Norra Sjukvårdsregionförbundet (NRF).

Länssamverkansgruppen

Länssamverkansgruppen samlar samtliga kommuner och Region Västerbottens Hälso- och sjukvård. Där ingår bland annat strukturerad samverkan vid utskrivning från slutenvård i Region Västerbotten och hemgång med stöd i socialtjänstens regi i kommunen där invånaren bor, samt initiativ kring tidig samverkan kring barn och unga (Hälsa, lärande, trygghet – HLT).

Delegationen för social välfärd och hälsa med Socialchefsnätverket

Mellankommunal samverkan organiseras genom Delegationen för social välfärd och hälsa med Socialchefsnätverket och samordnas av FoU Socialtjänst/RSS Västerbotten.

FoU Välfärd

FoU Socialtjänst är med i den nationella föreningen FoU Välfärd som samlar samtliga praktiska FoU-enheter inom socialtjänstens område i landet, vilket leder till värdefulla möjligheter att samverka och göra erfarenhetsutbyten.

Hälso- och sjukvården

Samverkan såväl nationellt med andra myndigheter som regionalt och lokalt med andra huvudmän är en förutsättning för att hälso- och sjukvården ska klara sitt uppdrag. Den statliga styrningen genom riktade statsbidrag och nationella överenskommelser ger hjälpsamma ekonomiska tillskott men kortsiktigheten och detaljeringsgraden försvårar förutsägbarhet och långsiktig planering samt riskerar åsidosätta det kommunala självstyret och missa lokala behov av utveckling. Region Västerbotten upphandlar varje år ett antal vårdtjänster med privata utförare. Region Västerbotten har även ett antal privata utförare av primärvård och tandvård inom lagen om valfrihet (LOV). I samverkan med arbetsförmedling och försäkringskassa tas årligen gemensamma planer fram inom det försäkringsmedicinska området avseende

koordinering och rehabilitering. Tillsammans med kommunerna i länet finns länssamverkan för hälsa, vård och omsorg där olika grupper av förtroendevalda och tjänstepersoner möts (se nedan). Region Västerbotten har i samarbete med Swecare haft en Ukrainsk delegation på besök för att stödja den Ukrainska sjukvården nu och i framtiden.

Fasta samverkansytter

Samråd hälsa, vård och omsorg - samverkan mellan förtroendevalda

Samråd hälsa, vård och omsorg är ett forum för politisk samverkan på regional nivå. Här lyfts frågor som behöver politiskt samråd, eller som inte kan lösas lokalt eller på tjänstepersonsnivå. Frågorna ska vara angelägna för hela länet och det ska finnas behov av politiskt samråd. Samråd hälsa, vård och omsorg kan föreslå områden som är angelägna att prioritera och utveckla gemensamt. Det kan även enas om rekommendationer till beslut hos kommunerna och Region Västerbotten.

Länssamverkansgruppen – samverkan mellan tjänstepersoner

Länssamverkansgruppen tar sig an frågor rörande samverkan på regional ledningsnivå.

Länssamverkansgruppen driver utvecklingsarbete inom flera områden; barn och unga, vuxna och äldre, hjälpmedel och patientsäkerhet.

Omställningen till Nära vård är central i samverkan.

Exempel på områden kan vara planering av vårdinsatser när personer skrivs ut från sjukhus, samordning av skola/elevhälsa, socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatri, eller vårdens kvalitet och tillgänglighet i länets alla delar.

Länssamverkansgruppen kan lyfta frågor vidare för politisk samverkan till Samråd hälsa, vård och omsorg och eventuella beslut hos huvudmännen.

Samverkan Svenskt ambulansflyg

Region Västerbotten samverkar med Svenskt ambulansflyg och under året har verksamheten utökats och medfört en förbättrad synkronisering av patienttransporter.

Swedish University Hospital Alliance

Under året har Swedish University Hospital Alliance bildats, en nationell allians mellan Sveriges sju universitetssjukhus. Alliansens mål är att stärka relationer och samarbeten mellan universitetssjukhusen och etablera en strategi för att tillsammans hantera hälso- och sjukvårdens utmaningar. Alliansen stärker även Sveriges internationella konkurrenskraft och tar gemensamt ansvar för framtidens patienter.

Norra sjukvårdsregionen (NRF)

Inom norra sjukvårdsregionen sker viktig samverkan genom kommunalförbundet NRF, samverkansorgan för sjukvårdsregional hälso- och sjukvård, kunskapsstyrning, utbildning och forskning som samlar de fyra nordligaste regionerna. Här finns även en samverkan avseende forskning "Vårdforskning i Samverkan REgionalt i norr" har Norra sjukvårdsregionen har sedan 1986 fördelat 80 miljoner till klinisk forskning. För 2025 har anslag beviljats till 13 projekt.

Umeå Universitet

En av Region Västerbottens största samverkanspartner är Umeå Universitet och då kompetensförsörjning inom sjukvårdssektorn är en överlevnadsfråga för hela norra regionen. Genom deltagande i varandras ledningar och via gemensamma samarbetsstrukturer som ALF och TUA kommittén tas gemensamma beslut avseende inriktningen på den kliniska utbildningen av vårdpersonal samt klinisk forskning.

Sammanhållen region

Folkhälsa

Utmaningarna inom folkhälsa är komplicerade vilket kräver samarbete mellan olika samhällsaktörer. Region Västerbotten har en central roll i samverkan i länet men alla aktörer har ett ansvar för att utforma och genomföra hälsofrämjande och inkluderande åtgärder. Region Västerbottens folkhälsoenhet bidrar med kunskapsstöd, samverkansforum och i vissa fall finansieringsstöd. För möjliggöra delaktighet oavsett geografi erbjuds många digitala aktiviteter, utbildningar och stödsatser.

Exempel på aktiviteter

Folkhälsodialoger om barn och ungas hälsa i länets kommuner

Under 2025 har alla länets kommuner erbjudits en folkhälsodialog om barn och ungas hälsa i kommunen. Folkhälsodialoger har genomförts i 13 kommuner i samverkan med Länsstyrelsen Västerbotten och respektive kommun. Dialogerna lyfter levnadsvanor, hälsoutfall och livsvillkor för barn och unga i aktuell kommun och syftar till att utveckla det hälsofrämjande arbetet.

Konferens folkhälsa och jämställdhet

Tillsammans för en jämställd hälsa – en regional konferens om genus, hälsa i arbetslivet och psykisk hälsa. Konferensen tog upp frågor om hur maskulinitet och psykisk hälsa hänger ihop, hur ungas psykiska hälsa är kopplad till föreställningar

om kön och hur den könssegregerade arbetsmarknaden påverkar kvinnors och mäns hälsa. Syftet med konferensen var att stärka samverkan i arbete med folkhälsa och jämställdhet i länet samt att skapa möjligheter till nätverkande och erfarenhetsutbyte.

Länsgemensam hemsida: Västerbotten mot våld
Länsstyrelsen Västerbotten, Kriminalvården, Polisen, Region Västerbotten och Åklagarmyndigheten har under året tagit fram och lanserat den länsgemensamma hemsidan Västerbotten mot våld. Sidan samlar information till våldsutsatta barn och vuxna, våldsutövare samt stöd till personer som möter frågan i sin yrkesutövning.

FoU Socialtjänst/RSS Västerbotten

Stödet som ges från enheten är behovsstyrt utifrån lokala förutsättningar där enheten erbjuder relevanta aktiviteter för länets olika delar.

Exempel på aktiviteter

Kartläggningar

Kartläggningar används som verktyg för att identifiera lokala utmaningar, till exempel kartläggning i länets kommuner för att få en bild av behov av stöttning inom området socialpsykiatri. Socialstyrelsen har lyft vikten av att kommuner implementerar olika nationella kunskapsstöd, och därmed görs denna kartläggning för att kunna ge relevant stöd för kunskapsstödens implementering i praktiken. Från och med 2025 finns också de resurser som koordinerar samverkan mellan kommun och Region Västerbottens hälso- och sjukvård inom enheten och inom ramen för länssamverkan görs en kartläggning av hela området psykiatri, dels avseende vård och behandling från Region Västerbotten men ska också kopplas till blåljuspersonal, såväl statlig som den kommunala räddningstjänsten.

Hälso- och sjukvård

I glesbygd kan vård- och omsorgsutveckling vara utmanande, då riktlinjer ofta baseras på urbana förhållanden, vilket inte alltid är applicerbart för glest befolkade områden. Här finns ofta långa avstånd till hälso- och sjukvård, begränsad kollektivtrafik, och en åldrande befolkning. För att möta dessa behov krävs innovativa och hållbara lösningar, både för att säkra hälsa och för att göra glesbygden attraktiv för vårdpersonal. I länet finns tre akutsjukhus, ett i varje länsdel, varav ett är Norrlands universitetssjukhus. Sjukstugorna i länets västra del fungerar som minisjukhus med akutvårdsplatser med ett samtidigt uppdrag som hälsocentraler. De förutsättningar som gäller i södra Lappland har promotat digitala lösningar för

bättre tillgänglighet och kontinuitet med bibehållen kvalitet och utbud av vård

Exempel på aktiviteter

Kunskapsbyggande
Kunskapsbyggande genom utvärdering och beskrivning av vård och omsorg i glesbygd samt forskning och utveckling relaterad till glesbygdens utmaningar.

Kunskapsspridning samisk hälsa
Kunskapsspridning om samisk hälsa inom vården.

Jämlik och jämställd inkludering

Folkhälsa

Jämlikhet och jämställdhet är centrala perspektiv i folkhälsoarbetet som genomsyrar det arbete som genomförs. Folkhälsoarbetet arbetar utifrån tre angreppssätt. Generella insatser riktas till en större del av befolkningen för att förebygga ohälsa och identifiera personer med riskfaktorer för ohälsa. Kompensatoriska insatser riktas till en grupp med dokumenterat sämre livsvillkor och större ohälsa för att minska skillnader i hälsa. Normbreddande insatser syftar till att göra insatser tillgängliga för fler tex genom universell utformning eller ökad hbtqi-kompetens.

Exempel på aktiviteter

Barns delaktighet
I framtagande av handlingsplan för folkhälsa och funktionsrätt har barn och unga i Barnrättsbyråns gruppering Unga röster deltagit i arbetet.

Patientbroshyr: Att möta svårigheter tillsammans
För att uppmärksamma barn som anhörig har en broschyr tagits fram som stöd till föräldrar med allvarlig sjukdom eller annan svårighet. Broschyren lämnas ut av personal inom hälso- och sjukvården som utbildats i metoden att föra barnen på tal och ger stöd i att prata med barn om situationen.

Digitala föreläsningar om våld och funktionsrätt
Riva hinder: digitala föreläsningar om våldsutsatthet för personer med funktionsnedsättning. Arrangemangen genomförs i samverkan med Länsstyrelsen Västerbotten, Brottsoffermyndigheten, Funktionsrätt Västerbotten, Umeå kommun, Skellefteå kommun och Umeå tjej- och kvinnojour.

FoU Socialtjänst/RSS Västerbotten

Enheten har spetskompetens i jämställdhet och har kunnat anpassa utbildningsmaterial och säkra jämställdhetsintegrering på det sättet.

Exempel på aktiviteter

Etablering av testverksamhet
Arbetet med etablering av testverksamhet med Centrum mot våld i Södra Lappland bidrar starkt till såväl ökad jämställdhet som jämlikhet. I det arbetet har också särskilt fokus funnits på minoritetsgruppen samer.

Hälso- och sjukvård

Ett fokus i arbetet med inkludering har det senaste året varit på användarvänlighet av digitala tjänster vilket har två perspektiv. Vid utveckling av tjänster ska hänsyn tas till olika behov hos invånarna samt ska det vara enkelt och effektivt för medarbetare inom Region Västerbotten att använda dem. Användarvänliga och användbara tjänster skapar förutsättningar för delaktighet, kontinuitet och tillgänglighet. Med tillgänglighet genom digitala tjänster menas en jämlik tillgång utifrån funktionsförmåga och behov. Det ska vara enkelt att komma i kontakt med Region Västerbotten och information ska vara lätt att hitta och förstå. Förhållningssättet "digitalt först och fysiskt när det behövs" kan leda till en mer behovsanpassad kontakt mellan invånare, patienter och vårdverksamheter. Genom att förbättra den digitala tillgängligheten blir invånare och patienter mer kunniga, trygga och delaktiga i sin vård och hälsa. Genom att använda digitala verktyg och automatisera rutinmässiga administrativa uppgifter frigörs tid för medarbetare inom vården till direkt patientkontakt och mer avancerat vårdarbete. Hälso- och sjukvården arbetar med barnens rättigheter genom en struktur av barnrättsombud som finns i alla vårdens verksamheter. De 227 barnrättsombuden har under 2025 erbjudits utbildningsinsatser inom området barn som anhöriga samt har en satsning på en kunskapsbaserad metod "föra barnen på tal" börjat implementeras i verksamheterna.

Exempel på aktiviteter

Patientmöten
Hälso- och sjukvårdsnämnden har under många år haft fokus på att fråga om våld i varje patientmöte.

Utbildning rasism inom vården
Under 2025 har nämnden beslutat att alla chefer och medarbetare i stab som ett första steg ska utbildas om rasism inom vården.

Ötökad budget
Under 2025 har hälso- och sjukvårdsnämnden ökat budgeten för centrum mot våld i hela länet.

Strategi för samisk hälsa
Tillsammans med regionerna Dalarna, Jämtland

Härjedalen, Norrbotten utgör Region Västerbotten Kunskapsnätverket för samisk hälsa. En gemensam strategi för samisk hälsa, kunskapsspridning och möjlighet att erbjuda en kulturanpassad vård för samer är i centrum för samarbetet. Strategin innebär att regionerna har åtagit sig att arbeta för en kulturanpassad hälso- och sjukvård och en vård på lika villkor för samer.

Föregångare i omställning

Folkhälsa

Kunskap om vilka hälsorisker som ett förändrat klimat kan medföra är ett viktigt underlag för folkhälsoarbete i Region Västerbotten. I Region Västerbottens nya strategi för folkhälsa och funktionsrätt är en prioritering att öka organisationens förmåga att hantera klimatförändringarnas påverkan på människors hälsa. Det innebär bland annat en ökad beredskap för att hantera värmeböljor, nya infektioner och annan ohälsa samt att bevaka att behovet av stöd till grupper i utsatta positioner tillgodoses även vid kriser kopplade till klimatförändringar.

Exempel på aktiviteter

Informationsspridning i samband med Blodomloppet

Folkhälsoenheten deltog vid Blodomloppet i Umeå genom att sprida ett barn- och familjeanpassat material kring klimat och hälsa.

Föreläsning om klimat och hälsa

Under nationell konferens i nätverket för en hälsofrämjande hälso- och sjukvårdsorganisationer var professor Maria Nilsson en av konferensens keynote föreläsare på temat klimat och hälsa.

FoU Socialtjänst/RSS Västerbotten

Frågan om miljö vidgas ofta till hållbarhetsperspektivet när det gäller socialtjänsten. Ur ett medborgarperspektiv kan specifika insatser som positivt motverkar klimatförändringar innebära en ökad kostnad, något som för många personer som behöver socialtjänstens insatser därmed kan bli exkluderande.

Exempel på aktiviteter

Digitalt först

Efter pandemin har enheten systematiskt arbetat med digitalt först, och fysiska möten sker ytterst sällan när frågor hanteras på länsnivå. Det har också fått som konsekvens att samverkan kommuner emellan där FoU Socialtjänst har en samordnande roll, blivit mer frekventa och samverkan har stärkts.

Erfarenhetsutbyte kontinuitetsplanering
Kontinuitetsplanering har blivit ett växande område för socialtjänsten i länets kommuner. Frågan lyfts kontinuerligt för erfarenhetsutbyten.

Hälso- och sjukvård i tid av förändringar

Inom vård och tandvård arbetar verksamheterna under 2025 med att inventera sitt användande av förbrukningsmaterial i syfte att övergå till mer klimatvänliga alternativ och arbetssätt. Region Västerbotten har också ett mål om att minska tjänsteresor och en resepolicy där transportsätt så som tåg ska väljas i första hand och där så är möjligt. Det finns dock en målkonflikt kopplat till tillgänglighet till vård och tandvård och minskat tjänsteresande. Här kan till viss del arbetet med digitalisering bidra till minskat klimatavtryck både för tjänsteresor och patientresor.

Exempel på aktiviteter

Inventering av klimatpåverkan

Under 2025 har hälso- och sjukvårdens verksamheter genomfört en inventering av sina arbetssätt i syfte att minska sin klimatpåverkan.

Kontinuitetsplaner

Ett antal verksamheter har även upprättat kontinuitetsplaner i syfte att stärka sin förmåga vid oförutsedda händelser.

Minska läkemedels klimatavtryck

Under 2025 fortsätter Region Västerbotten med sin satsning att minska användning av läkemedel med särskilt stora klimatavtryck.

Agenda 2030

Folkhälsa

Arbete för en bättre folkhälsa spänner över många av de globala målen och bidrar till en hållbar utveckling inom flera områden. Under senaste åren har klimatförändringarnas effekter på hälsa aktualiserats i allt högre utsträckning. Folkhälsoenheten är med i ledningsgruppen för SEE-hållbarhetsvecka som mobiliserar Västerbottens aktörer för en hållbar utveckling.

Aktuella Agenda 2030-mål:

Mål 3 God hälsa och välbefinnande

Region Västerbottens arbete inom folkhälsa bidrar direkt till god hälsa och välbefinnande.

Mål 5 Jämställdhet

Region Västerbottens arbete med jämställdhet bidrar direkt till jämställdhet.

Mål 10 Minskad ojämlikhet

Region Västerbottens arbete med jämlik hälsa och befolkningens livsvillkor bidrar till minskad ojämlikhet.

FoU Socialtjänst/RSS Västerbotten

Socialtjänsten har i sitt grunduppdrag att verka för inkludering och jämlikhet, att motverka utanförskap beroende på ekonomisk ojämlikhet och verka för alla invånares deltagande i samhällslivet. Flera av de globala målen kring hållbarhet ur ett socialt perspektiv är därmed självklara delar av varje kommuns löpande arbete och FoU Socialtjänst/RSS bidrar på olika sätt.

Aktuella Agenda 2030-mål

Mål 3 God hälsa och välbefinnande

Tydlig fokusflyttning mot mer av förebyggande och hälsofrämjande insatser, utifrån den nya Socialtjänstlagen. Därmed är ett tydligt förebyggande perspektiv ett starkt prioriterat område. Genom att arbeta tidigt förebyggande kan större behov av insatser skjutas upp eller undvikas, vilket gynnar god hälsa och välbefinnande. Här är en utmaning att varje kommun ansvarar för att bredda frågan om förebyggande insatser till hela kommunen och inte hänvisa den till socialtjänsten. FoU Socialtjänst har vid många tillfällen under året deltagit i informationssatsningar ute i kommuner och i flera fall hos kommunstyrelser och i kommunfullmäktige, samt inom flera av Region Västerbottens politiska nämnder och styrelser, då samverkanskravet mellan kommun och region är uttalat.

Mål 5 Jämställdhet

Satsningar på att motverka mäns våld mot kvinnor är en väsentlig jämställdhetsinsats, där pilotverksamheten med Centrum mot Våld Södra Lappland starkt bidrar till målet.

Mål 10 Minskad ojämlikhet

Initiativ där FoU Socialtjänst bidrar för att stötta de mindre kommunerna för verkliga initiativ till att samverka i verksamhetsutövande kan leda till att minska ojämlikhet vad gäller tillgång till olika specifika metoder eller arbetssätt inom socialtjänsten. Flera sådana initiativ pågår för närvarande.

Vård och tandvård bidrar till globala målen

Inom vård och tandvård bidrar verksamheten både direkt och på längre sikt till hälsa i länet. Utvecklingsinsatser som forskningsprojekt, utveckling av nya arbetssätt och införande av nya behandlingar är delar i att ytterligare förbättra hälsoutfallet. Verksamheter och utvecklingsinsatser bidrar även till andra mål, se nedan.

Aktuella Agenda 2030-mål

Mål 3 God hälsa och välbefinnande

Region Västerbottens arbete inom vård och tandvård bidrar till god hälsa och välbefinnande.

Mål 5 Jämställdhet

Region Västerbottens arbete med exempelvis våld i nära relation bidrar till jämställdhet.

Mål 10 Minskad ojämlikhet

Region Västerbottens arbete med att hantera skillnader i förutsättningar mellan olika geografier och mellan olika grupper bidrar till minskad ojämlikhet.

Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna

Region Västerbottens arbete med bland annat inventering av klimatpåverkade arbetssätt och minskad användning av läkemedel med särskilt stora klimatavtryck bidrar till att bekämpa klimatförändringarna.

Ett urval av insatser i länet

Folkhälsa

Det finns ett stort engagemang i Västerbottens kommuner och civilsamhälle för att arbeta med hälsofrämjande och förebyggande insatser. Nästan alla kommuner har en folkhälsamordnare som är ett nav i respektive kommun för såväl beslutsfattare som invånare och föreningar.

Ett urval av insatser inom folkhälsa

Kommunala folkhälsoråd

De kommunala folkhälsoråden inom varje kommun prioriterar, planerar och initierar insatser för förbättrad folkhälsa inom sin egen kommun.

Hälsoundersökningar i LSS-boenden

Västerbottens hälsoundersökningar genomförs av kommunens personal, utbildad av Region Västerbotten, inom LSS-boenden i Umeå, Vännäs, Robertsfors, Skellefteå och Lycksele.

Youth Up North

Youth Up North är ett projekt inom ramen för Youth 2030 Movement där Familjen Kamprads Stiftelse och Hugo Stenbecks Stiftelse går samman för att stärka unga i glesbygd, med fokus på Norrlands inland. Från Västerbotten deltar Dorotea, Sorsele, Vindeln och Åseles kommun. Projektet syftar till att stärka ungas inflytande och delaktighet för en levande glesbygd där unga vill stanna kvar, och ha en aktiv roll i att utveckla kommunen och bidra i samhällsutvecklingen.

Change the Game 2025

Change the game är en mötesplats för alla som vill bidra till ett rörelserikt samhälle. Under årets event

var fokus på att inspireras av lokala/regionala framgångar och lärdomar för ett rörelserikt samhälle.

Psykeveckan, en uppmärksamhetsvecka för psykisk hälsa.

Flera patientföreningar samarbetar kring ett länsgemensamt program under psykeveckan och sköter både planering och genomförande med ett visst ekonomiskt stöd från Region Västerbotten.

Delaktighetsveckan

Länsstyrelsen Västerbotten arrangerar och bjuder in till en vecka fylld av föreläsningar om delaktighet ur olika perspektiv.

FoU Socialtjänst/RSS Västerbotten

Samlat arbete i fem kommuner i projektform, med fokus på förnyade arbetssätt i samverkan utifrån ny socialtjänstlag.

Ett urval av insatser inom socialtjänst

Gemensam organisering i fem kommuner
Efter ett gemensamt projekt mellan fem kranskommuner i Umeåregionen, där FoU Socialtjänst deltagit med projektledning, bedömer socialcheferna i ingående kommuner att detta har fungerat väl inför och efter införandet av ny socialtjänstlag. Genom projektet har socialtjänsterna i kranskommunerna hittat fungerande former för samverkan och samarbete, vilket har mött kommunernas behov under omställningen. Gruppen ser ett värde i att behålla och vidareutveckla det gemensamma arbetssättet, och föreslår att en permanent struktur för samverkan skapas. En strategisk grupp med representanter från varje kommun föreslås få ansvar för att samordna, följa upp och prioritera gemensamma initiativ och utvecklingsarbeten. Årsplaner och tydliga former för styrning och uppdrag behöver tas fram för att säkerställa fortsatt utveckling och uppföljning. FoU Socialtjänst kommer att bistå med processtöd i den mån det är behövligt, och särskilt vid övergången från projekt till fast struktur för samverkan.

Vård och tandvård involverar fler

Vård och tandvård involverar fler aktörer än Region Västerbotten. Det finns en rad privata aktörer inom såväl primärvård, specialistvård som tandvård. Avtal med ett antal privata utförare som bidrar till en god vård och tandvård samt är viktiga för att uppnå en god tillgänglighet för länets invånare. Tandvården i länet är helt beroende av privata aktörer framför allt när det gäller tillgänglig tandvård för friska vuxna invånare där folktandvården inte kan erbjuda tandvård idag.

Samverkan med akademien bidrar med forskning och resultat som har stor betydelse för att utveckla vård och tandvård.

Urval av insatser i länet

NorthPop

NorthPop – ett projekt som drivs av forskare vid Umeå universitet och Region Västerbotten. Det startade 2026 men har vuxit till en nationellt och internationellt uppmärksammas resurs för forskning om barns hälsa. Syftet är att följa barnens utveckling över tid och förstå vad som påverkar deras hälsa. Under september 2025 inkluderades den tiotusende gravida kvinnan i i projektet. Över 80 forskare inom vitt skilda områden som biokemi, genetik, språkvetenskap, psykologi och förlossningslära har redan börjat använda data från NorthPop. NorthPop har genererat viktiga forskningsresultat, bland annat om fysisk aktivitet under graviditet och effekter av skärmtid på barns språkutveckling. Under pandemin blev projektet en unik källa till data om hur förändrade livsvillkor påverkar barns hälsa. Resultaten från forskningen utgör ett viktigt inslag för utformandet av nationella riktlinjer och för utveckling av framtidens vård.

Överenskommelser i samverkan mellan Region Västerbotten och länets kommuner

I Västerbottens län genom

länssamverkansstrukturen som beskrivs ovan under rubriken Samverkan finns ett stort antal överenskommelser som ligger till grund för viktiga gemensamma insatser för länets invånare. Nedan presenteras några av dessa:

- Hälsa lärande och trygghet (HLT)-modellen bygger på tre olika verksamheter kärnuppdrag, förskola/skola, hälso- och sjukvård och socialtjänst och utgör en struktur för samverkan tillsammans med barn och familj. HLT finns i Västerbottens femton kommuner med totalt 62 HLT-team. HLT brukar lyftas som ett gott exempel på en välfungerande samverkan för barn och unga.
- SALUT är ett uppbyggt förebyggande arbete för barn och ungas hälsa genom Salut-satsningen. I samarbetet ingår mödra- och barnhälsovård, familjecentraler, folktandvård, öppen förskola, förskola, grundskola, gymnasium, elevhälsa och socialtjänst, med stöd av Region Västerbottens folkhälsoenhet. Målet med satsningen är att främja jämlik hälsa för alla barn och unga från graviditet till 18 års ålder genom tidiga,

förebyggande generella insatser som ska nå alla familjer i hela länet. Salutsatsningens införandeprocess, interventioner och data för föräldrars och barns hälsa kartläggs, följs över tid och utvärderas kontinuerligt med enkäter, intervjuer och observationer. Salutsatsningen lyfts ofta som ett gott exempel på nationell nivå.

- Befintliga insatser förbättras och nya utvecklas och införs för relevanta åldersgrupper för att främja trygga och goda uppväxtvillkor, goda matvanor och ökad fysisk aktivitet, minska problematiskt spelande och användningen av alkohol, tobak och nikotin.
- Förebygga psykisk ohälsa, övervikt och obesitas samt karies samt klimat- och hållbarhetsperspektiv integreras i arbetet för att öka förutsättningarna för god hälsa för befolkningen även i framtiden.
- SIP barnets plan är en länsgemensam överenskommelse som ska stödja att alla barn och unga i Västerbotten som är i behov av insatser från fler än en verksamhet får ett samordnat stöd utifrån en helhetsbild av sin situation. Överenskommelsen har slutits under 2025.
- Centrum mot våld (CMV) i Umeå och Skellefteå är idag de två etablerade

centrumen mot våld i Västerbotten, där samverkan sker mellan region och respektive kommun. Under 2025 har CMV-piloten för R8, som omfattar de åtta inlandskommunerna, testats och visat att samverkan mellan kommuner och region kan ge likvärdig tillgång till stöd och behandling för våldsutsatta och våldsutövare, även i glesbygd.

- Samverkansprojekt mellan Region Västerbotten och Dorotea kommun där verksamheterna framgent ska arbeta i gemensamma lokaler och med en gemensam systemledning för att möjliggöra nya former av samverkan till nytta för befolkningen i kommunen. Arbetssättet kommer att utvärderas och kunna utgöra modell för gemensam systemledning och samverkan i andra kommuner i länet.
- Samarbete Umeå kommun och akuten vid Norrlands universitetssjukhus som syftar till att minska onödiga inläggningar av äldre personer på vårdavdelningar. Kommunens biståndshandläggare finns på plats på akutmottagningen vid NUS och kan tidigt fånga upp patienterna och utifrån deras specifika behov sätta in viktiga preventiva insatser för att stötta vid hemgång, minska onödiga inläggningar och förebygga återbesök.

Västerbotten – En region rik på kompetenser

Omvärldsanalys

Omvärlden påverkar kompetensförsörjning

Industriell omställning och ökade behov i välfärden ställer stora krav på kompetensförsörjningen i Västerbotten. Västerbotten har utvecklats i enormt hög takt samtidigt som utmaningen med en åldrande befolkning, långa avstånd och en könssegregerad arbetsmarknad spätt på kompetensförsörjningens utmanande ekvation. Västerbotten har en högre demografisk försörjningskvot än resten av Sverige där personer i beroendeåldrarna 0-19 och 65+ är fler än personerna i arbetsför ålder. Parallellt med detta väntas en stor andel åldersavgångar, vilket innebär att behovet av arbetskraft ökar ytterligare. Samtidigt finns även utsatta grupper långt från arbete och en bristande matchning mellan invånares kompetenser och arbetsgivares behov. Att hitta rätt kompetens är välfärdens största utmaning och påverkar länets alla kommuner såväl som Region Västerbotten som arbetsgivare och här behövs kapacitet och kompetensförstärkande insatser på flera fronter och under lång tid framöver.

En hög förändringstakt i samhället utifrån digitalisering sätter också ett tryck på nya digitala kompetenser för att kunna vara delaktig i samhället och ha en relevans i ett arbetsliv. I en digital tid där omställning ska bedrivas, oavsett fokusområde, behöver den som ska ta en aktiv del i det arbetet nödvändig grundläggande digital kompetens, men också särskild förmåga att kunna leda digitalt omställningsarbete.

För att säkra befolkningsförsörjningen har det sedan flera år tillbaka varit behövligt att rekrytera utanför den regionala arbetsmarknaden, dvs utanför pendlingsavstånd, både nationellt och internationellt. Trenden har dock länge varit att människor flyttar från mindre orter till större städer i Sverige och då från norr till söder. Att fortsätta verka för att visa upp Västerbotten som en attraktiv plats att kunna verka, bo och leva på är därför essentiellt.

Att skapa resiliens är viktigare än någonsin i en värld där säkerhet och beredskap för geopolitiska händelser, IT-incidenter och klimateffekter medför stor påverkan och osäkerhet. Regional utveckling och kompetensförsörjning spelar en avgörande roll i detta arbete genom att bygga robusta strukturer,

främja innovation och säkerställa tillgång till rätt kompetens. Genom strategiska satsningar på utbildning, diversifiering av näringslivet och samverkan mellan offentliga och privata aktörer kan länet stå starkare, möta framtida utmaningar och skapa långsiktig hållbarhet.

Omvärlden påverkar utbildningsområdet

Den demografiska förändringen sker på samma sätt i länet som i övriga Europa där födelsetalen minskat under det senaste decenniet. Denna förändring påverkar skolväsendet i stort där flera kommuner behöver effektivisera skolans verksamheter genom centralisering av både lokaler och personal. Framförallt inom förskolan sker omställningen fort då snabbt minskade barnkullar ger överskott på lokaler och i vissa fall personal. Centraliseringen innebär ett ökat tryck på kommunikation till centralorter, fler skolskjutsar och höjt behov på kollektiv- och persontrafik, vilket leder till mer transporter av människor inom kommuner och inom länet.

Användandet av AI ökar i samhället och så även inom utbildningsväsendet. AI:s potential är stor men det kräver också att man hanterar de utmaningar och risker som följer med teknologin. De ständigt pågående digitala transformationerna i samhället både utmanar och skapar möjligheter inom utbildningsområdet.

Region Västerbottens bidrag

Region Västerbottens bidrag till kompetensförsörjning

Region Västerbottens Agenda för kompetensförsörjning lyfter tre utvecklingsområden med nödvändiga komponenter för att stärka förutsättningarna inom det regionala utvecklingsansvaret och bidra till ett sammanhållet kompetensförsörjningsarbete inom Västerbottens län. Det handlar om:

- ett sammanhållet kompetensförsörjningsarbete där aktörer arbetar med gemensam kraft för att hantera både kända och nya utmaningar,
- livslångt lärande och en befolkning som är rustad för ett arbetsliv i förändring samt,
- det goda arbetsgivarskapet och kapacitet för kompetensattraktion lokalt, nationellt och internationellt.

Dessa utvecklingsområden bidrar till målen som finns i den Regionala utvecklingsstrategin.

Kompetensförsörjning definieras som en balans mellan de kompetenser som finns och de kompetenser som behövs i Västerbotten där utbildningar och vägar till jobb matchar den kompetens som arbetsgivare behöver och efterfrågar, samt att ungdomar och vuxna är rustade för framtidens arbetsliv. Under året har samtliga utvecklingsområden stärkts genom ett flertal initiativ och processer. Särskilt gäller detta de många kompetensförsörjningsprojekt och insatser som på olika sätt bidrar till att stärka både privata företag och offentliga organisationer. Nedan listas några exempel på genomförda insatser.

Strategiskt råd för kompetensförsörjning

Det strategiska rådet för kompetensförsörjning ska vara ett stöd för Västerbottens kommunchefer i frågor som rör kompetensförsörjning och samverkan mellan Västerbottens kommuner inom området. Det strategiska rådet utgör en samlande nod för Västerbottens kommuner för utveckling och samverkan inom kompetensförsörjningsområdet, samt vara en kapacitetshöjare i arbetet att möta kompetensförsörjningsutmaningarna inom industrins omställning, etableringar, kommunernas välfärd. Region Västerbotten ansvarar som samlande kraft i detta arbete.

Analys och underlag

Region Västerbotten har tillsammans med kommunerna och samverkanspartner löpande arbetat med analyser för att planera insatser och projekt. Det har varit en hjälp för att identifiera behov, prioritera resurser, bedöma risker och möjligheter. Genom analyser har det varit möjligt att också kunnat följa upp och utvärdera resultat, vilket varit särskilt viktigt då året präglats av snabba förändringar på arbetsmarknaden med varsel och konkurser. Region Västerbotten har under 2025 tagit fram en scenarioanalys kopplat till Northvolts konkurs, kartläggning av rapporter och statistik rörande befolkning och kompetensförsörjning samt en analys av Norrbotniabananans effekter. Detta har sammantaget har gett en bättre förståelse för analysbehovet, möjliggjort viktiga vägval och hjälpt till att förbereda inför kommande förändringar.

Vård- och omsorgscollege

Inom Vård- och omsorgscollege Västerbotten samverkade alla 15 kommuner i Västerbotten, Region Västerbotten, näringslivet, fackliga organisationer samt utbildningsanordnare inom kommunala och fristående gymnasieskolor och vuxenutbildning under 2025. Målsättningen är att skapa utbildningar av hög kvalitet med ett innehåll och upplägg som motsvarar branschens

efterfrågan, och som gör de studerande anställningsbara direkt efter studierna. Ett samarbete med syftet att få fler i Västerbotten att utbilda sig mot vård- och omsorgsyrkerna. Inom ramen för Vård- och omsorgscollege finns även tillgång till digitaliserad praktiksamordning. Syftet är att effektivisera processen och skapa jämställd och jämlik tillgång till praktikplatser för studerande på olika nivåer. Det digitala arbetssättet leder till en gemensam väg in för de som har behov av praktikplatser och säkrare kommunikation mellan utbildningsanordnare och arbetsplatser. Under 2025 har ytterligare några arbetsgivare anslutit sig till det digitala arbetssättet. Språkutveckling på arbetsplatser är ett viktigt arbete som pågår för att stärka arbetet med breddad rekrytering inom vård och omsorg. Där arbetar Vård och omsorgscollege med att utbilda språkombud och chefer i ett språkutvecklande arbetssätt. Under 2025 har fler språkombudsutbildare utbildats och även ytterligare kommuner påbörjat ett språkutvecklande arbetssätt. I ett nationellt samarbete har Vo-College Västerbotten påbörjat en Kampanj för att få fler att söka till gymnasiets vård och omsorgsprogram. Kampanjen bygger på Ungdomsbarometerns rapport kring hur ungdomar ser på vård och omsorgsprogrammet och syftet är att slå hål på myter och fördomar samt visa på möjligheter till karriärvägar.

Ökad kapacitet, samverkan och breddad rekrytering

Ökad kapacitet, samverkan och breddad rekrytering syftar till att stärka kapacitet hos Skellefteå och Norsjö kommun att gemensamt testa metoder för att nå fram till nya/okonventionella rekryteringssätt, och att utveckla mottagandet på platsen och som arbetsgivare. I projektets arbetspaket finns insatser inom områdena attraktiv plats och attraktiv arbetsgivare, utveckling och livslångt lärande, förlängt arbetsliv och för analys. Exempel på insatser - kommunikationskampanj för svårnådda målgrupper för välfärdsyrken; foldern "Forma framtidens arbetskraft" kopplat till att stärka kompetensförsörjningen genom arbetsplatsförlagda moment; studentambassadörer; flertalet analyser och omvärldsbevakning; anpassning för internationella anställningar; guide om åldersmedvetet ledarskap, kombinationstjänster; inkludering och mångfaldsinsatser samt stärkande av introduktion för nyanställda.

Varsel och omställning

Region Västerbotten har arbetat för att behålla uppsagd arbetskraft och stötta näringslivet på

grund av industrins nedskärningar. Arbetet har skett i samverkan genom en styrgrupp och operativ arbetsgrupp där Region Västerbotten, Skellefteå kommun, Länsstyrelsen Västerbotten, Tillväxtverket och Arbetsförmedlingen ingår. Exempel på åtgärder har varit informationsinsatser, särskilda företagscheckar, matchningsevent, scenarioanalyser, företagsjour och kapacitetsstärkande projekt.

Andra projektinsatser och utvecklingsarbete

Region Västerbotten tillsammans med länets kommuner driver en rad insatser inom lärcentrumutveckling, vuxenutbildning, ungdomars inträde till arbetsmarknaden, näringslivets kompetensbehov och kompetensattraktion till länet.

Region Västerbottens bidrag till utbildning

Region Västerbotten är samordnande och drivande inom den starka samverkanskultur som råder inom utbildningsområdet i Västerbotten. Region Västerbotten och kommunerna i Västerbotten samverkar sedan lång tid tillbaka inom utbildning i spannet från förskola till vuxenutbildning. Tillsammans hanteras de utmaningar som kommer i form av nya reformer och utredningar. Under 2025 har Region Västerbotten bidragit till att leda och samordna arbetet med reformen "Regional planering och dimensionering av gymnasial utbildning". Genom detta arbete är nu kommunerna i Västerbottens län redo både organisatoriskt och kunskapsmässigt för att möta denna reform. Region Västerbotten har även skapat ett "Kompetensråd Västerbotten" under 2025 som utgör en gemensam plattform för dialog mellan utbildningsanordnare och branschrepresentanter för en effektivare matchning av utbildningsutbud och arbetsmarknadens behov inom gymnasial utbildning. En annan reform under 2025 där Region Västerbotten har varit samordnande och skapat förutsättningar för en god samverkan mellan länets kommuner är reformen "Professionsprogrammet" som började gälla från 1 september 2025.

Arbetet med mötesplattformarna inom utbildning

Region Västerbotten samordnar och faciliterar mötesplattformarna inom utbildningsområdet tillsammans med länets kommuner. Region Västerbotten håller en god kvalitet vad det gäller innehåll, upplägg och genomförande vilket ger en hög representation från Västerbottens kommuner vid sammankomsterna. Genom Region Västerbottens arbete med olika nätverk inom utbildningsområdet samlas rätt målgrupper med relevant kompetens till ett effektivt och

välfungerande samarbete och erfarenhetsutbyte. Detta skapar en god utveckling inom olika prioriterade frågor inom utbildningsområdet i Västerbottens län som ett resultat av dessa mötesplattformar.

Mediacenters arbete för att utveckla fjärrundervisningen i Västerbottens län

Region Västerbotten och Mediacenter fortsätter satsningen på att utveckla fjärr- och hybridundervisningen i Västerbottens län för att alla elever, oavsett bostadsort, ska få en likvärdig utbildning med samma kvalitet och utbud. Mediacenter överbrygger genom sitt arbete med fjärrundervisningen de demografiska utmaningar som råder i länet med stora avstånd, små elevgrupper och bristen på behöriga lärare. Tillsammans med pedagogiska institutionen vid Umeå universitet säkerställs en god kvalitet på fjärrundervisningen. Fjärrundervisningen bidrar även till en större samverkan mellan kommunerna som deltar, främst för kommunerna inom Region 10.

Mediacenter - digitaliseringen av undervisningen

Mediacenter är en viktig möjliggörare för Västerbottens kommuner inom digitaliseringen av undervisningen. Mediacenter genomför både fortbildningsinsatser ute i Västerbottens kommuner samt kunskapshöjande seminarier inom digitaliseringen av undervisningen. Under 2025 har AI inom undervisningen varit ett intressant tema för länets kommuner. Mediacenter har under 2025 bidragit till att kommunerna i Västerbottens län fått det senaste inom AI och undervisningen via besök ute på länets skolor samt digitala föreläsningar. Mediacenter har även bidragit under 2025 med insatser på plats i kommunerna i arbetet med att utveckla digitaliseringen i undervisningen för att höja kvaliteten på den.

Kompetensråd Västerbotten, en utveckling av arbetet med planering och dimensionering av gymnasial utbildning i Västerbotten

Region Västerbotten har varit samordnande och drivande i arbetet med implementeringen av reformen "Regional planering och dimensionering av gymnasial utbildning" under 2025 i Västerbottens län utifrån sitt regionala utvecklingsansvar. Tillsammans med kommunerna i Västerbottens län jobbar Region Västerbotten för att möta och implementera denna reform på bästa sätt. Förordningen trädde i kraft 1 juli 2023 och gäller skarpt i utbildning from 1 januari 2025 för kommunal vuxenutbildning samt 1 juli 2025 för gymnasieskolan. Inom gymnasieskolan finns det nu tre primära samverkansområden i Västerbotten,

samt ett primärt samverkansområde som omfattar all gymnasial utbildning inom vuxenutbildningen i Västerbottens län. Region Västerbotten har skapat ett "Kompetensråd Västerbotten" som utgör en gemensam plattform för dialog mellan utbildningsanordnare och branschrepresentanter i Västerbottens län för en effektivare matchning av utbildningsutbud och arbetsmarknadens behov inom gymnasial utbildning. Målet är en effektivare kompetensförsörjning långsiktigt i Västerbottens kommuner med stöd av detta arbete. I organisationsstrukturen för Kompetensråd Västerbotten finns även tre underliggande branschspecifika kompetensråd inom följande områden; transport, besöksnäring samt bygg/industri. Dessa har byggts upp under 2025 och samordnas även de av Region Västerbotten.

Utbildning i säkerhet- och trygghetsfrågor inom skolväsendet

Region Västerbotten har tillsammans med polismyndigheten i Västerbotten genomfört utbildningar i Västerbottens kommuner inom trygghet- och säkerhetsfrågor i skolväsendet under 2025. Även nationella aktörer har medverkat med kunskapshöjande insatser vid seminarier på det temat.

Aktuella omvärldsfaktorer

Fler vägar till kunskap

De snabba förändringarna och omställningarna som sker i samhället ställer ökade krav på flexibla utbildningslösningar som stöder det livslånga lärandet. Som en del i det arbetar Mediacenter på Region Västerbotten med att ständigt utveckla arbete och metoder inom fjärr-, hybrid- och distansundervisning.

Det politiska landskapet förändras
Skola och utbildning har varit en het fråga i den politiska debatten de senaste mandatperioderna. Detta har gjort att det har initierats många utredningar och reformer för att styra skolväsendet i önskad riktning från sittande majoritet. Detta i kombination med att reformerna inte är finansierade från staten utmanar skolhuvudmännen i Västerbottens län.

Samverkan

Samverkan inom kompetensförsörjningsfrågorna i Västerbotten

Kompetensförsörjningsutmaningarna i Västerbottens län är stora och inte något som en enskild aktör kan lösa på egen hand. Det finns god samverkan med offentliga aktörer inom kompetensutvecklingsfrågorna i Västerbottens län.

Det är av stor vikt att samla både offentliga och privata aktörer för att gemensamt möta kompetensförsörjningsutmaningarna. De samverkansytor som finns bidrar till ett sammanhållet kompetensförsörjningsarbete där aktörerna arbetar med gemensam kraft för att hantera både kända och nya utmaningar. Bred samverkan inom och mellan kommuner och regioner, civilsamhället, näringsliv, stat och akademi är en förutsättning för att ta sig an de komplexa frågor som hållbar utveckling medför. Givet de olika förutsättningarna i länet råder det en variation i hur rustade kommuner och andra aktörer är inom kompetensförsörjningsarbetet. Aktörer behöver verka tillsammans för att rusta Västerbotten för ett arbetsliv i förändring och omställning.

Samverkan med privata aktörer i kompetensförsörjningsarbetet är avgörande för att säkerställa att utbildningar och arbetsmarknadsinsatser matchar verkliga behov. Genom dialog och partnerskap kan företag bidra med insikter om efterfrågade kompetenser, trender och framtida behov, vilket gör insatserna mer relevanta och effektiva. Dessutom skapas möjligheter för praktik, arbetsplatsförlagt lärande och anställningar, vilket stärker kopplingen mellan utbildning och arbetsmarknad och bidrar till en hållbar kompetensförsörjning.

Fasta samverkansytor

Myndigheten för yrkeshögskolan YH-nätverket i norr

Samverkan mellan Region Västerbotten, Region Norrbotten, kommunerna, Akademi Norr och YH-anordnare för att samordna och utveckla utbudet i länet.

Universiteten

Strategisk samverkan med Umeå universitet och Luleå tekniska universitet för att särskilt gynna hållbar tillväxt, regional utveckling, kompetensförsörjning, kompetensutveckling samt forskning och innovation.

Skellefteå Universities Alliance

Samverkan med Skellefteå Universities Alliance som leder en allians av lärosäten på plats i Skellefteå.

Omvandlingskontoret

En samverkansplattform mellan Region Västerbotten och Skellefteå kommun för att arbeta med samhällsomvandlingen.

Vård och omsorgscollege

Arbetsgivare och utbildningsanordnare samverkar

kring kvalitetssäkrad utbildning och kompetensförsörjning inom vård och omsorg.

Strategirådet för kompetensförsörjning
Det strategiska rådet utgör en samlande nod för Västerbottens kommuner för utveckling och samverkan inom kompetensförsörjningsområdet.

Tillväxtverkets RKA-grupp (Regionalt kompetensförsörjningsarbete)
Ett forum för erfarenhetsträffar mellan regionalt utvecklingsansvariga.

Överenskommelse med Arbetsförmedlingen
Samverkans- och samordningsforum för kompetensförsörjningsfrågorna i Västerbottens län.

R10
Dialog och samverkan i kompetensförsörjningsfrågorna utifrån behov.

Omställningsallians Norr
Ett högnivåforum för samverkan bestående av Tillväxtverket, Länsstyrelserna i Norrbotten och Västerbotten, samt Region Norrbotten och Region Västerbotten.

Samverkan inom utbildningsområdet är stark
Det finns en stark och välutvecklad samverkan inom utbildningsfrågorna av tradition i Västerbottens län. Samverkan inom utbildning i Västerbottens län vilar på en stabil grund och Region Västerbotten driver och samordnar ett antal nätverk inom området. Tillsammans med länets kommuner och andra aktörer inom utbildningsområdet skapar Region Västerbotten goda förutsättningar för ett livslångt lärande för Västerbottens medborgare. Region Västerbotten har under 2025 fortsatt bygga upp utvecklingskraften ännu mer inom utbildning i Västerbottens län tack vare goda samarbeten med Läraryhögskolan och andra institutioner vid Umeå universitet samt de nationella skolmyndigheterna.

Fasta samverkansnätverk

Skolchefsnätverk
Region Västerbotten driver nätverk för länets skolchefer.

Utbildningspolitiskt nätverk
Region Västerbotten driver nätverk för länets utbildningspolitiker.

Gymnasiechefsnätverket
Region Västerbotten driver nätverk för länets gymnasiechefer.

Elevhälsochefsnätverk
Region Västerbotten driver nätverk för länets elevhälsochefer.

Medicinskt ledningsansvariga skolsköterskors nätverk
Region Västerbotten driver nätverk för länets Medicinskt ledningsansvariga skolsköterskor.

Västerbottensvux
Region Västerbotten driver nätverket.

Region 10 Skolchefsnätverk
Region Västerbotten driver nätverk för skolchefer inom kommunsamarbetet Region 10.

Region 10 Rektorsnätverk
Region Västerbotten driver nätverk för rektorer inom kommunsamarbetet Region 10.

Nätverket för fjärrundervisande lärare, drivs av Region Västerbotten.
Region Västerbotten driver ett nätverk för länets fjärrundervisande lärare.

Umeå universitet
Regionalt samverkansråd Läraryhögskolan vid Umeå universitet
Umeå universitet driver samverkansrådet i samarbete med Region Västerbotten.

Rådet för arbetsintegrerad lärarytbildning
Umeå universitet driver rådet i samarbete med Region Västerbotten och ett urval av kommuner i Västerbotten.

Utbildning lärande Forskning (ULF)
Umeå universitet driver samverkan i samarbete med Region Västerbotten samt ett urval av kommuner i Västerbotten.

Sammanhållen region

Vikten av att arbeta tillsammans med kompetensförsörjningsfrågorna

Kompetensförsörjning i Västerbotten är en strategisk utmaning som kräver ett territoriellt perspektiv utifrån de specifika geografiska och demografiska förutsättningar som råder i Västerbottens län. Det tas med i arbetet med andra regioner och på nationell nivå med myndigheter som är viktiga i arbetet med att möta kompetensförsörjningsutmaningarna.

Exempel på aktiviteter

Projektöverskridande workshop
Workshop initierad av projekt Gateway Umeå

syftade till att främja samarbete och erfarenhetsutbyte mellan olika projekt inom kompetensförsörjning i Västerbottens län. Genom att samla projekt som Attrahera Flera, Move up North, Train to Västerbotten och Welcome House, bidrog workshoppen till en mer koordinerad och effektiv insats för att stärka kompetensförsörjningen i Västerbotten

Lärandemöjligheter i olika geografier
Förarbete för att tillgängliggöra fysiska utbildningsmöjligheter i olika geografier med fokus på Lärcentrum

Analys utifrån geografi
Klustrat och analyserat utifrån ett geografiskt perspektiv

Tar vara på riktade utlysningar utifrån geografi
Fokus på att skapa projektsammansättning som tar vara på riktade utlysningar utifrån geografi.

Mötesplattformar skapar samverkan och utveckling inom utbildningsfrågorna i Västerbotten

Samhällsutvecklingen i stort samt det politiska landskapet som råder nationellt i utbildningspolitiken ställer krav på en sammanhållen region i Västerbotten där gemensamt arbete och samverkan blir nyckelfrågor. Genom de olika mötesplattformarna där behov och önskemål från Västerbottens kommuner är styrande i det gemensamma arbetet skapas en sammanhållen region inom utbildningsfrågorna i länet. Genom de plattformar och nätverk som Region Västerbotten driver för kommunerna i Västerbotten ökar kapaciteten inom utbildningsfrågorna och höjer utvecklingskraften länet. Mötesplattformarna möjliggör en mellankommunal samverkan inom utbildningsområdet vilket ger en sammanhållen region inom utbildningsfrågorna.

Exempel på aktiviteter

Morgonstudion

Region Västerbotten håller i en serie av digitala seminarier under namnet "Morgonstudion" för att tillgodose behov av komprimerad information kring utbildningsfrågor för organisationer med knappa tidsresurser. Målgruppen för dessa sändningar är skolledare och utbildningspolitiker i Västerbottens län. Syftet med dessa sändningar är att få en samlad omvärldsbevakning från strategier inom utbildning på Region Västerbotten levererad ut till kommuner i Västerbottens län.

Behovsstyrt arbete i mötesplattformar
Inom de olika nätverken som Region Västerbotten

driver inom utbildningsfrågorna utgår arbetet från de behov och önskemål som framkommer från de deltagande aktörerna och de olika förutsättningar som finns i olika delar av länet.

Jämlik och jämställd inkludering

Kompetensförsörjningsintegrering för ett jämlikare Västerbotten

Region Västerbottens arbete inom kompetensförsörjning präglas av perspektiven jämlik och jämställd inkludering. Statliga styrdokument präglas av dessa perspektiv och så förhåller sig även Region Västerbotten i det dagliga arbetet. Region Västerbotten arbetar mycket för en ökad likvärdighet inom kompetensförsörjning med en vilja att skapa goda möjligheter och förutsättningar för alla medborgare i Västerbottens län. Genom ett medvetet arbete med att skapa likvärdiga förutsättningar rustas nuvarande och kommande generationer till att kunna bidra på bästa sätt i framtidens yrkesliv.

Exempel på aktiviteter

Jämlik representation

Region Västerbotten arbetar med jämlik representation i exempelvis marknadsföringsinsatser.

Utbildning för ett inkluderande Västerbotten

Inom utbildningsområdet strävar Region Västerbottens insatser mot ett jämlikt och jämställt läroplan. Region Västerbotten arbetar i enlighet med de statliga styrdokumenten inom utbildningsområdet som inom området "normer och värden", en central del i läroplanerna, har ett tydligt fokus på jämställdhet, inkludering och människors lika värde.

Exempel på aktiviteter

Fjärrundervisning, tillgängliggörande av undervisning

Fjärrundervisning i moderna språk i Västerbottens inlandskommuner

Inom utbildning så verkar Region Västerbottens arbete med fjärr- och distansundervisning för en jämlik och jämställd inkludering där målet med arbetet är kvalitet, likvärdighet och ett jämlikt utbildningsutbud oavsett var eleverna bor.

Flexibelt lärande

De snabba förändringarna och omställningarna som sker i samhället ställer ökade krav på flexibla utbildningslösningar som stöder det livslånga lärandet. Som en del i det arbetar Mediacenter på Region Västerbotten med att ständigt utveckla arbete och metoder inom fjärr-, hybrid- och

distansundervisning. Detta stöder en effektivare etablering på arbetsmarknaden.

Jämlik representation av föreläsare vid våra konferenser och mötesplattformar
Inom utbildningsområdet ser Region Västerbotten till att det råder en jämställd fördelning av kön vid föreläsningar och presentationer. Det är viktigt för att samverka mellan kommunerna och Region Västerbotten inom utbildningsområdet ska utvecklas hållbart över tid i Västerbotten.

Bryta könsstereotypa val till gymnasieutbildning
Region Västerbotten arbetar tillsammans med kommunala aktörer för att motverka könsstereotypa val till gymnasieutbildningarna. Ett exempel på det är projektet "Popularisera industrinära utbildningar" där Region Västerbotten tillsammans med Skellefteå och Norsjö kommun arbetar för att höja intresset för teknikutbildningar och även få tjejer mer intresserade av dessa.

Föregångare i omställning

Kompetensförsörjning inom föregångare i omställning

Den gröna omställningen är både en möjlighet och en utmaning, inte minst i fråga om kompetensförsörjningen, som är avgörande för att den gröna omställningen ska realiseras. Inom kompetensförsörjningsområdet har Region Västerbotten under året initierat flertalet projekt för att attrahera och behålla kompetens i länet. Konjunkturen och omvärldsfaktorerna har påverkat arbetslösheten och vissa insatser har behövts ställas om och prioriterats om. Därför har arbetet präglats av omvärldsanalys, prioriteringar och initiera snabba insatser för att stötta näringsliv och individer i omställningen med anledning av varsel och konkurser.

Exempel på aktiviteter

Framåtblickande metoder

Omfallsplanering och scenarioanalys används för att kunna planera i den snabbt förändrande gröna omställningen.

Nationella dialoger med departement

Dialoger för att kunna hantera en grön omställning som ställer krav på flexibilitet och snabbt agerande.

Utbildning som föregångare i omställning

Digitalisering inom utbildning ett verktyg för omställning där Region Västerbotten genom sin verksamhet Mediacenter omvärldsbevakar och bidrar med kunskap till länets kommuner inom bland annat nya framsteg och trender inom digitaliseringen av undervisningen, som exempelvis

AI inom undervisningen. Mediacenter bidrar också till länets kommuner i den omställning som sker inom utbildningsområdet, exempelvis med hjälp av flexibla undervisningsmetoder som fjärr- och distansundervisning som höjer omställningskapaciteten i Västerbottens län.

Exempel på aktiviteter

Fjärrlärarforum

En gång i veckan håller Region Västerbotten i ett forum för undervisande fjärrlärare i Västerbottens inlandskommuner, Region 10. Syftet är att utveckla lärandet inom fjärrundervisning, undervisningsmiljöerna och interaktionen. Ett arbete som skapar omställningskapacitet för mindre kommuner.

AI-verktyget "Skoljuridisk assistent" (Skoja)
Mediacenter vid Region Västerbotten har under 2025 skapat ett AI-stöd för rektorer i Västerbotten i form av en skoljuridisk assistent. Genom att mata en server med relevant data för skolväsendet kan AI svara på juridiska frågor från rektorerna. Detta är en god hjälp för framförallt mindre kommuner som inte har resurserna att ha egna jurister anställda inom utbildningsområdet.

Mediacenters seminarieriserie inom AI
Mediacenter vid Region Västerbotten bidrar till att kommunerna i Västerbottens län får det senaste inom AI och undervisningen via digitala föreläsningar. Detta resulterar i en kunskapshöjning av skolans personal i Västerbottens kommuner.

Agenda 2030

Kompetensförsörjning och utbildning för ett hållbart Västerbotten

Inom kompetensförsörjning innebär Agenda för kompetensförsörjning - Västerbottens län kompetensförsörjning ett strukturerat arbete för att nå mål 4 god utbildning, 5 jämställdhet och 8 anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt i de globala målen. Agendan för kompetensförsörjning fungerar även som stöd i prioriteringarna, dialoger med kommuner och andra samverkanspartner. Inom utbildning verkar Region Västerbottens arbete med fjärr- och distansundervisning för en god utbildning för alla medborgare i Västerbottens län oavsett var man bor. Detta med bibehållen kvalitet, likvärdighet och utbildningsutbud. Det är av yttersta vikt att Region Västerbotten är med och säkerställer att det finns undervisning av god kvalitet med behöriga lärare i Västerbottens län som underlättar individens etablering på arbetsmarknaden. Region Västerbottens insatser på utbildningsområdet strävar efter att stärka

utbildningen inom Västerbottens län och överbrygga utmaningar som gleshet, socio-ekonomiska skillnader och olika förutsättningar för studier och lärande.

Aktuella Agenda 2030-mål inom området

Mål 3 God utbildning

Mediacenter på Region Västerbotten arbetar med utveckling av fjärr- och distansundervisning i Västerbottens kommuner. Insatsen strävar mot målet god utbildning för alla Västerbottens elever oavsett var de bor inom ämnet moderna språk.

Mål 5 Jämställdhet

Region Västerbottens arbete inom kompetensförsörjning och utbildning bidrar långsiktigt till jämställdhet.

Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och hållbar tillväxt
Region Västerbottens arbete inom kompetensförsörjning bidrar långsiktigt till både anständiga arbetsvillkor och en hållbar tillväxt. Region Västerbottens arbete med att stödja ett livslångt lärande med målet att alla medborgare skall få en anställning med goda arbetsvillkor. Detta görs genom att skapa ett flexibelt utbildningssystem i Västerbottens län som stöder utbildning och omställning oavsett var medborgaren befinner sig i livet åldersmässigt.

Ett urval av insatser i länet

Kompetensförsörjning

I länet finns många aktiva aktörer som bidrar till att stärka länets kompetensförsörjning. Akademin bidrar med ny kunskap kring utmaningarna samtidigt som deras uppdrag att utbilda bidrar till att höja länets kompetensnivå. Kommuner och andra offentliga organisationer bidrar både utifrån sina uppdrag som utbildningsanordnare och som arbetsgivare för att hantera kompetensförsörjningsutmaningar. Civilsamhällets och näringslivets intresseorganisationer tillsammans med arbetsgivare är centrala aktörer och bidrar med insatser och projekt. Nationella nivå är den som kan bidra med både överblick och riktade insatser.

Ett urval av insatser inom kompetensförsörjning

Myndigheten för yrkeshögskolan

Myndigheten för yrkeshögskolan har genomfört sina samverkansinsatser kring planeringsunderlag

för deras utbildningsutbud. Detta med syftet att Västerbottens län ska kunna inkomma med tankar och önskemål som stämmer överens med länets förutsättningar.

Utbildning

Under 2025 är det ett antal aktörer som har bidragit till utvecklingen inom utbildningsområdet i Västerbotten. Den starka utbildningssamverkan som råder mellan Västerbottens kommuner har bidragit till en positiv utveckling och kapacitetshöjning för utbildning i Västerbottens län. Statliga myndigheter som Skolverket, Specialpedagogiska skolmyndigheten och andra institutioner som Ifous och SKR har också med närvaro och deltagande inverkat positivt på skolutvecklingen i Västerbotten.

Ett urval av insatser inom utbildning

Implementering av reformen "Regional planering och dimensionering av gymnasial utbildning"
I arbetet med reformen om regional planering och dimensionering har Västerbottens kommuner, SKR, ett antal branschorganisationer, Region Västerbotten samt näringslivet i samverkan bidragit till en framgångsrik implementering i länet under 2025.

Implementering av reformen
"Professionsprogrammet"

I arbetet med implementeringen under hösten 2025 av reformen om Professionsprogrammet har Västerbottens kommuner, Region Västerbotten och Umeå universitet samverkat.

Skolverkets kvalitetsdialoger

Ett antal kommuner i Västerbottens län har tillsammans med Skolverket och Statens specialpedagogiska skolmyndighet genomfört ett utvecklingsarbete för ökad kvalitet i undervisningen.

Aktuell skolpolitik

Vid konferensen Aktuell skolpolitik, norra Sveriges största skolpolitiska konferens, bidrog regeringens utsände högskoleminister, Skolverket, SKR, Ifous, Umeå universitet, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Skolforskningsinstitutet, Sveriges elevkårer och ung företagsamhet till konferensens innehåll. Målgruppen för konferensen som är utbildningspolitiker och skolchefer i Norr- och Västerbottens 29 kommuner var nöjda med kunskapsinnehållet.

Foto: Jonas Westling

Regionala utvecklingsuppdraget (samtliga prioriteringar RUS 2020–2030)

Omvärldsanalys

Omvärlden påverkar regional utveckling

Diskussionerna om EU:s nästa budget med sina struktur- och investeringsfonder för programperioden 2028 och framåt är i full gång på EU-arenan. Regionalpolitiken syftar till att utjämna skillnader mellan EU:s regioner genom att bland annat finansiera utvecklingsprojekt för regioner, städer och deras invånare som utformas av länets aktörer. I norra Sverige, som räknas till en utvecklad ekonomi, finansieras politiken främst genom de så kallade strukturfonderna i form av Regionalfonden och Socialfonden men även Landsbygdsutvecklingsfonden som är en del av EU:s jordbrukspolitik.

EU:s kommande långtidsbudget innebär att Västerbotten och norra Sverige står inför både stora möjligheter och betydande risker i samband med EU:s fleråriga budgetram (MFF) för perioden 2028–2034. Länets aktörer har länge varit mottagare av sammanhållningspolitikens stöd, vilket har bidragit till investeringar i transportinfrastruktur, digitalisering och gröna industriprojekt. Den nya budgeten öppnar för fortsatt satsning på dessa områden, särskilt genom krav på nationella och regionala partnerskapsplaner där norra Sverige kan positionera sig som en strategisk nyckelregion för EU:s gröna omställning. Tillgången till naturresurser, förnybar energi och en stark innovationsmiljö ger Västerbotten ett försprång i konkurrensen om medel. Samtidigt finns hot som inte kan ignoreras. EU:s ökade fokus på försvar och militär mobilitet riskerar att omfördela resurser från traditionella sammanhållningsmedel. För Västerbotten och norra Sverige, som är beroende av gleshetsstöd och strukturfonder, innebär detta en osäkerhet kring framtida finansiering. Dessutom kan övergången från Horisont Europa till en ny konkurrenskraftsfond skapa administrativa hinder och finansiell osäkerhet för små aktörer i länet. Sveriges strikta budgetlinje i EU-förhandlingarna och en splittrad politisk hållning kan ytterligare försvaga möjligheten att driva Västerbottens prioriteringar. För att möta dessa utmaningar krävs en tydlig strategi: aktivt deltagande i partnerskapsplanerna, säkerställande av

öronmärkta medel för gleshetsstöd och forskning, samt förenkling av ansökningsprocesser för små och medelstora företag. En stark nationell samordning och en enad politisk linje är avgörande för att Västerbotten ska kunna ta tillvara på de möjligheter som EU:s nya budget erbjuder. Eftersom sammanhållningspolitiken är ett viktigt verktyg för regional utveckling är detta något som Region Västerbotten fortsatt kommer att bevaka, och verka för att Västerbottens intresse vägs in vid framtagande av den nya sammanhållningspolitiken.

Sedan juli 2024 pågår utredning om framtidens regionala utvecklingspolitik och landsbygdspolitik där en särskild utredare ska lämna förslag på inriktning och utformning av den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken. Det ingår bland annat att analysera om det finns behov av att förändra myndigheternas och regionernas ansvar och uppgifter, identifiera hinder och även om det behövs ge förslag på hur samordning mellan myndigheter, regioner och kommuner kan utvecklas.

Omvärlden påverkar projektfinansiering

Region Västerbottens finansiering av projekt via anslag 1:1 påverkas fortsatt främst av genomförandet av EU-programmen samtidigt som länets utmaningar med den gröna omställningen samt utmaningar kopplade till kompetensförsörjning får följeffekter för prioritering av insatser.

Den samhällsutveckling som fortsatt pågår i länet med varsel och konkurser kopplat till den gröna omställningen och ökade behov kopplade kompetensförsörjning påverkar behovet av insatser som bidrar till att lösa utmaningarna. En ökning av projekt inom dessa områden ställer också högre krav på synkronisering av insatser där resultat från beviljade och pågående projekt tas tillvara och synergier skapas insatser emellan.

Förslaget om upphörandet av Strukturfondspartnerskapen och inrättandet av strategiska partnerskapet har genomförts under året. Regeringen har tillsatt ordförande i respektive partnerskap och ledamöter i de strategiska partnerskapen kommer tillsättas innan året slut.

Syftet med partnerskapen är att i samverkan med förvaltande myndigheter för EU-programmen ta fram utlysningstexter. Vad beslutat av detta blir kommer stå klart först under andra halvan av 2026. Slutsatsen att det regionala inflytandet över Europeiska regionala utvecklingsfonden i Övre Norrland (ERUF) och Europeiska socialfonden (ESF+) blir kraftigt försämrat, kvarstår.

Aktuella omvärldsfaktorer

Anspråk på medel

Anspråken på projektmedel hos Region Västerbotten har under 2025 varit betydligt högre än prognosen. Regionala utvecklingsnämnden tog därför under hösten 2025 beslut om utökad beslutsam för projektmedel med ytterligare 20 mkr.

Behovet av att matcha EU-finansiering med annan finansiering, bland annat anslag 1:1, har ökat tydligt sedan Europeiska regionalfonden Övre Norrland sänkt sin medfinansieringsgrad från 50 till 40 procent. Samtidigt minskar anspråken på EU-medel i vissa program. I budgeten för 2025 justerade regeringen valutakursen från 9,30 till 10,50 SEK per euro, vilket höjde EU-programmens budgetar i SEK och därmed ökade efterfrågan på medfinansiering via anslag 1:1.

Omvärlden påverkar analys och strategiskt lärande

Utvecklingen av AI och applikationer innebär nya möjligheter inom analysområdet där AI ger möjlighet för ökad produktivitet och möjlighet för både mer avancerade och i högre grad automatiserade underlag. Behovet av faktaunderstödd information blir alltmer viktig när det blir enklare att ta fram och publicera underlag vilket även ställer allt högre krav på användare av underlag att källgranska. Den alltmer ökande tillgången till mer information innebär utmaningar som ökad svårighet att hitta och navigera bland den information som publiceras. Det finns även möjligheter där exempelvis en ökande tillgång till öppna data, inklusive geodata, innebär en potential för att ännu lättare kunna underbygga arbetet inom regional utveckling med fakta.

Ökat fokus på säkerhet påverkar förtroendet för demokratiska institutioner

Omvärldshändelser de senaste åren har väckt en medvetenhet om behovet att vara rustad inför kriser och stärka beredskap för olika typer av händelser. En ny global säkerhetsordning med krig i Europa, förekomsten av olika nationella intressen på platser av geopolitisk betydelse, demokratisk

tillbakagång, extremväder. Olika händelser som ger upphov till konsekvenser för ekonomiska förutsättningar, etablerade samarbeten, infrastruktur men även påverkan på samhällsbärande funktioner och förtroendet för demokratiska institutioner.

Digitalisering och AI-utveckling

Fokus ligger på att utveckla och implementera nya sätt att arbeta. Både vad gäller aspekter kopplade till säkra tekniska lösningar, men även utifrån de nya utmaningar som ställs av en osäker omvärld. Utvecklade arbetssätt har potential att skapa nya samarbeten, både inom och utanför Region Västerbotten.

Region Västerbottens bidrag

Externa relationer och strategisk platsutveckling

Region Västerbottens mötesplatser vänder sig till opinionsbildare och aktörer i offentlig sektor, företag, akademi samt civilsamhälle, vilka direkt berörs av och är centrala för ett utvecklat och fördjupat samarbete. Lokala och regionala politiker fungerar tillsammans med de övriga målgrupperna samtidigt som viktiga kommunikationskanaler som når ut i sina respektive nätverk. Syftet med plattformarna är att utveckla Västerbottens närvaro på den nationella och internationella arenan. Men också att skapa dialog mellan beslutsfattare och nyckelaktörer, samla kraft i länets utvecklingsarbete och bygga strategiska mötesplatser för samhällsfrågor. Regional utveckling behöver dialog, mellan utvecklingsaktörer på kommunal, regional och nationell nivå liksom mellan offentliga aktörer, näringslivet, akademien och det civila samhället. De olika mötesplatserna är länkar i den koordinerade strukturen av aktiviteter och arrangemang som cykliskt kopplar till ett årligt tema. Startpunkten är två mötesveckor under Västerbotten på Grand Hôtel i januari varje år och löper över Mötesplats Lycksele, Västerbotten i Almedalen och Digitala Västerbotten (beskrivs under prioritering 1) och binds ihop av det som sker däremellan. Seminarier, kreativa workshops och nya möten skapar engagemang och förändrar attityder. Det vidareutvecklar innovationsklimatet och framtidsäkrar Västerbottens attraktionskraft.

North Sweden Stockholm Office (NSSO)

Region Västerbotten har sedan 2015 haft ett kontor i Stockholm. Numera i sällskap med övriga regioner i norra Sverige m.fl. Syftet med kontoret har varit att öka norra Sveriges synlighet i den nationella debatten och stärka regionernas roll mot den nationella och internationella nivån. NSSO har

kommit till mot bakgrund av att de samhällsintressen som finns i norra Sverige måste ges mer utrymme hos beslutsfattare på nationell nivå. Projektet verkar för ökad informationsspridning om tillgångar och behov i norra Sverige och öka deltagandet i nationella debattforum. Under 2025 har NSSO fortsatt varit en mötesplats och ett viktigt verktyg för det nationella och internationella påverkansarbetet. En samarbetsplattform finns mellan de fyra ingående regionerna där gemensamma påverkansfrågor regleras. Idag har varje region en anställd på NSSO. Projektet finansieras från och med 1 november 2024 av Region Västerbotten, region Norrbotten, region Jämtland/Härjedalen, region Västernorrland, Umeå Kommun, Skellefteå Kommun, Skellefteå Kraft, Norrbotten AB, Norrbottens kommuner, Arctic Center of Energy, Mittuniversitetet, Umeå Universitet och Luleå Tekniska Universitet och Örnsköldsviks Kommun.

NSSO sammanställer analyser från de fyra nordligaste regionerna för kunskapsinhämtning inom ramen för påverkansarbetet.

Västerbotten på Grand Hôtel 2025

För 35:e gången arrangerades Västerbotten på Grand Hôtel. Under två veckor arrangerades ett flertal seminarier, möten och nätverksträffar av olika arrangörer från Västerbotten och norra Sverige. Fokus är kunskapshöjande åtgärder där politiker, beslutsfattare, myndigheter, företag och organisationer är de främsta målgrupperna. Invigningsprogrammet har ca 250 deltagare och är starten på veckorna. På scenen ställdes en mängd viktiga personer som alla fick prata om Västerbotten och norra Sveriges roll i Sverige och världen kopplat till den industriella omställningen. Övriga veckor arrangerade följande arrangörer seminarier: Region Västerbotten/interreg europa möte DTV, UNLOCK & CEI Boost, Luleå tekniska universitet, Skellefteå, World Forest Forum /WFF Production AB, Luleå tekniska universitet, Skellefteå, INAB Umeå, Arctic Center of Energy, Umeå Universitet, North Sweden Stockholm Office, Länsstyrelsen i Västerbotten, Tillväxtverket, Den jämlika tandvården/Region Västerbotten, Umeå kommun och METRIC. Grand Hôtel serverar också mat från Västerbotten under tre veckor där maträtter från Västerbotten står i fokus.

Mötesplats Lycksele 2025

Sedan 2013 har Mötesplats Lycksele (MPL) fungerat som en central träffpunkt i länet för alla som på något sätt jobbar med regional utveckling. Syftet är att uppdatera varandra, skapa samsyn och blicka framåt. MPL är en viktig och långsiktig satsning för att utveckla länet. Tillsammans skapar

hundratals människor – från näringsliv, politik, akademi, allmänhet och det civila samhället – en arena som glöder av utmaningar, nya grepp och lösningar. Det är en delvis deltagarstyrd konferens där inspirationsföreläsningar med panelsamtal, en handfast workshop, prisutdelningar och nya möten fyller agendan. Här djupdyks i frågor om den regionala utvecklingen och mobiliserar aktörer från hela länet kring påverkansfrågor relevanta för Västerbotten. Genom att skapa engagemang och förändra attityder öppnar mötesplatsen upp för diskussion och samhandling mellan opinionsbildare och regionala aktörer. Något som i sin tur syftar till att vidareutveckla innovationsklimatet och framtidsäkra Västerbottens attraktionskraft. Representanter från olika delar av samhället bjuds in för att sprida kunskap och skapa sammanhållning.

Västerbotten i Almedalen

Mötesplatsen i Almedalen är kittet som håller ihop Västerbottens och norra Sveriges olika aktörer som befinner sig i Almedalen. Mötesplatsen används för seminarier, möten, frukostlokal, arbetsplats, mingel och allsång. Varje dag hölls seminarier mellan 09.00 - 17.00. Norra Sverige samarrangerade en hel eftermiddag åtföljt av ett mingel. Norrbotten har även en scen i Almedalen, Norra Scen, där olika seminarier arrangeras med samma syfte. Sammantaget kan det konstateras att norra Sverige syns och hörs på den viktiga politiska arenan som Almedalen utgör.

Engagemangstrappan

Region Västerbotten mäter efter varje mötesplats om arrangemanget förflyttar de som är tänkt att förflyttas uppåt på engagemangstrappan. Deltagarna får ange var i trappan dom anser sig befinna sig innan eventet och sedan ange var i trappan dom tycker sig vara efter eventet. Målet är att öka engagemanget hos minst 60 % av deltagarna. För de tre mötesplatserna sammantaget ligger Region Västerbotten på en aggregerad nivå om 60,1 %.

Europaforum 2025

Varje år genomför det politiska nätverket Europaforum norra Sverige, där Region Västerbotten ingår, en större årlig konferens. I år var det Region Jämtland/Härjedalens tur att anordna den. Temat för Europaforum 2025 var Norra Sverige i förändringens Europa, med fokus på geopolitik, sammanhållning och biobaserad ekonomi. Under forumet diskuterades bland annat:

Nytt Europaparlament, ny EU-kommission och en ny EU-budget: Vad står på spel för EU i en orolig omvärld?

Det geopolitiska säkerhetsläget och hur det påverkar lokala och regionala utvecklingsfrågor i norra Sverige.

Sammanhållningspolitiken: Hur kopplar utvecklingen av EU och dess kommande politiska inriktning till norra Sveriges utmaningar och möjligheter?

Vilka strategier ser norra Sverige för att engagera EU i norra Sveriges utveckling?

Hur påverkar klimatlagstiftning Fit for 55 konkurrenskraften i norra Sverige? Och vad förväntas framåt av EU inom området?

Industriell symbios som motor för företagsetableringar och stärkt konkurrenskraft i Ånge kommun drivet av EU:s utsläppshandel

Konferensen genomfördes i Storlien 3 – 4 april.

Påverkansagendan

Arbetet med att utveckla Region Västerbottens påverkansagenda är i ständig rörelse. Fortsatt fokus har legat på att fördjupa samarbetet mellan de fyra regionerna i norra Sverige genom ett norra Sverige-perspektiv. Arbetet sker genom den samarbetsplattform som reglerar det gemensamma påverkansarbetet mellan de fyra regionerna. Sammansvetsningen av de fyra regionerna fortsätter i det som förenar för att stärka genomslaget på den nationella och internationella scenen.

Projektet TRUE 2

Syftet med Region Västerbottens projekt TRUE 2 är att öka förmågan till samhandling och gemensamt uppträdande, vertikalt och horisontellt, mellan aktörer och beslutsnivåer såväl lokalt, regionalt som nationellt och internationellt i enlighet med Region Västerbottens intentioner, perspektiv och prioriteringar. Aktiviteterna i projektet har under 2024 haft fokus på aktiviteter som huvudsakligen fokuserat på målen att samla lokala och regionala aktörer till samverkan och samhandling, liksom utveckla påverkansarbetet och vidga det geografiskt. Som riktmärke för planering och genomförande av aktiviteterna har legat det årstema "Föregångare i omställning" som skapats. Den har accentuerats genom det tematiska anslaget "Hur höjer vi tempot" något som syftar till att höja angelägenhetsgraden i de aktiviteter som planerats och genomförts. Tillsammans för länets utveckling genomförs samhandlingsaktiviteter inom den västerbottniska pentahelixstrukturen för att stimulera lokala och regionala aktörers närvaro på existerande mötesplattformar och arenor. Projektet har under

året arbetat med att stärka Region Västerbottens förmåga till samhandling och gemensamt agerande mellan aktörer på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Arbetet har utgått från årstemat "Föregångare i omställning" samt det tematiska fokusområdet "Hur höjer vi tempot?" för att öka angelägenheten i genomförda aktiviteter. Under perioden har projektet främst samlat lokala och regionala aktörer i gemensamma samverkansaktiviteter, stärkt och breddat Region Västerbottens påverkansarbete samt främjat deltagande på centrala mötesplattformar och arenor inom den västerbottniska pentahelixstrukturen.

CEI Boost

CEI Boost är ett EU-finansierat projekt som syftar till att främja övergången till en cirkulär ekonomi genom digital innovation. Projektet involverar 12 partners från tio europeiska länder: Sverige, Litauen, Finland, Bulgarien, Rumänien, Estland, Portugal, Grekland och Frankrike. Region Västerbotten är leadpartner. Det kan stärka Västerbottens position som en innovativ aktör och bidra till att lösa utmaningar och mål på både regional och nationell nivå. Målet är att öka den regionala kunskapsnivån beträffande cirkulär ekonomi och digital innovation, öka engagemanget hos intressenter och regionala aktörer, skapa plattformar för utbyte av erfarenheter och "Good practices" samt ge den politiska nivån rekommendationer för att främja cirkulär ekonomi. CEI Boost ger regionen möjlighet att tillgodogöra sig och dra nytta av internationell expertis och bästa praxis inom digitalisering, cirkulär ekonomi och hållbarhet. Projektet har under hösten påbörjat ett pilotprojekt tillsammans med Tarragonaregionen i Spanien, där Region Västerbotten utbildar i samsynsmodellen. Ett utbildningstillfälle har genomförts i november på plats i Tarragona. Projektet deltog även i multistakeholder mötena i Lycksele och Almedalen för att stärka regional kapacitet inom cirkulär ekonomi, digital innovation och erfarenhetsutbyte.

Deep Tech Valleys

Deep Tech Reg (DTR) är ett projekt som syftar till att stärka utvecklingen av Deep Tech inom Västerbotten och i förlängningen norra Sverige genom sin koppling till interreg Europe-projektet Deep Tech Valleys. Region Västerbotten är en av tio partners i detta projekt och dess fokus ligger på att främja samarbete, innovation och internationellt engagemang inom Deep Tech-sektorn. Deep Tech är strategiskt viktigt och adresserar behovet av att accelerera och förstärka utvecklingen genom ökad samverkan mellan företag, forskningsinstitutioner och offentliga aktörer inom området. Projektet

möjliggör kunskapsutbyte, kapacitetsuppbyggnad och resursdelning för att utveckla skräddarsydda strategier för teknologiska ekosystem. Projektet har under perioden arbetat vidare med att stärka deep tech ekosystemet i Västerbotten genom bl a deltagande i mötena i Lycksele och Almedalen. Projektet har drivit dialog med företag, forskare och aktörer kring policystöd och innovationsförmåga. Arbetet har fokuserat på kartläggning och kunskapsutbyte med partnerregioner.

SHARPEI

SHARPEI syftar till att förbättra hur EU:s sammanhållningspolitik och regionala program hanteras och styrs. Huvudfokus ligger på att införa datadrivna beslut och använda AI-teknik för att effektivisera planering, uppföljning, utvärdering och resursallokering — för bättre verkningsgrad och större genomslag i regionala utvecklingsprogram. Projektet bygger på interregionalt lärande: partners från flera länder delar metoder, erfarenheter och goda exempel, genom workshops, studiebesök och erfarenhetsutbyte i syfte att stärka kapaciteten att hantera kompakt EU-finansiering, fatta strategiska beslut och effektivt leda program — något som också kan gagna egna analyser och projekt kring regional utveckling. Under perioden har projektet genomfört multistakeholder möten i Lycksele (maj) och i Almedalen (juni). Fokus har legat på erfarenhetsutbyte och dialog med kommuner, företag och regionala aktörer om hur innovationsstödet kan stärkas. Arbetet har bidragit till ökad kunskap om regionala utmaningar och behov kopplat till smart specialisering.

Better Blue

Better Blue adresserar klimat- och hållbarhetsutmaningar i kust- och sjöregioner inom EU. Målet är att utveckla en "öppen, inkluderande governance-modell" där medborgare, lokala aktörer och kommuner tillsammans planerar klimatanpassning, samhällsutveckling och resursanvändning — med ett bottom-up perspektiv snarare än toppstyrt. Projektet harmoniserar ekonomisk utveckling med miljöskydd och social rättvisa, med ambition att skapa långsiktiga och resilient samhällen och ekosystem i "blå" kust- och sjöområden. I Better Blue-projektet genomfördes i oktober ett internationellt möte i Umeå med 35 deltagare från åtta europeiska länder. Fokus låg på hållbar vattenförsörjning, klimatpåverkan på norra Sverige och regional utveckling. Projektet deltog även i vårens gemensamma möten i Lycksele och Almedalen för kunskapsutbyte med regionala aktörer.

UNLOCK

UNLOCK handlar om att nyttja och öppna upp för grön växtgas som motor för små och medelstora företag (SME) i regional ekonomi. Målet är att förbättra regionala policyinstrument så att SME-er kan delta i och dra nytta av övergången till grön växtgas — med ambition att stärka konkurrenskraft, hållbar tillväxt och sysselsättning i regionerna. Projektet bygger på samarbete mellan regioner i Europa: utbyte av erfarenheter, lärande, delning av goda lösningar och samordning av styrning och policyutveckling för att underlätta gröna industrival och innovation. När det gäller regional utveckling, grön omställning och industriell transformation kan projektet ge värdefulla insikter och verktyg för hur man kan koppla SME:s till framtidens växtgas- och hållbarhetssektor. Projektet har under året deltagit i de gemensamma mötena i Lycksele och Almedalen, där fokus varit att samla aktörer kring kompetensförsörjning, omställning och hållbara regionala arbetsmarknader. Projektet har arbetat vidare med att identifiera flaskhalsar och samla "good practices" från partnerregioner för kommande policyrekommendationer.

Förstudie: Systemdemonstrator för grön omställning (2025-01-01 – 2025-12-31)

Förstudien ska lägga grunden till utvecklingen av en systemdemonstrator för grön omställning - en samverkansplattform och innovationsmiljö där aktörer tillsammans kan testa, utveckla och samordna lösningar på komplexa samhällsutmaningar. Många projekt och verksamheter drivs isolerat, resurser delas inte och strukturer för bred samverkan saknas. Små och medelstora företag är ofta underrepresenterade i innovationsinsatser. Behovet av flexibla miljöer för samarbete och utveckling är stort, liksom behovet att stärka Västerbottens attraktionskraft i konkurrensen om idéer, talanger och investeringar. Syftet är att skapa överblick, identifiera synergier och frigöra kapacitet för hållbar utveckling i praktiken. Förstudien har under året genomfört en rad behovsdialoger tillsammans med ett antal aktörer från hela pentahelix-strukturen och lagt grunden till ett utvecklingsprogram genom att kartlägga metoder och verktyg som utvecklar kapacitet och förmåga för regional samverkan och samhandling inom hela systemet.

Aktörsgemensamma möten och workshops har i samband med det anordnats och genomförts och kopplats till Region Västerbottens olika mötesplatser.

Aktuella omvärldsfaktorer

Sammanhållningspolitiken

Sammanhållningspolitiken är A och O för

utvecklingen av norra Sverige och dess geografiska roll i EU.

Gröna industriella omställningen

Den gröna industriella omställningen har varit tematik under årets mötesplatser.

Geopolitiska förändringar

Geopolitiska förändringar och medlemskapet i NATO påverkar framför allt infrastrukturfrågor i öst-västlig riktning.

Finansiering av projekt bidrar till hållbar utveckling

Region Västerbotten stärker regional utveckling genom att besluta om användning av anslag 1:1 till projektverksamhet i enlighet med RUS. Projektmedel har under året beviljats till samtliga sex RUS-prioriteringar. Det området som beviljats minst antal nya projekt är RUS-prioritering 5, en hälsofrämjande region. Det pågår däremot tidigare beviljade projekt inom prioriteringen. Det pågår projekt inom RUS-prioritering 1 som även bidrar till genomförandet av RUS-prioritering 5.

Projektfinansiering

Under 2025 har efterfrågan på projektfinansiering varit hög. Efterfrågan har varit så pass stor att det initialt beslutade beslutsutrymmet fick utökas med ytterligare 20 miljoner kr. Detta ligger i linje med den förväntade efterfrågeökningen på projektmedel som projicerades 2024. Efterfrågan på anslag 1:1 överstiger dock fortfarande tillgången och Region Västerbotten har gjort betydande prioriteringar under året. Den ökande efterfrågan på både projektstöd och företagsstöd gör Region Västerbottens prioriteringar allt viktigare för att kunna genomföra de EU-program som Västerbotten är en del av. För att möta de växande behoven blir det också nödvändigt att öka medfinansieringen från andra källor än anslag 1:1. Region Västerbotten bedömer däremot att efterfrågan på anslag 1:1 kommer att sjunka något under 2026, i takt med att möjligheten till 3-åriga projekt inom EU-programmen snart tar slut.

Sammanlagt pågår ungefär 140 projekt samtidigt, men antalet varierar under året och från år till år. De pågående projekten väntas bidra till utveckling av kunskap, strategier och planeringsunderlag, utveckling av stödstrukturer, indirekt och direkt utveckling av varor och tjänster, uppbyggnad av miljöer och infrastruktur eller är allmänna främjande insatser för företag i länet. Region Västerbotten har under 2025 betalat ut 47,4 mkr i projektstöd till projekt (per den 8 november 2025)

som bidrar till regional utveckling - målsättningen under 2025 var att betala ut 73 (totalt 123,4 för både företag- och projektstöd) mkr utav anslag 1:1. Följande typer av projekt utmärker sig något i antal:

Ungefär hälften av de pågående projekten väntas bidra till utveckling av kunskap, strategier och planeringsunderlag. Av dessa projekt bedrivs flertalet med inriktning, förbättrad kompetensförsörjning, företagande och entreprenörskap samt insatser för energieffektivisering och övriga insatser inom energiområdet. Projekten är fördelade på samtliga RUS-prioriteringar. Exempelvis inom RUS-prioritering 4, i ett projekt inom energiområdet, förväntas nya planeringsunderlag tas fram för matchning av restflöden hos industriföretag för att på sikt minska energianvändning och klimatpåverkan.

Cirka en tredjedel av projekten bidrar till utveckling av varor och tjänster indirekt. Flertalet av dessa insatser har inriktning företagande och entreprenörskap, internationellt samarbete inom innovation och företagande eller start av och information och rådgivning till SME. Projekten erbjuder exempelvis affärsutveckling, testbäddar och andra innovationsmiljöer i syfte att på sikt öka näringslivets konkurrenskraft i Västerbotten. Majoriteten av dessa projekt genomförs inom RUS-prioritering 2.

Kommun- och aktörsbesök

Region Västerbotten har under 2025 marknadsfört projektstöden via anslag 1:1 genom riktade informationskampanjer till kommuner och andra aktörer i länet. Fyra kommunbesök har genomförts - Malå, Robertsfors, Nordmaling och Bjurholm. Därtill har ett antal aktörsbesök genomförts där verksamheten har besökt Handelskammaren och ALMI.

Genomförd effektanalys

Under 2025 upphandlade verksamheten en extern konsult som fick i uppgift att göra en effektanalys utav tio projekt och hur väl dessa var förenliga med Västerbottens regionala utvecklingsstrategi. Utöver det tittade tog analysen fram förslag på förbättringar av projektberedningen. Effektanalysen har förankrats och spridits internt under hösten/vintern 2025 och förväntas publiceras på Analysportal norr under 2026.

Utveckling av projektberedningen

Region Västerbotten har under 2025 stärkt sin kunskap om sakområdesstrategier och hur de knyter an till finansiering av projektstöd. Interna

bedömningsstöd har också förbättrats i ett led att utveckla och förbättra projektprocessen. Det interna samarbetet inom förvaltningen kopplat till projektberedning har förbättrats. Ett resultat av detta är att inspel från andra verksamheter kommer tidigare i processen och kan därför i större utsträckning bidra till beredningen. Utvecklingen av samarbetet har också lett till färre möten för ett flertal medarbetare på förvaltningen.

Revidering av Agenda för hållbar finansiering

Med anledning av aktualiseringen av regionala utvecklingsstrategin kommer Region Västerbotten revidera Agendan för hållbar finansiering. Arbetet initierades 2025 och kommer att pågå under 2026. Verksamheten har sedan Agendan togs fram uppmärksammat ett antal förbättringsförslag som kommer att lyftas in i nya revideringen.

Analys och strategiskt lärande

Området analys och strategiskt lärande omfattar två kompletterande delar där den ena handlar om det övergripande arbetet med statistik, fakta och analys för regional utveckling och den andra handlar om arbetet med den regionala utvecklingsstrategin. Under 2025 har stort fokus varit på att utveckla användningen av digitala analysverktyg och att utveckla strukturer för uppföljningen av den regionala utvecklingsstrategin i linje med den tidigare beslutade Agenda för strategiskt lärande.

Aktualisering av RUS 2020-2030 och strategiskt lärande

Under 2025 inledde Region Västerbotten arbetet med att aktualisera den regionala utvecklingsstrategin för Västerbottens län (RUS 2020-2030). RUS 2020-2030 visar på den önskvärda riktningen för att utveckla Västerbotten som plats. Det har hänt mycket sedan den först beslutades i november 2020 och den behöver uppdateras för att säkerställa att den är fortsatt relevant. Det ingår i uppdrag som Region Västerbotten har att låta uppdatera den en gång per mandatperiod. Aktualiseringen ses även som möjlighet att stärka delaktigheten och engagemanget. Många aktörer bidrog med inspel före sommaren som sedan arbetats in i den aktualiserade version som varit på remiss under årets sista månader. Det har varit en snäv tidshorisont på arbetet som har kunnat genomföras som planerat. Agenda för strategiskt lärande är det styrdokument som styr uppföljningen av den regionala utvecklingsstrategin, RUS 2020-2030. Internt hos Region Västerbotten har uppföljningen av RUS under året ytterligare integrerats med

verksamhetsplanering och verksamhetsuppföljning där Resultat Västerbotten-rapporten nu under slutet på året tas fram för tredje gången. Den tidigare rapporten för år 2024 har laddats ner närmare 3 000 gånger. Rapporten används också för den årliga rapporten till regeringen enligt förordning om resultatredovisning.

Aktualiseringen har tagit avstamp i de inspel som skickats in från en bred grupp av aktörer i länet tillsammans med underlag och fakta från olika källor. Arbetet med analyser, uppföljningar och kunskapsinhämtning beskrivs särskilt i Resultat Västerbotten-rapporten för respektive insats.

Ny gemensam kartsida och fortsatt samarbete i (norra) Sverige

I ett gemensamt utvecklingsarbete har Analyssamverkan Norr utvecklat och publicerat en kartsida i anslutning till Analysportal Norr. Analysportal Norr, www.analysportalnorr.se, är den gemensamma sidan för publicering och spridning av underlag för den samverkan som finns i norra Sverige. Kartsidan är framtagen för att tydligare beskriva olika platser förutsättningar och erbjuda ett enkelt sätt att kombinera kartinformation på olika sätt som underlag för dialog och insatser. Analyssamverkan Norr är ett formaliserat samarbete som funnits i över tio år. Löpande möten ger möjlighet för erfarenhetsutbyte och kunskapsspridning. Det ger även skalfördelar då underlag kan tas fram för alla fyra län. Förutom samarbetet inom norra Sverige finns även flera grupperingar som samlar samtliga regionala funktioner i Sverige. Här kan särskilt nämnas Analytikernätverket och RUS-nätverket som ger goda möjligheter för lärande och kompetensutveckling kopplat till analysarbetet respektive arbetet med den regionala utvecklingsstrategin. Nationellt samlas regionala analytiker även kring gemensamma inköp av databaser från SCB, nytt under år 2025 är att mikrodatabasen STATIV köps in gemensamt.

Kartsidan är framtagen utifrån tidigare enkät som identifierade behov av att ge enkel tillgång till kartlager och geodata både internt och för aktörer i länet. Analysarbetet har haft en kunskapsnytta i det långsiktiga arbetet med underlag och rapporter, där bland annat tidigare kartläggningar av arbete med GIS och geodata haft betydelse. I arbete med konjunkturbeskrivningar är nationella och internationella konjunkturprognoser värdefulla.

Aktuella omvärldsfaktorer

Utvecklingen av AI

AI har haft stort genomslag på arbetet under året och har kunnat snabba upp framtagandet av tekniska lösningar och bidragit till ökat lärande kring nya verktyg för analysarbetet.

Samordning och stöd regional utveckling

Stab för regional utveckling utgör ett specialiserat kvalificerat stöd till regionala utvecklingsnämnden och regionala utvecklingsförvaltningen utifrån de uppdrag som anges i nämndens reglemente och det ansvar som utgår från det regionala utvecklingsuppdraget. Under året har olika insatser för att uppmärksamma, informera, stödja och stärka det regionala utvecklingsuppdragets förutsättningar genomförts. Uppföljningar av regionala utvecklingsnämndens uppdrag under året har, liksom de utvärderingar som genomförts av samverkansöverenskommelse med länets kommuner, bidragit med lärande och ökad kunskap om fortsatta utvecklingsbehov. Lärandet som gjorts kommer att kunna omhändertas i kommande planeringsprocess.

Strategiska råd

Tjänstepersonsnätverk i form av strategiska råd har upprättats inom flera områden för att utveckla samverkan för ett mer sammanhållet Västerbotten. Det finns ett strategiskt råd för kommunernas insatser inom digitalisering, för kompetensförsörjning samt för samhällsplanering. Under 2025 har de strategiska råden fortsatt utvecklas. Tjänstepersonsnätverken stöds och samordnas av stab för regional utveckling. De strategiska råden bedöms bidra till stärkt och utvecklad samverkan om regional utveckling som kommer hela länet tillgodo. Se närmare om respektive strategiskt råd under respektive prioritering.

Utökad samverkan på tjänstepersonnivå mellan Region Västerbotten och kommuner

För att utveckla samverkan i gemensamma frågeställningar hålls kontinuerliga avstämningar på tjänstepersonnivå mellan Region Västerbottens samordnare för samverkan med kommunerna om regional utveckling, samt samordnarna för Region 10 och Umeåregionen. Insatser för att utveckla plattformar och lämpliga digitala möteslösningar för samverkan med länets kommuner och andra externa parter har också stått i fokus under året. Utmaningar som relaterar till informationssäkerhet och systemstöd har påverkat framåtskridandet av arbetet, fortsatta insatser behövs. Arbetet med att se över informationen om samverkan för regional utveckling på Region Västerbottens webbsida kommer att fortsätta under 2026. Det är angeläget för att dela kunskap och underlag som skulle kunna

bidra till stärkta möjligheter till analyser och uppföljning av lokala och regionala utvecklingsinsatser runtom i länet.

Utvärdering av samverkan mellan Region Västerbotten och länets kommuner om regional utveckling

En utvärdering genomförs under 2025 av samverkansstrukturen som samlar Region Västerbotten och länets kommuner. En enkät har genomförts under hösten för att fånga kommunernas synpunkter och behov av fortsatt utveckling. Enkätens resultat kommer att kompletteras av att förtroendevalda inom samverkansstrukturen samlas i fokusgrupper. Metoden innebär att alla förtroendevalda inom samverkansstrukturen delas upp i mindre grupper och samtalar kring ett antal frågor under ledning av en samtalsledare. Utvärderingen berör områdena överenskommelsen i sin helhet, arbetsformer, resultat, finansiering och struktur.

Resultatet kommer att sammanställas i en rapport som sammanfattar bilden av nuvarande överenskommelse. Rapporten innehåller också beskrivningar över sådant som bedöms behöva ingå eller förändras i eventuellt kommande överenskommelse. Med stöd i vad som framkommer i utvärderingen kommer förslag till en ny överenskommelse om samverkan för regional utveckling mellan Region Västerbotten och länets kommuner tas fram inför kommande mandatperiod. Målet är att ny överenskommelse tecknas under 2026.

Aktuella omvärldsfaktorer

Samverkan spelar en allt viktigare roll för att möta förändringar i en komplex omvärld. Fördjupad samverkan med länets kommuner och andra regionala sammanslutningar både inom Västerbottens län blir allt viktigare, men även med andra regioner i och utanför Sverige. Samverkansformer behöver utformas på ett sätt som passar olika förutsättningar och behov. Staben kan i detta hänseende på olika sätt bidra till en robust, fördjupad och resiliert samverkansstruktur som kan hantera förändringar.

Ökat fokus på säkerhet påverkar förtroendet för demokratiska institutioner. Staben har genom de olika uppdrag som där samlas en viktig roll att värna upprätthållandet av demokratiska principer och rusta för en osäker tid.

Digitalisering och AI-utveckling

Fokus ligger på att utveckla och implementera nya sätt att arbeta, staben kan gå före i att prova nya

arbetssätt och verktyg utifrån ett säkerhetsperspektiv.

Samverkan

Externa relationer och strategisk platsutveckling

Samverkan har resulterat i gemensamma påverkansfrågor som gjort det möjligt att flytta fram positionerna för norra Sverige på nationell och internationell nivå. Pentahelixmodellen, som samlar olika typer av aktörer, är central för att få Tillsammans-kopplingen och gemensamt nå resultat. Samarbete pågår i ett flertal frågor som är aktuella för norra Sverige. Det är skogen, flyget, strandskyddet, bredband, energifrågorna och batteritillverkning. Ett glädjande resultat som är den av regeringen beslutade höjda ersättningen till de regionala flygplatserna i Sverige. Eftersom det finns tre stycken kommunala flygplatser med upphandlad trafik och en kommunal flygplats helt kommersiell dito kommer den höjda ersättningen 2026 att betyda mycket.

Utmaningen med samverkan är just att kunna formera alla krafter till gemensamma aktiviteter. Samverkan kräver tillit och förtroende för varandras utgångspunkter. I de sakområden där samspelet lyckas i olika aktiviteter finns det framgångar. Flygstödet är ett sådant exempel.

Fasta samverkansytor

Utöver de mötesplatser som nämns tidigare under Region Västerbottens bidrag.

North Sweden Stockholm Office (NSSO)

Drivs gemensamt av aktörer inom de fyra nordligaste länen.

North Sweden European Office (NSEO)

Drivs gemensamt av aktörer inom de fyra nordligaste länen.

Samverkan inom regional projektfinansiering

Inom ramen för regional projektfinansiering sker samverkan med förvaltande myndigheter för de olika EU-programmen som Västerbotten omfattas av, andra regioner och i viss utsträckning med länets kommuner.

Fasta samverkansytor

Strategiska partnerskapet Övre Norrland Enhetschef ansvarig, samverkan med Region Norrbotten, Tillväxtverket, ESF och ledamöter i Strukturfondspartnerskapet för Övre Norrland. Partnerskapet upphörde 31 oktober och ersattes från och med 1 november med Strategiska partnerskapet Övre Norrland. Istället för att lämna

bindande prioriteringar som förvaltande myndighet för ERUF och ESF beslutade efter, kommer det strategiska partnerskapet var involverade i utformningen av utlysningar, och därmed är tanken att partnerskapet ska agera mer strategiskt.

Övervakningskommittéerna (ÖK) för ERUF och ESF Enhetschef ansvarig, samverkan med Strategiska partnerskapet Övre Norrland, Region Norrbotten och ledamöter i ÖK. Varje EU-program har en övervakningskommitté som har till uppgift att följa upp och säkra programmens genomförande, effektivitet och resultat. Kommittéerna består av representanter för myndigheter, organisationer och arbetsmarknadens parter och har till uppgift att följa genomförandet av programmen. De ska förvissa sig om att det görs effektivt och med en tillfredsställande kvalitet samt att se till att programmet uppnår sina mål.

Interreg Aurora styrkommitté

Medarbetare vid verksamheten för företag- och projektfinansiering ansvarig, samverkan med ledamöter i Interreg Aurora styrkommitté.

Fyrlänsträffen

Enhetschef ansvarig, samverkan med enheter motsvarande verksamheten för företag- och projektfinansiering på Region Norrbotten, Jämtland Härjedalen och Västernorrland. Samtliga regioner mötes i Östersund 10 – 12 september 2025.

Analys och strategiskt lärande

Samarbetet inom Analyssamverkan Norr som samlar de fyra nordligaste regionerna har haft stor betydelse för att nå resultat inom analys. Genom att i allt högre grad arbeta med verktyg som R blir det allt lättare att kunna ta fram underlag för flera län och ha stordriftsfördelar i framtagandet. Samverkan inom Reglabs olika nätverk har haft stor betydelse för utbytande av erfarenheter och kunskap som stärker både arbete med analys och den strategiska uppföljningen och lärandet av RUS 2020-2030. För det strategiska lärandet har det interna samarbetet över förvaltningsgränser haft betydelse för att utveckla uppföljningssystemet. Utmaningar i samverkan är att hitta tid för utbyte och gemensamt arbete samt att synkronisera gemensamma insatser. Framgångsfaktorer är styrkan i långsiktiga formaliserade samsarbetsytor som gör att det blir enklare och snabbare att genomföra gemensamma aktiviteter.

Fasta samverkansytor

Analyssamverkan Norr Syftar till att samla Region Västerbotten, Region

Västernorrland, Region Norrbotten och Region Jämtland-Härjedalen för gemensamt arbete med analys.

RUS-nätverket

Drivs av Reglab och samlar ansvariga för de regionala utvecklingsstrategierna från hela Sverige.

Analytikernätverket

Drivs av Reglab och Tillväxtverket för att samla analytiker från hela Sverige.

Samordning och stöd regional utveckling

Samverkan mellan Region Västerbotten och länets samtliga femton kommuner bidrar till att utveckla och stärka välfärden samt till att gemensamt uppnå målen för det regionala utvecklingsarbetet genom att

- Öka kvaliteten och effektiviteten i de kommunala och regionala uppdragen
- Utveckla det långsiktiga strategiska arbetet med regional utveckling
- Höja den gemensamma kunskapen om länets utvecklingsförutsättningar
- Skapa tillit och förståelse för parternas uppdrag, ansvar och förutsättningar
- Stärka sammanhållningen och samarbetet för länets utveckling

Fasta samverkansytor

Strategiska råd för samverkan med länets kommuner inom digitalisering, kompetensförsörjning och samhällsplanering. Syftet med de strategiska råden är stärkt samverkan och samordning i gemensamma frågeställningar.

Kommunchefsforum (KCF)

KCF samlar kommunchefer för länets samtliga femton kommuner, regiondirektör för Region Västerbotten, regional utvecklingsdirektör Region Västerbotten samt tjänstepersoner som samordnar och stödjer forumet. Syftet med KCF är informationsutbyte och samordning i gemensamma frågor, utmaningar och ställningstaganden.

Umeåregionen

Samverkan på tjänstepersonnivå har etablerats mellan samordnare för samverkan med länets kommuner inom stab för regional utveckling samt samordnare Umeåregionen för informations- och erfarenhetsutbyte i gemensamma frågor. Regelbundna avstämningar hålls som stärker möjligheterna att samverka i gemensamma frågor och ärenden.

Region 10

Samverkan på tjänstepersonnivå har etablerats mellan samordnare för samverkan med länets kommuner inom stab för regional utveckling samt samordnare för Region 10 för informations- och erfarenhetsutbyte i gemensamma frågor. Regelbundna avstämningar hålls som stärker möjligheterna att samverka i gemensamma frågor och ärenden.

Primärkommunala delegationen

Ett politiskt samverkansforum som är inrättat i syfte att stödja mellankommunal samverkan mellan länets primärkommuner där samordning sker via regionala utvecklingsförvaltningen inom Region Västerbotten.

Samråd för samverkan om regional utveckling

Ett politiskt samverkansforum som är inrättat för att stärka samverkan mellan Region Västerbotten och länets kommuner i gemensamma frågeställningar om regional utveckling i länet.

Utöver ovan beskrivna samverkansytor, så finns även etablerad samverkan mellan enskilda kommuner och staben utifrån stabens uppdrag att stödja överenskommelse med länets kommuner om samverkan.

Sammanhållen region

Externa relationer och strategisk platsutveckling

Som regionalt utvecklingsansvarig har Region Västerbotten det övergripande ansvaret att hela Västerbotten utvecklas och förblir en sammanhållen region. Som ett led i detta har Region Västerbotten använt sig av denna inriktning i regionala utvecklingsstrategin som ett sätt att säkerställa att perspektivet återspeglas i de mötesplatser Region Västerbotten har genomfört under året. Det sker genom att tema och innehåll på mötesplatserna är relevant för hela Västerbottens geografi, att länets olika geografiska delar lyfts i det nationella och internationella påverkansarbetet samt att intressenter och samverkanspartners bidrar till utformning av mötesplatser och Region Västerbottens nationella och internationella påverkansarbete.

Exempel på aktiviteter

Fokus på att samla hela länet

Mötesplats Lycksele fokuserar på att samla från alla delar av länet.

Sammanhållen region integrerad i beredning

En bedömning om hur ett projekt bidrar till

inriktningen Sammanhållen region görs vid beredning av samtliga ansökningar om projektmedel. Bedömningen görs utifrån olika parametrar beroende på typ av insats som exempelvis aktör, insatsens målgrupp, geografien som insatsen omfattar. Bedömningen ska bidra till att regional utveckling genom projekt sker i hela länet utifrån de lokala och regionala förutsättningarna och där utvecklingen sker integrerad och skapar synergier inom och utanför länet. Med Sammanhållen region menar Region Västerbotten att ett projekts insatser kommer aktörer i flera kommuner i länet till gagn, där samverkan inom och utanför länet är centralt, har förankring i regionala sakområdesstrategier, är förankrade hos sökandes organisation, medverkandeaktörer och målgrupp samt där projektets regionala mervärde är i balans med andelen regional finansiering.

Exempel på aktiviteter

Projektbedömningar

En bedömning om hur ett projekt bidrar till inriktningen Sammanhållen region görs vid beredning av samtliga ansökningar om projektmedel.

Analys och strategiskt lärande

Utveckla Västerbotten till en sammanhållen region är drivkraften bakom den kartsida som tagits fram för norra Sverige inom Analyssamverkan Norr. Kartportalen är tänkt att stödja arbetet med att synliggöra förutsättningar, möjligheter och utmaningar för olika platser för att stödja en sammanhållen utveckling i länet. Det kan användas både i det dagliga arbetet med att utveckla länet och i arbetet med att formulera mål och prioriteringar för en önskvärd utveckling i den regionala utvecklingsstrategin och andra strategier, agendor och planer. I uppföljningen av den RUS 2020-2030 synliggörs Region Västerbottens integrering av inriktningen Sammanhållen region.

Exempel på aktiviteter

Teknisk plattform för geodata och kartportal
Utveckling av tekniska plattform för lagring av geodata och en webbaserad kartportal för att ge stöd i den rumsliga planeringen och bidra till att stärka ett rumsligt/territoriellt perspektiv på regional utveckling.

Synliggöra Sammanhållen region

Fortsatt arbete med att synliggöra och stärka uppföljningen av Sammanhållen region.

Samordning och stöd regional utveckling

I uppdraget att stödja den samverkansstruktur som

är överenskommen mellan Region Västerbotten och länets kommuner, har stab regional utveckling uppdraget att samordna, stödja och facilitera de olika samverkansforum som finns etablerade. I detta sammanhang utgör Region Västerbotten en samordnande och stödjande resurs för att stödja hela länet utifrån de lokala behov och förutsättningar som råder på olika håll i länet. Genom denna samverkansstruktur samlas statliga, regionala och kommunala medel och riktas mot gemensamma mål i syfte att därigenom öka effektiviteten och kraften av de samlade resurserna.

Exempel på aktiviteter

Utveckling av strategiska råd för samverkan med länets kommuner

Strukturen för strategiråden börjar sätta sig och under detta år är alla råden ansvarig för var sitt kommunchefsforum. Syftet är att ärenden och ämnen på kommunchefsforum ska komma från kommunerna själva. Det blir ett lättare samtalsklimat och enklare med dialog i de mindre grupperna på strategiråden i jämförelse med kommunchefsforumet.

Regional närvaro i länets kommuner

För att främja utvecklad samverkan med och mellan länets kommuner har samplanering av delegationers sammanträden och tjänstepersonsnätverk inneburit att de fysiska träffar som hållits i länet samlats till samma datum och platser. Regional utveckling inom Region Västerbotten har även genomfört kommunrundor under året.

Dialog kring förutsättningar och behov

I de politiska forum och tjänstepersonforum som samverkansstrukturen rymmer ges möjlighet till dialog och utbyte om de förutsättningar och behov som råder i Västerbottens län. Exempelvis kan dialog föras med nationella och regionala aktörer i gemensamma frågor, information och dialog om lokala och regionala synpunkter på remisser är ett annat exempel. Detta bidrar till stärkta förutsättningar för samsyn, samhandling och möjliggör för samtidigt för ett gemensamt lärande om kommunernas och Region Västerbottens förutsättningar och behov. Ökad förståelse för de skilda förutsättningarna som råder i Västerbotten bidrar till en sammanhållen region.

Jämlik och jämställd inkludering

Externa relationer och strategisk platsutveckling

Jämlika och jämställda mötesarenor Region Västerbotten arbetar alltid för en jämn

könsfördelning, såväl vid enskilda aktiviteter som över tid. När det gäller Region Västerbottens mötesplatser gäller detta fördelningen på scen, programläggning beträffande talartid och utrymme bland moderatorer. Det gäller också och bevakas i exempelvis inbjudningar och programblad. När det gäller en sådan fråga som tonalitet i kommunikation och opinionsbildning är Region Västerbotten pådrivande för att det blir en jämn könsfördelning på bilder. En bärande utgångspunkt för Region Västerbotten är att alla människors kompetens och erfarenhet bidrar till den regionala utvecklingen och är något som ska präglade Västerbottens agerande på den internationella nivån. Det är en del av det regionala DNA:t. Att arbeta med mångfald handlar om att främja lika rättigheter och möjligheter för alla, samt att se, förstå, värdesätta och tillvarata individers olikheter oavsett kön, funktionsnedsättningar, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, ålder och socioekonomiska förutsättningar. I praktiken innebär detta att säkerställa att Regions Västerbotten insatser för regional utveckling, bidrar till att tillvarata alla människors olikheter och att de inte bidrar till diskriminering.

Exempel på aktiviteter

Jämn representation

Arbetar alltid för en jämn könsfördelning, såväl vid enskilda aktiviteter som över tid.

Jämlik och jämställd region integrerad i beredning

Samtliga ansökningar om regional projektfinansiering bedöms utifrån hur de bidrar till socialt hållbar utveckling i länet och skapar jämlika och jämställda samhällen utan orättfärdiga skillnader. Endast projekt som bedöms bidra till jämställd och jämlik inkludering kan beviljas projektstöd. Vid behov erbjuds projektsökande stöd i integrering av perspektiven i sina projekt.

Exempel på aktiviteter

Kriterium för finansiering

Endast projekt som bedöms bidra till jämställd och jämlik inkludering kan beviljas projektstöd. Vid behov erbjuds projektsökande stöd i integrering av perspektiven i sina projekt.

Stöd till projektsökande

Vid behov erbjuds projektsökande stöd i integrering av perspektiven i sina projekt.

Analys och strategiskt lärande

En av drivkrafterna för att utveckla användningen av interaktiva analysverktyg är möjligheten att enklare visa statistik med flera uppdelningar.

Statistik uppdelad på olika grupper som exempelvis kön, ursprung, socioekonomi och ålder behövs för att kunna arbeta framgångsrikt med att utjämna skillnader mellan grupper. Interaktiva analysverktyg gör det även enklare att uppdatera med aktuella data och att få synergier i samarbetet inom Analyssamverkan Norr. I uppföljningen av den RUS 2020-2030 synliggörs Region Västerbottens integrering av inriktningen Jämlik och jämställd inkludering.

Exempel på aktiviteter

Kompetensutveckling interaktiva analysverktyg

Utveckla kompetensen för interaktiva analysverktyg som Quarto, R och Power BI som kommer att underlätta visualisering av data för att synliggöra skillnader mellan olika grupper.

Synliggöra jämlik och jämställd inkludering

Fortsatt arbete med att synliggöra och stärka uppföljningen av jämlik och jämställd inkludering.

Samordning och stöd regional utveckling

Med utgångspunkt i det regionala utvecklingsuppdraget och de målsättningar som är gemensamt överenskomna med olika aktörer i länet genom den regionala utvecklingsstrategin för Västerbottens län 2020-2030, så är jämställd och jämlik inkludering ett av de perspektiv som ska genomsyra de insatser som genomförs. Betydelsen för en hållbar regional utveckling består bland annat av att säkerställa ett robust och resiliert samhälle där det finns tillit till demokratiska institutioner, att invånare kan förvänta sig att behandlas på ett jämlikt och rättssäkert sätt, och där det finns möjlighet till delaktighet och inflytande i att forma sin egen framtid. Stab för regional utveckling möter i sitt uppdrag att stödja regional utveckling många olika aktörer med skilda behov och förutsättningar.

Exempel på aktiviteter

Alternativa mötesmiljöer i VR-miljö

Utbildningsinsatser i alternativa mötesmiljöer i VR-miljö har fortsatt utvecklas under 2025 för att utforska de möjligheter och utmaningar som användning av ny teknik kan medföra. Kursen är med inriktning mot AI tillsammans med VR, men innehåller också moment för som deltagare tidigare inte provat på VR - tekniken.

Kunskapshöjande insatser i ärendeberedning för handläggare

Under året har kunskapshöjande insatser om ärendeberedning för handläggare genomförts, insatser har även riktats mot ökad kunskap och uppföljning av den mall för tjänsteskrivelse som

Region Västerbotten använder sig av, då tjänsteskrivelser ska rymma analys utifrån jämlikhets- och jämställdhetsaspekter där så är möjligt.

Föregångare i omställning

Externa relationer och strategisk platsutveckling

Region Västerbotten har under 2025 använt perspektivet, Västerbotten - föregångare i omställning, nästa fas, som ett tema som har genomsyrat Region Västerbottens samtliga mötesplatser, det vill säga Västerbotten på Grand Hôtel, Mötesplats Lycksele, Västerbotten i Almedalen och Digitala Västerbotten. En stor del av Sveriges gröna omställning skapas idag i Västerbotten och norra Sverige. När andra pratar om, och planerar för, att ställa om är Västerbotten redan igång med att göra och genomföra denna omställning. Västerbotten är föregångare i den stora, gröna och inte minst viktiga omställningen. Här skapar och driver Region Västerbotten nya processer och värdekedjor som är hållbara ur alla perspektiv. Det enda ansvarsfulla sättet att svara upp mot förväntningarna och ta sig an alla utmaningar är tillsammans. Därför jobbar Region Västerbotten hela tiden för en ökad samordning, över traditionella gränser. Det görs det med en infrastruktur av regionala mötes- och samverkansplattformar, och länet söker hela tiden nya samarbeten och nya arbetssätt. Västerbotten och norra Sverige behöver mobilisera ännu fler – människor, företag och organisationer – som strävar mot ett mer hållbart och rättvist samhälle.

Exempel på aktiviteter

Tematik

Föregångare i omställning - nästa fas, har varit genomgående tema i alla mötesplatser under 2025.

Föregångare i omställning integrerad i beredning

Arbetet med projektfinansiering genom anslag 1:1 under rubriken innebär att stödja initiativ som driver klimatomställning och hållbar utveckling i Västerbotten. Genom att samordna aktörer inom näringsliv, akademi och offentlig sektor kan projekten utveckla och testa nya lösningar som stärker länets innovationskraft. Finansieringen möjliggör förstudier, piloter och modeller som kan skalas upp och bidra till regional nytta. Insatser som minskar klimatpåverkan har en särskild prioriteringsgrund. Projekten ska dessutom skapa kunskap och arbetssätt som kan spridas inom hela länet. På så sätt blir Västerbotten en drivande kraft i den gröna omställningen.

Exempel på aktiviteter

Kriterium för finansiering

För att kunna beviljas projektfinansiering ska den sökande hållbarhetsintegrera sitt projekt utifrån aspekten miljö och klimat. Projekten behöver inte ha uttalade miljö- eller klimatmål, men samtliga projekt ska visa hur de minimerar sin negativa påverkan på klimat- och miljöförändringar och/eller bidrar till grön omställning i länet.

Stöd till projektsökande

Vid behov erbjuds projektsökande stöd i integrering av miljö- och klimatperspektiven i sina projekt.

Analys och strategiskt lärande

Ett säkerställande av att synliggöra klimat- och miljöförändringar och den nödvändiga omställningen har varit genomgående i arbetet. Analys och strategiskt lärande är tänkt att bidra till ett ökat medvetande kring den nära kopplingen mellan ekonomisk utveckling och miljö- och klimatperspektiv. Den beredskap som behövs för att hantera miljö- och klimatförändringar är även drivkraft för att hitta former för att automatisera framtagande av underlag med fakta och statistik för att både belysa och att informationen ska finnas tillgänglig när det behövs. I uppföljningen av den RUS 2020-2030 synliggörs Region Västerbottens integrering av inriktningen Föregångare i omställning.

Exempel på aktiviteter

Synliggörande av miljö/klimatfrågor

Dels synliggörande i konjunktursammanhang (Månadsläge Västerbotten) och dels fortsatt arbete med att synliggöra och stärka uppföljningen av Föregångare i omställning.

Samordning och stöd regional utveckling

Omställningen till en cirkulär ekonomi är en förutsättning för att skapa det hållbara samhälle som Region Västerbotten ska bidra till. Region Västerbotten har under 2025 en särskild roll i att fortsatt vara drivande i arbetet för regional och lokal mobilisering för att hantera samhällsomställning till följd av nya investeringar och etableringar i norra Sverige. Behov av flexibla lösningar och ett proaktivt förhållningssätt är viktiga framgångsfaktorer, detta har även präglat och genomsyrat det samordnande stöd som staben för regional utvecklingsförvaltningen erbjuder under 2025.

Exempel på aktiviteter

Utveckla och pröva metoder för att tillgängliggöra information och öka utbytet mellan medarbetare

och verksamheter

Under året har insatser genomförts för att utveckla nya metoder och sätt att introducera nyanställda i en miljö där distansarbete och digitala möten är en del av det nya normala, exempelvis genom digitala förvaltningsträffar.

Framtid och omvärld i planeringsarbetet
Staben för regional utveckling, Region Västerbotten har uppdraget att stödja och samordna förvaltningens samlade uppdrag på olika sätt, likaså att stödja och samordna den samverkansstruktur som Region Västerbotten samlar länets kommuner i regionala utvecklingsfrågor. För att planera med utgångspunkt i omvärldspåverkan, ta hänsyn till vad som är känt om framtida förutsättningar för det regionala utvecklingsuppdraget och förändringar, har omvärldsbevakning varit ett aktivt inslag i planeringsarbetet under 2025.

Utbilda förtroendevalda och tjänstepersoner om överenskommelse om samverkan
Utbildningsinsatser har genomförts för nya ledamöter och tjänstepersoner inom nätverken och delegationen inom samverkansorganisationen i vad överenskommelsen om samverkan inom regional utveckling är och fungerar.

Agenda 2030

Externa relationer och strategisk platsutveckling

Det samlade arbetet med mötesplatser och påverkan utgår från RUS 2020-2030 och de övergripande hållbarhetsmålen där som samlar Agenda 2030-målen. Genom att erbjuda mötesplatser möjliggörs för andra aktörer att bidra till de globala målen.

Aktuella Agenda 2030-mål inom området

Mål 11 Hållbara städer och samhällen
Mötesplatser och påverkansarbete syftar till att stärka både planering och genomförande av regionala utvecklingsinsatser. Särskilt delmål 11.A Främja nationell och regional utvecklingsplanering.

Agenda 2030 inom regional projektfinansiering

En del av projektansökningarna beskriver hur de kommer att bidra till genomförande av Agenda 2030-målen. Vissa projekt bidrar direkt till genomförandet medan andra projekt har en indirekt påverkan på genomförandet. Att bedöma hur de beviljade projekten påverkar målen i Agenda 2030 som helhet är svårt då vissa projekt har negativ påverkan på en del mål. Målkonflikter identifieras i de flesta fall, men det finns i dagsläge inget sätt att samlat bedöma projektens påverkan utifrån målen i Agenda 2030.

Analys och strategiskt lärande

Arbete med analys och strategiskt lärande bidrar till att skapa kunskap för att kunna bidra till Agenda 2030-målen brett över samtliga mål. I Västerbotten är Agenda 2030-målen integrerade i den övergripande hållbarhetsmålen för regional utveckling i länet och därför en del av uppföljningen av den regionala utvecklingsstrategin, RUS 2020-2030 och är de långsiktiga målen för länets utveckling.

Aktuella Agenda 2030-mål

Mål 8: Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Löpande framtagande och spridning av konjunkturbedömningar bidrar till kunskap för att hantera både utmaningar och möjligheter för den ekonomiska utvecklingen.

Mål 11: Hållbara städer och samhällen

Det strategiska lärandet syftar till att stärka både planering och genomförande av regionala utvecklingsinsatser. Särskilt delmål 11.A Främja nationell och regional utvecklingsplanering.

Samordning och stöd regional utveckling

Inom samordning och stöd för regional utveckling bidrar arbetet till flera av Agenda 2030-målen.

Aktuella Agenda 2030-mål

Mål 5: Jämställdhet

Region Västerbotten bidrar genom att utveckla nya former för att ta tillvara ny teknik och samarbetsformer som innebär utökade möjligheter till tillgänglighet och deltagande i möten, samarbeten och arrangemang. Skillnader i förutsättningar för deltagande blir inte lika beroende av tidsåtgång och geografiskt avstånd. Det ger bättre möjligheter för exempelvis småbarnsföräldrar att delta i möten, och för människor över en större geografisk yta att mötas på lika villkor.

Mål 10: Minskad ojämlikhet

Region Västerbotten bidrar genom att utveckla nya former för att ta tillvara ny teknik och samarbetsformer genom exempelvis VR-teknik, som innebär utökade möjligheter till tillgänglighet och deltagande i möten, samarbeten och arrangemang.

Mål 11: Hållbara städer och samhällen

Region Västerbotten bidrar genom att samordna och stödja olika mötesforum inom den samverkansstruktur som finns etablerad mellan Region Västerbotten och länets kommuner.

Mål 16: Fredliga och inkluderande samhällen
Region Västerbotten bidrar genom att undersöka möjliga plattformar som kan underlätta för mellankommunal samverkan och samverkan med Region Västerbotten oberoende av organisationstillhörighet, främja samarbete i gemensamma frågor och skapa förståelse för skilda förutsättningar och behov samt samordna och stödja olika mötesforum inom den samverkansstruktur som finns etablerad mellan Region Västerbotten och länets kommuner.

Ett urval av insatser i länet

Externa relationer och strategisk platsutveckling

Region Västerbottens arbete med den regionala utvecklingen kräver i realiteten andra aktörers insatser och där spelar mötesplatserna viktig roll som katalysator. Nyckeln för att nå resultat är att kommuner, näringsliv, akademi, civilsamhälle tillsammans agerar. Särskilt förtjänstfulla projekt kan få utmärkelsen Regio Stars Västerbotten och nedan finns årets fyra vinnare med motiveringar.

Ett urval av insatser

SMALL, Regio Stars Västerbotten

Genom ett lyhört, utvecklingsinriktat, inkluderande och agilt ledarskap har projektet skapat ett stort antal aktiviteter med lösningar som ger största möjliga nytta för målgrupperna. SMALL utvecklar smarta, attraktiva, livskraftiga och hållbara landsbygder med hjälp av befintlig digital teknik – och hjälper samhällen i hela Västerbotten och Norrbotten att blomstra!

Årets idrottsförening i Västerbotten

Årets idrottsförening i Västerbotten lyfter fram föreningar som bidrar särskilt positivt – till samhället, till idrotten eller på annat sätt. Årets vinnare: Skellefteå Ridklubb

Årets UF-kommun i Västerbotten

Priset delas ut till en kommun som aktivt främjar entreprenöriellt lärande i grundskolan och på gymnasiet och har ett framgångsrikt samarbete med Ung Företagsamhet. Årets vinnare: Vilhelmina kommun

Projektfinansiering

Sammanlagt pågår ungefär 140 regionala utvecklingsprojekt samtidigt som finansieras med medel från Region Västerbotten, men antalet varierar under året och från år till år.

Utöver det utvecklingsarbete genom projektfinansiering via 1:1-anslaget finns det fler

finansiärer av projekt i länet. Som exempel är finansiering från Interreg NPA, Interreg Aurora, Europeiska regionala utvecklingsfonden och ESF+ är avgörande för Västerbottens läns utveckling. Genom dessa program kan aktörer driva projekt som stärker innovation, hållbar tillväxt och internationellt samarbete. Medlen möjliggör satsningar på kompetensförsörjning, forskning, företagsutveckling, grön omställning och social hållbarhet. De gör det också möjligt för aktörer i Västerbotten att samarbeta över nationsgränser, skapa nya lösningar för glesbygdsutmaningar och bygga en mer inkluderande arbetsmarknad. Tillsammans utgör dessa EU-program en central motor i länets långsiktiga konkurrenskraft och regionala utveckling.

Ett urval av insatser

Bothnan Coastal Route

Målet är att öka medvetenheten om Bothnian Coastal Route i Sverige och Finland som en attraktiv resrutt med unik natur och rikt kulturarv, och samtidigt skapa en grund för hållbar turism och tillväxt. Genom att lyfta områdets natur-, kultur- och historiska värden samt utveckla besöksnäringen stärks små och medelstora företag i återhämtningen efter Covid-pandemin. Ökad samverkan gör att resenärer kan upptäcka fler destinationer, stanna längre och därmed bidra till hållbar utveckling. För att lyckas krävs att ett brett utbud av produkter samlas och marknadsförs över nationsgränsen för att skapa en kritisk massa för ett starkt varumärke. Projektet ger deltagarna större nätverk, ny kunskap och ökad förståelse för nyttan av gemensamt arbete i ett större geografiskt område. Det förväntas leda till stärkt samarbete och ökad internationalisering inom kustturismen. Projektet drivs av Kvarkenrådet tillsammans med Luleå kommun, Visit Umeå, Oulu kommun, VASEK, Kalajoki kommun och Visit Skellefteå.

Vindeln Innovation Center 2.0

Projektet Vindeln Innovation Center 2.0 drevs av Vindelns kommun 2024–2025 i samarbete med näringsliv, Region Västerbotten, utbildningsaktörer och flera kommuner. Det tog avstamp i identifierade tillväxthinder som brist på industrilokaler, kompetensutmaningar och behov av stärkt samverkan mellan industri, akademi och offentlig sektor. Syftet var att fördjupa planeringen av ett framtida Vindeln Innovation Center – ett regionalt nav för kompetensförsörjning, innovation och hållbar tillväxt. Under projektet genomfördes projektering, tidplaner, finansieringsansökningar och avsiktsförklaringar med blivande hyresgäster. Parallellt startades stiftelseprocesser, kompetensinventeringar och nya samarbeten med

skolor. Projektet arbetade även för ökat kvinnligt deltagande i teknik, stärkt teknikintresse hos unga och utvecklad samverkan för livslångt lärande. Arbetet har lagt grunden för byggnationen av centret, nu medfinansierat av ERUF, som ska bli en regional nod för företag, utbildning och forskning.

Analys och strategiskt lärande

Underlag för det regionala utvecklingsarbetet tas fram av flera aktörer och har stor betydelse för att bidra med kunskap för att kunna skraddarsy projekt och andra insatser. Under året har flera frågeställningar varit aktuella och olika aktörer har på olika sätt bidragit med kunskap kring dessa, den gröna omställningen och de utmaningar och möjligheter som det innebär har varit i fokus, utmaningar för kompetensförsörjningen är särskilt aktuellt i Västerbotten som har Sveriges lägsta arbetslöshet. Under hösten kom ett stort varsel där behovet av att kartlägga omfattningen på följdverkningarna hamnade i centrum. En stadigt ökande befolkning ställer krav på planeringsunderlag, särskilt kopplat till bostadsutveckling.

Ett urval av insatser inom analys och strategiskt lärande

Analysarbete hos olika aktörer i länet
Aktörer i länet bidrar med kunskap och lärande av betydelse för genomförandet av det regionala utvecklingsarbetet. Akademi Norr, i samarbete med andra aktörer har tagit fram underlag kopplat till kompetensförsörjning i norra Sverige, Hållbar kompetensförsörjning i norra Sverige, som bygger på data från 27 kommuner och 548 företag som har delat sina största behov inom rekrytering och kompetensutveckling vilket gör det möjligt att identifiera kompetensluckor och skapa riktade utbildningsinsatser. Skellefteå kommun arbetar med kartläggningar för den gröna omställningen i kommunen där höstens stora varselbesked och konkurs skapade behov av aktuella data för att kunna rikta insatser kring kringliggande företag och för att kunna ta vara på de fortsatta möjligheterna som etableringen av Northvolt innebär. Umeå kommun, som arbetar systematiskt med statistisk och analys, har under året tagit fram befolkningsprognos, bostadsprognos och även kartlagt nivån på brott. Bostadsprognosen är resultat av långsiktigt utvecklingsarbete som resulterat i en systematisering och utveckling av kunskapen kring kommande bostadsprojekt.

Lokal strategisk planering
Kommunerna i Västerbotten har olika styrdokument för att visa på önskvärd utveckling

lokalt för den egna organisationen och för andra aktörer i kommunerna, det finns lokala utvecklingsstrategier, strategiskt inriktade översiktsplaner med mera. Två kommuner har strategiska dokument som började tillämpas under året: Lycksele och Storuman. Lycksele har ett dokument med visionen, Lycksele – 13 000 invånare 2040, tillsammans med tre målområden och nio mål för att nå dit, kopplade till Agenda 2030. Storuman har en Strategisk plan 2024 – 2027 med visionen, Storumans kommun – bäst på hållbar tillväxt i glesbygd, och sex utpekade prioriteringar.

Samordning och stöd regional utveckling

I Västerbotten finns en längre tradition och historia av att kommuner och region (tidigare landsting) samlas i samverkan kring gemensamma utmaningar och möjligheter, en samverkan som bygger på tillit. De erfarenheter som gjordes i Regionförbundet Västerbottens län, har tagits tillvara i den samverkansstruktur som Region Västerbotten i överenskommelse med länets kommuner samordnar. Kommunerna bidrar aktivt genom att tillsammans med Region Västerbotten finansiera denna samverkansstruktur, och kommunerna deltar även aktivt genom att driva gemensamma frågor, utbyta erfarenheter och stötta varandra i viktiga strategiska initiativ och ställningstaganden. Genom att samlas i strategiskt viktiga frågor främjas samhandling och samsyn för länet som helhet.

Ett urval av insatser

Projekt Öst-västliga stråket
Efter ett mångårigt samarbete har tre nordiska gränsregioner genom Nordland, Västerbotten, Västernorrland och de tre Österbottniska landskapen enats om behovet av en samordnad strategi för att stärka Botnia-Atlantica områdets utveckling. Det huvudsakliga målet är att skapa förutsättningar för ett utökat utbyte mellan länderna i området så att Västerbotten ska kunna ta del av nationella och europeiska investeringsmedel för gemensamt prioriterade åtgärder inom transport och infrastruktur på regional, nationell och europeisk nivå. Projektet ska också beskriva ett vidgat geografiskt perspektiv och identifiera nyckelpartners för framtida samverkan.

Avtalssamverkan mellan Bjurholms kommun och Nordmalings kommun
Från och med den 1 januari 2025 samverkar Bjurholms och Nordmalings kommuner om myndighetsutövning inom individ- och familjeomsorg. Det innebär att Nordmalings kommun ansvarar för utredningar och beslut om

bistånd, familjerättsfrågor samt andra individärenden för båda kommunerna. Syftet bakom avtalssamverkan var att skapa en mer hållbar och robust socialtjänst med bättre möjligheter att möta framtidens krav på rekrytering, kompetens och rättssäkerhet. Denna typ av avtalssamverkan blir allt viktigare för mindre kommuner i takt med att komplexiteten och kraven i verksamheternas uppdrag ökar. Hamburgundantaget gör det möjligt att ingå denna typ av avtal. Hamburgundantaget är ett undantag från upphandlingsreglerna som tillåter myndigheter att ingå samarbetsavtal med varandra för att gemensamt utföra uppdrag, till exempel tillhandahålla offentliga tjänster och garantera välfärdsuppdrag.

Kontakt för mer information

Resultat Västerbotten innehåller bidrag från alla verksamheter i den regionala utvecklingsförvaltningen tillsammans med enheten för folkhälsa och FoU socialtjänst. För frågor om innehållet kontakta respektive verksamhets- eller enhetschef.

Västerbotten – En nytänkande och smart region

Magnus Rudehall, Enhetschef Digitalisering och Innovationsledning, 070-608 48 88,
magnus.rudehall@regionvasterbotten.se

Stina Karlgren, Enhetschef Samhällsbyggnad, 070-857 57 65, stina.karlgren@regionvasterbotten.se

Västerbotten – En region med platsbaserad hållbar näringslivsutveckling

Stina Karlgren, Enhetschef Samhällsbyggnad, 070-857 57 65, stina.karlgren@regionvasterbotten.se

Annika Sandström, Regionturismchef, 070-550 16 08, annika.sandstrom@regionvasterbotten.se

Nils Enwald, Chef Företag- och projektfinansiering, 076-119 86 76, nils.enwald@regionvasterbotten.se

Västerbotten – En nära tillgänglig region

Karolina Filipson, Myndighetschef Regionala kollektivtrafikmyndigheten, 070-300 86 23,
karolina.filipsson@regionvasterbotten.se

Anders Byström, tf Chef Näringsliv och samhällsbyggnad, 076-139 82 28,
anders.bystrom@regionvasterbotten.se

Västerbotten – En region med hållbara livsmiljöer att bo, verka och leva i

Stina Karlgren, Enhetschef Samhällsbyggnad, 070-857 57 65, stina.karlgren@regionvasterbotten.se

Joakim Sandberg, Regionkulturchef, 073-807 57 90, joakim.sandberg@regionvasterbotten.se

Helena Björnwall Åström, Regionbibliotekschef, 070-357 57 33,
helena.bjornwall.astrom@regionvasterbotten.se

Fredric Larsson, Enhetschef för Film i Västerbotten, 070-636 32 86, fredric.larsson@regionvasterbotten.se

Västerbotten – En hälsofrämjande region

Maria Falck, Enhetschef Folkhälsoenheten, 090-785 71 93, maria.falck@regionvasterbotten.se

Monica Wahlström, Chef och strateg FoU Socialtjänst, 073-061 91 31,
monica.wahlstrom@regionvasterbotten.se

Västerbotten – En region rik på kompetenser

Anders Byström, tf Chef Näringsliv och samhällsbyggnad, 076-139 82 28,
anders.bystrom@regionvasterbotten.se

Regionala utvecklingsuppdraget (samtliga prioriteringar RUS 2020-2030)

Thomas Hartman, Chef Externa relationer och strategisk platsutveckling, 070-666 49 95,
thomas.hartman@regionvasterbotten.se

Nils Enwald, Chef Företag- och projektfinansiering, 076-119 86 76, nils.enwald@regionvasterbotten.se

Anders Byström, tf Chef Näringsliv och samhällsbyggnad, 076-139 82 28,
anders.bystrom@regionvasterbotten.se

Rachel Nygren, Chef Stab regional utveckling, 070-384 57 12, rachel.nygren@regionvasterbotten.se